

**STRATEŠKI RAZVOJNI
PROGRAM OPĆINE DRAŽ
2017. – 2020.**

TRAVANJ, 2017.

STRATEŠKI RAZVOJNI PROGRAM OPĆINE DRAŽ 2017. - 2020.

Draž, travanj 2017.

Naručitelj
OPĆINA DRAŽ
Braće Radić 58.
31305 Draž

NAČELNIK
STIPAN ŠAŠLIN dipl.ing.

Izvršitelj usluge izrade
PODUZETNIČKI CENTAR BELI MANASTIR D.O.O
Ulica Kralja Tomislava 53.
31300 Beli Manastir

Stručni tim:
Laura Blagus Tenjeri, mag.oec.
Ana Lazić, dipl.iur.
Mislav Matišić, mag. educ. geogr. et hist.
Ana Rebrina, bacc.admin.publ.
Eleonora Balić, geod.teh.
Silvio Brezak, dipl. ing. građ.
Martina Terzić, bacc.admin.publ.

OVAJ PROJEKT SUFINANCIRAN JE SREDSTVIMA EUROPSKE UNIJE

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj

Strateški razvojni program Općine Draž 2017. - 2020.

PROGRAM RURALNOG RAZVOJA 2014.-2020.

Udio sufinansiranja: 85% EU, 15% RH

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj; Europa ulaže u ruralna područja

Sadržaj

1	PORUKA NAČELNIKA	7
2	UVOD	8
3	METODOLOGIJA IZRADE STRATEŠKOG RAZVOJNOG PROGRAMA.....	10
4	OSVRT NA PROVEDBU PROGRAMA UKUPNOG RAZVITKA OPĆINE DRAŽ.....	12
5	OPĆENITE ZNAČAJKE PODRUČJA.....	13
5.1	Pravna osnova i administrativni podaci.....	13
5.2	Povijesni razvoj Baranje s naglaskom na Općinu Draž	15
5.3	Osnovna geoprostorna obilježja.....	17
5.4	Reljef, klima i tlo	19
5.4.1	Reljef.....	19
5.4.2	Klima	19
5.4.3	Hidrološka obilježja i tla	20
5.5	Prirodna baština i Natura 2000	21
5.5.1	Prirodna baština	21
5.5.2	Natura 2000.....	22
5.5.3	Šumske površine	25
5.5.4	Vodni resursi.....	27
5.6	Kulturna i povijesna baština	29
5.6.1	Zaštićena kulturna dobra /Preventivno zaštićena kulturna dobra	29
5.6.2	Kultura i kulturne manifestacije	34
5.7	Vjerski život i sakralni objekti	43
6	DEMOGRAFSKI PREGLED	46
6.1	Prirodno kretanje stanovništva	48
6.2	Demografsko starenje	50
6.3	Demografski resursi.....	52
6.4	Nacionalna, vjerska i obrazovna struktura	53
7	DRUŠTVENA, KOMUNALNA I PROMETNA INFRASTRUKTURA	55
7.1	Obrazovanje.....	55
7.1.1	Predškolski odgoj.....	55
7.1.2	Osnovno obrazovanje.....	55
7.1.3	Srednjoškolsko, više i visoko obrazovanje	57
7.2	Zdravstvo	57
7.3	Socijalne usluge, udomiteljstvo starijih i nemoćnih osoba	57
7.4	Socijalna skrb	58
7.5	Groblja	58

7.6	Društveni domovi, vatrogasni domovi i sportski objekti.....	59
7.7	Vodoopskrba i odvodnja.....	60
7.8	Elektroopskrba i plinoopskrba	61
7.9	Gospodarenje otpadom.....	61
7.10	Prometna infrastruktura	62
7.10.1	Riječni promet	62
7.10.2	Cestovni promet	63
7.11	Telekomunikacije	65
7.11.1	Nepokretna mreža.....	65
7.11.2	Mobilna mreža	65
7.11.3	Odašiljači i veze	68
7.11.4	Poštanski promet	68
8	CIVILNO DRUŠTVO.....	69
9	GOSPODARSTVO.....	72
9.1	Trgovačka društva.....	75
9.2	Obrtništvo	77
9.3	Obiteljska poljoprivredna gospodarstva - OPG	78
9.4	Zadruga	78
9.5	Poljoprivredna proizvodnja	79
9.5.1	Ekološka poljoprivredna proizvodnja	88
9.6	Turizam	89
9.6.1	Turistička zajednica Općine Draž.....	90
9.6.2	Turistički potencijali općine Draž	90
9.6.3	Smještajni kapaciteti u turizmu općine Draž.....	92
9.6.4	Ugostiteljski objekti i prateći sadržaji.....	95
9.6.5	Ugostiteljsko turističke zone i kupališta	98
9.6.6	Ribolov i ribolovni turizam	100
9.6.7	Lov i lovni turizam	102
9.6.8	Cikloturizam.....	105
10	SWOT ANALIZA	108
11	VIZIJA RAZVOJA OPĆINE DRAŽ	117
12	STRATEŠKI RAZVOJNI CILJEVI, PRIORITETI I MJERE	118
13	PROVEDBA STRATEŠKOG RAZVOJNOG PROGRAMA	122
13.1	Institucionalni resursi za provedbu i iskustva	122
13.1.1	Potporne institucije	124

13.2	Financijski resursi za provedbu i izvori financiranja.....	125
13.2.1	Financijski resursi-proračun Općine Draž.....	126
13.2.2	Izvori financiranja	128
14	AKCIJSKI PLAN PROVEDBE	136
15	PRAĆENJE PROVEDBE I EVALUACIJA USPJEŠNOSTI.....	155
16	USKLAĐENOST SA STRATEŠKIM DOKUMENTIMA VIŠE RAZINE	156
17	ZAKLJUČNA RIJEČ.....	157
	PRILOZI	158

TABLICE

1.	Tablica - Udaljenost Draža i europskih gradova.....	18
2.	Tablica - Podaci o šumskom fondu općine Draž.....	25
3.	Tablica - Osnovni podaci gospodarske jedinice „Baranjska planina“	25
4.	Tablica - Popis zaštićenih/preventivno zaštićenih kulturnih dobara	29
5.	Tablica - Sakralni objekti na području Općine Draž	43
6.	Tablica - Broj stanovnika po naseljima u Općini Draž od 1900. do 2011. Godine	46
7.	Tablica - Prirodno kretanje stanovništva u razdoblju 2010. do 2015. u općini Draž	49
8.	Tablica - Kućanstva prema broju članova u općini Draž	49
9.	Tablica - Demografski resursi baranjskih jedinica lokalne samouprave	52
10.	Tablica - Državne i županijske ceste u općini Draž	64
11.	Tablica - Broj udruga po naseljima	69
12.	Tablica - Broj nezaposlenih u razdoblju 2007-2017	72
13.	Tablica - Pokazatelji indeksa razvijenosti općine Draž	74
14.	Tablica - Osiguranici mirovinskog osiguranja u općini Draž	74
15.	Tablica - Popis aktivnih trgovačkih društava sa sjedištem u općini Draž	75
16.	Tablica - Aktivni obrti na području općine Draž na dan 07.04. 2017.	77
17.	Tablica - Zadruga na području općine	79
18.	Tablica - Brojno stanje na dan 31.12.2016. na području Općine Draž.....	81
19.	Tablica - Količina i broj isporučitelja kravljeg mlijeka tijekom 2015 i 2016. g.....	82
20.	Tablica - Prikaz podataka iz ARKOD baze podataka na dan 31.12.2016.	86
21.	Tablica - Vrste uporabe poljoprivrednog zemljišta na dan 31.12.2016. g	87
22.	Tablica - Broj prijavljenih dolazaka i noćenja za razdoblje 01.01. do 31.12. 2016. g....	89
23.	Tablica - Ponuda smještajnih kapaciteta u općini Draž.....	93
24.	Tablica - Ugostiteljsko-turistički objekti s pratećim sadržajem-popis	95
25.	Tablica - Lovišta na području općine Draž.....	103

26.	Tablica - SWOT analiza - Područje, infrastruktura i upravljanje	108
27.	Tablica - SWOT analiza - Gospodarstvo.....	110
28.	Tablica - SWOT analiza – Civilno društvo i društvene djelatnosti	114
29.	Tablica - Realizacija proračuna Općine Draž u razdoblju 2013-2016.....	127
30.	Tablica - Proračun Općine Draž	128
31.	Tablica - Raspodjela sredstava EU-a po prioritetnim osima u OPKK 2014-2020.	129
32.	Tablica - Raspodjela sredstava EU-a po prioritetnim osima u OPULJP 2014-2020.....	130
33.	Tablica - Prioriteti PRR RH 2014-2020	131
34.	Tablica - Prioritetne osi i tematski ciljevi INTERREG V-A Mađarska-Hrvatska	132
35.	Tablica - INTERREG IPA Program prekogranične suradnje Hrvatska – Srbija	133
36.	Tablica - Tematski prioriteti Programa INTERREG V-B DUNAV 2014.- 2020	133

SLIKE

Slika 1. - Karta naselja.....	13
Slika 2 - Karta položaja općine u prostoru OBŽ.....	18
Slika 3. - Karta POVS i POP područja u općini Draž	23
Slika 4. - Omjer državnog i privatnog vlasništva šuma	26
Slika 5. - Stanovništvo Općine Draž prema vjeri	43
Slika 6. - Karta naselja prema broju stanovnika baranjskih općina i gradova.....	47
Slika 7. - Prirodno kretanje stanovništva općine Draž u razdoblju 2003. – 2015. godine	48
Slika 8. - Udio mladog, zrelog i starog stanovništva u ukupnom stanovništvu.....	50
Slika 9. - Stanovništvo prema starosti i spolu općine Draž	51
Slika 10. - Nacionalna struktura općine Draž	53
Slika 11. - Vjerska struktura općine Draž.....	53
Slika 12. - Obrazovna struktura stanovništva.....	54
Slika 13. - Prikaz broja djece po razredima te spolu u školama skupno.	56
Slika 14. - Karta mreža državnih i županijskih ceste na području općine Draž	64
Slika 15. - Područje dostupnosti širokopojasnog pristupa	66
Slika 16. - Podatci u postocima korištenja brzina nepokretnog širokopojasnog pristupa	66
Slika 17. - Karta Pokrivenost signalom mobilne mreže VIP	67
Slika 18. - Karta Pokrivenost signalom mobilne mreže HT.....	67
Slika 19. - Pokrivenost signalom mobilne mreže TELE2	68
Slika 20. - Omjer broja udruga po naseljima	69
Slika 21. - Omjer zaposlenih u trgovačkim društvima po djelatnostima	76
Slika 22. - Karta lovišta sa područja Općine Draž	104
Slika 23. - Karta EuroVelo ruta	105

Slika 24. - Karta biciklističke rute Panonski put mira 106

Popis kratica

- **APPRRR** - Agencija za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju
- **EAGF** - Europski poljoprivredni garancijski fond (eng. European Agricultural Guarantee Fund)
- **EARDF** - Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (eng. European Agricultural Fund for Rural Development)
- **EFRD** - Europski fond za regionalni razvoj (eng. European Fund Regional Development)
- **EU** - Europska unija
- **FZOEU** - Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost
- **HTZ** – Hrvatska turistička zajednica
- **HZZ** – Hrvatski zavod za zapošljavanje
- **INTERREG HR-HU** - Interreg V-A prekogranična suradnja Hrvatske i Mađarske 2014 – 2020
- **INTERREG IPA HR-SR** - Interreg IPA prekogranična suradnja Hrvatske i Srbije 2014 – 2020
- **JLS** - jedinice lokalne samouprave
- **KTM** - kulturno-turistička manifestacija
- **KUD** - kulturno-umjetničko društvo
- **LAG** - Lokalna akcijska grupa
- **LEADER** - Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale (francuski) kratica koja označava "vezu među aktivnostima razvoja ruralnog gospodarstva"
- **MINT** – Ministarstvo turizma
- **MRRFEU** - Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije
- **MRRFEU PORLZ** - MRRFEU Program održivog razvoja lokalne zajednice
- **OBŽ** - Osječko-baranjska županija
- **OPG** – Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo
- **OPKK** - Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014-2020
- **OPULJP** - Operativni program Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020
- **PO** - prioritetna os
- **PPU OPĆINE DRAŽ** - Prostorni plan uređenja Općine Draž
- **PRR** - Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014-2020
- **PUR** - Program ukupnog razvitka Općine Draž
- **SC** - specifični cilj
- **SRP OPĆINE DRAŽ** - Strateški razvojni program Općine Draž 2017-2020
- **ZPP** - Zajednička poljoprivredna politika

1 PORUKA NAČELNIKA

Prioritetna zadaća odnosno misija svakog općinskog načelnika, pa tako i moja, jeste stvoriti uvjete za svekoliki rast i razvoj lokalne zajednice, odnosno osigurati kvalitetu života lokalnog stanovništva.

U cilju ostvarenja ove misije odlučio sam se na izradu sveobuhvatnog Strateškog razvojnog programa Općine Draž za razdoblje 2017-2020 kako bi svaki segment djelovanja bio unutar ovog razvojnog dokumenta.

Navedenim dokumentom želim definirati ciljeve, načine i subjekte provedbe strategije u realnom vremenu i prostoru.

Glavna ideja vodilja kod izrade razvojne strategije jeste da omogući realizaciju različitih ideja i projekata potencijalnih investitora uz istovremeno očuvanje prirodnog, ekološkog i kulturno-povijesnog karaktera prostora.

Usklađenost potencijala prostora i potreba stanovništva uz očuvanje prirodne i kulturne baštine garancija su kvalitetnog i održivog razvoja općine Draž.

Odlukom Općinskog vijeća odobrena je izrada Strateškog razvojnog programa Općine Draž i na taj način stvoren pravni okvir za realizaciju navedene zadaće.

Zahvaljujem svima koji su se uključili u proces izrade ovog dokumenta, te se nadam da će biti aktivni i u realizaciji odnosno provedbi Strateškog razvojnog programa Općine Draž.

Stipan Šašlin dipl.ing.

2 UVOD

Strateško planiranje je sustavan način donošenja temeljnih odluka, određivanja smjera djelovanja i provođenja akcija koje usmjeravaju dionike prema budućnosti. To je proces koji zahtjeva kontinuirano praćenje napretka u odnosu na postavljene ciljeve.

Važnost strateškog planiranja je prepoznata i u Programu ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014-2020. Slabo korištenje resursa je posljedica nedostatka sredstava ali i posljedica nedostatka kvalitetnih lokalnih strateških planova razvoja¹. Uočeno je kako jedinicama lokalne samouprave nedostaje kvalitetna strateško planska-dokumentacija, a postojeća je često neusklađena sa nadređenim strateškim dokumentima. Stoga je kroz mjeru Programa ruralnog razvoja odnosno operaciju 7.1.1. "Sastavljanje i ažuriranje planova za razvoj jedinica lokalne samouprave" omogućeno financiranje izrade strateških razvojnih programa. Dodjelom potpora JLS-ima za izradu razvojnih planova postiže se veća učinkovitost dodjele potpora predviđenih kroz pojedine operacije unutar podmjera, obzirom da se prihvatljive operacije trebaju provoditi u skladu s planovima za razvoj jedinica lokalne samouprave i naselja u ruralnim područjima².

Stoga je Općina Draž pokrenula proces izrade Strateškog razvojnog programa Općine Draž za razdoblje 2017. – 2020. godine. Strateški razvojni program Općine Draž je dokument koji sadrži viziju, ciljeve, prioritete te mjere s kojima se ostvaruju ciljevi te tako konkretizira vizija razvoja općine. Pravna osnova za započinjanje procesa izrade ovog dokumenta je Odluka Općinskog vijeća Općine Draž od 23. travnja 2015. godine kojom se odobrava izrada Strateškog razvojnog programa Općine Draž.

Odlukom o dodjeli sredstava od 13. svibnja 2016., te Izmjenom Odluke o dodjeli sredstava od 13. veljače 2017. Općini Draž je osigurano 100% financiranje izrade SRP 2017.-2020. sredstvima iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj. U provedbi aktivnosti izrade ovoga dokumenta tehničku pomoć i podršku pružala je konzultantska tvrtka Poduzetnički centar Beli Manastir d.o.o.

Općina Draž pozvala je sve zainteresirane osobe, tvrtke, obrte, poljoprivredna gospodarstva, zadruge, javne ustanove i institucije, te organizacije civilnog društva da dostave svoje projektne prijedloge i ideje koji mogu doprinijeti gospodarskom, društvenom i infrastrukturnom razvoju te podizanju kvalitete života stanovnika na području općine. Na taj način sve navedene skupine postale su dionicima - aktivnim sudionicima u planiranju i kreiranju lokalne politike razvoja područja u kojem žive i rade.

¹Program Ruralnog razvoja RH 2014-2020 str.330

²Program Ruralnog razvoja RH 2014-2020 str.330

Projektni prijedlozi i ideje poslužili su kao podloga za konačno određivanje ciljeva, prioriteta i mjera, te određivanje Akcijskog plana provedbe Strateškog razvojnog programa Općine Draž. Projektni prijedlozi i ideje koje su u skladu s definiranim prioritetima uvršteni su u Bazu projektnih prijedloga i ideja te su sastavni dio Strateškog razvojnog programa Općine Draž. U nekim Programima odnosno mjerama tih Programa, postojanje strateških dokumenata uvjet je za prijavu na javne pozive i natječaje za dodjelu sredstava potpore iz europskih strukturnih fondova i drugih mogućih izvora financiranja.

Održane su i tri tematske radionice sa dionicima podijeljenim po skupinama odnosno sektorima; javni sektor, privatni sektor, civilni sektor. Kroz radne sastanke sagledala se trenutna situacija svih sektora na području Općine kroz analizu snaga, slabosti, prilika i prijetnji (SWOT analiza). Sumirani rezultati SWOT analize doveli su do kreiranja razvojne vizije te određivanja konačne formulacije strateških ciljeva, prioriteta i mjera Strateškog razvojnog programa Općine Draž.

Nakon što su se odredile odgovornosti i uloge dionika na lokalnoj razini definirani su potencijalni izvori financiranja kao i vremenski okvir realizacije pojedinačnih projekata.

Naposljetku, autori ovog dokumenta odlučili su u nekim dijelovima navesti pojedince, tvrtke, udruge, koji, osim što su dali svoj doprinos izradi SRP-a aktivnim sudjelovanjem na sastancima i intervjuima, svojim radom, zalaganjem i djelovanjem u lokalnoj zajednici podupiru razvoj i opstanak ovog područja.

Pogled sa Draž planine (Foto: Zvonimir Janković)

3 METODOLOGIJA IZRADE STRATEŠKOG RAZVOJNOG PROGRAMA

Kako za izradu strateških dokumenata jedinica lokalne samouprave ne postoje zadana pravila o njihovom sadržaju i strukturi, izrađivači ove Strategije oslanjali su se na preporučeni metodološki pristup iz Vodiča za pripremu, praćenje i evaluaciju strategija lokalnog razvoja za programsko razdoblje 2014.–2020. koji je namijenjen hrvatskim LAG-ovima kao pomoć za pripremu lokalnih razvojnih strategija u okviru mehanizma LEADER (CLLD/LEADER).

Nadalje, MRRFEU je izdalo u rujnu 2015. godine Smjernice za izradu županijskih razvojnih strategija, praćenje i vrednovanje njihove provedbe. Iako su navedene Smjernice namijenjene strateškim dokumentima više razine, prilikom izrade ove Strategije poštovala su se njihova pravila.

Prvi korak u procesu bio je definiranje dionika koji će dati doprinos u strateškom planiranju. Aktivno se uključilo 70 osoba, putem skupnih radnih sastanaka ili pojedinačnih intervju.

Održana su tri radna sastanka sa predstavnicima javnog, gospodarskog i civilnog sektora općine.

14.03.2017. godine održan je prvi formalni radni sastanak sa općinskim vijećnicima, načelnikom, zamjenikom načelnika iz redova mađarske nacionalne manjine te službenicima Jedinstvenog upravnog odjela Općine Draž. Prezentirane su mogućnosti financiranja razvojnih projekata iz različitih izvora, s naglaskom na EU financiranje. Sudionici su imali priliku izreći svoj stav i dati mišljenje o prednostima, slabostima, prilikama i prijetnjama za budući razvoj Općine Draž kroz SWOT analizu. Dani su i konkretni prijedlozi nekih projekata.

24.03.2017. godine održan je drugi radni sastanak povodom izrade SRP Općine Draž sa predstavnicima gospodarskog sektora. Pozivu su se odazvali predstavnici trgovačkih društava, obrta, obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava te poljoprivredne zadruge (Anabella d.o.o, PZ Bajmak, Dalis d.o.o, Balobau d.o.o, Green trianl d.o.o, Regius d.o.o, OPG Jurković, OPG Matijević, OPG Tadijanov, OPG Damjanov, OPG Đočić, OPG Balić, GI-TA obrt, MESS obrt za ugostiteljstvo i usluge, Lasko poljoprivredni obrt, Uspješan korak d.o.o.). iz područja ratarstva, povrtlarstva, voćarstva, vinogradarstva, trgovine, ugostiteljstva i turizma. Sudionici su iznijeli svoja iskustva, probleme u poslovanju te daljnje planove poslovanja. Kroz konstruktivnu raspravu izrađena je SWOT analiza.

25.03.2017. održan je treći radni sastanak povodom izrade Strateškog razvojnog programa Općine Draž. Sudionici sastanka bili su predstavnici udruga koje djeluju na području općine, i to; Društvo prijatelja baranjskih starina Ižip, LAG Baranja, Planinarsko društvo Zanatlija-Osijek, Hrvatski veslački klub Baranja Draž, Udruga za očuvanje kulture i običaja Draž-Gajić, Lovačko društvo Sokol Topolje, Udruga žena i mladih "Snaše i Bećari" Draž, Lovačko društvo

Belje Duboševica, KTM Baranjski bećarac, KUD Seljačka sloga Gajić, DVD Topolje, DVD Gajić, DVD Draž, DVD Batina, NK Sloga Gajić, NK Šokadija Duboševica. Sudionici su podijeljeni u skupine prema područjima djelovanja udruga. Sa svakom skupinom izradila se zasebna SWOT analiza kako bi se dionike potaklo na razmišljanje te uviđanje prednosti koje pruža područje općine Draž.

Na radnim sastancima se sudionike upoznalo sa svrhom izrade Strateškog razvojnog programa, EU fondovima kao izvorima financiranja, relevantnim operativnim programima te njihovim mjerama kao definiranim mogućnostima financiranja razvojnih projekata.

Zatim je uslijedio osvrt na provedbu dosadašnjeg strateškog dokumenta tzv. Programa ukupnog razvitka Općine Draž.

Nakon analize trenutnog stanja u općini Draž korištenjem metoda istraživanja, proučavanja i obrade relevantnih statističkih podataka, obuhvaćanjem statističkih i nestatističkih informacija te usporedbom statističkih podataka sa stvarnim stanjem na terenu putem intervjua, anketa i terenskog istraživanja, dobivena je slika postojećeg stanja u Općini Draž.

Sudionici radnih sastanaka u svrhu izrade SRP-a Općine Draž sudjelovali su u izradi SWOT analize, definiranju vizije, te strateških ciljeva, prioriteta i mjera kako bi u konačnici ovaj dokument bio rezultat participativnog sudjelovanja žitelja općine.

Definirani su provedbeni aspekti; institucionalni i financijski resursi za provedbu te potencijalni izvori financiranja.

Izrađen je Akcijski plan koji sadrži kvalitativne i kvantitativne pokazatelje provedbe svake pojedine mjere, predviđeno vrijeme provedbe odnosno realizacije pojedinih projekata. Kao podloga poslužila je Baza projektnih prijedloga/ideja odnosno strateških projekata.

4 OSVRT NA PROVEDBU PROGRAMA UKUPNOG RAZVITKA OPĆINE DRAŽ

Program ukupnog razvitka Općine Draž izrađen je u ožujku 2009. godine a usvojen 29. listopada 2009. godine na sjednici Općinskog vijeća Općine Draž. PUR je rađen u vrijeme kada Hrvatska nije bila članica EU te nije imala pristup EU fondovima kao danas, operativni programi bili su u začetcima što se odrazilo i na mogućnosti financiranja JLS, koji su u to vrijeme bili većinom iz domaćih izvora. Stoga su u skladu s vremenom i prilikama kreirani i ciljevi i mjere PUR-a.

Neke mjere za ostvarenje ciljeva su realizirane; izgradnja vodoopskrbnog sustava u naseljima općine Draž, nerazvrstanih cesta, javne rasvjete, niskonaponske mreže, izgradnja turističke luke u Batini. Od investicija u gospodarskom sektoru, a koje su bile uvrštene u mjere PUR-a, ostvarena su ulaganja u podizanje novih dugogodišnjih nasada, proizvodnju povrća u plastenicima, izgradnju farmi muznih krava, izgradnju mini farmi po sistemu krava - tele, izgradnja smještajnih kapaciteta za žitarice sa sušarom, razvoj pčelarske proizvodnje i punionice meda.

Nerealizirane mjere PUR-a su izgradnja ULO hladnjače, izgradnja pogona za proizvodnju opreme za grijanje, izgradnja hotela/motela u Batini, sustav odvodnje i pokretanje komunalnog pogona Općine Draž.

Primjena LEADER pristupa u načinu provođenja politike ruralnog razvoja bila je planirana mjera. Predviđen je partnerski pristup kroz aktivno sudjelovanje u osnivanju lokalne akcijske grupe, što je i ostvareno. Općina Draž je od osnivanja Lokalne akcijske grupe Baranja podupirala LAG te sudjelovala u njegovu radu putem svog predstavnika.

5 OPĆENITE ZNAČAJKE PODRUČJA

5.1 Pravna osnova i administrativni podaci

Općina Draž je jedinica lokalne samouprave i pravna je osoba. Osnovana je temeljem Zakona o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj od 30. prosinca 1992. godine. Sjedište općine je u Dražu, ulica Braće Radića, broj 58, Draž 31305.

Općina obuhvaća područje slijedećih naselja: Draž, Gajić, Topolje, Duboševica, Batina i Podolje.

Slika 1. - Karta naselja

Izvor: PPU Općine Draž

Granice područja općine Draž počinju na sjeverozapadu općine odnosno tromeđi k.o. Branjin Vrh, k.o. Duboševica i Republike Mađarske. Nadalje, područje se proteže državnom granicom na istok, prelazi rijeku Dunav i ide do tromeđe Hrvatske, Mađarske i SR Srbije. Ovdje skreće prema jugu i ide državnom granicom Hrvatske i Srbije, te obuhvaća teritorij Republike Hrvatske na lijevoj obali Dunava u Vojvodini, gdje obuhvaća područje k.o. Draž i k.o. Batina. Zatim se proteže do mjesta gdje k.o. Batina siječe državnu granicu, te prema zapadu granicom katastarske općine Batina, Draž, Gajić i Podolje, dolazi do tromeđe k.o. Branjina, Podolje i Kotlina.

Granica se potom penje prema sjeveru katastarskom općinom Podolje, Topolje i Duboševica, gdje dolazi u početnu točku kretanja na hrvatsko-mađarskoj granici³.

Obilježja Općine su grb Općine Draž i zastava Općine Draž.

Grb Općine Draž – u trokutastom – srcolikom štitu, na žutom (zlatnom) polju crveni jelenji rogovi, u sredini plava riba – šaran.

Zastava Općine Draž je jednobojna plave boje, dimenzija omjera dužine i širine 2 : 1, u skladu sa zakonskim odredbama. U sredini zastave, na sjecištu dijagonala nalazi se grb Općine obostrano, obrubljen zlatno/ žutom trakom.

Najviši pravni akt Općine je **Statut**, koji mora biti usklađen sa važećim zakonima.

Općina Draž u svom samoupravnom djelokrugu obavlja **poslove** lokalnog značaja kojima se neposredno ostvaruju potrebe građana, a koji nisu Ustavom ili zakonom dodijeljeni državnim tijelima, i to osobito poslove koji se odnose na: a) uređenje naselja i stanovanje, b) prostorno i urbanističko planiranje, c) komunalno gospodarstvo, d) brigu o djeci, e) socijalnu skrb, f) primarnu zdravstvenu zaštitu, g) odgoj i osnovno obrazovanje, h) kulturu, tjelesnu kulturu i šport, i) zaštitu potrošača, j) zaštitu i unapređenje prirodnog okoliša, k) protupožarnu i civilnu zaštitu, l) promet na svom području te ostale poslove sukladno posebnim zakonima.

Ustrojstveno organizacijsku strukturu čine Općinsko Vijeće, Općinski načelnik, Jedinostveni upravni odjel i Mjesna samouprava.

Općinsko vijeće je predstavničko tijelo građana i tijelo lokalne samouprave, broji 13 članova izabranih na redovnim neposrednim izborima s mandatom od 4. godine. Pripadnici mađarske nacionalne manjine imaju pravo na zastupljenost u vijeću Općine Draž sa tri vijećnika mađarske nacionalnosti.

³ Izvor: <http://draz.hr/hr/opcina-draz/o-opcini/prostorni-plan-opcine-draz/40-prostorni-plan-uredjenja-opcine-draz/file>

Općinski načelnik je izvršno tijelo jedinice lokalne samouprave. Općinski načelnik i njegov **zamjenik** biraju se na neposrednim izborima na mandat od 4 godine. Općinski načelnik zastupa Općinu te je odgovoran središnjim tijelima državne uprave za obavljanje poslova državne uprave prenijetih u djelokrug tijela Općine. Pripadnici mađarske nacionalne manjine koja čini više od 15% stanovništva općine, imaju pravo na zamjenika načelnika.

Jedinstveni upravni odjel ustrojen je za obavljanje poslova iz samoupravnog djelokruga Općine Draž, kao i poslova državne uprave prenijetih na Općinu Draž. Upravne, stručne i ostale poslove u Jedinstvenom upravnom odjelu Općine Draž, obavljaju službenici i namještenici. Službenici obavljaju upravne i stručne poslove iz djelokruga tijela u kojem rade, a namještenici obavljaju prateće i pomoćne poslove⁴.

Mjesna samouprava kao oblik neposrednog sudjelovanja građana u odlučivanju o lokalnim poslovima od neposrednog i svakodnevnog utjecaja na život i rad građana odvija se putem Mjesnih odbora. Mjesni odbori su pravne osobe. Na području Općine Draž osnovani su Mjesni odbor Draž, Mjesni odbor Gajić, Mjesni odbor Topolje, Mjesni odbor Duboševica, Mjesni odbor Batina, Mjesni odbor Podolje.

5.2 Povijesni razvoj Baranje s naglaskom na Općinu Draž

Prirodna osnova (crnica) pogodovala je razvoju poljodjelstva koje je bilo osnova vrlo ranom naseljavanju ovog prostora, još od prapovijesti. Na tri lokacije u blizini Batine, kod kastela Ad Militare, pronađeni su značajni nalazi koji datiraju od IX. i VIII. stoljeća prije Krista, pa sve do I. stoljeća poslije Krista te obuhvaćaju tzv. daljsku kulturu i rimsko doba. Nađeno je četrdesetak bogato opremljenih grobova s prijelaza iz brončanog u željezno doba te iz rimskog doba. Najstariji poznati stanovnici Baranje bili su Iliri koji su ovdje bili nastanjeni prije 4000 godina.

Rimsko Carstvo je u I. stoljeću pobjedom u Panonskom ratu utemeljilo provinciju Panoniju s utvrđenom granicom na Dunavu. Tada je cijela Baranja te prostor uz rijeku Dunav od Aquincuma (Budima) do Acumincuma (Starog Slankamena) bila stalna granica Rimskog Carstva te je na tom prostoru uspostavljen sustav prometno povezanih utvrda – limes. Najpoznatija rimska utvrda na limesu je Ad Militares (Batina) koja se smjestila na kontaktu Banskog brda (Mons Aureus) i Dunava. Osim Ad Militares, postojale su još Ad Novas (Zmajevac), Albanum (Lug) i Donatiana (šire područje Kopačeva). Antički izvori na tom području spominju i naselje Antianae (vjerojatno današnji Popovac), ali i toponim Mons Aurea (Zlatno brdo) koji odgovara Banskom brdu.

Propašću Rimskog Carstva, od V. stoljeća nadalje, u velikoj seobi naroda nastanjuju se barbarski narodi Huni, Avari i Slaveni. Potkraj VIII. stoljeća Baranja potpada pod franačku

⁴ <http://draz.hr/hr/opcina-draz/ustroj-opcine-draz/opci-akti/283-statut-opcine-draz-1/file>

vlast, a u IX. stoljeću područje je u sastavu države panonskog kneza Pribine i njegova sina Kocelja koji primaju slavenske apostole Ćirila i Metoda koji donose kršćansku vjeru i pismenost.

Početak X. stoljeća naseljavaju se Mađari i formiraju svoju državu miješajući se sa Slavenima na području današnje Baranje što potvrđuje staroslavenski oblik mađarskog naziva sela Draž (Daraž). Pactom Conventom 1102. godine nastaje personalna unija, Hrvatsko-Ugarsko kraljevstvo, koje će se održati do 1527. godine. Kraljevstvo je bilo podijeljeno na županije, od kojih se Baranjska županija prvi put spominje 1193. godine. Sjedište županije bilo je u Pečuhu, a neko vrijeme je obuhvaćala i područje s lijeve obale Drave (npr. Osijek, Našice). Njezino je prvotno središte bila utvrda koju najstariji latinski spisi nazivaju castrum Borona, a nalazila se na području Branjin Vrha. Mađarsko je stanovništvo od samoga doseljenja na ove prostore do danas ostalo bitnom sastavnicom demografskih kretanja stanovništva južne Baranje, a njegova se kulturološka prisutnost očituje u protestantskoj religiji, živućem mađarskom jeziku, mađarskim školama, kulturnim udrugama, folkloru i gastronomiji⁵.

Osmanlije preuzimaju vlast u Baranji nakon poraza ugarsko-hrvatske vojske 1526. u bitci na Mohačkom polju. Zauzeto područje prvotno je bilo organizirano u Mohački, a zatim u Pečuški sandžak. Za osmanske vlasti (1526. – 1687.), uz naseljenike Hrvate i Mađare, u Baranju se doseljava pravoslavno stanovništvo iz unutrašnjosti Balkana. U kolovozu 1687. godine princ Eugen Savojski potisnuo je glavninu vojske Kara Mustafe i oslobodio Baranju od Turaka koja je vraćena Ugarskoj Karlovačkim mirom 1699. godine. Za zasluge u oslobođenju princ Eugen Savojski dobio je južni dio Baranje, a u znak zahvalnosti 1722. godine sagradio je zavjetnu crkvu sv. Petra i Pavla u Topolju (na dunavskom rukavcu).

U XVIII. st. nastavljeno je naseljavanje u Baranju Hrvata i Srba, a nakon 1720. onamo se doseljavaju i Nijemci, a osobito se nakon Austro-ugarske nagodbe 1687. u Baranji povećava broj Mađara. Danas domicilni Šokci s područja općine Draž došli su nakon protjerivanja Osmanlija u 17. st iz Bosne, iz okolice Srebrenice. Revolucione 1848. godine Baranja ulazi u sastav Srpskog vojvodstva.

Krajem Prvog svjetskog rata zaposjeda ju srpska vojska, a prema odredbama Trianonskog ugovora iz 1920. podijeljena je između Mađarske i Kraljevine SHS. Kraljevini SHS pripao je manji, jugoistočni dio Baranje, tzv. „baranjski trokut“. Nastankom ove granice, prostor općine Draž gubi kontakt sa svojim prirodnim centrom – Mohačem, te počinje sociodemografski nazadovati kao rubno područje nove države. Hrvatski dio Baranje se 1921. dijeli na dva okruga (sreza): Batinu i Dardu. Batinski okrug činilo je sljedećih 12 općina: Batina (Kiskőszeg), Draž (Darázs), Duboševica (Dályok), Gajić (Hercegmárok), Topolje (Izsep), Podolje

⁵ https://bib.irb.hr/datoteka/513187.Multikulturalna_baranjska_bit_uvjetovana_povijesnim_imbenicima.pdf

(Nagybodolya), Branjina (Kisfalod, Kisfalud, Baranyakisfalud), Popovac (Baranyabán), Kotlina (Sepse), Suza (Csúza), Zmajevac (Vörösmart) i Branjin Vrh (Baranyavár).

Iako nije bila prometno povezana s Bačkom, cijelo međuratno vrijeme bila je usmjeravana prema Novom Sadu pripadajući 1922. novosadskoj oblasti odnosno 1929. Dunavskoj banovini. Unatoč velikoj želji hrvatskog pučanstva, područje Baranje nije postalo dijelom Banovine Hrvatske 1939. godine. Raspadom Kraljevine Jugoslavije, Mađarska anektira Baranju 1941. godine. Okupacija je trajala sve do kraja 1944. kada je Batinskom bitkom oslobođena.

Nakon završetka Drugoga svjetskog rata, hrvatski dio Baranje odlukom tzv. Đilasove komisije uključen je u sastav NR Hrvatske (od 1963. SR Hrvatska) u sklopu ondašnje Jugoslavije. Đilasova komisija odlučila je kako srezovi Darda i Batina zbog gravitiranja Osijeku i relativne većine hrvatskog stanovništva trebaju pripasti Hrvatskoj. Odmah nakon rata, u Baranji dolazi do novih demografskih promjena protjerivanjem njemačkog stanovništva te kolonizacijom Hrvata i Srba. Za vrijeme Jugoslavije Baranja je bila organizirana u jednu općinu Beli Manastir.

U kolovozu 1991. Baranju je, osim užeg pojasa uz Dravu prema Osijeku, zauzela JNA i omogućila uspostavu samoproglašene srpske autonomne oblasti protjeravši 30.000 Hrvata i Mađara. Pritisci i progoni nastavili su se i nakon razmjешtaja mirovnih snaga UN-a u proljeće 1992. Pod prijelaznom upravnom UN-a bila je od kraja 1995. do 15. siječnja 1998. kada je završetkom mirne reintegracije vraćena u ustavno-pravni poredak Republike Hrvatske. Tokom Domovinskog rata, naselja općine Draž opustošena su i opljačkana, a brojni negativni demografski procesi su ubrzani.

5.3 Osnovna geoprostorna obilježja

Područje općine Draž se nalazi na krajnjem sjeveroistočnom dijelu Republike Hrvatske, odnosno krajnjem sjeveroistočnom dijelu prirodno-geografske cjeline Baranje. U okviru prirodne cjeline Baranje, općina Draž je krajnji sjeveroistočni dio Baranje, a istočna granica joj prelazi i na lijevu obalu Dunava.

S obzirom na svoj prostorno-geografski položaj, općina Draž pripada dijelu kontinentalnog graničnog područja Osječko-baranjske županije i Republike Hrvatske, budući da na sjeveru graniči s Republikom Mađarskom, a na istoku sa Srbijom.

Općina Draž prema teritorijalnom ustrojstvu lokalne samouprave pripada prostoru Osječko-baranjske županije, njenom krajnjem sjeveroistočnom dijelu. Površina općine iznosi 149,84 km², što iznosi 3,6% ukupne površine Osječko-baranjske županije.

Slika 2 - Karta položaja općine u prostoru OBŽ

Izvor: PPU Općine Draž

Na zapadu i jugozapadu općina Draž graniči s područjem općine Popovac, a na jugu s područjem općine Kneževi Vinogradi.

Smještaj općine uz sjeverno-istočnu granicu Republike Hrvatske uvjetovao je položaj dva granična prijelaza na području općine (Duboševica-Udvar, Batina-Bezdan). Do njih vode trase dvije državne trase ceste, od kojih je najznačajnija trasa državne ceste D7, koja predstavlja Vc paneuropski prometni koridor⁶.

1. Tablica - Udaljenost Draža i europskih gradova

UDALJENOST OD DRAŽA DO EUROPSKIH GRADOVA		
GRAD	UDALJENOST U KM	VRIJEME VOŽNJE
Budimpešta	233	2 sata 44 minute
Zagreb	318	3 sata 33 minute
Beograd	283	3 sata 20 minuta
Sarajevo	337	6 sati 06 minuta
Beč	449	4 sata 32 minute

Izvor: <https://www.viamichelin.com/>

⁶ Izvor: <http://draz.hr/hr/opcina-draz/o-opcini/prostorni-plan-opcine-draz/40-prostorni-plan-uredjenja-opcine-draz/file>

5.4 Reljef, klima i tlo

5.4.1 Reljef

Prostor općine Draž pripada širem području nizinskog, ravničarskog područja Baranje, kao dijela Osječko-baranjske županije, odnosno šire geografske regije Istočne Hrvatske.

Na prostoru općine Draž javljaju se svi navedeni oblici reljefa (brdski, ravnjački i nizinski). Najniži oblici reljefa su naplavne ravni uz tok Dunava i Karašice. To su područja, koja su zbog male dubine temeljnica, vrlo vlažna, a u čijem sastavu prevladavaju pijesak, pretaloženi prapor i glina. U nizinsko područje spada područje Budžaka i Puškaša s kotama terena 85-86,00 metara nadmorske visine.

Bansko brdo je reljefno najizrazitiji i najdinamičniji dio Baranje, izdužen u smjeru sjeveroistok-jugozapad u dužini od oko 21 km, ali znatno manje širine. Sjeverozapadna strana Banskog brda, koja je južni dio općine Draž, je strma, te je potočnom erozijom i ispiranjem jako disecirana. Na tom području je razvijen niz dolina usmjerenih prema naplavnoj ravni Karašice.

Prosječne nadmorske visine naselja na području općine Draž kreću se od 86 m do 105 m nadmorske visine. Naselje Batina je na 105 metara nadmorske visine, Draž na 88 metara, Duboševica na 86 metara, Gajić na 87 metara, Podolje na 92 metra a Topolje na 88 metara nadmorske visine.

5.4.2 Klima

Klimatske osobine prostora općine Draž dio su klimatskih osobina šireg područja Baranje, kojeg karakterizira homogenost klimatskih osobina, u čemu su male reljefne razlike odigrale najznačajniju ulogu. U cjelini, prostor Baranje kao i ukupan prostor Istočne Hrvatske, ima obilježja umjereno kontinentalne klime, koju karakteriziraju česte i intenzivne promjene vremena.

Na području Baranje padne godišnje prosječno 638 mm oborina pa je prema tome jedno od najsušnijih predjela Republike Hrvatske. Vlažnost kraja opada od JZ prema SI. U oborinskom smislu, izdvajaju se dva maksimuma i to primarni krajem proljeća i početkom ljeta i sekundarni u jesen (listopad i studeni). Svibanjsko - lipanjski maksimum pogoduje rastu većeg broja poljoprivrednih kultura.

Česta su, međutim, odstupanja od prosjeka, pa pojava suše ili višak oborina negativno utječu na prinose. Nepovoljna okolnost je da se najveći broj dana s tučom koncentrira na

vegetacijsko razdoblje godine (2,0 dana tijekom godine a u vegetacijskom razdoblju 1,7 dana, najviše u svibnju 0,5 i lipnju 0,6 dana).

Višegodišnji prosjek količina oborina u vegetacijskom razdoblju od 01.04. do 30.09. iznosi 351 mm. Najviše oborina je ljeti (192 mm ili 30,1 %), zatim slijedi proljeće (154 mm ili 24,1 %), jesen (146 mm ili 22,9 %) i zima (146 mm ili 22,9 %).

Otvorenost Baranje prema sjeveru utječe da vjetrovi najčešće pušu sa sjevera. Po učestalosti na prvom mjestu su vjetrovi iz SZ i S, a zatim Z, I, i SI. Tišine su karakteristične za ljetne mjesec. Na području Baranje jakih vjetrova ima samo 3,6 dana tijekom godine.

Snježni pokrivač u Baranji se ne zadržava dugo. Prosječno godišnje snijeg pada 20,5 dana, a odstupanja od ovog prosjeka su česta.

5.4.3 Hidrološka obilježja i tla

Na području općine Draž mogu se izdvojiti četiri hidrološke cjeline: lijeva i desna inundacija Dunava (poplavno područje), branjeno područje i bujično i erozijsko područje. Desna inundacija Dunava kao hidrološka cjelina općine, površine 17,20 km² na području općine sastoji se iz dva dijela: sjeverni dio omeđen sa sjevera granicom s Republikom Mađarskom, sa zapada nasipom Državna granica - Draž, a s juga sjevernim obroncima Baranjske planine; južni dio omeđen sa sjevera i zapada nasipom Gomboš i granicom općine i s juga također granicom općine. Predmetna cjelina poplavno je područje Dunava. Druga hidrološka cjelina veličine 90,59 km² je branjeno područje od poplavnih voda Dunava. Ova cjelina dio je melioracijskog područja sektora Karašica čija je odvodnja usmjerena na crpne postaje Draž, Puškaš i Budžak. Treća cjelina je brdsko i erozijsko područje sjevernih obronaka Baranjske planine veličine 12,61 km². Na ovom prostoru povremeno se formiraju bujični tokovi koji se ulijevaju u prtok Dunava - potok Karašica i gravitacijski evakuiraju u inundaciju Dunava. Dio lijeve inundacije Dunava, lijevoobalnih nasipa i branjenog područja veličine 29,40 km² također teritorijalno pripadaju općini, a na području se također nalaze i nasipi za obranu od poplava Dunava.

S geomorfološkog gledišta osobina reljefa, na području Baranje razlikujemo tri osnovna tipa i to: nizinski (fluvijalni i fluvijalno močvarni), ravničarski (lesne zaravni) i brdski (tektonski). Područje općine Draž najvećim dijelom pripada nizinskom području (melioracijsko i inundacijsko područje), a manjim dijelom je dio ravničarskog i brdskog područja (Baranjska planina)⁷.

⁷ Izvor: http://www.voda.hr/sites/default/files/clanak/bp_16_-_provedbeni_plan_obrane_od_poplava.pdf

5.5 Prirodna baština i Natura 2000

5.5.1 Prirodna baština

Prirodna baština (u smislu Pariške konvencije o Svjetskoj kulturnoj i prirodnoj baštini) označava prirodne odlike koje se sastoje od fizičkih ili bioloških formacija ili grupa takvih formacija, a imaju svjetski izuzetnu vrijednost sa estetskog ili znanstvenog gledišta; također i geološke i fizičko-geografske formacije i točno određene površine koje predstavljaju staništa ugroženih vrsta životinja i biljaka od svjetski izuzetne vrijednosti s gledišta znanosti i zaštite i očuvanja prirode; također i mjesta u prirodi ili točno određene površine u prirodi koje su od svjetski izuzetne vrijednosti s gledišta znanosti, zaštite i očuvanja prirode ili kao prirodne ljepote⁸.

Na području općine Draž nema zaštićenih područja u smislu Zakona o zaštiti prirode (strogi rezervat, nacionalni park, posebni rezervat, park prirode, regionalni park, spomenik prirode, značajni krajobraz, park-šuma, spomenik parkovne arhitekture), ali dio uz rukavce rijeke Dunav te dio planine Draž, Gajić i Podolje uvršten je u područja zaštićene ekološke mreže tzv. POVS i POP područja Natura 2000.

Pejzaž Čont – Draž (Foto: Zvonimir Janković)

⁸ <http://www.poslovniturizam.com/rjecnik/prirodna-bastina/57/>

5.5.2 Natura 2000

Natura 2000 je ekološka mreža sastavljena od područja važnih za očuvanje ugroženih vrsta i stanišnih tipova Europske unije. Njezin cilj je očuvati ili ponovno uspostaviti povoljno stanje više od tisuću ugroženih i rijetkih vrsta te oko 230 prirodnih i poluprirodnih stanišnih tipova te tako osigurati dugoročni opstanak europskih najvrijednijih i najugroženijih vrsta i staništa. Središnji je dio politike o zaštiti prirode i biološke raznolikosti EU sukladno Direktivi o staništima iz 1992.

Ekološku mrežu RH prema članku 6. Uredbe o ekološkoj mreži (NN 124/13, 105/15) čine područja očuvanja značajna za ptice - **POP** (područja značajna za očuvanje i ostvarivanje povoljnog stanja divljih vrsta ptica od interesa za Europsku uniju, kao i njihovih staništa, te područja značajna za očuvanje migratornih vrsta ptica, a osobito močvarna područja od međunarodne važnosti) i područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove - **POVS** (područja značajna za očuvanje i ostvarivanje povoljnog stanja drugih divljih vrsta i njihovih staništa, kao i prirodnih stanišnih tipova od interesa za Europsku uniju).

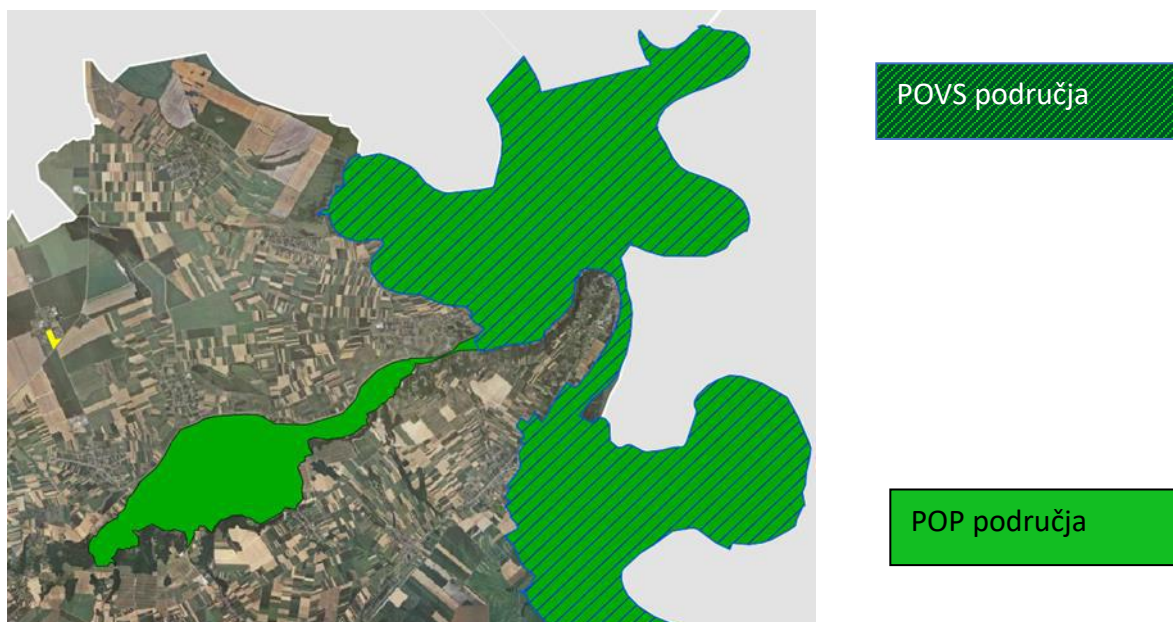
Natura 2000 često se poistovjećuje sa zaštićenim područjima u kojima su ljudske djelatnosti značajno ograničene ili čak isključene radi očuvanja biološke raznolikosti. Dok zaštićenim područjima upravljaju Javne ustanove za upravljanje zaštićenim područjima, Natura 2000 počiva na drugim postavkama. Osnovni način upravljanja Natura područjem je donošenje plana upravljanja u suradnji s lokalnim dionicima (posjednicima zemljišta koja se nalaze u mreži, lovačkim i ribolovnim društvima). Cilj upravljanja je održati ili poboljšati povoljno stanje očuvanosti ciljnih vrsta i staništa određenog područja a ne ograničavati ljudske djelatnosti. Države članice EU interno propisuju kako se provode potrebne mjere u Natura 2000 područjima. Neke mjere su obvezne za sve korisnike prostora, a ako pritom oni dobivaju određena ograničenja radi kojih ostvaruju gubitak prihoda, imaju pravo na razmjernu naknadu⁹.

Veliki dio područja općine je unutar dvaju područja ekološke mreže Natura 2000 i to: **HR2001309 Dunav Sjeverno od Kopačkog rita** (POVS- Područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove) i **HR1000016 Podunavlje i donje Podravlje** (POP- Područja očuvanja značajna za ptice). Općina Draž za sad nema plan upravljanja Natura 2000 područjima. Ako se protežu na obradivim površinama (npr. Budžak) onda su u posjedu poljoprivrednika, ukoliko su to površine pod šumom onda su u ingerenciji Hrvatskih šuma, a ako se radi o vodnim površinama nadležne su Hrvatske vode. Svi navedeni „posjednici“ moraju održivo upravljati ovim područjem te u slučaju da planiraju veće aktivnosti i zahvate trebat će proći postupak ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu.

⁹ Izvor: <http://www.dzrp.hr/ekoloska-mreza/natura-2000/upravljanje-podrucjima-natura-2000-719.html>

Slika 3. - Karta POVS i POP područja u općini Draž

HR2001309 Dunav Sjeverno od Kopačkog rita - Područje obuhvaća prostor uz Dunav sjeverno od Kopačkog rita s dobro razvijenom makrofitskom vegetacijom i pripadajućim poplavnim šumama vrba i topola (ciljno stanište: 91E0, as. Galio-Salicetum albae, NKS E.1.1.2.). Prisutni su i ostaci panonske travnjačke vegetacije (subpanonski stepski travnjaci (Festucion vallesiaceae) (6240*) i panonski stepski travnjaci na praporu (6250*)) na vrlo malim površinama na Banovom brdu i strmim lesnim stijenama kod Zmajevca i Batine. Područje je važno za očuvanje populacija brojnih vrsta riba, vidre, leptira koji naseljavaju obalna i močvarna područja, te vrste šišmiša koji naseljavaju napušteni rudnik na Banovom brdu. Značajno je za očuvanje populacija vretenaca istočne vodendjevojčice (*Coenagrion ornatum*) i velikog tresetara (*Leucorrhinia pectoralis*) u kontinentalnoj biogeografskoj regiji. Važno je i za očuvanje populacije dvoprugastog kozjaka (*Graphoderus bilineatus*). Područje obuhvaća jedno od dva zabilježena lokaliteta na kojima je razvijen stanišni tip muljevite riječne obale obrasle s vegetacijom *Chenopodium rubri* p.p. i *Bidention* p.p. (3270).

Lesne padine kraj Zmajevca jedini su prirodni lokalitet patuljaste perunike (*Iris pumila*), a kod Batine jedini je prirodni lokalitet vrste žutog luka (*Alium flavum*) u Hrvatskoj.

HR1000016 Podunavlje i donje Podravlje - Područje obuhvaća aluvijalnu nizinu rijeke Drave u području njezinog donjeg dijela toka, njeno ušće u Dunav te močvarna područja Kopački rit i ribnjake Donji Miholjac i Podunavlje. Za područje su značajna riječna staništa (pješčane obale, sprudovi, otoci i okomite, erodirane obale, riječni rukavci i mrtvaje), močvarna staništa te poplavne šume vrba i topola ispresijecane manjim vodotocima. Područje je važno mjesto gniježđenja za čaplje, orla štekavca (*Haliaeetus albicilla*) i patku njorku (*Aythya nyroca*), te kao zimovalište brojnim pticama močvaricama i odmorište žličarkama. Ovim područjem u vrijeme migracije redovito prolazi više od 20.000 ptica močvarica. Područje je dio Regionalnog parka Mura-Drava, obuhvaća prostor Parka prirode Kopački rit.

Razlozi ugroženosti: intenzifikacija poljoprivredne proizvodnje, neodgovarajuće gospodarenje prirodnim i sađenim šumama, intenziviranje uzgoja ribe, lov, ometanje i uznemiravanje od strane čovjeka, onečišćenje površinskih i podzemnih voda, vađenje sedimenta i nanosa, kanaliziranje riječnog korita, uređenje riječnih obala, promjene hidrauličkih uvjeta uzrokovane zahvatima čovjeka.

[U Prilogu br. 1.](#) [Prilog br.2.](#) - Područja očuvanja značajna za ptice (POP) naziv vrste i status

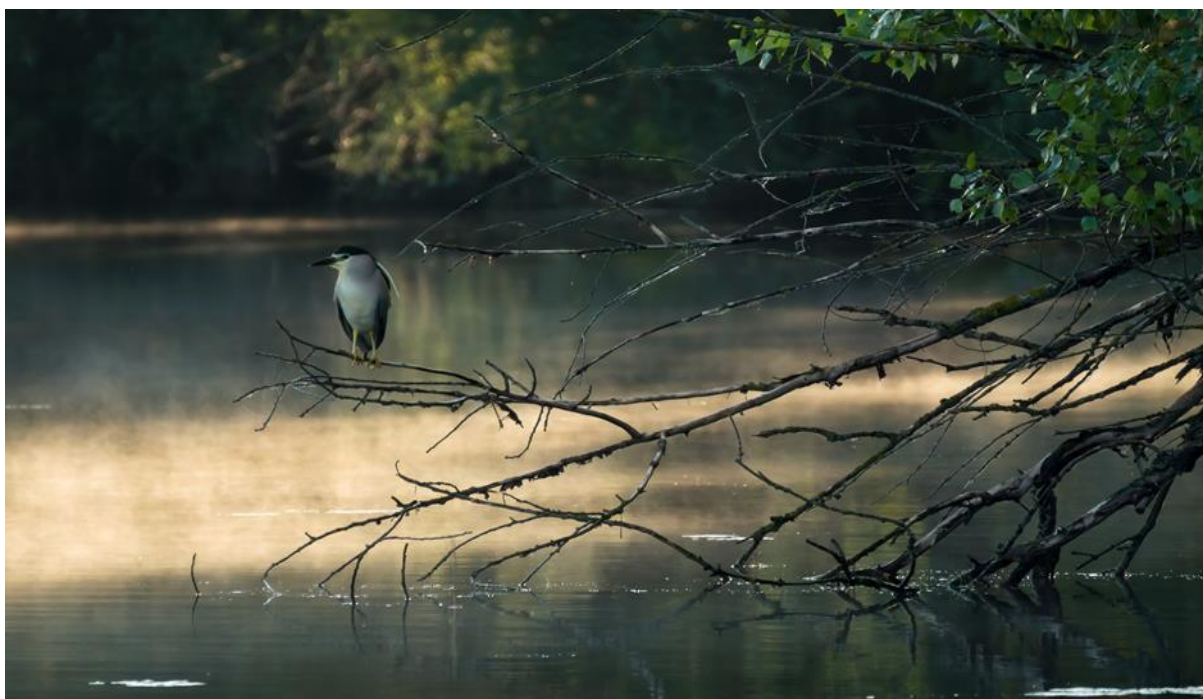
[U Prilogu br. 3](#) - Područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove (POVS) nazivi staništa i vrste.

Čaplja-Budžak Draž (Foto:Zvonimir Janković)

Roda-Za selom Draž (Foto:Zvonimir Janković)

Šarkanjski donavac-Draž (Foto:Zvonimir Janković)

5.5.3 Šumske površine

Šume i šumska zemljišta su prirodna bogatstva, te dobro od općeg interesa koje stoga uživa posebnu brigu i zaštitu države. Kako su šume i šumska zemljišta prirodna bogatstva s obnovljivim resursima, potrebna je posebna briga i racionalno gospodarenje istima. Šumama i šumskim zemljištima na području općine Draž upravljaju "Hrvatske šume" – Uprava šuma Osijek – Šumarija Batina. Šumarija Batina se na području općine Draž dijeli na dvije gospodarske jedinice: Baranjska planina i Zmajevačke podunavske šume.

Dio šuma nalazi se i na lijevoj obali Dunava, međutim, zbog nedostupnosti toga područja, o tim šumama nema podataka. U odnosu na zastupljenost šuma prema gospodarskoj jedinici, šume i šumska zemljišta na području općine Draž su u 84% površine u okviru gospodarske jedinice Zmajevačke podunavske šume, a ostale su na području Baranjske planine (16%).

2. Tablica - Podaci o šumskom fondu općine Draž

Gospodarska jedinica	Površina šuma (ha)	Drvena zaliha (m ³)	Godišnji prirast (m ³)	Godišnji etat (m ³)
Baranjska planina	350,17	20.437	1.266	1.660,7
Zmajevačke podunavske šume	1.841,44	354.180	17.003	18.207,0
UKUPNO:	2.191,61	376.617	18.269	19.867,7

Izvor: <http://draz.hr/hr/opcina-draz/o-opcini/prostorni-plan-opcine-draz/40-prostorni-plan-uredjenja-opcine-draz/file>

3. Tablica - Osnovni podaci gospodarske jedinice „Baranjska planina“

Redni broj	Osnovni podaci	m ³	ha
1.	Ukupna površina		1 660,06
2.	Obrasla površina		1 363,40
3.	Ukupna drvena zaliha	77 893	
4.	Tečajni godišnji prirast	3 686	
5.	Etat glavnog prihoda	35 376	
6.	Etat prethodnog prihoda	5 940	

Izvor: http://javni-podaci-karta.hrsume.hr/podaci/gj/107/Opis%20sastojine%20za%20GJ_107_2012_2021.pdf

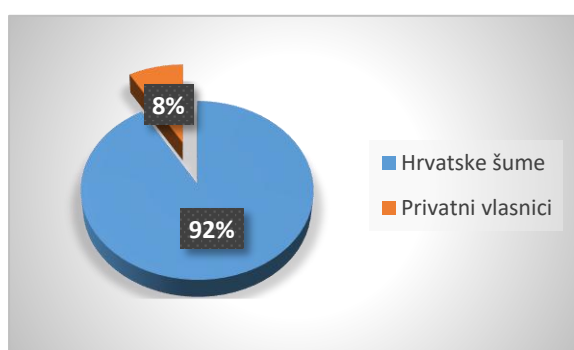
Površina gospodarske jedinice Zmajevačke podunavske šume iznosi 3 890,21 ha od čega je na području općine Draž 1.841,44 ha. Ova gospodarska jedinica je razdijeljena na 102 odjela. Ukupno je izdvojeno 605 odsjeka, od toga 473 obrasle površine. Prema podacima Hrvatskih šuma na području gospodarske jedinice Zmajevačke podunavske šume obraslo je 3260,39 ha, neobraslo 436,69 ha (od čega je proizvodno 358,14 ha, a neproizvodno 81,73 ha), a neplodno je 193,13 ha. Prema namjeni, šume i šumska zemljišta ove gospodarske jedinice svrstane su u gospodarske šume.

Šumarija Batina gospodari šumama na temelju Šumskogospodarske osnove, koje se izrađuju za razdoblje od 10 godina. Cilj gospodarenja je očuvanje stabilnosti ekosustava uz potrajno gospodarenje, zadovoljavanje opće korisnih funkcija ovih šuma i povećanje produkcije najveće kvalitete i vrijednosti.

Šume na prostoru općine Draž su gospodarske šume koje su uglavnom kulture brzorastućih mekih listača, a njima se gospodari tako da se po postizanju svoje zrelosti (ophodnje) obavlja čista sječa i podizanje novih kultura, a u tvrdim listačama se jednom u 10 godina vrši prorjeđivanje, odnosno po dostizanju zrelosti oplodna sječa uz osiguranje kvalitetnog podmlatka.

Slika 4. - Omjer državnog i privatnog vlasništva šuma

Od ukupnih površina šuma, prema podacima Katastra, šume na području općine su najvećim dijelom u državnom vlasništvu (2.216 ha, odnosno 91,6%), a 202 ha, odnosno 8,4% je u privatnom vlasništvu.

Izvor: PPU Općine Draž

Šume na prostoru općine Draž su, uglavnom, umjetno podignute šume (kulture) listača u kojima dominira euroamerička topola i vrba u mozaiku s prirodnim šumama crne i bijele topole, vrbe, hrasta lužnjaka i poljskog jasena.

Šume su dobrog zdravstvenog stanja, te su prisutni samo pojedinačni slučajevi sušenja¹⁰.

Šuma Draž (Foto:Zvonimr Janković)

Šarkanjski dunavac-šuma Draž (Foto:Ana Lazić)

¹⁰ <http://draz.hr/hr/opcina-draz/o-opcini/prostorni-plan-opcine-draz/40-prostorni-plan-uredenja-opcine-draz/file>

5.5.4 Vodni resursi

Općina Draž izuzetno je bogata vodnim resursima. Rijeka **Dunav** prolazi kroz područje općine Draž od km 1433+060-granica s Republikom Mađarskom do km 1418+500. Na dionici kroz Republiku Hrvatsku, Dunav ima karakteristike nizinske rijeke. Širina korita kreće se u rasponu od 500+800 metara, prosječna brzina toka je 0,9 m/s, dok se srednji godišnji protoci kreću od 2.443 m³/s kod Batine do 3.144 m³/s kod Erduta. Visoke vode Dunava najčešće se javljaju u travnju, svibnju i lipnju kao posljedica topljenja snijega u Alpama, a pojava velikih voda Dunava također je vezana uz intenzivne i dugotrajne kiše u gornjem dijelu sliva. U ožujku 2015. godine otvoreno je putničko pristanište Batina u koje je već u 2015. godini uplovilo 40-tak riječnih kruzera. U planu je izgradnja pristaništa za čamce u Batini na Dunavu, te uređenje nasipa uz Dunav postavljanjem rasvjete i klupa, te će isti koristiti i kao šetnica uz rijeku.

Potok Karašica formira se na južnim obroncima planine Meček u Republici Mađarskoj, a u našu zemlju ulazi između Iločke i Luča. Kroz Mađarsku zbog velikih padova ima karakter bujice, sve do naše granice gdje poprima karakter nizinskog vodotoka. Ograđena popratnim nasipima, ima ulogu tranzitnog vodotoka. Uljeva se u Dunav kod Batine.

Topoljski Dunavac ili Puškaš, kako ga još pogrešno nazivaju, jer Puškaš je samo dio Topoljskog Dunavca, dugačak je otprilike 10 km. Nastao je prije 150 godina kada je austrougarska vlast odlučila regulirati tok Dunava, koji je derao obalu i oduzimao plodno tlo ratarima. Izgradnjom nasipa kod Draža, Dunav je skrenut prema Batini. Topoljski Dunavac proteže se od Draža na zapad i sjever pokraj Gajića i Topolja do granice s Mađarskom i u Mađarsku. Područje **Puškaša** je desno zaobalje Topoljskog Dunavca, koje se nakon prelaganja potoka Borze, dijelom odvodnjava kanalom Stara Borza, a od visokih voda Topoljskog Dunavca šticeo je nasipom dugim 3,3 km. Najnovijom rekonstrukcijom kanalske mreže odvodnja se vrši odvodnim kanalom Stara Borza i Puškaš, te reverzibilnom crpnom stanicom na kanalu i nasipu Puškaš kapaciteta 2,0 m³/sek. Ista je predviđena za evakuaciju viška vode s melioracijskog područja kada je to onemogućeno gravitacijom te za crpljenje vode iz akumulacije Topoljski Dunavac za navodnjavanje. Obale Topoljskog Dunavca obrasle su trskom, šašem i vodenim biljem, pa je idealno gnjezdište ptica močvarica i mrjestilište raznih vrsta riba, koje ovdje nalaze idealne uvjete za razvoj i razmnožavanje.

Šarkanjski Dunavac zajedno sa **Lorencovim Dunavcem** čini prirodni rukavac Dunava (područje Šarkanj) kojim za vrijeme visokog vodostaja protječu vode i time se omogućava veća protočnost Dunava, što je povoljno za potrebe pronosa velikih vodnih valova i obranu od poplava. Ukupna duljina Šarkanjskog Dunavca od ustave koja ga veže s Topoljskim Dunavcem je cca 3500 m. Prosječna širina Šarkanjskog Dunavca je oko 25 m, a dubine se kreću cca 3,2 m ovisno o vodostaju rijeke Dunav. Na udaljenosti od oko 800 m od spomenute ustave između Šarkanjskog Dunavca i Topoljskog Dunavca prema sjeveru se

nalazi Lorencov Dunavac koji je nekada zajedno sa Šarkanjskim Dunavcem činio glavni tok rijeke Dunav. Na Lorencovom Dunavcu na udaljenosti od oko 300 metara od utoka u Šarkanjski Dunavac nalazi se cijevni propust. Planira se izgradnja mosta na Lorencovom Dunavcu. Uređenjem i revitalizacijom Šarkanjskog i Lorencovog Dunavca, ujedno bi se omogućio i učestaliji dotok svježih dunavskih voda u područje Topoljskog Dunavca koji je od iznimnog ekološkog i gospodarskog značenja s obzirom da obiluje vrijednim staništima, koristi se u rekreacijske i turističke svrhe, a ujedno je i temeljni vodni resurs za razvoj navodnjavanja na tom području¹¹.

Kanal "Bučka", desnoobalni pritok Topoljskog Dunavca koji je preko ustave "Bučka" spajao odvodni kanal Karašicu i Topoljski Dunavac. Ustava "Bučka" je krajem 1987. godine zatvorena, radi zaštite od onečišćavanja Topoljskog Dunavca vodama koje dotječu odvodnim kanalom Karašica (kanalizacija grada Belog Manastira, bivša Šećerana Beli Manastir i drugi zagađivači). Od tada se Bučka kolokvijalno naziva jezero. Prostire se između Draža i Gajića, koje spaja malim drvenim mostom za pješake, te je rado posjećivano mjesto ribolovaca, seoske djece i ljubitelja idiličnih pejzaža.

Dunavac u Dražu (Foto:Zvonimir Janković)

¹¹<http://www.obz.hr/hr/pdf/javne%20rasprave%20i%20uvidi/2016/Elaborat%20za%20A1tite%20okoli%20A1a%20-%20Ure%20C4%91enje%20C5%A0arkanjskog%20Dunavca.pdf>

5.6 Kulturna i povijesna baština

Kulturna i povijesna baština u materijalnom i nematerijalnom obliku, čini ostavštinu prošlih generacija, treba se brižno čuvati u sadašnjosti, kako bi bila ostavljena u naslijeđe budućim generacijama.

5.6.1 Zaštićena kulturna dobra /Preventivno zaštićena kulturna dobra

4. Tablica - Popis zaštićenih/preventivno zaštićenih kulturnih dobara

Naziv	Mjesto	Oznaka dobra	Klasifikacija	Vrsta kulturnog dobra
Crkva sv. Valentina Mučenika	Batina	Z-6519	sakralna graditeljska baština	nepokretno kulturno dobro - pojedinačno
Crkva sv. Barbare	Draž	Z-1635	sakralna graditeljska baština	nepokretno kulturno dobro - pojedinačno
Crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije	Duboševica	Z-1637	sakralna graditeljska baština	nepokretno kulturno dobro - pojedinačno
Crkva sv. Ane	Podolje	Z-1667	sakralna graditeljska baština	nepokretno kulturno dobro - pojedinačno
Crkva sv. Petra i Pavla	Topolje	Z-1674	sakralna graditeljska baština	nepokretno kulturno dobro - pojedinačno
Arheološko nalazište "Grovišće"	Batina	Z-3747	arheološka baština	nepokretno kulturno dobro - pojedinačno
Arheološko nalazište Gradac i Sredno	Batina	Z-6604	arheološka baština	nepokretno kulturno dobro - pojedinačno
Arheološko nalazište "Kobilica-Veliki Baratvud"	Draž	Z-4825	arheološka baština	nepokretno kulturno dobro - pojedinačno
Arheološko nalazište "Selište"	Duboševica	Z-3757	arheološka baština	nepokretno kulturno dobro - pojedinačno
Arheološko nalazište "Vir, Selska bara, Vinogradac"	Duboševica	Z-3641	arheološka baština	nepokretno kulturno dobro - pojedinačno
Arheološko nalazište "Kod plotu"	Topolje	P-5351	arheološka baština	nepokretno kulturno dobro - pojedinačno
Arheološko nalazište "Kod trešnje - Slatina"	Topolje	P-5349	arheološka baština	nepokretno kulturno dobro - pojedinačno
Arheološko nalazište "Selište"	Topolje	P-5350	arheološka baština	nepokretno kulturno dobro - pojedinačno
Mlin, Braće Radić 52	Duboševica	Z-6040	ostalo	nepokretno kulturno dobro - pojedinačno
Tradicijska kuća i okućnica	Topolje	Z-2320	profana graditeljska baština	nepokretno kulturno dobro - pojedinačno
Crkveno pučko pjevanje iz Baranje	Topolje	Z-5401	običaji, obredi i svečanosti	nematerijalno kulturno dobro

Crkva sv. Valentina Mučenika u Batini izgrađena je 1926. god prema projektu vukovarskog arhitekta Frana Funtaka. Izgrađena je u blizini Dunava na uzvisini uz groblje. Crkva je jednobrodna s dvije bočne kapele te poligonalnim svetištem i sakristijom.

Crkva sv. Barbare u Dražu građena je u duhu kasno baroknog klasicizma 1839. g. Smještena je u selu na prirodnoj uzvisini nadomak groblju. Na prostranom platou ispred crkve nalazi se kameno raspelo sv. Marije iz 18. stoljeća. Crkva je jednobrodna građevina pravokutnog tlocrta s polukružnom apsidom. Pretrpjela je velika oštećenja u Domovinskom ratu.

Župna crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije u Duboševici izgrađena je 1749. g. na većem platou i zauzima istaknut položaj u središtu naselja. Jednobrodna je građevina s pravokutnim svetištem i polukružnom apsidom, ima jednokatnu sakristiju dozidanu uz južnu stranu svetišta i ukomponiran zvonik u glavno pročelje. Jedina je crkva na području općine s obnovljenim Hefnerovim orguljama. Smatra se značajnijim sakralnim spomenikom u Osječko-baranjskoj županiji.

Crkva sv. Ane u Podolju izgrađena je na sjeverozapadnoj padini Baranjske planine, srasla je s prirodom te je primjer ispravno odabranog mjesta za crkvu. Pročelje crkve okrenuto je prema zapadu. Na crkvi je vidljivo da je popravljena i dograđivana više puta.

Crkvu sv. Petra i Pavla kod Topolja dao je podići princ E. Savojski 1722. g. u spomen pobjede nad Turcima. Jednobrodna je građevina s polukružnim svetištem i sakristijom prigradenom uz sjeverno pročelje. Odlikuje se baroknim stilskim karakteristikama. Na glavnom pročelju, koje je zaključeno zabatom mekih baroknih kontura, ističe se dvokatni portik (ulazni trijem). Crkva se ubraja među najznačajnije barokne sakralne građevine u Hrvatskoj.

Arheološko nalazište "Grovišće" u Batini. Vrijeme nastanka: 6300 god.p.n.e. do 1600. god. Prvi nalazi s ovog lokaliteta datiraju s početka 20. st. kada je pronađen bogati latenski grob ratnika sa priložima: željezna kaciga, dvosjekli mač, lanac, koplje i okovi. Željezna kaciga kod Kelta zauzimala je posebno mjesto u obrambenoj ratničkoj opremi. Prilozi u grobu ukazuju na srednje latensko doba i datiraju u 2. st. pr. Kr., a pokojnik je etnički pripadao plemenu Eravisca. Arheološki nalazi ukazuju na postojanje nekropole željeznog, možda i brončanog, doba na kojoj je prisutan keltski materijal.

Arheološko nalazište Gradac i Sredno u Batini. Vrijeme nastanka: 1700 god.p.n.e. do 300. god. To je arheološko nalazište s kontinuitetom naseljavanja od srednjeg brončanog doba do antike. Uz naselje, poznata je nesustavno iskopana prapovijesna žarna nekropola i inhumacija s pokopom izravno u zemlju. Prilozi u grobovima bile su posude (*žare*) tipa Dalj i više vrsta *fibula*. Tijekom antike, na mjestu ranijeg prapovijesnog naselja, rimljani grade svoju utvrdu. Nalazi rimskog razdoblja smatraju se ostacima kasnoantičkog kastela „Ad Militares“. Godine 1876. nađen je bogati rimski grob.

Arheološko nalazište "Kobilica-Veliki Baratvud" u Dražu. Vrijeme nastanka: 5300 god.p.n.e. do 1400. god. Arheološko nalazište pronađeno je terenskim pregledom Baranje 1986., a registrirano je 1989. Prapovijesni i srednjovjekovni lokalitet nalazi se na istočnom rubu sela Draž, na sjevernim obroncima baranjske planine koja se spušta prema starom rukavcu Dunava. Sa sjeverne strane lokalitet omeđuje poljski put, a s južne cesta Draž – Batina. Površinski sakupljena keramika ukazuje na postojanje prapovijesnog i srednjovjekovnog naseobinskog kompleksa čemu u prilog idu i povoljni zemljopisni uvjeti. Srednjovjekovna keramika prisutna je u nešto većoj količini od prapovijesne, pa se može pretpostaviti da je ovdje egzistiralo i jedno manje srednjovjekovno naselje.

Arheološko nalazište "Selište" u Duboševici. Vrijeme nastanka: 5300 god.p.n.e. do 1400. god. Na oranicama su nalaženi brojni površinski nalazi srednjovjekovne keramike, kosti i građevinskog materijala. Na ovom lokalitetu je vjerojatno bilo srednjovjekovno naselje i nekropola, a konfiguracija terena ne isključuje mogućnost postojanja prapovijesnog naselja u donjim slojevima.

Arheološko nalazište "Vir, Selska bara, Vinogradac" u Duboševici. Vrijeme nastanka: 4 st. do 9 st. Prvi nalazi s ranosrednjovjekovnog groblja u Duboševici otkriveni su 1950. god. na zemljištu «Vir, Selska bara, Vinogradac». Tada je slučajno pronađen jedan konjanički grob iz ranog srednjeg vijeka i pripada vremenu seobe naroda. Prisutnost i raširenost ulomaka srednjovjekovne keramike upućuje na postojanje većeg naselja srednjeg vijeka. Nalazi kosti, konjaničkog groba i nakita ranog srednjeg vijeka upućuju na postojanje groblja.

Arheološko nalazište "Kod plotu" u Topolju, preventivno zaštićeno kulturno dobro. Lokalitet se nalazi istočno od Karašice, a južno od suvremene prometnice koja vodi prema Topolju. Prilikom stručnog arheološkog terenskog pregleda za potrebe izgradnje plinovoda, pod vodstvom Igora Vukmanića, kustosa Muzeja Slavonije, na povišenoj zaravni između dvije napuštene pustare pronađeni su keramički ulomci i jedna željezna alatka iz novog vijeka. Uz to, pronađeni su i ulomci prapovijesne keramike koji bi mogli upućivati na naseljavanje od ranijih razdoblja što bi se moglo potvrditi budućim istraživanjima.

Arheološko nalazište "Kod trešnje - Slatina" kod Topolja, preventivno zaštićeno kulturno dobro. Lokalitet je pozicioniran zapadno uz Karašicu, a južno od suvremene prometnice koja vodi prema Topolju na povišenoj zaravni koja je ujedno i najviša točka na dijelu terena na kojem su provedena arheološka rekognosciranja. Otkriven je prilikom stručnog arheološkog terenskog pregleda za potrebe izgradnje plinovoda, pod vodstvom Igora Vukmanića, kustosa Muzeja Slavonije. Prema prikupljenim nalazima s površine, prije svega keramike kod koje je veći broj ulomaka ukrašen urezivanjem, može se pretpostaviti da se radi o brončanodobnom nalazištu.

Arheološko nalazište "Selište" u Topolju je preventivno zaštićeno kulturno dobro. Nalazi se zapadno od Karašice, a južno od suvremene prometnice koja vodi prema Topolju. Prilikom stručnog arheološkog terenskog pregleda za potrebe izgradnje plinovoda, pod vodstvom Igora Vukmanića, kustosa Muzeja Slavonije, na površini koja služi kao oranica te se blago obrušava prema Karašici su pronađeni nalazi među kojima dominiraju ulomci opeke. Ipak, od nalaza se najviše ističe jedan probušeni okrugli keramički predmet koji je vjerojatno imao funkciju utega ili zujalice.

Mlin u Duboševici (tzv. Crveni mlin), Braće Radić 52. Zgrada mlina je dvokatnica sagrađena 1895. god., pravokutne tlocrtne osnove s prigradenim rizaltnim istakom na dvorišnom pročelju. Zidana je opekom. Pokriva je dvoslivno krovništvo s pokrovom od ravnog glinenog crijepa. Glavno pročelje rastvoreno je sa sedam prozorskih osi. U prizemlju druge i šeste prozorske osi nalaze se ulazni otvori. Prozori su pravokutni sa istaknutom prozorskom klupčicom i ostakljeni bravarskim oknima. Međukatnu konstrukciju čine drveni grednik s daskama. Etaže povezuje stubište s rezbarenom drvenom ogradom, ali i lift na koloturu. Unutrašnjost mlina je gotovo netaknuta, samo su manji dijelovi originalne drvene građe izmijenjeni uslijed dotrajalosti. Zbog utvrđenih nepravilnosti prilikom inspekcijskog pregleda, mlin je 2014. godine zatvoren, na opće zgražavanje javnosti i lokalnog stanovništva, obzirom da je bio jedini baranjski mlin koji je radio na tradicijski način.

Tradicijska kuća i okućnica (tzv. Šokačka kuća), Ulica Republike 73, Topolje. Tradicijska kuća i okućnica sastoje se od glavne stambene zgrade, ljetne kuhinje, staje s kolnicom, ambara, dva čardaka, svinjca, kokošinjca. Kuća je zabatnog tipa s tri prozora na pročelju te uzdužnim otvorenim trijemom s lučnim nadvojima na trijemu, izgrađena 1923. godine. Sastoji se od prednje sobe do ulice, srednje sobe – kuhinje, te tri kijera u produžetku. Unutrašnjost kuće je namještena izvornim namještajem i sitnim inventarom koji su bili dio svakodnevnog života u prvoj polovini 20. stoljeća. Baka Manda Kovačev koja je ovdje živjela od djetinjstva i njezine priče i sjećanja bili ključni elementi rekonstrukcije života i običaja nestalih u posljednjih pola stoljeća. Kuću održavaju članovi udruge Društvo baranjskih starina „Ižip“ iz Topolja.

Crkveno pučko pjevanje na području Baranje poseban je izraz religijskih osjećaja i identiteta stanovnika tog dijela Hrvatske. Crkvene pjesme stoljećima su bile duhovna i emocionalna hrana pobožnih ljudi, jer kako svjedoče, daje im mogućnost da pjesmom "dvostruko" mole. Prema nedavnim istraživanjima i snimkama izvedaba crkvenih pučkih pjesama, u Baranji su danas većinom stariji ljudi svjedoci i nositelji te tradicije. Sve su rjeđe prigode kada se te pjesme pjevaju u crkvenim obredima, jer danas ove obrede prate popularne pjesme drugačije vrste. Vrijeme nastanka 18 st. do 19 st¹².

¹² Izvor: <http://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=6212>

Spomenik Pobjeda s kriptom u Batini, Memorijalni kompleks „Batinska bitka“, registarski broj Z-2535. Memorijalni kompleks „Batinska bitka“ otvoren je 1976. godine u znak sjećanja na sudionike Batinske bitke iz studenog 1944. godine.

U sastavu Memorijalnog kompleksa nalazi se spomenik Crvenoj armiji „Pobjeda“, rad akademskog kipara Antuna Augustinčića, podignut na mjestu najžešćih borbi (tzv. „krvava kota 169“), Spomen-dom s dvije izložbene prostorije i stalnom muzejskom izložbom o Batinskoj bici te Spomen-park i zajednička grobnica sa posmrtnim ostacima 1.297 boraca Crvene armije.

Spomenik „Pobjeda“, impozantni obelisk, podignut je 1947. godine na visoravni Gradac i visok je 26,5 metara. Spomenik se sastoji iz tri dijela. Prvi je središnji stup u osnovi peterokuta sa pet skulptura, a zatim grupa na pročelju koja predstavlja crvenoarmejece u jurišu, izvedene kao reljefe u bronci. Od prvog većeg platoa vodi 27 stuba na manji plato na kome je obelisk visok 19,5 metara i na njemu se nalazi brončana figura „Pobjeda“ visoka 7

metara. „Pobjeda“ drži u rukama baklju. Ispod spomenika je velika kosturnica u kojoj su sahranjeni posmrtni ostaci 1297 boraca.

U neposrednoj blizini spomenika „Pobjeda“ podignut je 1979. godine Spomen-dom Batinskoj bitci. U Spomen-domu smješten je stalan postav Batinske bitke. Na „krvavoju koti 169“ i danas su vidljivi ostaci bunkera i rovova. U samom mjestu Batina postoje četiri podruma iz 19. stoljeća, zasvođena bačvastim svodovima, iznad kojih je nasut sloj zatravljene zemlje. U ovim podrumima radila je privremena vojna bolnica i ambulanta Jugoslavenske i Crvene armije tijekom bitke. Jedan dio memorijalnog

kompleksa, Spomen-muzej, izgrađen je 1981. godine, a nalazi se na bačkoj obali Dunava¹³.

Spomenik „Pobjeda“ Batina (Foto: Balint Juhas)

Kulturna dobra lokalnog značaja

- ❖ Batina, spomen ploča palim borcima 51 divizije u centru naselja
- ❖ Draž, spomenik palim borcima NOR-a i ŽFT-a u centru naselja
- ❖ Duboševica, spomenik palim borcima NOR-a u centru naselja
- ❖ Duboševica, spomen obilježje Križ - Poginulima za Domovinu Hrvatsku
- ❖ Topolje, spomen ploča poginulim hrvatskim braniteljima Domovinskog rata s područja općine Draž (Ivanu Zelemberu, Stjepanu Baliću, Stjepanu Đurinu, Stipi Matoviću, Ištvanu Vencelu i Željku Čotiju).
- ❖ Topolje, spomenik palim borcima i ŽFT ispred osnovne škole

¹³ Izvor: https://hr.wikipedia.org/wiki/Memorijalni_kompleks_Batinska_bitka

Spomen ploča hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata-kod Topolja (Foto:Ana Lazić)

Spomen obilježje poginulima za Domovinu Hrvatsku-kod Doboševice (Foto:Martina Terzić)

Osobito vrijednu graditeljsku baštinu na području općine Draž čine vinski podrumi i gatori na lokaciji u Batini i Dražu, te na 4 lokacije u Baranjskoj planini. Na temelju pravomoćnog rješenja Ministarstva kulture, konzervatorski odjel u Osijeku radi zabilježbu preventivne zaštite na tim objektima, do donošenja rješenja o utvrđivanju svojstva kulturnog dobra. Osnovne građevine u sklopu osobito vrijedne graditeljske baštine ne smiju se uklanjati, moraju se zadržati u postojećim gabaritima, uz zadržavanje postojećih otvora na uličnom pročelju, postojeće kosine krova i vrste pokrova.

5.6.2 Kultura i kulturne manifestacije

Baranja je napučena pripadnicima većeg broja nacionalnih zajednica, no u općini Draž prevladavaju Šokci i Mađari. Šokci su u etnografskom smislu podijeljeni na podravsku i podunavsku skupinu. Šokci iz naselja Općine Draž pripadaju skupini podunavskih Šokaca za koju se smatra da je uspjela bolje sačuvati vrijednosti svoje kulturne baštine, poput običaja, jezika, nošnji i specifičnoga načina života zbog koncentriranosti na području te svojevrstne izoliranosti.

Očuvana je i predajna kulturna baština, te sumirana u knjizi učiteljice **Jelke Mihaljev „Proletilo dvanaest golubova“** koju je autorica „*darovala svojemu zavičaju i svojemu narodu, da čitaju, da se ponose svojom bogatom baštinom, svojom kulturom i da je znaju cijeniti*¹⁴“.

¹⁴ Posveta autorice - Jelka Mihaljev, Proletilo dvanaest golubova, Draž 2012.

Autorica je cijeli svoj život posvetila skupljanju građe narodnog stvaralaštva, stoga je ova neprocjenjiva knjiga kruna njezina rada, zalaganja i ljubavi prema svome kraju.

U selima općine djeluje i veći broj **spisatelja, pjesnika i prozaista** koji pišu na narječju svoga kraja (ikavici); Jelka Mihaljev, Pavlija Vujić, Stipo Golubov Car, Stipo Benak Šemenjata, Eva Balatinac, Eva Čeliković, Janja Čeliković, Josip Ivičin Čola, Helena Ivičin, Kata Šovakov, Pavle Škulac, Anica Balatinac, Jelena Mijatov, pater Stipo Balatinac, Anamarija Bertin, Matija Damjanov, Jela Đurin, Jela Bartolov, Janja Balić, Stipan Vidak, Vinko Prakatur. U novije vrijeme i djeca školskog uzrasta pišu pjesme i priče na šokačkom narječju.

Čuvari šokačkih običaja, narječja, narodnih pjesama i plesova te narodnih nošnji su **Kulturno umjetnička društva**. U naselju Draž djeluje KUD Sloga Draž na čelu s predsjednicom Nadom Đurin, u Gajiću KUD Sloga Gajić vodi predsjednica Eva Balatinac, u Duboševici KUD Mladi Šokci vodi predsjednik Miroslav Ivičin, u Topolju djeluje KUD Baranjac.

Društvo prijatelja baranjskih starina "IŽIP" iz Topolja je udruga osnovana sa ciljem čuvanja i promicanja tradicijskih vrijednosti kulturnog nasljeđa baranjskih Hrvata, a osobito Topolja i podunavskih šokačkih sela. Djeluju uz stručnu pomoć Muzeja Slavonije i Konzervatorskog odjela iz Osijeka, te uz veliku potporu obitelji Kovačev i Bobana Đurića skrbe o Šokačkoj kući koja je zaštićeno kulturno dobro te o Crkvi sv. Petra i Pavla također zaštićenom kulturnom dobru I. kategorije.

Eva Balatinac predsjednica **KTM Baranjski bećarac** i KUD Sloga Gajić, suradnik je emisije na Radio-Baranji „Govor moga kraja“ koja svojim sadržajem njeguje zavičajni govor i čuva ga od izumiranja.

Kao vrsna izrađivačica narodne nošnje prepoznata je Eva Kostolić iz Gajića, te ju kao demonstratoricu angažira i Posudionica & radionica narodnih nošnji iz Zagreba.

Udruga vinogradara i vinara "Martinovo brdo" Gajić sa predsjednicom Janjom Čeliković organizira manifestaciju „Pudarina“ kojoj je svrha promocija i očuvanje ovog starinskog običaja te razvoj eno i gastroturizma.

Brojne obitelji iz sela sa područja općine također su „čuvari“ narodne baštine i tradicijskih običaja. U privatnim zbirkama nalaze se vrijedne narodne nošnje, starinski predmeti i alati, stare knjige i spisi, narodna glazbala. U vrijeme blagdana (Božić, Uskrs i sl.) neke obitelji i dalje održavaju „*starinske običaje*“, izvrsno i detaljno opisane u knjizi „Proletilo dvanaest golubova“ autorice Jelke Mihaljev.

Djevojke Eva Balatinac i Eva Filakov u šokačkoj nošnji, 1971.g.

Pudarina-Martinovo brdo Gajić, Jela Nikolić i Eva Kostolić
(Foto: Ana Lazić)

Sa ciljem promicanja kulture i umjetnosti djeluje Udruga žena i mladih "Snaše i Bečari" Draž na čelu s predsjednicom Anom Oršolić, u kojoj se okupljaju mladi koji žele svojim djelovanjem doprinijeti oživljavanju ovog ruralnog prostora općenito. Podijeljeni su u sekcije prema područjima svoga djelovanja (dio sport-veslanje vodi Tomislav Oršolić, manifestacije vodi Lidija Filakov, za kulturu i rad s djecom brinu Ana Oršolić, Ljubica Matijević, Antonija Kokić). Organiziraju zabavu za „Buše“ kako bi obogatili društvena zbivanja.

I pripadnici mađarske nacionalne manjine njeguju svoje običaje (pjesmu, ples, nošnje) kroz manifestacije; Berbene svečanosti, Uskrsno polijevanje djevojaka na kojoj momci jašu kroz selo i vodom zalijevaju potencijalne udavače. Mađarske udruge koje djeluju na području kulture su; Mađarsko kulturno umjetničko društvo "Kiskőszeg" Batina, Folklorna skupina „Gospođice i momci“ koja djeluje u sastavu Demokratske zajednice Mađara Hrvatske, zatim Udruga za njegovanje običaja Mađara Podolje te Udruga za očuvanje kulture i običaja Draž-Gajić.

Berbene svečanosti 2016. u Batini- KUD "Kiskőszeg" Batina
(Foto: Igor Tatai)

Folklorna skupina DZMH „Gospođice i momci“ Batina
(Foto: Šandor Šipoš)

Tamburaški sastavi sa područja općine Draž i glazba

Gajdaš Filip Golubov Car,
(Foto: Zvonimir Janković)

U stara vremena od narodnih glazbala na ovome području bile su *fičoška*, *diplice* i *gajde*. Zahvaljujući mladom **Filipu Golubovu Caru** iz Draža i **Maji Kešić Masle** iz Topolje zvuci gajda još uvijek se u ovome kraju mogu čuti.

Tamburica i tamburaška glazba su dio kulturnog identiteta baranjske šokadije. Od početka devedesetih godina prošlog stoljeća, u Baranji i Slavoniji nastaje sve više tamburaških sastava.

Na području općine Draž djeluju četiri tamburaška sastava. Ovi sastavi imaju iza sebe niz pjesama, neki čak i albuma, velik broj nastupa i koncerata diljem Hrvatske i u inozemstvu.

Tamburaški sastav „**Šokačka grana**“ čine Alen Srimac, Saša Ivičin, Mato Kreko, Krunoslav Lijović, Darko Gazdić.

Tamburaški sastav „Šokačka grana“, Foto izvor: Facebook profil TS

Tamburaški sastav „**Baranjski sokak**“ čine Marko Bubalović, Kapoši Ivan, Antonio Belaj.

Tamburaški sastav „Baranjski sokak“ (Foto izvor: Facebook profil TS)

Tamburaški sastav „**Sokoli**“ čine Filip Golubov Car, Tomislav Kostolić, Josip Ileš, Vinko Kučuk i Dominik Tatai.

Tamburaški sastav „Sokoli“ (Foto izvor: Facebook profil TS)

Tamburaški sastav „**Rampaš**“ čine Marko Đurin, Mario Zlatarić, Matija Barišin, Krunoslav Đurin, Davor Kedačić.

Tamburaški sastav „Rampaš“ (Foto izvor: Facebook profil TS)

Značajnije kulturne manifestacije koje se održavaju na ovome području, obično uz financijsku potporu Općine Draž su slijedeće:

Baranjski bećarac

Općina Draž poznata je po manifestaciji Baranjski bećarac koja okuplja goste iz zemlje i inozemstva. Ova kulturno turistička manifestacija održava se prvi tjedan u mjesecu lipnju svake godine u jednom od četiri sela: Draž, Gajić, Topolje i Duboševica. Manifestacija čuva i njeguje kulturnu baštinu baranjske Šokadije od 1987. godine. U tim danima prezentira se bogato kulturno stvaralaštvo, običaji i tradicija življenja, kroz igru i pjesmu, bogatu gastro i eno ponudu. Manifestacija počinje izložbom «Iz šublika naših baka». Slijedi izložba starinskih kolača te revija narodnih nošnji. Šokački vašar okuplja izlagače koji na štandovima izlažu domaća jela, pića i rukotvorine. Reprezentativan dio Bećarca je svakako mimohod svečanih konjskih zaprega i smotra folklor. Na kraju drugog dana Baranjskog bećarca bude upriličeno šokačko veselje. Svake godine tiska se i knjižica „Šokačka rič“ u kojoj se objavljuju poezija i proza narodnog stvaralaštva autora sa područja općine.

Baranjski bećarac u Topolju 2015. (Foto: Zvonimir Janković)

Berbene svečanosti u Batini

Manifestacija koju organiziraju pripadnici mađarske manjine koja stoljećima obitava na ovom području. Prigodom završetka berbe grožđa, lokalni vinari skupa sa mještanima te svojim gostima, upriličili bi proslavu povodom dobivanja mladog vina. Ova manifestacija je etno eno gastro karaktera. Mještani u narodnim nošnjama organiziraju mimohod folklornih skupina kroz naselje, uz glazbu, ples, konjske zaprega te jahače. Mimohod tradicionalno predvode knez i kneginja, koji su ujedno i najsvečaniji par. Po završetku mimohoda slijedi kulturni dio programa, gdje sve udruge koje su sudjelovale u mimohodu, pokazuju svoje umijeće i na pozornici. Naselje Batina je još u vrijeme rimskog carstva bilo poznato vinorodno područje te je jedan od ciljeva manifestacije i prezentacija vina lokalnih vinara. Turistička zajednica Općine Draž postavlja štandove te svoje proizvode izlažu medari, cvjećari, drvodjelci, grnčari, ribari, razne udruge sa rukotvorinama, kolačima. Priređuje se i izložba starih predmeta i alata koji su služili za berbu grožđa i proizvodnju vina.

Berbene svečanosti 2016. u Batini (Foto:Igor Tatai)

Knez Čete i kneginja Turi Berbene svečanosti u Batini 1965.
(Foto izvor:Renata Čete)

Pudarina

Pudarina je izvorni narodni običaj podunavske Šokadije općine Draž. Naime, u vrijeme sazrijevanja grožđa vinogradi su se čuvali, osobito od ptica. Iz ovog potrebnog i korisnog posla čuvanja grožđa razvio se ovaj običaj. Pudarina je posvećena mladim djevojkama "pudarcama" koje su bile čuvarice grožđa od Sv. Ane 26. srpnja do Male Gospe 08. rujna. Organizatori, pokrovitelji i čuvari tradicije ovog običaja je udruga vinogradara i vinara "Martinovo brdo" etnosela Gajić koja od 2009. godine obilježava Pudarinu kao manifestaciju na turističkoj lokaciji Martinovog brda, Gajičke planine.

Manifestacija okuplja brojne vinogradare i vinare, te predstavnike brojnih udruge eno i gastro ponude, male proizvođače suvenira, meda i drugih gastro delicija. Udruga održava veze sa udrugom iz Konavala čiji članovi rado dolaze u posjet ovoj manifestaciji. Ovo je dobar primjer kako spojiti „zelenu“ i „plavu“ Hrvatsku odnosno potaknuti turističku, gospodarsku te kulturnu suradnju krajnjeg Istoka i Juga zemlje.

Marijanske pjesme

Baranjska smotra crkvenoga pučkog pjevanja pod nazivom „**Marijo, svibnja kraljice**“ održava se svake godine (posljednje subote svibnja) u Crkvi sv. Petra i Pavla u Topolju. Prva smotra održana je 26. svibnja 2002. u tada još potpuno devastiranom prostoru crkve sv. Petra i Pavla u organizaciji Društva prijatelja baranjskih starina „Ižip“. Kako su se odvijali radovi na obnovi crkve, tako je i smotra svake godine održavana u sve ljepšem prostoru i boljim uvjetima. Uz stručnjake koji su radili na obnovi crkve, njezinom ljepšem izgledu pridonijeli su i članovi udruge «Ižip». Cilj smotre je potaknuti odnosno sačuvati od zaborava i popularizirati crkveno pučko pjevanje u Baranji. Uz baranjske skupine na smotri sudjeluju skupine iz Slavonije, Bačke i Mađarske. Uz nastojanje da sačuva crkvene pučke napjeve, koje sve više potiskuju suvremene duhovne pjesme, smotra ima za cilj i afirmaciju jedinstvenoga prostora crkve sv. Petra i Pavla, te čuvanje narodnih nošnji, jer su sve skupine koje nastupaju na smotri obučene u tradicijsko ruho svoga mjesta. Svaka pjevačka skupina pjeva dvije crkvene pjesme od kojih je jedna Marijanska. Sve se pjesme izvode u pravilu *a cappella*, a skupine mogu biti muška, ženska ili mješovita. Na kraju Smotre sve skupine zajedno pjevaju „Marijo, svibnja Kraljice“ i „Zdravo, Djevo“.

Poklade-Buše

Poklade su dani pred Pepelnicu, Čistu srijedu. Nazivaju se još i fašange. Na male poklade ponedjeljkom, spremaju se djeca u „Male buše“, dok se utorkom održavaju „Velike fašange“ kada se odrasli spremaju u buše. Sprema se u „Lipe buše“ i „Strašne buše“. Običaj „tjeranja buša“ potječe iz doba progona Turaka iz ovih krajeva. Legenda kaže da su maskirani seljaci (strašne buše), zvonima i klepkama uplašili potučene i uspaničene Turke koji su od straha poskakali u vodu te se potopili u starom Dunavu.

Vinceška

Vinceška je tradicionalni običaj proslave blagdana Svetog Vinka- zaštitnika vina i vinogradara koji se obilježava 22. siječnja. To je blagdan vinogradara i podrumara. U stara vremena na taj dan se išlo u vinograd vidjeti kako izgleda loza te se pomoliti Bogu za rod u novoj godini. Vino je bilo vrlo važno, osobito da ga ima dosta, jer je u ovim krajevima ono bilo prehrambeni proizvod od davnina. Ovaj blagdan se posljednjih desetljeća masovno slavi te dolaze gosti sa strane, pa su i se stari običaji „Vinceške“ modificirali.

Vinceška se slavi na području cijele Baranje te se njome promovira enološko bogatstvo Baranje i baranjskog vinskog turizma. Održava se 22. siječanja svake godine. Tradicionalno se muški dio stanovništva okuplja u vinskim podrumima i gatorima, kuha se grah, peku kobasice i slanina na vatri, karta i naravno, pije vino.

„**Uskrsno polijevanje djevojaka**“ na Uskrsni ponedjeljak u organizaciji Udruge za očuvanje kulture i običaja Draž-Gajić, obilježava se ovaj događaj koji su oživjeli Mađari u Baranji. Momci za ženidbu jašu kroz selo i vodom zalijevaju potencijalne udavače. Manifestaciju Uskrsno polijevanje svake godine uveličaju jahači i zaprege konjogojskih udruga.

Jahači i zaprege, manifestacija Uskrsno polijevanje djevojaka u Dražu 2016. (Foto: Igor Tatai)

Regata mira u Batini

Prva regata krenula je 2000. godine. Održava se svake godine na prvi vikend u mjesecu srpnju. Sama regata mira kreće iz Batine sa Zelenog otoka, a ruta joj je Zeleni otok, Aljmaš, Vukovar, Ilok. Uglavnom petkom, sa Zelenog otoka u Batini Dunavom plove čamci do Aljmaša, gdje sudionici regate sudjeluju u tradicionalnom malonogometnom turniru. Nakon noćenja, u subotu se kreće za Erdut, te u nastavku za Vukovar gdje regataši obilaze Grad heroj. U nedjelju, posljednjeg dana Regate, iz Vukovara se kreće u Šarengrad i na kraju Ilok, gdje se organizira fišijada. U tri dana, od Batine do Iloka plovila prijeđu i do 120 kilometara. Svake se godine na Regatu mira odazove 30-ak sudionika u 15-ak čamaca, dok im se dio priključuje u Aljmašu i Dalju. Ovom se riječnom manifestacijom želi promovirati kontinentalni i riječni turizam, uz neizostavno dobru zabavu.

Motorijada na Zelenom otoku

Udruga MOTO KLUB "OTOČKI PIRATI" (eng. MOTO CLUB "ISLAND PIRATES") svake godine u mjesecu kolovozu na Zelenom otoku u Batini organizira susrete motociklista kroz tzv. Motorijadu. Međunarodna motorijada u Batini tradicionalno se održava već dugi niz godina i okuplja velik broj motorista te ostalih posjetitelja s područja Hrvatske i susjednih zemalja.

BUK – kulturno likovna manifestacija

Baranjska umjetnička kolonija (BUK) tradicionalna je likovna manifestacija osnovana 1975. godine. BUK nastoji u lokalnom kontekstu kreirati prostor za suvremene umjetnike i aktivniju ulogu u umjetnosti prema specifičnoj lokalnoj kulturi, povijesti i svakodnevicu. BUK je najznačajnija likovna manifestacija Baranje, koju tradicionalno organizira od 1998. godine Općina Draž. Održava se na Zelenom Otoku u Batini, Dunavcu i šumi Šarkanju u Dražu, u Gajiću u Dolu, u Topolju - na Dunavcu i Crkvi sv. Petra i Pavla, Spomen domu Batinske bitke –galerija Baranjske umjetničke kolonije. Na BUK-u su od 1998. godine sudjelovali umjetnici čija imena spadaju u sam vrh Hrvatske likovne produkcije: Boris Salamaha, Vlado Pandić, Vladimir Džanko, Željko Badurina, Ben Cajin, Tomislav Gotovac, Marija Molnar, Igor Kuduz, Duje Jurić, Kata Mijatović, Zoran Pavelić, Sandro Đukić.

Baranja Animation Festival

Baranja Animation Festival (BAF!) je osmišljen kao godišnji međunarodni festival kratkometražnog animiranog filma na Zelenom otoku u Batini. Animirani filmovi koje su stvorili studenti, profesionalci te entuzijasti i zaljubljenici u animaciju prikazivali bi se tokom dvije noći na otvorenoj pozornici BAF!-a u prirodnom ambijentu. Kroz dodatne sadržaje festivala promovirala bi se turistička ponuda izlaganjem proizvoda lokalnih gospodarstava. Tokom dana posjetitelji bi imali priliku vidjeti, okusiti, kupiti i biti informirani o proizvodima baranjskih vinara, proizvođača prehrambenih proizvoda, suvenira i rukotvorina. Nažalost, ovaj sjajni projekt BAF! uslijed nedostatnih financijskih te ljudskih kapaciteta trenutno je stavljen u mirovanje.

Ostale društvene manifestacije

„**Snježna kraljica**“ je natjecanje u sanjkanju koje se održava svake godine na Bunarić dolu u Gajić planini, obično u siječnju, kada ima dovoljno snijega. Natječu se i djeca i odrasli. Događanje prate lokalni mediji (Radio Baranja) a bude upriličena i veselica uz pečene kobasice i slaninu. Glavni organizator je TZ Općine Draž.

"**Kobasičijada**" u Gajiću održava se svake godine krajem veljače. To je gastro manifestacija, na kojoj se uz glazbu lokalnih tamburaških sastava, ocjenjuju kobasice lokalnih proizvođača.

„**Turnir odbojke na pijesku**“ na Zelenom otoku, održava se svake godine u suradnji s udrugom Zeleni Batina. Nakon cjelodnevnog turnira večer završava zabavom uz nastupe DJ.

„**Somijada**“ na Topoljskom Dunavcu (trodnevna), održava se svake godine krajem mjeseca srpnja, u suradnji ŠRD „Linjak“ Topolje.

Maraton "Da se ne zaboravi Baranja '91" u suradnji s Udrugom Glasnici istine održava se od 2011. godine na inicijativu predsjednika te udruge Pave Tutenova, Baranjca rodom iz Draža. Maratonci trče od Osijeka do Batine, gdje se simboličnim bacanjem vijenca u Dunav odaje počast svim poginulim i nestalim Baranjcima u Domovinskom ratu. Održava se krajem mjeseca kolovoza.

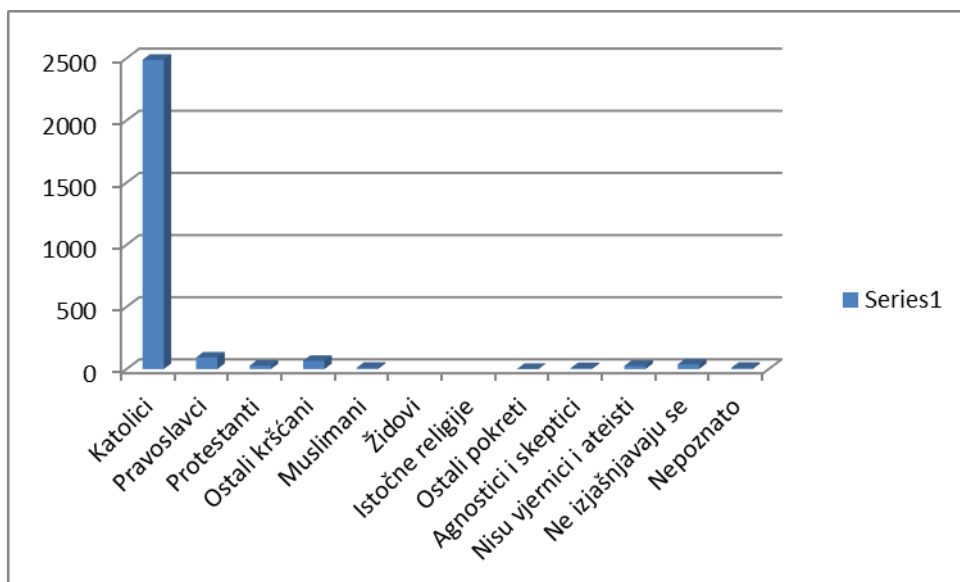
Maratonci 2016. g. (Foto izvor: www.vpz.hr)

5.7 Vjerski život i sakralni objekti

Prema popisu stanovništva iz 2011. godine stanovništvo u Općini Draž izjasnilo se prema vjeri kako je prikazano u sljedećem grafikonu:

Slika 5. - Stanovništvo Općine Draž prema vjeri

Izvor:

http://www.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/htm/H01_01_10/H01_01_10_zup14.html

Najbrojnija vjerska skupina su katolici kojih je ukupno 2.488 ili 89,92%, pravoslavci 93 ili 3,36%, protestanti 27 ili 0,98%, ostali kršćani (većinom adventisti) 66 ili 2,39%.

5. Tablica - Sakralni objekti na području Općine Draž

Vrsta građevine	Župa	Naselje	Vjerska zajednica
Crkva Sv. Barbare	Draž	Draž	rimokatolička
Crkva Srca Isusova	Draž	Draž	rimokatolička
Zvonik Sv. Josipa radnika	Draž	Gajić	rimokatolička
Kapelica Gospe Lurdske - Bunarić dol	Draž	Gajić	rimokatolička
Kapelica Male Gospe	Draž	Draž	rimokatolička
Crkva Sv. Marka	Topolje	Topolje	rimokatolička
Crkva Sv. Petra i Pavla	Topolje	Topolje	rimokatolička

Vrsta građevine	Župa	Naselje	Vjerska zajednica
Crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije	Duboševica	Duboševica	rimokatolička
Crkva Sv. Valentina	Batina	Batina	rimokatolička
Kapelica sv. Ivana Nepomuka	Batina	Batina	rimokatolička
Crkva Sv. Ane	Popovac	Podolje	rimokatolička
Kršćanska adventistička crkva	Draž	Draž	adventistička
Kršćanska adventistička crkva	Topolje	Topolje	adventistička

Izvor: <http://www.djos.hr/index.php/zupe-i-svetista/popis-zupa>, obrada autora

Crkveni god – kermenc

U naseljima općine Draž tradicionalno se slavi crkveni god, proštenje, lokalno zvano „kermenc“. Svako selo ima svoj kermenc.

U **Batini** je crkva posvećena Sv. Valentinu koji se slavi 14. veljače, no Batinarci slave kermenc 16. svibnja na dan Sv. Ivana Nepomuka. Batina je smještena na Dunavu, te su mještani od starina ovisili o snazi i sili ove rijeke, bilo zbog ribarenja, plovidbe, ali i visokih vodostaja kada Dunav često prijete Batini. Kip ovog sveca često se može vidjeti u naseljima smještenim uz rijeke i potoke.

U **Dražu** je župna crkva posvećena sv. Barbari. 04. prosinca god se obilježava u crkvi, ali od starina mještani Draža slave kermenc na Đurđevo 24. travnja. Prije gradnje crkve sv. Barbare selo je imalo crkvu posvećenu sv. Đurđu koja je izgorjela, ali je selo ostalo vjerno zaštitniku koji oduševljava svojim junaštvom ubijajući sedmoglavog zmaja. U Dražu se slavi i Mala Gospa 08. rujna.

Duboševica slavi svoj crkveni god na blagdan Blažene Djevice Marije 15. kolovoza.

U knjizi autorice **Helene Ivičin "Daljok Duboševica"** izdane u suradnji Ogranka Matice hrvatske u Belom Manastiru i Centra za kulturu Grada Belog Manastira, na znanstveni način su prikupljeni i protumačeni podaci o naselju Doboševica i župi Uznesenja BDM Duboševica.

Gajić pripada župi Draž. Selo nema crkvu već samo zvonik i „Sinagogu“ - prostoriju u kojoj se održavaju vjerski obredi. Mještani već godinama humanitarnim aktivnostima skupljaju novac

za izgradnju kapelice u Gajiću. Zaštitnici sela su sv. Filip i Jakov. Ovaj svetak je padao na 01. svibnja ali je u kalendaru premješten pa mještani slave Sv. Josipa Radnika, te su tako zadržali datum kermenca.

Topolje je župa pod zaštitom sv. Petra i Pavla. Crkva izvan sela je sagrađena 1722. i najstarija je barokna crkva u Baranji te spomenik nulte kategorije. Topolje ima i manju crkvu Sv. Marka u selu, ali kermenc ipak slave na „Petrovo“ 29. lipnja.

Podolje ima crkvu posvećenu Sv. Ani. Kermenc se slavi 26. srpnja na blagdan Sv. Ana i sv. Joakim¹⁵.

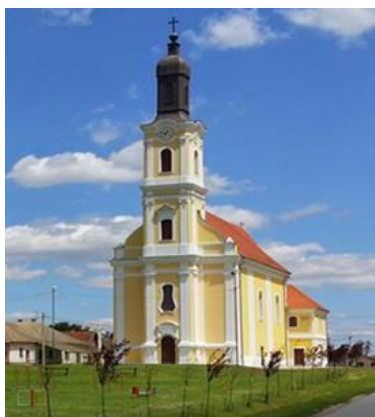
Crkva Sv. Valentina Batina (Foto:Lazić)

Crkva Srca Isusova Draž (Foto:Lazić)

Crkva Sv. Ane Podolje (Foto:Janković)

Crkva Uznesenja BDM Duboševica (Foto:Lazić)

Crkva SV.Barbare Draž (Foto:Lazić)

Crkva SV.Petra i Pavla kod Topolja (Foto: Janković)

Kršćanska adventistička crkva Draž (Foto izvor:adventisti.com)

Crkva Sv. Marka Topolje (Foto:Lazić)

¹⁵ Izvor: Jelka Mihaljev, Proletilo dvanaest golubova, Draž 2012.

6 DEMOGRAFSKI PREGLED

Poznavanje demografskih procesa i struktura od velike je važnosti za kvalitetno strateško planiranje razvoja pojedinog područja. Selektivno iseljavanje mlađeg i obrazovanijeg stanovništva, proces starenja te priroda i ukupna depopulacija osnovne su demografske karakteristike općine Draž.

Područje općine Draž zahvaljujući svojim reljefnim, hidrogeografskim, klimatsko-ekološkim, pedološkim i gospodarskim značajkama do početka 20. stoljeća imalo je prosperitetan demografski razvoj. Prirodne autohtone prednosti i vrlo povoljni uvjeti za naseljavanje od davnina su privlačili stanovništvo. Od oslobođanja od Osmanlija (kraj 17. stoljeća) pa sve do Prvog svjetskog rata, prostor općine Draž bio je izrazito imigracijsko područje. Povijesno-političke odrednice, od kojih izdvajamo povlačenje granice između Hrvatske i Mađarske 1920. godine te promjenu politike društveno-gospodarskog razvoja 1945., u kojoj se umjesto tradicionalne orijentacije na poljoprivredne djelatnosti poticala stihijska industrijalizacija i urbanizacija, rezultirale su depopulacijom stanovništva koja traje sve do današnjih dana. Brzi i nekontrolirani procesi deagrarizacije i deruralizacije donijeli su sa sobom negativne demografske posljedice koje je dodatno potencirao i ubrzao Domovinski rat i okupacija.

Prostor općine Draž prije sto godina činio je više od petine stanovništva Baranje (21,9%), dok danas čini samo 7% stanovništva Baranje (Tablica 6). Općina je 1910. godine bila na vrhuncu demografskog razvoja s 11.099 stanovnika, dok 2011. godine broj stanovnika manji je za čak 75%, odnosno iznosi 2.767 stanovnika. Najveće mjesto općine je Batina (879 st.), zatim slijede Duboševica (554 st.), koja je 1971. prestigla Draž (505 st.) po veličini, Topolje (395 st.), Gajić (294 st.) pa Podolje (140 st.). Gotovo sva naselja općine su u stogodišnjem vremenskom razdoblju izgubile više od 80% stanovnika (Podolje 89% stanovništva, Draž i Gajić 88%, Topolje 87%, Duboševica 81% dok Batina „samo“ 66%).

6. Tablica - Broj stanovnika po naseljima u Općini Draž od 1900. do 2011. Godine

	1900.	1910.	1921.	1931.	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2001.	2011.
DRAŽ	11.068	11.099	9.625	9.290	7.770	7.370	7.409	6.573	5.236	4.623	3.356	2.767
Batina	2.555	2.746	2.460	2.568	2.233	2.154	2.130	2.043	1.643	1.449	1.048	879
Draž	2.238	2.259	3.105	1.844	1.468	1.407	1.365	1.185	910	840	623	505
Duboševica	1.927	1.913	1.758	1.616	1.360	1.254	1.339	1.191	953	852	690	554
Gajić	1.310	1.266	-	1.058	917	842	837	720	586	517	354	294
Podolje	1.315	1.315	1.133	1.043	841	785	666	487	363	282	168	140
Topolje	1.723	1.600	1.169	1.161	951	928	1.072	947	781	683	473	395

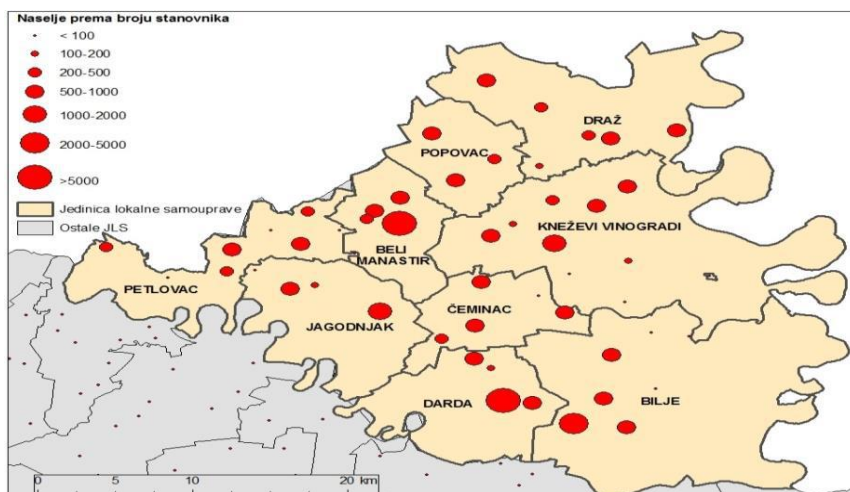
Izvor: <http://www.dzs.hr/>

Proces depopulacije počeo je još u razdoblju 1910. - 1921., a intenzivirao se nakon 1961. godine. U posljednjih šest međupopisnih razdoblja pad stanovnika je bio veći od 10% s maksimumom pada 1971.- 1981. od 20%. Domovinski rat, okupacija, progonstvo i mirna reintegracija rezultirali su velikim padom stanovništva od 40% u posljednja dva međupopisna razdoblja.¹⁶ Pravo sociodemografsko stanje općine odražava se u međupopisnom razdoblju 2001.–2011. u kojem je glavni čimbenik smanjenja broja stanovnika jačanje selektivnog iseljavanja zbog gospodarskih razloga. Broj stanovnika Hrvatske smanjio se za 3,4%, dok je Općina Draž *izgubila* 18% stanovništva. Udio stanovništva općine Draž u ukupnom stanovništvu Osječko-baranjske županije u posljednjih sto godina smanjio se s 4,8% na 0,9%. Danas općina Draž ima gustoću naseljenosti od 18 stanovnika/km² te čini samo 6 promila stanovništva Hrvatske.

Razlozi takve drastične depopulacije usporedive s pučinskim otokom ili gorskim područjem, stoje ponajprije u prekidu prometnih i gospodarskih veza s Mohačem i Pečuhom, središtima prema kojima je to područje bilo usmjereno do 1920. godine. Tim razgraničenjem ovaj dio Baranje postaje područje bez gravitacijskog središta i započinje proces depopulacije.¹⁷ Dio mađarskog stanovništva optira, što uz „sistem jedinac“ ubrzava negativne demografske procese. U prvoj i drugoj Jugoslaviji ovaj dio Baranje bio je prometno izoliran i gospodarski zapostavljen uslijed usmjerenosti na poljoprivredu i odnosa države prema seljacima. Periferni položaj u odnosu na glavne prometne i gospodarske tokove nije omogućio razvoj nijednog naselja s izraženim središnjim funkcijama. Rat i njegove posljedice ubrzali su ionako negativne demografske procese i strukture te je općina Draž postala područje „sociodemografske depresije“.

Slika 6. - Karta naselja prema broju stanovnika baranjskih općina i gradova

Izvor: Beuk Nevena, Problemi i mogućnosti ruralnog razvoja Baranje, 2012.

¹⁶ Jedan od razloga velikog pada su i metodološke promjene.

¹⁷ Stanovništvo Baranje. Obilježja i procesi. Pavo Šašlin, Meridijani, Samobor, 2005.

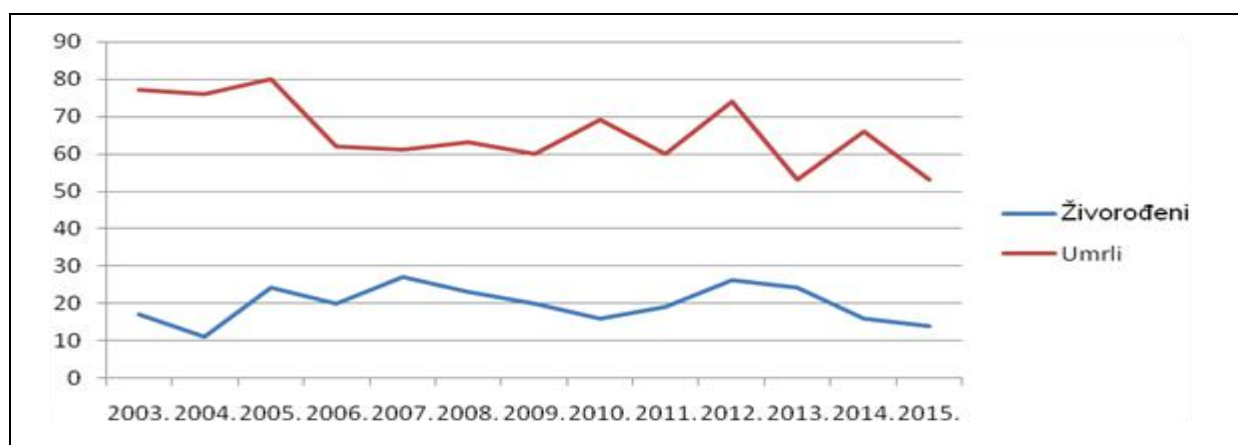

Ukoliko usporedimo veličinu općine Draž s ostalim jedinicama lokalne samouprave u Baranji, vidimo kako se glavnina većih naselja nalazi u središnjem i južnom dijelu, dok krajnji sjeveroistok i zapad Baranje sve više demografski propada (Slika 6). Odras je to prometne povezanosti, prostornog razmještaja gospodarskih kapaciteta i aktivnosti, te prometne i funkcionalne povezanosti s Osijekom.¹⁸ Koncentracija stanovništva je u središnjem, gospodarski vitalnijem dijelu, uz glavnu cestovnu i željezničku komunikaciju. Ključne točke na toj "potencijalnoj razvojnoj i revitalizacijskoj osovini" su najveća baranjska naselja; Beli Manastir, najznačajnije ekonomsko i populacijsko žarište, Darda, baranjski sekundarni centar i Bilje, koje je s većim dijelom istoimene općine dio gravitacijskog područja Osijeka.¹⁹ Osim Kneževih Vinograda sve ostale općine imaju manje od 3.000 stanovnika te pripadaju ruralnoj periferiji s brojnim sociodemografskim problemima.

6.1 Prirodno kretanje stanovništva

Općinu Draž karakterizira višak umrlih nad brojem rođenih odnosno prirodno smanjenje stanovništva (Slika 7). Broj umrlih gotovo je tri puta veći od broja rođenih koji niti jednu godinu u posljednjem desetljeću nije prešao više od 30 rođene djece. Znakovit je pad broja rođene djece pojavom krize 2008. godine, dok se posljednjih godina broj rođenih sve više smanjuje uslijed smanjenja broja ženske populacije u fertilnoj dobi. Opća stopa smrtnosti je najveća među baranjskim općinama (22,8). U petogodišnjem razdoblju od posljednjeg popisa stanovništva općina je samo prirodnim putem izgubila 267 stanovnika što je čak 9,6% stanovništva općine. Ukoliko se navedeni trend nastavi, kao i trend iseljavanja mladog stanovništva, općina Draž će se 2021. godine suočiti s najvećim padom broja stanovnika u povijesti i približiti broju od samo 2000. stanovnika.

Slika 7. - Prirodno kretanje stanovništva općine Draž u razdoblju 2003. – 2015. godine

Izvor: <http://www.dzs.hr/>, obrada autora

¹⁸ Demogeografski razvoj Baranje 1991.-2001. Pavo Šašlin, Hrvatski geografski glasnik 2005.

¹⁹ Demogeografski razvoj Baranje 1991.-2001. Pavo Šašlin, Hrvatski geografski glasnik 2005.

7. Tablica - Prirodno kretanje stanovništva u razdoblju 2010. do 2015. u općini Draž

Godina	Živorodeni	Mrtvorodeni	Umrli	Umrli dojenčad		Prirodni prirast	Brakovi		Vitalni indeks (živorođeni na 100 umrlih)
				ukupno	0 – 6 dana		sklopljeni	razvedeni	
2010	16	-	69	-	-	-53	12	2	23,2
2011	19	-	60	-	-	-41	15	5	31,7
2012	26	-	74	-	-	-48	17	5	35,1
2013	24	-	53	-	-	-29	15	6	45,3
2014	16	-	66	-	-	-50	11	3	24,2
2015	14	-	53	-	-	-39	14	2	26,4

Izvor: Državni zavod za statistiku, (obrada autora)

Smanjenje rodosti logična je posljedica društveno-gospodarskog razvoja, koji implicira industrijalizaciju i urbanizaciju, ali i promjenu funkcija obitelji i njihovih pojedinih članova. Međutim, pad nataliteta u ovoj regiji su uzrokovali i određeni dodatni destabilizacijski faktori kao što su dva svjetska rata, bijela kuga, iseljavanja, demografsko starenje, model industrijalizacije s naglaskom na tešku industriju, agrarna politika²⁰, deagrarizacija, ruralni egzodus, Domovinski rat i gospodarske krize i socijalne neizvjesnosti. I dok su neki prostori imali imigraciju kao stabilizacijski faktor, ona je izostala na području općine Draž.

Smanjenje broja rođenih i povećanje umrlih rezultiralo je i smanjenjem broja članova po kućanstvima. Prema popisu 2011. na području općine Draž prevladavaju kućanstva s jednim ili dva člana i to su u pravilu staračka kućanstva (Tablica 8). Kućanstva s dva ili tri člana su obitelji mlađe i srednje životne dobi, s po jednim ili dva djeteta po obitelji. U posljednjih deset godina povećao se broj obitelji s troje i više djece, ali obzirom na ukupan broj stanovništva koji je u stalnom padu uslijed iseljavanja, visoke stope mortaliteta, ovakvi dobri trendovi slabo doprinose općoj demografskoj slici općine. Prosječan broj osoba po kućanstvu danas iznosi 2,44, dok je prije stotinjak godina za šokačka sela Baranje iznosio 4,74 odnosno prije raspada obiteljskih zadruga 1828. godine čak 11,29.²¹

8. Tablica - Kućanstva prema broju članova u općini Draž

	Ukupno	Broj članova kućanstava											Prosječan broj osoba
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11 i više	
Broj kućanstava	1.133	373	320	190	140	65	30	7	4	3	-	1	2,44
Broj osoba	2.767	373	640	570	560	325	180	49	32	27	-	11	-

Izvor: http://www.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/htm/h02_01_01/h02_01_01_zup14.html

²⁰ Agrarna politika nije poticala mlade ljude da ostanu na selu i u poljoprivredi, nego je svojim mjerama poticala njihov odlazak.

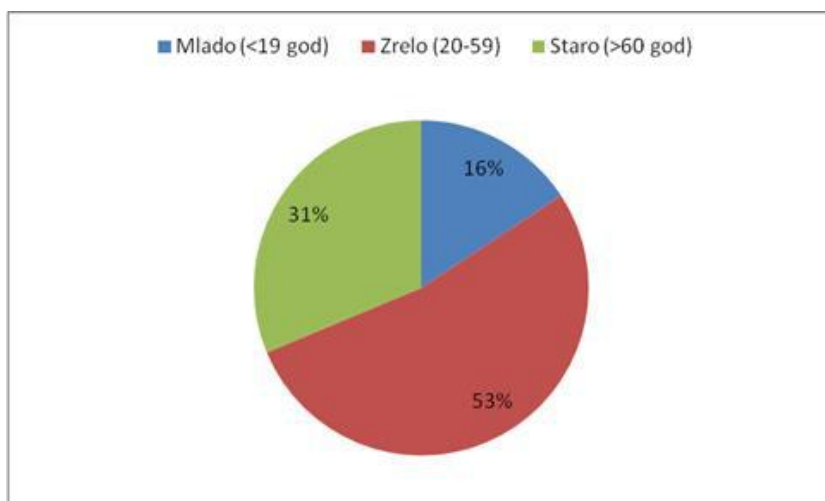
²¹ Stanovništvo Baranje od 16. do 20. stoljeća, 2016. Luka Jakopčić, Mislav Matišić.

6.2 Demografsko starenje

Proces starenja danas je jedan od vodećih hrvatskih demografskih procesa. Uzroci intenzivnog starenja općine Draž isti su kao i kod ostatka Hrvatske²² s naglaskom na lokalne posebnosti koje su ubrzale proces starenja: izostanak imigracije u 20. stoljeću, nedostatak centralnog naselja, višegodišnja okupacija i progonstvo u Domovinskom ratu i dr. Prostor općine Draž danas karakterizira ubrzano starenje stanovništva što pokazuju i vrijednosti indeksa vitaliteta i indeksa starosti.

Živost ili vitalitet je obilježje koje pokazuje određene sastavnice stvarne i moguće biodinamike stanovništva. Za prikazivanje toga obilježja rabi se indeks vitaliteta koji predočava sintezu pokazatelja prirodnog kretanja i dobneog sastava stanovništva te pokazatelja razine starosti stanovništva i stupnja starenja. Indeks vitaliteta općine Draž je najniži u Baranji te iznosi 0,2, dok je hrvatski prosjek 0,81.²³ Proces starenja stanovništva može se egzaktno promatrati i u odnosu starog prema mladom stanovništvu. U tom se slučaju analizira promjena odnosa stanovništva u dobi do 19 godina prema stanovništvu starijem od 60 godina. Najčešće primjenjivan pokazatelj demografskog starenja jest indeks starosti. Kritična vrijednost indeksa starosti iznosi 40 (40 starih na 100 mladih) te se smatra da kada indeks prijeđe tu vrijednost da je dotično stanovništvo već u procesu starenja. Indeks starosti općine Draž iznosi čak 199,1, dok je hrvatski prosjek 115.²⁴ Starog stanovništva je dvostruko više od mladog stanovništva te čini gotovo trećinu stanovnika općine (Slika 8). S obzirom kako zrelo stanovništvo čini više od polovice stanovnika, detaljnije će se obraditi u nastavku teksta.

Slika 8. - Udio mladog, zrelog i starog stanovništva u ukupnom stanovništvu

Izvor: www.dzs.hr, obrada autora

²² Ratni gubici u Prvom i Drugom svjetskom te Domovinskom ratu, jaki povremeni valovi iseljavanja u inozemstvo koji traju od početka 20. stoljeća do danas, nepostojanje populacijske politike i dr.

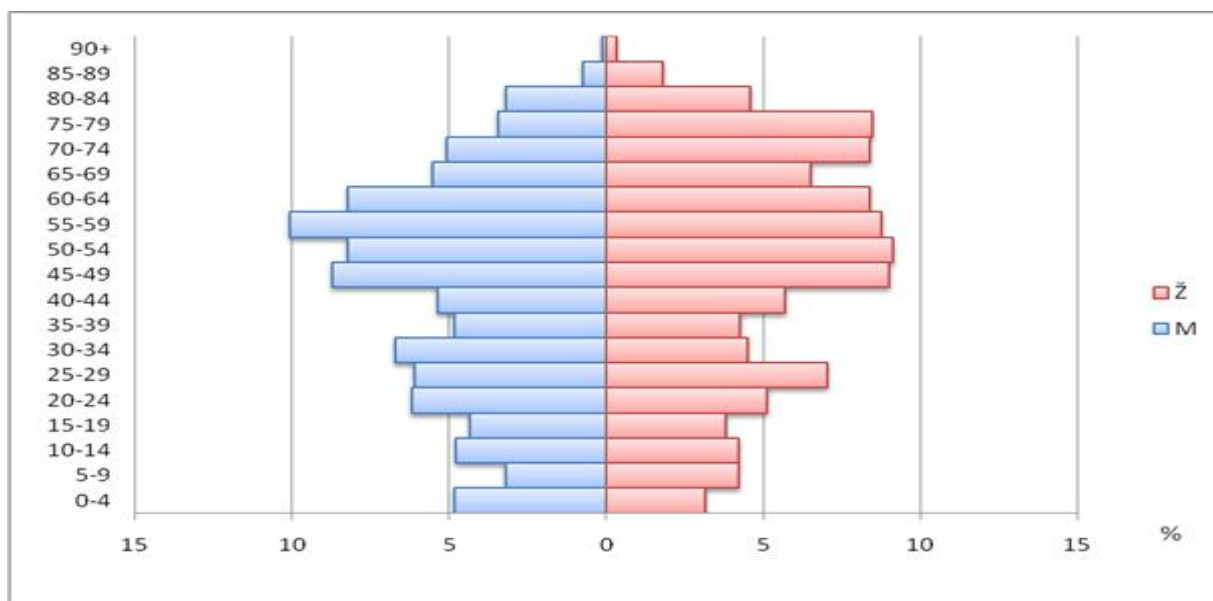
²³ Strategija ruralnog razvoja Baranje. Nevena Beuk, Geografski horizont, 2017.

²⁴ Uzroci i posljedice zaostajanja Istočne Hrvatske u regionalnom razvoju Hrvatske. Mislav Matišić, Dane Pejnović, Hrvatski geografski glasnik 2015.

Proces demografskog starenja usko je povezan s dobnom strukturom stanovništva. Zoran prikaz nepovoljne dobne strukture općine Draž jest kombinirana tablica s dva ulaza, tzv. dobno-spolna piramida. Negativni demoreprodukcijski trendovi, nepostojanje imigracijskih struja te pojačano iseljavanje radno i reprodukcijski najsposobnijih dobni skupina u posljednjih pedeset godina doveli su do velikog povećanja starog stanovništva u stanovništvu Općine Draž (Slika 9). U ukupnom broju stanovnika općine Draž prevladava ženski spol s 51,6%, dok je muškaraca 48,4%.

Slika 9. - Stanovništvo prema starosti i spolu općine Draž

Izvor: DZS, Popis stanovništva 2011. (obrađeno autorom)

Ovakva struktura predstavlja regresivan (kontraktivni) tip, oblika urne, koji se prepoznaje po malom udjelu djece tako da baza piramide postaje uža od njezina središnjeg dijela što indicira prirodno smanjenje i pokazuje proces depopulacije. Težište stanovništva nalazi se na kontingentu 45-65 godina, ali i na ženskom dijelu populacije 70-79 godina, što je pokazatelj izrazito duboke starosti. Velik udio starog stanovništva (iznad 60 godina) te generacije nekadašnjeg *baby booma*²⁵ koja se nalazi na pragu ulaska u kontingent starog stanovništva značiti će da u idućih desetak godina općinu čeka još već priljev radno sposobnog stanovništva u ekonomski neaktivno stanovništvo. Upravo se na starije zrelo stanovništvo (40-59) odnosi gotovo trećina ukupnog stanovništva. Na dobno-spolnoj piramidi također se jasno uočava ulazak malobrojnih naraštaja rođenih tijekom 1990-ih i 2000-ih godina u fertilno razdoblje te rezultat toga – još snažniji i ubrzaniji pad nataliteta. Udio mlađeg zrelog stanovništva (20-39) u ukupnoj populaciji je najniži u Baranji (21,6%), a jezgra fertile dobi (15-29 godina) je toliko slaba da će se broj rođenih i dalje smanjivati.

²⁵ Povećanje rodnošći nakon Drugog svjetskog rata

6.3 Demografski resursi

Važna sastavnica razvoja određenog prostora jesu demografski resursi koji obuhvaćaju ukupna kvalitativna i kvantitativna, stvarna i potencijalna društvena i biološka obilježja stanovništva u određenom vremenu i prostoru. Promjene u obilježjima demografskih resursa utječu na društvenu strukturu i društvene odnose što se najbolje može vidjeti na utjecaju starenja stanovništva na društveno-gospodarsku interakciju.

Analiza demografskih resursa u Baranji, na razini jedinica lokalne samouprave, preslikava model centar-periferija (Tablica 9.) Grad Beli Manastir u skladu sa svojim funkcijama jedini ima povoljne demografske resurse (*tip B*). Općina Bilje kao dio suburbane zone Osijeka bilježi dobre demografske resurse (*tip C*), dok općina Darda kao sekundarni baranjski centar ima loše demografske resurse (*tip D*). Sve ostale baranjske općine pripadaju ruralnoj periferiji s vrlo slabim ili gotovo nikakvim demografskim resursima. Općina Draž zajedno s općinom Kneževi Vinogradi pripada skupini E (*vrlo slabi demografski resursi*), što znači da se nalazi u nešto boljem položaju u odnosu na Popovac, Petlovac, Čeminac i Jagodnjak. Demografski je to općina s iznimno lošom biološkom i obrazovnom strukturom te vrlo slabim demografskim resursima i potencijalima. Ako indeks demografskih resursa razdvojimo na sastavnice, demografski indeks (*Idem*) i indeks obrazovanosti (*Io*) vidimo kako su demografske odrednice itekako loše za općinu Draž. Jedino općina Kneževi Vinogradi ima manji demografski indeks u Baranji što znači da su dinamika i struktura stanovništva izuzetno nepovoljne i poremećene. Demografski indeks je pokazatelj kako ne postoji demografska osnova za gospodarski razvoj te su potrebne oštre mjere i instrumenti poticanja demografskog razvoja.

9. Tablica - Demografski resursi baranjskih jedinica lokalne samouprave

Grad/općina	k	Idem	Io	Ider	TIP
Grad Beli Manastir	0,05	64,3	739,39	40,2	B
Općina Bilje	0,03	181,0	653,66	25,0	C
Općina Čeminac	0,02	33,9	117,17	3,0	F
Općina Darda	0,035	221,5	293,29	18,0	D
Općina Draž	0,025	21,1	236,14	6,4	E
Općina Jagodnjak	0,02	119,9	84,61	4,1	F
Općina Kneževi Vinogradi	0,03	13,0	187,63	6,0	E
Općina Petlovac	0,02	83,5	81,83	3,3	F
Općina Popovac	0,02	44,4	48,21	1,9	F

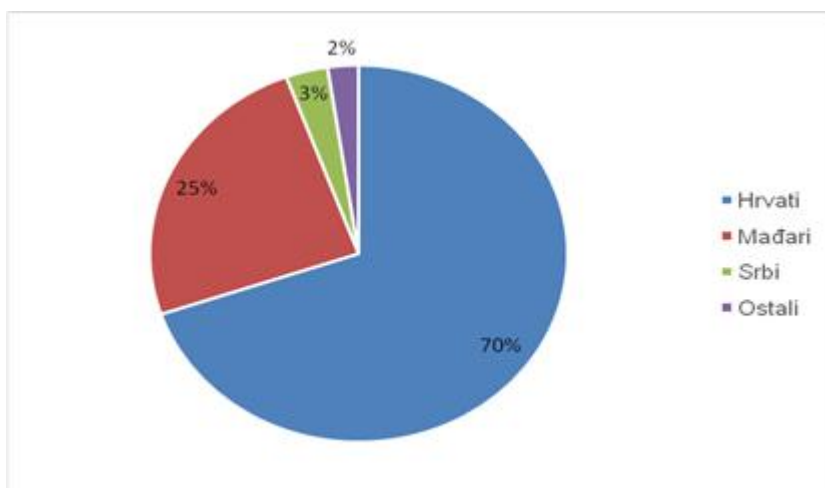
Izvor: Strategija ruralnog razvoja Baranje. Nevena Beuk, Geografski horizont, 2017.

6.4 Nacionalna, vjerska i obrazovna struktura

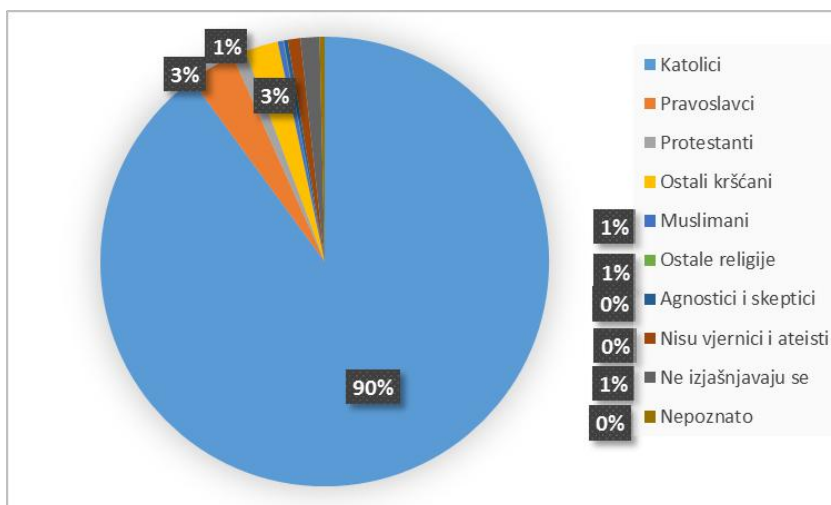
Kako je ovaj dio Baranje bio gotovo potpuno izvan poslijeratnih imigracijskih strujanja, populaciju i danas uglavnom čini starosjedilačko hrvatsko i mađarsko stanovništvo (Slika 10). Hrvati čine 70% stanovništva, dok su od manjina najzastupljeniji Mađari s četvrtinom stanovništva. Vjerska struktura se razlikuje od nacionalne utoliko što su se većina Hrvata i Mađara izjasnili kao katolici (Slika 11). Udio pravoslavaca poklapa se s udjelom srpske manjine, dok se popisna stavka *Ostali kršćani* odnosi na vjernike Kršćanske adventističke crkve.

Slika 10. - Nacionalna struktura općine Draž

Izvor: DZS, obrada autora

Slika 11. - Vjerska struktura općine Draž

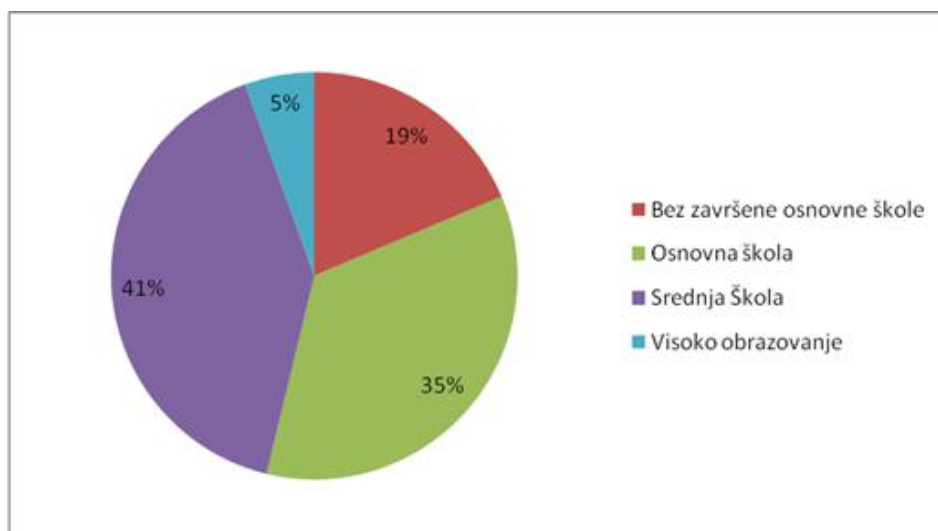

Izvor: DZS, obrada autora

Usljed prevladavanja staračkog stanovništva, obrazovna struktura općine nije povoljna (Slika 12). Većina stanovništva općine Draž završila je srednju školu, zatim slijedi osnovna škola. Visok udio starog stanovništva manifestira se u relativno velikom postotku osoba bez završene osnovne škole od kojih većina ima završen 4.-7. razreda osnovne škole. Udio visokoobrazovnih je 5% što je tri puta manje od državnog prosjeka.

Slika 12. - Obrazovna struktura stanovništva

Izvor: DZH, Popis 2011. Stanovništvo staro 15 i više godina prema najvišoj završenoj školi, (obrada autora)

U [Prilozima br. 30](#) , [31](#), [32](#) nalazi se detaljniji podaci o obrazovnoj strukturi stanovništva

7 DRUŠTVENA, KOMUNALNA I PROMETNA INFRASTRUKTURA

7.1 Obrazovanje

Razvoj i ulaganje u obrazovanje je temelj na kojem počiva prosperitet bilo koje zajednice. Općina Draž poduzima niz mjera unaprjeđenja obrazovnih potreba općenito. U predškolskom obrazovanju Općina sufinancira rad dječjeg vrtića. Sufinancira se prijevoz učenika te u cijelosti snose troškovi obroka za učenike u Osnovnoj školi. Potpora srednjoškolskom i visokoškolskom obrazovanju daje se kroz stipendije i školarine, te troškove smještaja učenika u učeničkim domovima.

7.1.1 Predškolski odgoj

Na području općine Draž predškolski odgoj organiziran je u dječjem vrtiću u Batini koji je počeo s radom 01. rujna 2010. godine. Općina je uredila i opremila prostor starog vrtića u skladu s važećim Pedagoškim standardima. Djelatnost predškolskog odgoja obavlja privatni vrtić „Mali princ“. Općina sufinancira iznos boravka po djetetu. Vrtić svoj rad obavlja u namjenski građenom objektu od ukupno 300 m² i sastoji se od dvije sobe dnevnog boravka, garderobnog prostora, čajne kuhinje, sobe za odgojitelje i sanitarnih čvorova. Rad je organiziran u mješovitoj skupini djece u dobi od 3 do 6 godina. Ujedno je to i jedini vrtić na području općine pa su polaznici osim djece iz Batine, i djeca iz ostalih naselja općine. Broj polaznika je relativno mali. U Matičnu knjigu, od početka rada do danas, upisano je 50 djece.

7.1.2 Osnovno obrazovanje

Na području općine Draž djeluje matična osnovna škola "Draž" s područnim odjelima u naseljima Topolje, Duboševica i Batina.

Organizirano pohađanje nastave se odvija u matičnoj školi u Dražu od 1. do 8. razreda. U područnoj školi Batina nastava se odvija od 1. do 8. razreda.

Naselja Gajić i Podolje obuhvaćena su matičnom osnovnom školom naselja Draž.

U područnim školama u Duboševici i Topolju nastava se odvija od 1. do 4. razreda dok viši razredi putuju u matičnu školu Draž.

Matična škola Draž je u relativno dobrom stanju. Prostor je maksimalno iskorišten za potrebe djece i djelatnika. Funkcionalno je prilagođen uvjetima jedno smjenskog rada. Ova škola ima 7 učionica bez kabineta. Postoji kabinet za informatiku te prostorija za knjižnicu sa određenom količinom knjiga za školske lektire i stručne knjige za učitelje. Športska dvorana površine 461 m² je u funkciji i koristi se za izvođenje nastave Tjelesne i zdravstvene kulture. Škola ima i vanjsku učionicu (sjenicu) u krugu škole sa uređenim okolišem. Školska kuhinja je adekvatno opremljena a osoblje svakodnevno priprema tople ili hladne obroke. Općina Draž financira troškove prehrane za sve polaznike škole.

Područna škola Batina je u dobrom stanju. Zgrada škole, športska dvorana i kotlovnica su u potpunosti obnovljeni i što se tiče energetske učinkovitosti su u izuzetno dobrom stanju. Škola ima kuhinju gdje se svakodnevno služe obroci. Na kotlovnici je instaliran solarni kolektor kapaciteta 1000 litara, što zadovoljava potrebe škole. Nastavno športska dvorana površine 410 m² je stavljena u funkciju, što je poboljšalo uvjete rada u nastavi Tjelesne i zdravstvene kulture.

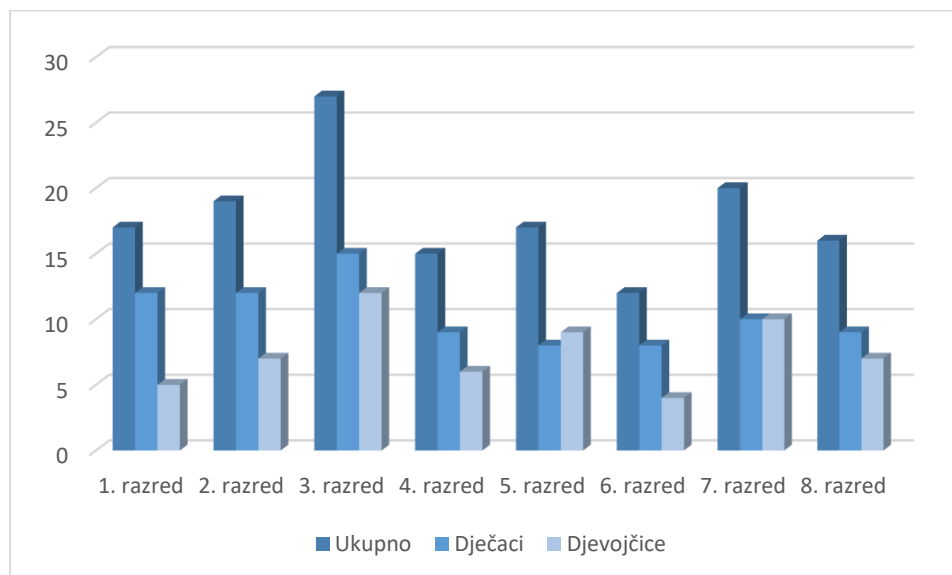
Područna škola Duboševica je u zadovoljavajućem stanju. Nastava se odvija u prostorijama škole koja ima dvije učionice koje su u solidnom stanju. Uređene prostorije omogućavaju izvođenje nastave u jednoj smjeni. Uvjeti za rad su zadovoljavajući. Krov je obnovljen u potpunosti, izmijenjena je stolarija, te fasada sa izolacijom na cijelu zgradu uz pomoć Osječko-baranjske županije.

Područna škola Topolje prostorno zadovoljava. Krovište i pročelje zgrade je obnovljeno. Uvjeti za rad su znatno poboljšani. Dvorište i prilazi školi su uređeni tako da dvorište može poslužiti i za izvođenje nastave Tjelesne i zdravstvene kulture jer nema sportsku dvoranu. Realizirano je centralno grijanje u sklopu projekta „Izmjena energenta“²⁶.

U školskoj 2016/2017. godini broj učenika od 1. do 8. razreda u matičnoj i svim područnim školama ukupno iznosi 143.

U [Prilogu br.4](#) i [Prilogu br.5](#) Strateškog razvojnog dokumenta nalazi se tablica Podaci o broju učenika i razrednih odjela.

Slika 13. - Prikaz broja djece po razredima te spolu u školama skupno.

Izvor: Osnovna škola Draž (obrada autora)

²⁶ Izvor: Osnovna škola Draž, Godišnji plan i program rada škole za 2016./17. god.

7.1.3 Srednjoškolsko, više i visoko obrazovanje

Ustanove srednjoškolskog i višeg ili visokog obrazovanja ne postoje na području Općine Draž. Osobe koje nastavljaju srednjoškolsko, više ili visoko obrazovanje to čine u mjestima van općine Draž, drugim većim županijskim središtima, izvan Županije ili u inozemstvu.

Većinom se odabiru srednjoškolske ustanove na području grada Belog Manastira ili Osijeka, a za više ili visoko obrazovanje gradovi Osijek, Zagreb, Rijeka, Split. Izvan granica Republike Hrvatske na školovanje odlaze obično pripadnici mađarske nacionalne manjine i to u Republiku Mađarsku.

7.2 Zdravstvo

Uz centralni Dom zdravlja u Belom Manastiru, zdravstvena zaštita stanovnika općine Draž odvija se u tri ambulante uz 2 liječnička tima opće/obiteljske medicine te jedan tim dentalne medicine na razini primarne zdravstvene zaštite, smještenim u naseljima Duboševica, Batina i Topolje. Sve tri ambulante su infrastrukturno dobro opremljene.

Ambulanta Batina ima ordinaciju opće/obiteljske medicina te dentalnu medicinu. U Batini je smještena i jedina ljekarna na području općine.

Ambulante Topolje i Duboševica imaju ordinaciju opće/obiteljske medicina.

7.3 Socijalne usluge, udomiteljstvo starijih i nemoćnih osoba

Na području općine ne postoji niti jedna ustanova u smislu doma za starije i nemoćne. Najbliže ustanove su u Belom manastiru i to; „Dom za brigu o starijim osobama“ kapaciteta 180 osoba u državnom vlasništvu i privatni Dom za brigu o starijim i nemoćnima „Baranjsko sunce“ kapaciteta 75 osoba. Postoje i dva privatna doma za starije osobe u Dardi ukupnog kapaciteta za 30 osoba, te Obiteljski dom za psihički bolesne odrasle osobe u Kneževim Vinogradima kapaciteta za 20 osoba.

Zbog procesa depopulacije radno sposobnog stanovništva te općenito starenja stanovništva i velikog broja staračkih domaćinstava te mogućnosti pružanja socijalnih usluga bez osnivanja ustanove socijalne skrbi, nametnula se potreba za pružanjem usluga udomiteljstva starijih i nemoćnih osoba.

Na području općine ukupno je 9 registriranih Udomiteljstava.

U naselju Duboševica: Ana Mihajlović, Zlata Princip, Irenka Lukačev, Borka Horvat, Jasna Grgić i Jelica Horvat. U naselju Gajić: Atila Tatai. U naselju Draž: Rozalija Tadijanov, Ružica Jevremović.

7.4 Socijalna skrb

Socijalna skrb je organizirana djelatnost od javnog interesa za Republiku Hrvatsku čiji je cilj pružanje pomoći socijalno ugroženim osobama, kao i osobama u nepovoljnim osobnim ili obiteljskim okolnostima, koja uključuje prevenciju, promicanje promjena, pomoć u zadovoljavanju osnovnih životnih potreba i podršku pojedincu, obitelji i skupinama, u svrhu unapređenja kvalitete života i osnaživanja korisnika u samostalnom zadovoljavanju osnovnih životnih potreba te njihovog aktivnog uključivanja u društvo²⁷.

Člankom 13. Zakona o jedinicama lokalne samouprave i uprave određeno je da Općina u okviru svog djelokruga osigurava lokalne potrebe stanovništva iz oblasti socijalne skrbi.

Člankom 8. stavak 1. pod točkom e Statuta Općine Draž (Službeni glasnik 01/13) određeno je da Općina u okviru svog djelokruga rada osigurava potrebe stanovništva iz oblasti socijalne skrbi.

Općina Draž putem Programa zadovoljavanja potreba socijalno ugroženog stanovništva Općine Draž kroz sustav subvencije ima predviđene slijedeće oblike pomoći; subvencija troškova stanovanja, subvencija u komunalnom sustavu putem podmirenja troškova pogrebnih usluga, subvencioniranje troškova ljetovanja djece osnovnoškolske dobi, pravo na jednokratne pomoći za adaptaciju stambenog prostora te nabavku kućanskih aparata i pokućstva (u slučaju urušenja objekta, požara, elementarnih nepogoda), naknada za troškove smještaja u učeničkom domu, naknada za troškove prijevoza, stipendije.

7.5 Groblja

Na području Općine Draž postoje groblja u svih 6 naselja općine. Održavanje groblja i kuća za posmrtni ispraćaj obavlja Općina Draž putem komunalnih djelatnika. Stanovništvo ne plaća grobnu naknadu. Ovu djelatnost Općina Draž zasada nije dala u koncesiju.

Održavanje groblja vrši se na način da se redovitom košnjom trave groblje održava u čistom i urednom stanju, a postavljeni su i kontejneri za odlaganje smeća (suho cvijeće, lampioni i sl.) koji se redovito prazne.

Sva groblja opremljena su mrtvačnicama/kućama za posmrtni ispraćaj u skladu sa Zakonom. Troškovi električne energije podmiruju se po ispostavljenim računima distributera a čišćenje unutrašnjosti i vanjskog djela mrtvačnica obavlja se redovito na način da su uvijek spremne za prihvrat pokojnika.

---

²⁷ Zakon o socijalnoj skrbi

7.6 Društveni domovi, vatrogasni domovi i sportski objekti

Društvene domove ili domove kulture ima svako naselje općine. To su multifunkcionalni objekti - dvorane sa cca 180 do 350 sjedećih mjesta u kojima se održavaju razne kulturno-umjetničke manifestacije i društveni događaji, služe na korist cjelokupnom stanovništvu. Društvenim domovima u naseljima upravljaju Mjesni odbori, a troškove održavanja te tekuće troškove snosi Općina Draž.

Vatrogasne domove ili prostorije Dobrovoljnih vatrogasnih društva imaju sva naselja općine. Njima upravljaju DVD sa područja naselja. Služe za sastanke, vježbe i kao sjedišta vatrogasnim društvima. Svako naselje ima svoje vatrogasno društvo. Vatrogasni domovi su slabo opremljeni potrebnom opremom. Vatrogasna vozila imaju DVD Batina (vatrogasno navalno vozilo) te DVD Topolje (kombi vozilo sa visoko tlačnom cijevi).

Na području Općine Draž sva naselja imaju otvorene sportske terene. Zatvoreni sportski tereni vezani su uz škole u Dražu i Batini. Otvoreni sportski tereni sastoje se od nogometnog igrališta sa pripadajućim tribinama, dječjeg igrališta, malonogometnog igrališta i terena za odbojku na kupalištima u Dražu i na Zelenom otoku u Batini. 2016. godine završena je izgradnja tribine na nogometnom igralištu u Dražu. U sklopu svojih aktivnosti, udruge povremeno organiziraju vježbe razgibavanja u prostorijama društvenih domova i ostalih javnih objekata na području Općine Draž. U školskim dvoranama se održavaju zimski treninzi za nogometaše i veslače.

Tribine na nogometnom igralištu u Dražu (Foto: Zvonimir Janković)

7.7 Vodoopskrba i odvodnja

Pružanje usluge opskrbe vodom vrši tvrtka „Baranjski vodovod“ za vodoopskrbu i odvodnju d.o.o. Beli Manastir. Općina Draž je suvlasnik Baranjskog vodovoda sa udjelom 10%.

Tijekom 2014. godine izgrađeno je crpilište Topolje kapaciteta 40 l/s (1 zdenac). Zona opskrbe s ovog crpilišta su naselja Topolje, Duboševica, Gajić, Draž, Batina, Podolje, Branjina, Popovac, Kneževo i Branjin Vrh. Količina zahvaćene vode s crpilišta "Topolje" u 2016.g. iznosila je 143.339 m³.

Iako je kapacitet crpilišta "Topolje" 40l/s (1 zdenac), u ovom trenutku koristi se 5-9 l/s s vodospremnikom u sklopu crpilišta ukupnog volumena 600m³ (vodosprema obrađene dezinficirane vode u dvije komore volumena 300m³ svaka, vodosprema obrađene nedezinficirane vode s jednom komorom od 100m³, vodosprema sirove vode s jednom komorom od 150 m³).

Zbog prisutnosti povišene vrijednosti mangana i željeza u sirovoj vodi, prije distribucije sirova voda se obrađuje na način da kroz perforirane cijevi (otvorenom aeracijom) sirova voda ulazi u vodospremu sirove vode a nakon toga ide u aerator gdje se aerira. Nakon izlaska iz aeratora voda ulazi u biološke filtere u kojima se eliminiraju bakterije, mangan i željezo a ispiranje filtera se provodi svaki drugi dan. Prije ulaska u vodospreme obrađena voda se dezinficira klor dioksidom. Prosječna dubina zdenaca je 51,5m dok je usis crpki postavljen na dubinu cca 25 m. U ZO u uporabi je i vodosprema Batina s dvije komore dezinficirane vode od 100m³ svaka²⁸.

Uvrštavanjem izgradnje vodoopskrbnog cjevovoda u Batini na Zelenom otoku u Plan izgradnje Hrvatskih voda (sufinanciranje kroz redovni program) u 2015. godini, projekt je završen 30.10.2015. Godišnjim planom Baranjskog vodovoda d.o.o. za 2017. godinu planira se povećanje dužine mreže izgradnjom cjevovoda Draž-planina, cjevovoda Brdo-Gajić, cjevovoda Puškaš u Općini Draž.

Odvodnja, općina nema organiziranu vodnu uslugu odvodnje. Otpadne vode se odvede u septičke jame, dok se odvodnja atmosferskih voda unutar naselja obavlja kanalima koji su izgrađeni uz ceste koje prolaze kroz naselja i javne površine unutar naselja. Javna odvodnja, zbog financijskih problema, ne čini funkcionalnu cjelinu kao vodoopskrba. Izgradnja uređaja za pročišćavanje višestruko premašuje cijenu izgradnje vodoopskrbnog sustava²⁹.

²⁸ Izvor: Baranjski vodovod d.o.o. Izvještaj o kvaliteti vode 2016. g.

²⁹ Izvor: Baranjski vodovod d.o.o.

7.8 Elektroopskrba i plinoopskrba

Na području Općine Draž ne postoje energetska postrojenja. Općina Draž se energijom napaja preko elektroenergetske mreže HEP-Elektroslavonija Osijek. Distribucijski sustav električne energije, u nadležnosti Hrvatske elektroprivrede – DP »Elektroslavonija« Osijek, na području Općine sadrži građevine na svim distribucijskim naponskim razinama, dakle 35/10 kV, 10 kV i 0,4 kV, te javnu rasvjetu.

Na 35 kV naponskoj razini elektroenergetska mreža sadrži jednu transformatorsku stanicu (TS Draž) sa prijenosim omjerom transformacije 35/10 kV, instalirane snage 5.000 kVA, vršno opterećenje 380 kVA, relativno vršno opterećenje 7% lociranu južno od naselja Gajić, te jedan nadzemni dalekovod. Mreža na ovoj naponskoj razini obuhvaća: -TS 35/10 kV Draž, -DV 35 kV od TS 35/10 kV Kneževi Vinogradi do TS 35/10 kV Draž. Na 10 kV naponskoj razini izgrađeni su nadzemni dalekovodi i manji dio podzemnih kablskih dalekovoda do svih TS 10/0,4 kV u naseljima³⁰.

Postoji i TS 35/10 kV Branjin Vrh sa vodom do farme Podlugovi, a prema planovima HEP-a produžio bi se do farme Gaj (na mađarsko-hrvatskoj granici) kako bi se dobilo dvostruko napajanje naselja u općini Draž³¹.

Prema II. Izmjenama i dopunama PPU Općine Draž planirana je protočna hidroelektrana HE Batina locirana u koritu rijeke Dunava nizvodno od planiranog zahvata. Planirani kapacitet direktno ovisi o hidrološkim prilikama na odobrenoj lokaciji i cjelokupno proizvedena električna energija se planira predati u sustav elektrodistribucije.

U tijeku je izgradnja distribucijske plinoopskrbne mreže naselja u općini. Prvi priključci očekuju se u 2017. godini.

7.9 Gospodarenje otpadom

Komunalni otpad je otpad od kućanstva, te otpad iz proizvodnje i uslužne djelatnosti, ako je po svojstvima i sastavu sličan otpadu iz kućanstva.

Skupljanje i odvoz komunalnog otpada vrši Baranjska čistoća d.o.o. Beli Manastir. Općina Draž je suosnivač tvrtke „Baranjska čistoća“ d.o.o. Beli Manastir, sa 1% vlasništva zajedno sa još sedam općina i gradom Belim Manastirom. Svih šest naselja Općine Draž (Draž, Gajić, Topolje, Duboševica, Podolje i Batina), uključena su u sustav organiziranog prikupljanja i uklanjanja komunalnog otpada koji se odvozi na odlagalište u Beli Manastir. Na području Općine Draž nema odlagališta za zbrinjavanje, odnosno odlaganje komunalnog otpada.

³⁰ Izvor: Ires ekologija, Elaborat zaštite okoliša, Ocjena o potrebi procjene utjecaja zahvata „Uređenje Šarkanjskog Dunavca, k.o. Draž, Općina Draž“ na okoliš

³¹ Izvor: http://www.hep.hr/ods/UserDocImages/dokumenti/Planovi_razvoja/10g_2017-2026_2016_12_19.pdf

Odlagalište koje se koristi za zbrinjavanje komunalnog otpada nastalog na području Općine Draž, nalazi se na području Grada Belog Manastira. Otpad prihvatljiv za odlaganje, uključujući i građevinski, odlaže se na «Gradsko odlagalište» komunalnog otpada Beli Manastir, smještenom na k.č.br. 3058, 3059, 3053/2, 3459, 3373, 3060/2 i 3060/1 u k.o. Beli Manastir.

Komunalni otpad se odlaže u kante (120 l) za odvojeno prikupljanje otpada u različitim bojama, (plava, žuta, zelena i crna) ovisno o svrsi za koju su namijenjena, te se vozilima tvrtke „Baranjska čistoća“ d.o.o. Beli Manastir, odvoze izvan područja općine. Odvojeno skupljanje zelenog otpada sa kompostiranjem, postupak izdvajanja biorazgradive komponente radi smanjenja količine plina koji se oslobađa, još uvijek se ne provodi na području općine Draž.

Dva puta godišnje, tvrtka „Baranjska čistoća“ d.o.o. iz Belog Manastira organizira odvoz glomaznog otpada u svim naseljima sa područja općine Draž. Komunalni otpad odlaže se i u velike kontejnere (5 m³), koji su postavljeni u svih 6 naselja, (Draž, Gajić, Topolje, Duboševica, Podolje i Batina), te u 2 vikend naselja općine (Zeleni otok u Batini i Puškaš u Topolju) kao i na grobljima, te se vozilima tvrtke “Baranjska čistoća” d.o.o. odvoze izvan područja općine Draž.

U općini Draž niti u njezinom širem okruženju trenutno ne postoje građevine za skladištenje i recikliranje korisnog otpada ili građevine za termičku obradu nekorisnog otpada, kao ni reciklažna dvorišta. U tijeku je izrada projektne dokumentacije za izgradnju reciklažnog dvorišta u Gajiću.

7.10 Prometna infrastruktura

Na području općine Draž promet se odvija cestovnim i riječnim putem. Do prije šezdesetak godina postojala je i uskotračna beljska pruga na relaciji Beli Manastir – Batina, koja je nakon poplava šezdesetih godina proglašena nerentabilnom i samim time je uklonjena. Posljednjih godine na lokalnoj razini više puta se spominjala mogućnost obnove ove trase, osobito u kontekstu otvaranja luke Batina.

Jedan od važnijih ciljeva razvoja Općine Draž usmjeren je na kontinuirano ulaganje u poboljšanje nerazvrstanih cesta općine.

7.10.1 Riječni promet

Rijeka Dunav (prometni koridor VII) plovna je tijekom cijele godine i sukladno Europskom ugovoru o glavnim unutarnjim vodnim putevima od međunarodnog značaja (AGN), uvrštena je u mrežu unutarnjih vodnih putova od međunarodne važnosti. Dunav kroz Republiku Hrvatsku protječe ukupno u dužini od 137,5 riječnih kilometara. Osim kroz Vukovarsko-srijemsku, djelomično protječe i kroz Osječko-baranjsku županiju u dužini 86 riječnih

kilometara. Nadzor nad riječnim prometom na rijeci Dunav obavlja Lučka Kapetanija Vukovar. Na vodnom putu Dunava u granicama Osječko-baranjske županije smješteni su:

- Putničko pristanište u Aljmašu (riječnih kilometara 1380+200)
- Putničko pristanište u Batini (riječnih kilometara 1425+500)

Lučko pristanište u Batini (Foto:Ana Lazić)

putničkih plovila u 2015. g. i 45 pristanaka u 2016. godini, što predstavlja značajnu brojku u pogledu broja plovila, obzirom da se radi o prvim putničkim plovilima u putničkom pristaništu Batina. Planirana je izgradnja privezišta za čamce na Dunavu.

U [Prilogu br. 6](#) Popis dolazaka brodova u putničko pristanište Batina u 2016. godini

Izgradnja putničkog pristanište Batina je započela tijekom 2010. godine sredstvima Državnog proračuna Republike Hrvatske i Hrvatskih voda. U ožujku 2015. godine pristanište je otvoreno i razvrstano kao javno putničko pristanište od županijskog značaja, kada je započela i sezona pristajanja putničkih plovila (riječnih kruzera). Najavljeno je 45 pristajanja

7.10.2 Cestovni promet

Cesta D212-GP Batina (Foto:Ana Lazić)

Općina Draž je smještena na tromeđi država Hrvatska, Mađarska i Srbija. Državne ceste malim dijelom dotiču ili prolaze Općinom Draž prema graničnim prijelazima. Državna cesta D7 proteže se zapadnim dijelom Općine prema graničnom prijelazu Duboševica (Mađarska), a državna cesta D212 prolazi južnim dijelom, prema graničnom prijelazu Batina (Srbija).

Sva naselja Općine Draž povezana su županijskim cestama i to:

- **Ž4011** D7 - Duboševica - Ž 4018
- **Ž4018** D7 (Kneževo) - Topolje - Gajić - (Draž)- Batina D 212
- **Ž4019** D7 (Kneževo) - Branjina - Podolje - Ž4018 (Draž)
- **Ž4037** Podolje (Ž 4019) - Kotlina-Kneževi Vinogradi (D212)
- **Ž4259** Zmajevac (D212) - Ž4018 (Draž)

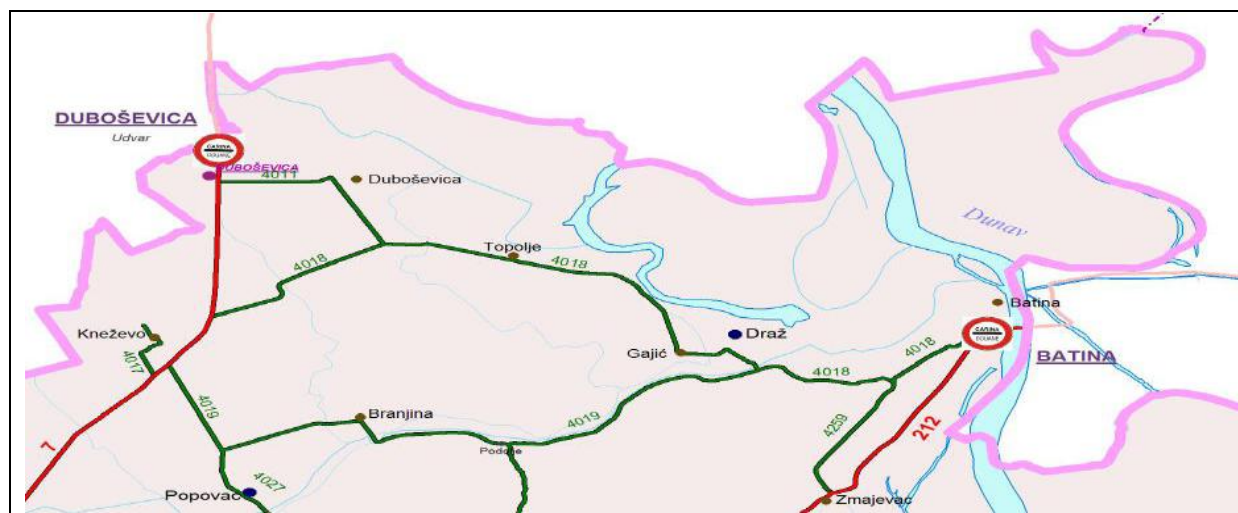

10. Tablica - Državne i županijske ceste u općini Draž

Kategorija i broj ceste (m)	Duljina (m)	Broj prometnih trakova	Širina kolnika	Vrsta zastora	Stanje kolnika
D-7	2.400	2	7,00	asfaltbeton	loše-srednje
D-212	4.400	2	6,60	asfaltbeton	srednje
Ž 4018	13.700	2	4,22	asfaltbeton	srednje
Ž 4019	7.200	2	4,00	asfaltbeton	loše-srednje
Ž 4011	2.200	2	4,00	asfaltbeton	loše-srednje
Ž 4037	2.200	2	4,00	asfaltbeton	srednje

Izvor: PPO Draž

Slika 14. - Karta mreža državnih i županijskih ceste na području općine Draž

Izvor: <http://www.zuc-obz.hr/>

U Općini Draž, cestovni promet se vrši i putem **nerazvrstanih cesta**. Nerazvrstana cesta je javno dobro u općoj uporabi u vlasništvu jedinice lokalne samouprave na čijem se području nalazi. Upravljanje, građenje i održavanje nerazvrstanih cesta obavlja se na način propisan za obavljanje komunalnih djelatnosti sukladno propisima kojima se uređuje komunalno gospodarstvo. Građenje, rekonstrukcija i održavanje nerazvrstane ceste financira se iz proračuna općine, regionalnih, nacionalnih i EU izvora financiranja.

Općina Draž ima ustrojenu Jedinственa baza podataka o nerazvrstanim cestama na području Općine Draž.

[Prilozi br.7](#) do [Priloga br. 13](#). Izvadak iz Jedinственa baza podataka o nerazvrstanim cestama na području općine Draž.

7.11 Telekomunikacije

Telekomunikacije predstavljaju oblik komunikacije koji omogućuje razmjenu informacija na daljinu. Osnovu koncepta telekomunikacija čine različite vrste telekomunikacijskih usluga koje telekomunikacijski operatori pružaju krajnjim korisnicima. S pomoću tih usluga moguć je i pristup govornim informacijama, računalnim podacima, audioinformacijama, videoinformacijama, multimedijским sadržajima i dr. te njihova razmjena. Prijenosnu osnovu u telekomunikacijama čine telekomunikacijske mreže koje služe za prijenos i komutaciju informacijskih jedinica (kanala, paketa) između korisnika. Korisnici pristupaju telekomunikacijskim uslugama s pomoću krajnjih uređaja ili preko lokalnih mreža.

7.11.1 Nepokretna mreža

Područje Općine Draž pripada PP u Beli Manastir koji je dio nepokretne telekomunikacijske mreže Osječko-baranjske Županije. Područje Općine Draž premreženo je optičkim kabelima, te je time osigurana kvaliteta i brzina prijenosa digitalnih podataka.

U svakom pristupnom području smještena je pripadajuća pristupna centrala na koju su korisnici priključeni izravno, posredovanjem komutacijskih čvorova UPS-a ili UPM-a, a na području općine Draž preko komutacijskih čvorova (UPS). Na komutacijske čvorove pretplatnici se priključuju korisničkim vodovima koji povezuju svakog pojedinog pretplatnika na najbliži komutacijski čvor koji omogućuje pružanje traženih telekomunikacijskih usluga³².

7.11.2 Mobilna mreža

Pokrivenost Općine Draž mobilnim signalom i jačinom mobilnog signala okvirno je prikazana slikama operatera koji pružaju usluge na području Općine Draž. Svi operateri naglašavaju kako su u tijeku radovi, kojima će biti omogućen bolji, kvalitetniji signal u budućnosti. Nepokretna i mobilna mreža pružaju pristup širokopojasnom Internetu, te su time zadovoljene osnovne potrebe lokalnog stanovništva za telekomunikacijskim uslugama.

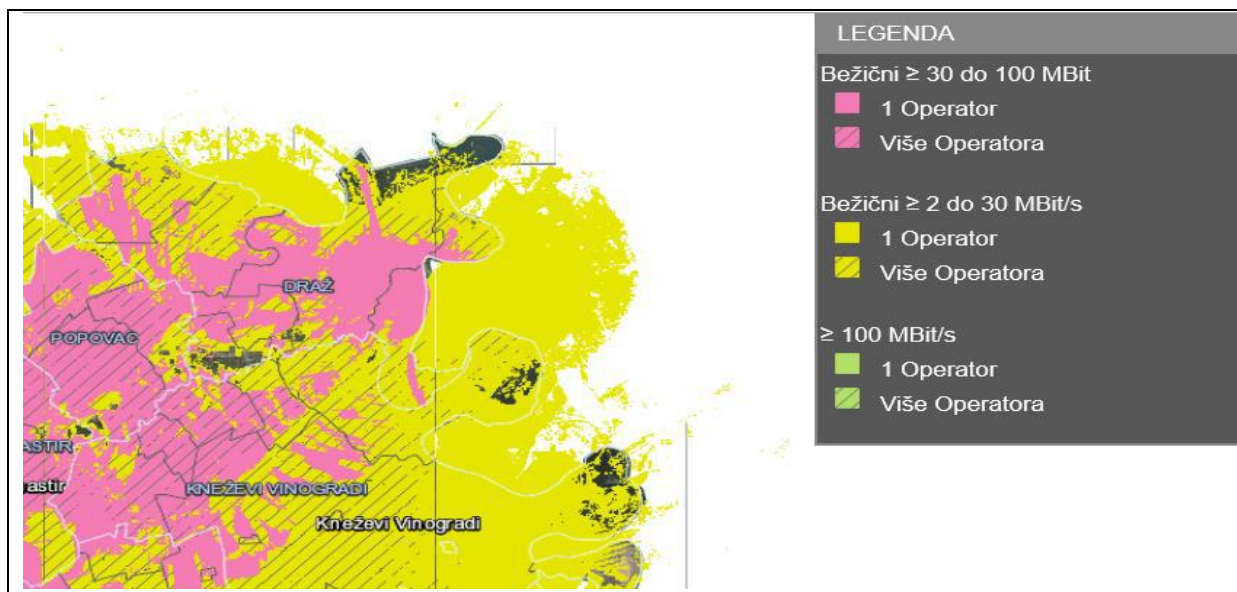
Prikaz u Slici 15. - Područje dostupnosti širokopojasnog pristupa, obuhvaća područja prikazana različitim bojama za koje operateri imaju mogućnost pružanja širokopojasnog pristupa pristupnim brzinama od 2 do 30 MBit/s, od 30 do 100 MBit/s, i većim od 100 MBit/s putem vlastite infrastrukture koja obuhvaća sve tehnologije, odnosno područja na kojima pojedini operatori mogu u kratkom roku i bez značajnijih ulaganja spojiti korisnike na vlastitu pristupnu širokopojasnu infrastrukturu³³.

³² PPU Općine Draž

³³ Izvor: <http://mapiranje.hakom.hr/hr-HR/SirokopojasniPristup#sthash.DfbZ6VBu.dpbs>

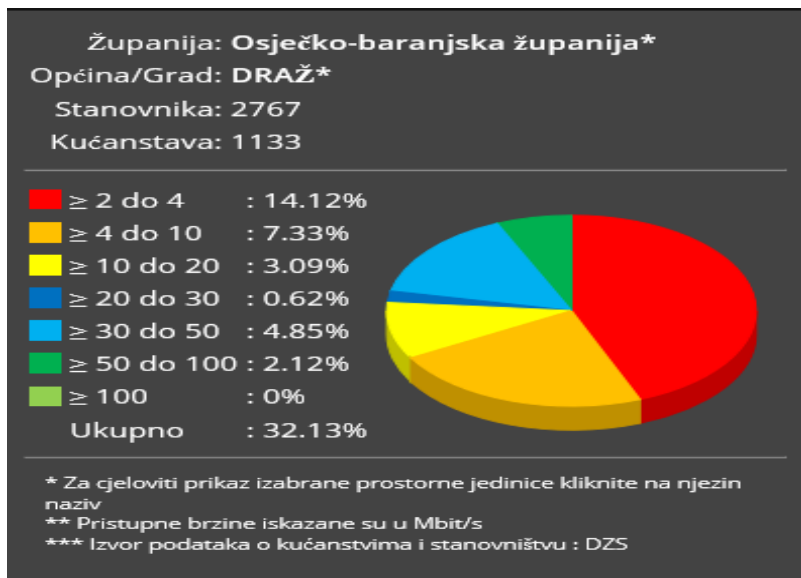

Slika 15. - Područje dostupnosti širokopojasnog pristupa

Izvor: <http://mapiranje.hakom.hr/hr-HR/SirokopojasniPristup#sthash.DfbZ6VBu.dpbs>
(obrađeno autorom)

Slika 16. - Podatci u postocima korištenja brzina nepokretnog širokopojasnog pristupa

Izvor: <http://mapiranje.hakom.hr/hr-HR/StatistickiPrikaz#sthash.alcniwdp.dpbs> (obrađeno autorom)

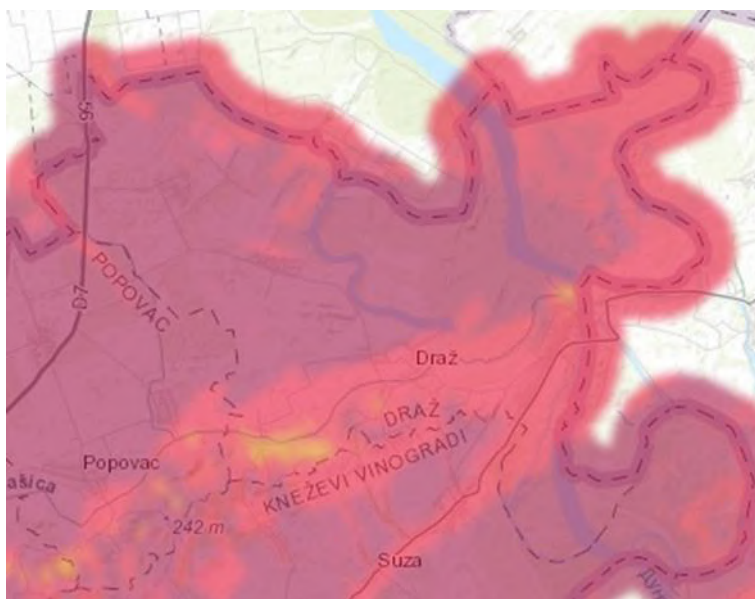
Odlukom Ministarstva turizma, Općina Draž je financirana projektom poticanja slobodnog pristupa Internetu u turističkim destinacijama „Hotspot Croatia“ u 2014.

godini. Izvor: http://www.mint.hr/UserDocImages/140801_hotspot-O.pdf

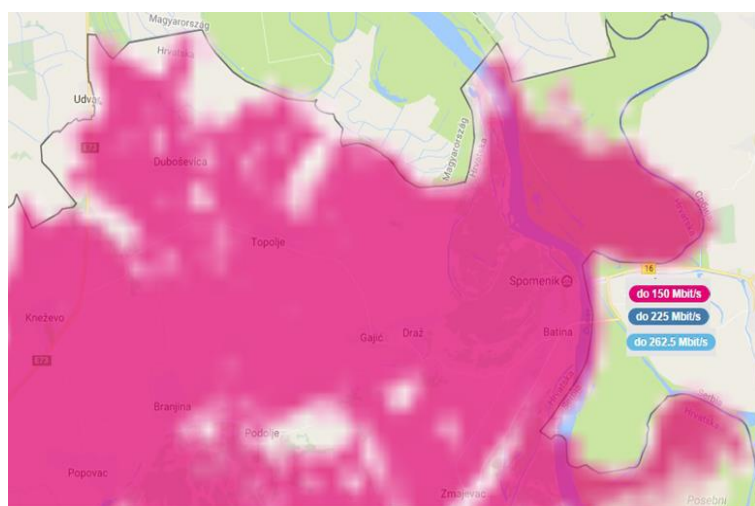
Kroz projekt „Dunavski pogled- uređenje javne turističke infrastrukture u mjestu Batina“ omogućen je besplatan pristup internetu u centru sela te na području Memorijalnog kompleksa Batinske bitke.

Općina Draž u narednom razdoblju planira postaviti pristupne točke i u ostalim naseljima kako bi stanovništvo te posjetitelji i osobe u tranzitu imale besplatan pristup internetu.

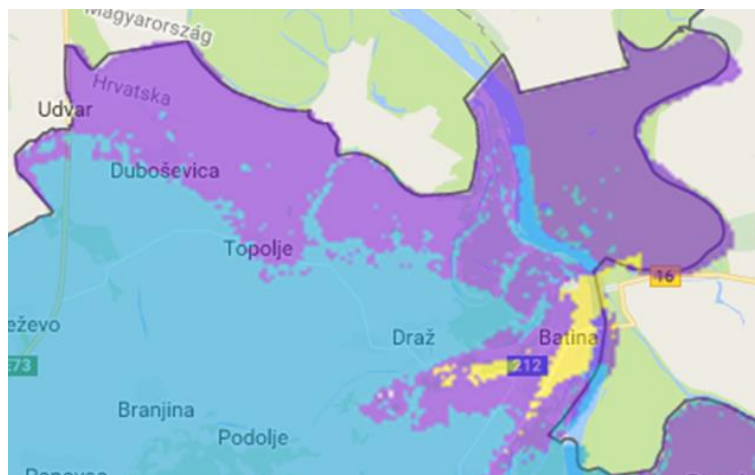
Slika 17. - Karta Pokrivenost signalom mobilne mreže VIP

Izvor:
<http://www.vipnet.hr/karta-pokrivenosti>

Slika 18. - Karta Pokrivenost signalom mobilne mreže HT

Izvor:
<https://www.hrvatskitelekom.hr/karta-pokrivenosti>

Slika 19. - Pokrivenost signalom mobilne mreže TELE2

Izvor:

<https://www.tele2.hr/podrska-korisnicima/tehnicka-podrska/pokrivenost/cc26/>

7.11.3 Odašiljači i veze

Općinu Draž pokriva odašiljač Belje „Đuro Podboj“. Tim odašiljačem omogućen je signal u digitalnoj (DVB-T (Digital Video Broadcasting - Terrestrial)) tehnici koji korisnicima DVB-T omogućuje i nove dodatne usluge i funkcionalnosti poput programskog pretraživača EPG, višekanalnog zvuka, interaktivnosti, kodiranja, PayTV, kao i daljnji razvoj televizije visoke razlučivosti. Putem odašiljača mogu se gledati strani programi preko usluge PayTV. Preko navedenog odašiljača prenosi se veliki broj radijskih programa.

IZVOR: http://www.oiv.hr/broadcasting/tables/dtv_hr.aspx

7.11.4 Poštanski promet

Poštanski promet je skup poštanskih usluga što ih obavljaju poštanske organizacije preko jedinica i sredstava poštanske mreže (izravno s korisnicima) i jedinica poštanskoga prometa (unutarnja služba otpreme i prijevoza). Poštanske usluge čine pismovne, paketske i poštansko-uputničke usluge. Na području općine Draž poštanski promet se odvija putem HP-Hrvatska pošta d.d. odnosno Poštanskih ureda (31306 Batina, 31305 Draž, 31304 Duboševica) koji obavljaju sve poštanske usluge, poslove gotovinskog platnog prometa, usluge ostalog novčanog prometa, mjenjačke poslove, brzojavne usluge, telefonske usluge iz javnih govornica u poštama, prodaju maraka i vrijednosnica, te prodaju određenog asortimana trgovačke robe, kao i prodaju proizvoda Hrvatske lutrije d.d.

Posljednjih godina uz Hrvatsku poštu d.d. na ovome području su prisutni i tzv. davatelji zamjenskih poštanskih usluga i davatelji ostalih poštanskih usluga dostave poštanskih pošiljaka obavljaju i dostavne tvrtke.

8 CIVILNO DRUŠTVO

Demokratska društva karakterizira supostojanje triju sektora: javnoga (država), privatnog (tržište) i građanskog (civilno društvo). Najkraće rečeno, civilno društvo jesu građani koji se aktivno i slobodno upliću u sve sfere društvenog djelovanja³⁴.

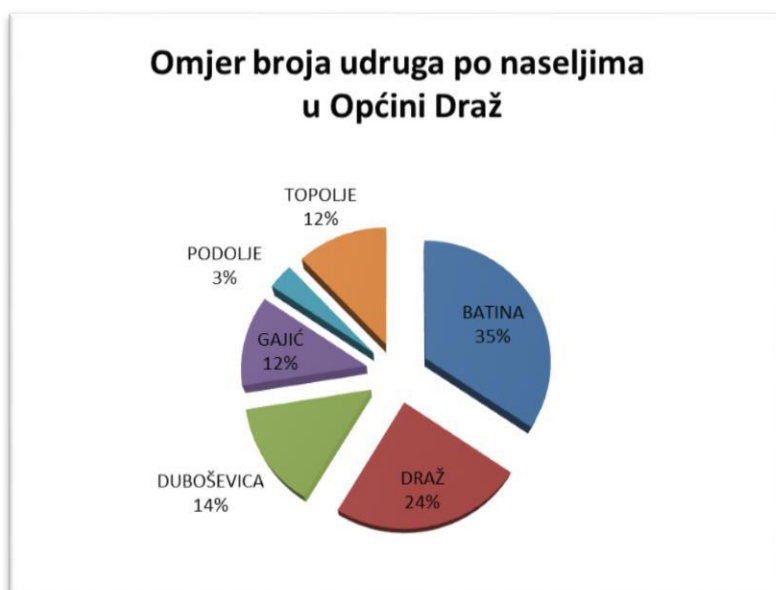
Organizacije civilnog društva-udruge imaju važnu ulogu u povezivanju zajednice i javnih institucija osobito putem utjecaja javnosti na javnu politiku svoje sredine. Dio rješavanja problema lokalne zajednice i zajedničko stvaranje pozitivnih promjena je upravo na udrugama koje su često korektiv lokalnim javnim politikama.

U procesu izrade SRP Općine Draž odnosno organiziranim radnim sastancima u svrhu izrade strateškog razvojnog dokumenta, civilni sektor je iskazao najviše zanimanja i motivacije te su se predstavnici udruga aktivno uključili u proces planiranja. Predstavljali su svoje planove i željene projekte koje planiraju realizirati uz pomoć bespovratnih sredstava iz različitih programa. Prema podacima na dan 07.04.2017. godine iz Registra udruga, na području općine Draž djeluje ukupno 56 udruga. U [Prilozima br. 14](#) do [Priloga br. 22](#) nalazi se popis svih udruga sa područja općine te njihovih područja djelovanja i djelatnosti.

11. Tablica - Broj udruga po naseljima

BROJ UDRUGA U OPĆINI DRAŽ PO NASELJIMA					
Batina	Draž	Duboševica	Gajić	Podolje	Topolje
19	14	7	7	2	7

Slika 20. - Omjer broja udruga po naseljima

³⁴ https://hr.wikipedia.org/wiki/Civilno_dru%C5%A1tvo

Udruge sa područja općine nisu registrirane za obavljanje gospodarskih djelatnosti izuzev Lovačkih društava koja obavljaju pružanja usluga lovnog turizma. Lovačka društva detaljnije su opisana u poglavlju 10.5. (Lov i lovni turizam).

Dobrovoljna vatrogasna društva koja postoje u svih 6 naselja općine imaju osobito važnu ulogu u zaštiti i spašavanju od požara. Na temelju Procjene ugroženosti od požara i tehnoloških eksplozija za općinu Draž donosi se Provedbeni plan unapređenja zaštite od požara. DVD-ima se stavlja u obvezu da tijekom razdoblja povećane opasnosti od požara u ljetnom periodu osiguraju stalno vatrogasno dežurstvo, da vrše preventivni nadzor nad provođenjem mjera zaštite od požara, da u suradnji sa Općinom i drugim tijelima osiguraju minimalno potrebne količine vode za gašenje požara i tlak u hidrantskoj mreži, da u slučaju nastanka požara na divljim odlagalištima otpada osiguraju gašenje požara u najkraćem roku. DVD Batina je jedan od društava čiji su članovi prošli obuku pružanja pomoći osobama sa zastojem srca, koji će poduzeti prve radnje spašavanja ljudskih života u slučaju srčanog udara do dolaska hitne medicinske pomoći. DVD Batina je dobila vanjski automatski defibrilator, uređaj koji spašava živote u slučaju zastoja srca.

Dobrovoljna vatrogasna društva i ostale vatrogasne zajednice financiraju se iz proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (do 5% izvornih prihoda).

Nogometni klubovi U području sporta na području općine Draž najafirmiraniji su nogometni klubovi. Financijski općina najviše izdvaja za njihov rad i djelovanje jer na ovome području nogomet se igrao još prije prvog svjetskog rata. Tako je NK Sloga Draž službeno osnovan još daleke 1975. godine. Ostali klubovi su: NK Batina, NK Seljačka sloga Gajić, NK Šokadija Duboševica. Svi ovi klubovi su lokalno vrlo uspješni te budu u vrhu ljestvica na natjecanjima. NK Draž ima u sastavu i bivšeg igrača hrvatske reprezentacije, Josipa Balatinca koji osim što igra za seniore, sa bratom Sašom Balatinac podučava mlađe generacije nogometu.

NK Šokadija Duboševica (Foto izvor: Facebook profil)

NK Mladost Draž (Foto: Zvonimir Janković)

Hrvatski veslački klub "Baranja" Draž ponovno je aktiviran 2016. godine na inicijativu Stipe Oršolića, Tomislava Oršolića i Silvia Brezaka. Klub kroz veslanje želi poticati tjelesne aktivnosti radi unaprjeđivanja zdravlja djece i mladeži, te ujedno poticati razvoj veslačkog

sporta radi postizanja vrhunskih sportskih dostignuća. Klub planira izgraditi veslački centar na dijelu

Topoljskog Dunavca u Dražu. S uspostavom veslačkog centra stvorili bi se izvrsni uvjeti za budući rad HVK „Baranja“ Draž koji bi okupljao djecu i mladež, ne samo općine Draž, već potencijalno i čitave Baranje. Veslački centar u takvom obliku mogao bi ujedno poslužiti i kao osnovni infrastrukturni objekt za pripreme sportaša drugih veslačkih klubova i reprezentacija, te time postati lokomotiva razvoja sportskog

turizma na području općine Draž. Da su vode Topoljskog Dunavca idealne za ovaj sport, potvrđuju Mirna Rajle i David Šain, hrvatski veslač koji je osvojio zlatnu medalju na svjetskom prvenstvu 2010. godine na Novom Zelandu. (HVK Baranja Draž-trening, Foto: Tomislav Oršolić)

Kulturno umjetnička društva - udruge iz područja kulture, opisane su u poglavlju 5.6.2. Kultura i kulturne manifestacije.

KUD Sloga Draž (Foto: Zvonimir Janković)

9 GOSPODARSTVO

Gospodarstvo je ljudska djelatnost koju čine tri osnovna čimbenika: proizvodnja, potrošnja i razmjena. Gospodarstvo se dijeli na tri osnovne djelatnosti, a to su: 1. primarne (poljoprivreda, stočarstvo, ribarstvo i šumarstvo), 2. sekundarne (industrija, građevinarstvo, rudarstvo, energetika, brodogradnja i proizvodno obrtništvo). 3. tercijarne (trgovina, promet, ugostiteljstvo, bankarstvo i turizam).

Osječko-baranjska županija već niz godina proživljava teško razdoblje stagnacije u gospodarskom, socijalnom i društvenom smislu. Osnovni razlozi su negativna demografska kretanja i kontinuirani proces depopulacije, emigracija radne snage, visoka stopa nezaposlenosti. Krajem prosinca 2016. godine u Regionalnom uredu Osijek evidentirane su 27.272 nezaposlene osobe u Osječko-baranjskoj županiji.

I područje općine Draž obilježava pojačana depopulacija, slabljenje gospodarskih djelatnosti te porast nezaposlenosti.

12. Tablica - Broj nezaposlenih u razdoblju 2007-2017

Godina	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Razina obrazovanja											
(0) Bez škole i nezavršena osnovna škola	34	33	33	36	37	55	67	79	78	79	77
(1) Završena osnovna škola	133	126	129	135	129	117	124	134	122	118	131
(2) Srednja škola	189	172	197	222	212	232	225	230	219	171	172
(3) Prvi stupanj fakulteta, stručni studij i viša škola	5	3	5	6	4	5	6	4	5	4	3
(4) Fakultet, akademija, magisterij, doktorat	5	8	4	5	5	6	6	7	6	7	5
Ukupno	365	341	367	404	387	415	427	453	429	378	388

Izvor: <http://statistika.hzz.hr/Statistika.aspx?tipIzvjestaja=1>

U tablici 12. podaci prikazani po godinama odnose se na godišnji prosjek koji se računa metodom aritmetičke sredine na temelju mjesečnih stanja. Podaci prikazani po mjesecima (u 2017. g.) odnose se na stanje nezaposlenosti posljednjeg dana u mjesecu. Prikazan je broj nezaposlenih osoba koje se vode na evidenciji Hrvatskog zavoda za zapošljavanje u razdoblju od siječnja 2007. godine do siječnja 2017. prema razini obrazovanja. Podatci iz tablice pokazuju rast nezaposlenosti na području Općine u razdoblju od 2009. godine što je posljedica ekonomske i financijske krize na svjetskoj razini koja nije zaobišla ni područje općine Draž. Vidljiv je blaži pad broja nezaposlenih osoba u 2016. godini vjerojatno uslijed mjera aktivne politike zapošljavanja koje provodi HZZ poput javnih radova, stručnog osposobljavanja bez zasnivanja radnog odnosa no i uslijed sve prisutnijeg raseljavanja radno

sposobnog stanovništva. U strukturi nezaposlenih najviše je osoba osnovnom i srednjom školom.

Uvid u stanje gospodarstva na određenom području može se očitovati po indeksu razvijenosti. Pri izračunu indeksa razvijenosti koriste se slijedeći pokazatelji: stopa nezaposlenosti, dohodak po stanovniku, proračunski prihodi jedinica lokalne odnosno područne (regionalne) samouprave po stanovniku, opće kretanje stanovništva, stopa obrazovanosti.

Jedinice lokalne samouprave razvrstavaju se u pet skupina: u I. skupinu razvrstane su JLS čija je vrijednost indeksa razvijenosti manja od 50% prosjeka RH, u II. skupinu JLS čija je vrijednost indeksa razvijenosti između 50% i 75% prosjeka RH, u III. skupinu JLS čija je vrijednost indeksa razvijenosti između 75% i 100% prosjeka RH, u IV. skupinu čija je vrijednost indeksa razvijenosti između 100% i 125% prosjeka RH, a u V. skupinu razvrstane su JLS čija je vrijednost indeksa razvijenosti veća od 125% prosjeka RH.

Teritorijalne jedinice koje više od 25% zaostaju u razvoju za prosjekom Republike Hrvatske (tj. imaju vrijednost indeksa razvijenosti manji od 75%) imaju pravo na status potpomognutih područja.

Zakonom o regionalnom razvoju Republike Hrvatske utvrđeno je da se postupak ocjenjivanja provodi svakih pet godina, a posljednji postupak ocjenjivanja i razvrstavanju svih jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u Republici Hrvatskoj prema indeksu razvijenosti proveden je krajem 2013. godine.

Prema podacima iz Tablice 13. indeks razvijenosti iz 2013. godine pokazuje da područje Općine Draž kao i cijele Baranje, te županije, u društveno-gospodarskom smislu zaostaje i sporije se razvija u odnosu na prosjek RH. Općina Draž ima status potpomognutog područja. Izvor podatak iz Tablice 13. je:

<https://razvoj.gov.hr/UserDocsImages//arhiva/Regionalni%20razvoj//Vrijednosti%20indeksa%20razvijenosti%20i%20pokazatelja%20za%20izračun%20indeksa%20razvijenosti%20na%20lokalnoj%20razini%202013..pdf>

13. Tablica - Pokazatelji indeksa razvijenosti općine Draž

OPĆINA DRAŽ												
Vrijednosti osnovnih pokazatelja					Vrijednosti standardiziranih pokazatelja u odnosu na nacionalni prosjek					Indeks razvijenosti i skupine		
Prosječni dohodak per capita	Prosječni izvorni prihodi per capita	Prosječna stopa nezaposlenost	Kretanje stanovništva	Udio obrazovanog stanovništva u stanovništvu	Prosječni dohodak per capita	Prosječni izvorni prihodi per capita	Prosječna stopa nezaposlenost	Kretanje stanovništva	Udio obrazovanog stanovništva u stanovništvu 16-65 godina	Indeks razvijenosti	Skupine	
2010. - 2012.	2010. - 2012.	2010. - 2012.	2010. - 2001.	2011.	2010. - 2012.	2010. - 2012.	2010. - 2012.	2010. - 2001.	2011.			
19.033	1.903	32,0%	85,9	57,75%	55,1%	61,2%	58,8%	76,7%	56,6%	60,59%	50 -75%	II.

14. Tablica - Osiguranici mirovinskog osiguranja u općini Draž

Stanje na dan	Radnici kod pravnih osoba			Obrtnici			Poljoprivrednici			Samostalne profesionalne			Radnici kod fizičkih osoba			Osiguranici zaposleni kod međ.org.i u inozemstvu			Osiguranici - produženo osiguranje			UKUPNO		
	Muški	Žene	Ukupno	Muški	Žene	Ukupno	Muški	Žene	Ukupno	Muški	Žene	Ukupno	Muški	Žene	Ukupno	Muški	Žene	Ukupno	Muški	Žene	Ukupno	Muški	Žene	Ukupno
31.03.2014.	100	96	196	9	2	11	27	18	45	1	0	1	13	10	23	0	0	0	1	1	2	151	127	278
31.03.2015.	88	95	183	9	4	13	26	16	42	0	0	0	11	10	21	0	0	0	0	1	1	134	126	260
31.03.2016.	99	96	195	5	2	7	24	13	37	0	0	0	11	9	20	0	0	0	0	1	1	139	121	260
31.03.2017.	95	96	191	6	3	9	23	10	33	0	0	0	12	6	18	0	0	0	1	1	2	137	116	253

Izvor: Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, Sektor za ekonomske poslove, Odjel plana i analize

9.1 Trgovačka društva

Trgovačka društva su pravne osobe koje samostalno i trajno obavljaju gospodarsku djelatnost radi ostvarivanja dobiti. Uobičajeno se bave proizvodnjom, prometom robe ili pružanjem usluga na tržištu. Najčešći oblik trgovačkih društava su društva s ograničenom odgovornošću, te njihov podoblik jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću.

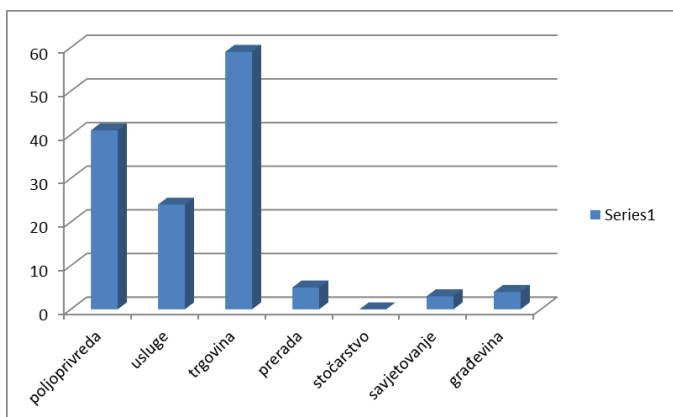
15. Tablica - Popis aktivnih trgovačkih društava sa sjedištem u općini Draž

Sjedište	Tvrtka	Glavna djelatnost	Broj zaposlenih	Datum osnutka
Duboševica	ANABELA d.o.o.	A 01110 Uzgoj žitarica i drugih usjeva i nasada, d. n.	19	05.03.1997.
Batina	ASSIST-TREND PAPIR d.o.o	I 63120 Skladištenje robe	5	16.07.2003.
Topolje	BAJMAK ENERGO d.o.o.	E 4011 Proizvodnja električne energije	0	19.11.2012.
Draž	BALOBAU d.o.o	G 51532 Trgovina na veliko građevinskim materijalom i	5	19.12.2014.
Topolje	BEČIĆ-PROMET d.o.o.	DA1586 Prerada čaja i kave	5	14.07.1997.
Gajić	BUČKA - TRADE d.o.o. u stečaju	A 0123 Uzgoj svinja	0	14.02.1996.
Batina	BUDŽAK d.o.o.	A 0111 Uzgoj žitarica i drugih usjeva i nasada, d. n.	0	03.04.2014.
Draž	DALIS d.o.o.	A 01121 Uzgoj povrća, cvijeća, ukrasnoga bilja i sadnoga	7	12.11.2014.
Draž	EU - GENIJE j.d.o.o.	K 7414 Savjetovanje u vezi s poslovanjem i upravljanjem	0	24.01.2014.
Gajić	FILAKOV d.o.o.	A 01121 Uzgoj povrća, cvijeća, ukrasnoga bilja i sadnoga	1	07.09.2011.
Draž	Gujčić d.o.o.	G 5190 Ostala trgovina na veliko	13	19.05.1995.
Draž	HABIB-ING d.o.o.	F 45211 Podizanje zgrada-visokogradnja	4	28.02.2011.
Topolje	KATICA j.d.o.o.	H 5540 Barovi	3	27.03.2014.
Batina	KLIKTRONIK d.o.o.	K 7240 Izrada i upravljanje bazama podataka	3	05.07.2012.
Batina	KRONOS d.o.o.	G 5143 Trgovina na veliko elekt.aparatima za kućanstvo,	16	15.04.2002.

Sjedište	Tvrtka	Glavna djelatnost	Broj zaposlenih	Datum osnutka
Duboševica	MASTERPLAST d.o.o.	G 51532 Trgovina na veliko građevinskim materijalom i	23	24.10.1996.
Draž	MONS AUREUS d.o.o.	A 01131 Vinogradarstvo	2	16.06.2005.
Duboševica	RED MILL 1885 d.o.o. u stečaju	DA1561 Proizvodnja mlinarskih proizvoda	0	21.09.2015.
Batina	REGIUS j.d.o.o.	G 5050 Trgovina na malo motornim gorivima i mazivima	1	04.09.2013.
Draž	STELLA ALIMENTA d.o.o.	G 5190 Ostala trgovina na veliko	0	05.11.2014.
Batina	TAKAČ TOURIST j.d.o.o.	Turističke usluge u ostalim oblicima turističke ponude	1	21.12.2016.
Batina	T.O.D. OS d.o.o.	F 4543 Postavljanje podnih i zidnih obloga	10	15.10.2007.
Draž	TOLEDO d.o.o.	K 7414 Savjetovanje u vezi s poslovanjem i upravljanjem	0	14.03.2006.
Draž	TROJNAŠ j.d.o.o.	G 52487 Ostala trgovina na malo u specijaliziranim	1	11.03.2013.
Draž	VATRO-DIM j.d.o.o.	K 7470 Čišćenje svih vrsta objekata	3	11.06.2013.
Batina	VIRAG d.o.o.	DI2670 Rezanje, oblikovanje i obrada ukrasnoga kamena i	3	30.06.1999.
Draž	ZELENO ZLATO d.o.o.	A 0111 Uzgoj žitarica i drugih usjeva i nasada, d. n.	12	19.04.1999.

Izvor: biz.hr/hgk veljača 2017., obrada autora, Sudski registar-Ministarstvo pravosuđa RH

Slika 21. - Omjer zaposlenih u trgovačkim društvima po djelatnostima

U analizu iz grafikona (Slika 21) **nisu uvršteni** zaposleni na ime obavljanja samostalne djelatnosti kroz obrte i OPG-e registrirane na području općine.

9.2 Obrtništvo

Kao krovna organizacija lokalnog karaktera Udruženje obrtnika Baranje teritorijalno obuhvaća obrtnike s područja grada Belog Manastira, te općina Bilje, Čeminac, Darda, Draž, Jagodnjak, Kneževi Vinogradi, Petlovac i Popovac. Udruženje obrtnika Baranje na dan 31. prosinca 2015. godine imalo je 394 aktivnih obrta. Tendencija opadanja broja obrta u odnosu na posljednjih par godina na području Baranje odraz je gospodarske krize te depopulacije područja.

Na dan 07.04.2017.aktivno je 17 obrta koji djeluju na području općine Draž. U razdoblju od 1998. do 2017. ukupno je bilo 110 prijavljenih obrta. U tome vremenu odjavljeno je 89 a preseljeno izvan područja Općine Draž 6 obrta.

16. Tablica - Aktivni obrti na području općine Draž na dan 07.04. 2017.

Naziv obrta	Naselje	Djelatnost	Početak obrta
BAJMAK uzgoj usjeva i stoke, vl. Vinko Kovačev	Topolje	Poljoprivreda	1998.
BARANJKA trgovina na malo, vl. Ilonka Balatinac	Draž	Trgovina	1997.
BARIŠIN ugostiteljski obrt, vl. Nada Barišin	Draž	Ugostiteljstvo	2000.
BATINSKI VRH poljoprivredni obrt, vl. Damir Šmit	Batina	Voćarstvo	2002.
DADO obrt za turističke usluge, vl. Dragomir Krunić	Batina	Turizam	2010.
Dorproject, obrt za savjetovanje, vl. Balint Juhas	Batina	Intelektualne usluge	2014.
FANCA uzgoj usjeva i stoke, vl. Matija Andrić	Topolje	Poljoprivreda	2001.
IVANA, obrt za uljepšavanje, vl. Ivana Balatinac	Gajić	Frizerske usluge	2016.
IVANOV VOĆNJAK obrt za proizvodnju i trgovinu voća i povrća, vl. Ivan Bezjak	Draž	Voćarstvo	2004.
LASKO poljoprivredni obrt, vl. Stipo Lazić	Draž	Poljoprivreda	2004.
LIPA, obrt za uslužno piljenje drva, vl. Ladislav Molnar	Batina	Usluge	2017.
MESS, obrt za ugostiteljstvo i usluge, vl. Marina Šašlin	Batina	Ugostiteljstvo i turizam	2015.
PRUNA poljoprivredni obrt, vl. Nikola Velicki	Draž	Voćarstvo	2006.

Naziv obrta	Naselje	Djelatnost	Početak obrta
RANČ poljoprivredna proizvodnja, vl. Adam Balatinac	Gajić	Poljoprivreda (stočarstvo)	2002.
ŠANTA poljoprivredni obrt, vl. Andrija Šanta	Podolje	Poljoprivreda	2002
TONI ugostiteljski obrt, vl. Antonio Pastović	Gajić	Ugostiteljstvo	2013.
TROGA lovački obrt, vl. Pavo Balatinac	Gajić	Lov	1999.

Izvor: Obrtni registar, travanj 2017.

9.3 Obiteljska poljoprivredna gospodarstva - OPG

OPG je fizička osoba ili skupina fizičkih osoba članova zajedničkog kućanstva, koje obavljaju poljoprivrednu djelatnost na poljoprivrednom gospodarstvu koristeći se vlastitim ili unajmljenim proizvodnim jedinicama³⁵.

Na području općine Draž u strukturi poljoprivrednih gospodarstava (koja mogu biti u obliku trgovačkih društava, obrta, zadruga ili OPG-a) prevladavaju obiteljska poljoprivredna gospodarstva. U Upisnik poljoprivrednih gospodarstava sa područja Općine Draž upisano je oko 310 OPG-a (ta brojka je iz vremena kada je većina kućanstava imala registriran OPG, usklađivanje sa stvarnim stanjem i brisanjem po službenoj dužnosti u slučaju neispunjenja uvjeta je u tijeku i provodi ga APPRRR), no usklađivanjem podataka o broju poljoprivrednih gospodarstava na području općine, te oduzimanjem od toga broja poljoprivrednih obrta, zadruga i trgovačkih društava koja se bave poljoprivrednom djelatnošću, te provjerom u ARKOD evidenciji, došlo se do zaključka da je aktivno oko 190 OPG. Provedenom analizom utvrđen je trend smanjenja broja aktivnih OPG-ova koja su uvela svoje oranične površine u ARKOD sustav i ostvaruju pravo na izravna plaćanja.

U [Prilogu br.23](#) do [Priloga br.28](#) nalazi se popis OPG-a po naseljima Općine Draž.

9.4 Zadruga

Zadruga je, kao poseban pravni oblik, definirana Zakonom o zadrugama kao dragovoljno, otvoreno, samostalno i neovisno društvo kojim upravljaju njezini članovi, a svojim radom i drugim aktivnostima ili korištenjem njezinih usluga, na temelju zajedništva i uzajamne pomoći ostvaruju, unapređuju i zaštićuju svoje pojedinačne i zajedničke gospodarske, ekonomske, socijalne, obrazovne, kulturne i druge potrebe i interese i ostvaruju ciljeve zbog kojih je zadruga osnovana.

³⁵ Zakon o poljoprivredi, NN 30/15

Svrha zadruge je ostvarivanje i promicanje gospodarskih interesa članova zadruge, a ne stjecanje profita, kao što je slučaj u društvima kapitala. Zadrugu može osnovati najmanje sedam osnivača koji su potpuno poslovno sposobne fizičke osobe ili pravne osobe, a svaki osnivač unosi osnovni članski ulog koji ne može biti manji od 1000,00 kn.

Na području općine održale su se dvije poljoprivredne zadruge dok su se dvije poljoprivredne i jedna braniteljska zadruga ugasile.

17. Tablica - Zadruge na području općine

Poljoprivredna zadruga BAJMAK iz Topolja	Poljoprivredna zadruga TOPOLJE iz Topolja
Upravitelj: Ivana Dofatić Predsjednik skupštine: - Predsjednik Nadzornog odbora:- NDK 2007: 150 Opis djelatnosti: Mješovita proizvodnja Proizvodi/usluge zadruge: Voćarstvo, prerada voća; Ratarstvo Sektor djelatnosti: 1-Poljoprivreda i šumarstvo Broj zadrugara: 7 Broj zaposlenih: 6 Broj kooperanata: 0	Upravitelj: Zdenka Horvat Predsjednik skupštine: Jela Šovakov Predsjednik Nadzornog odbora: Adam Veseli NDK 2007: 111 Opis djelatnosti: Uzgoj žitarica (osim riže), mahunarki i uljanog sjemena Proizvodi/usluge zadruge: Uzgoj žitarica pšenica, kukuruz, suncokret, soja, šećerna repa; trgovina. Sektor djelatnosti:1-Poljoprivreda i šumarstvo Broj zadrugara:25 Broj zaposlenih:16 Broj kooperanata:40

Izvor: <http://zadruga.coop/hr/evidencija-zadruga-i-zadruznih-saveza>

9.5 Poljoprivredna proizvodnja

Zbog procesa globalizacije, tržišnog gospodarstva i ostalih eksternih čimbenika i na području općine Draž tijekom posljednjih 20-tak godina došlo je do prijelaza sa tradicionalne poljoprivrede (u kojoj je jedno gospodarstvo bilo mješovitog tipa sa zatvorenim proizvodnim ciklusom te prosječnom površinom 10 do 20 hektara obradivog zemljišta) na intenzivnu poljoprivredu koja zahtjeva velike zemljišne površine, okrupnjeno gospodarstvo, velika financijska ulaganja, skupu mehanizaciju. Povećani stupanj mehanizacije koja dolazi ruku pod ruku sa intenzivnom poljoprivredom, smanjuje mogućnosti rada i zaposlenja u ruralnoj ekonomiji. Posljedica ovakvih trendova je depopulacija velikog broja seoskog stanovništva i propadanje sela. Poljoprivrednici koji nisu uspjeli okrupniti svoje posjede i izdržati tržišnu utakmicu, često ulaze u kreditna zaduženja koja kasnije ne mogu vratiti, što dovodi do gubitka zemlje te gašenja poljoprivredne proizvodnje. Sve to implicira ili odlazak u gradove pa i inozemstvo, ili ostanak na selu ali uz preživljavanje, nerijetko i na socijalnoj pomoći. Na taj način povećao se jaz između imućnih i siromašnih, što se ogleda i u ukupnoj socijalnoj slici

lokalne zajednice. U posljednje vrijeme identificirani su ovi problemi i na nacionalnoj te EU razini pa se uz pomoć mjera za mala poljoprivredna gospodarstva iz Programa ruralnog razvoja RH pokušava ublažiti ovo stanje u ruralnim područjima.

Poljoprivredna djelatnost ima najveći utjecaj na gospodarstvo Općine Draž, jer je poljoprivredna proizvodnja glavna gospodarska grana ovog područja. Razlog tome leži u više činjenica, postojanje kvalitetnog poljoprivrednog zemljišta, povoljna klima te tradicija bavljenja poljoprivredom.

Ukupne poljoprivredne površine na području općine Draž čine ukupno 9.856 ha, što čini 65,9% ukupne površine Općine, što čini veći udio od prosjeka za Županiju koji iznosi 64%. Obradive površine na području Općine čini ukupno 8.260 ha, što je 55,2% ukupnog teritorija Općine, a što je niži udio od županijskog prosjeka koji iznosi 58%. Obradive površine u ukupnim poljoprivrednim površinama iznose 83,8%. U strukturi obradivih poljoprivrednih površina 88,8% čine oranice, 3,9 pripada voćnjacima, 3% zauzimaju vinogradi, a 4,3% je pod livadama. U ukupnim poljoprivrednim površinama zastupljeni su i pašnjaci s ukupno 1.596 ha, odnosno 16,2% poljoprivrednih površina³⁶.

Na području Općine Draž prema podacima APPRRR sjedište ima 212 poljoprivrednih gospodarstva koji posluju kao trgovačka društva, obrti, zadruge i OPG-i. Većina poljoprivrednih gospodarstva orijentirana je na tradicionalnu poljoprivrednu proizvodnju ratarskih kultura unatoč relativno malom profitu (iznimka su veliki poljoprivredni proizvođači koji uspiju biti profitabilni zbog velikog broja zemljišnih površina u posjedu). Vrlo mali broj proizvođača usmjeren je na diversifikaciju svojih djelatnosti. Značajne oranične površine cca 1.160 ha, na kojima pretežu ratarske kulture, od kojih se jedan dio navodnjava, a smještene na području općine, su u posjedu tvrtke Belje d.d. U naselju Kendža koje pripada općini a nalazi se preko Dunava ima obradivog državnog zemljišta cca 600 hektara. To je bilateralni problem Srbije i Hrvatske koji se treba rješavati na višim razinama.

Stočarstvo općenito na području općine u posljednjem desetljeću je u padu. Osobito broj mliječnih krava jer niz gospodarstva uslijed niske otkupne cijene mlijeka i visokih troškova proizvodnje, tijekom godina su odustala od mljekarstva. Uzročno posljedično smanjila se i proizvodnja tovne junadi.

Prema podacima HPA u donjoj tablici prikazano je brojno stanje životinja koje se odnosi na ukupan broj životinja svih kategorija po vrstama. Podaci za goveda, kopitare, ovce i koze ažuriraju se na dnevnoj bazi temeljem označavanja životinja i prijavljenih prometa. Brojno stanje svinja temelji se na podacima iz Godišnje dojave brojnog stanja svinja koju posjednici

³⁶<http://draz.hr/hr/opcina-draz/o-opcini/prostorni-plan-opcine-draz/40-prostorni-plan-uredenja-opcine-draz/file>

svinja dostavljaju u JRDŽ tijekom prosinca, a za gospodarstva koja nisu dostavila Godišnju dojavu brojnog stanja svinja korišteni su podaci iz posljednjeg Veterinarskog pregleda gospodarstva (VPG).

18. Tablica - Brojno stanje na dan 31.12.2016. na području Općine Draž

GOVEDA		KONJI		MAGARCI		SVINJE		OVCE		KOZE	
Broj gospodarstava	Broj životinja	Broj gospodarstava	Broj životinja	Broj gospodarstava	Broj životinja	Broj gospodarstava	Broj životinja	Broj gospodarstava	Broj životinja	Broj gospodarstava	Broj životinja
27	765	9	50	1	2	210	22857	25	1313	5	34

Izvor: Jedinstveni registar domaćih životinja (JRDŽ)

Svinjogojstvo je u prijeratnim godinama na ovome području bilo jedno od najprofitabilnijih djelatnosti u poljoprivredi. Velik broj gospodarstva je imalo tzv. „uslužni tov“ u kooperaciji, osobito s Beljem. No, u posljednjih dvadesetak godina svinjogojstvo se svelo na uzgoj svinja za osobne potrebe i prodaju na kućnom pragu. Prema podacima HPA iz Tablice 18. iznenađujuće je veliko brojno stanje svinja (22.857 stanje na dan 31.12.2016.) na području općine, ali ta brojka se može pripisati postojanju dvije moderne svinjogojske farme tvrtke Belje (Gaj, Podlugovi) koje se teritorijalno nalaze na području općine. Brojno stanje svinja u posjedu ostalih poljoprivrednih gospodarstava godinama je u padu zbog nestabilnog tržišta prodaje, visokih troškova proizvodnje te otežanih zakonskih uvjeta za držanje ovih životinja.

Ovčarstvo - prema podacima HPA na području općine 25 gospodarstva ima u posjedu ovce, ali značajniji broj ovaca, 720 grla je na OPG-u Stjepana Vujića. Slijede OPG Eleonora Balić, OPG Martinov Svjetlana, OPG Izidor Kovačev sa prosječno 50

do 100 grla. U 2016. godini broj ovaca iznosio je prema podacima HPA 1313 grla. U razgovoru sa ovčarima istaknuti su slijedeći ograničavajući aspekti ove djelatnosti; ograničene pašnjačke površina za veliki broj ovaca, naporan rad, nepostojanje otkupa vune, nezainteresiranost mlađih generacija da nastave posao, nepostojanje klaonice za uslužno klanje u blizini.

Govedarstvo - Poljoprivredni obrt Ranč vlasnika Adama Balatinca bavi se stočarskom proizvodnjom rasplodnog podmlatka po sistemu krava-tele, cca 150 grla te je ujedno i najveći proizvođač tovne junadi uz OPG Lenđel i OPG Jakobi. Poljoprivredni obrt Lasko ima do 20-tak junadi u tovu godišnje.

Farma Ranč p.o. (Foto:Ana Lazić)

Mljekarstvo - broj mliječnih krava na području općine u posljednjih 20 godina je drastično opao. U prijeratnim godinama skoro svako domaćinstvo imalo je kravu, te su bile organizirane zajedničke ispaše krava više vlasnika. Na području cijele općine u 2016. godini bilo je 14 proizvođača mlijeka, a pretpostavlja se da će se broj u narednim godinama smanjiti jer mljekari godinama vode borbu sa niskom otkupnom cijenom mlijeka uz velike troškove proizvodnje. Farma OPG Đure Lenđela iz Podolja sa 200-tinjak mliječnih krava te tovne junadi jedina je takvog kapaciteta na području općine. Farma Jakobi Atila iz Draža uz 40 –tak mliječnih krava ima 60-tak grla tovne junadi cca 100 grla. U naselju Draž mliječnim govedarstvom bavi se još i OPG Katušin i OPG Tadijanov, ali u manjem obimu.

19. Tablica – Količina i broj isporučitelja kravljeg mlijeka tijekom 2015 i 2016. g.

U 2015. godini		U 2016. godini	
Broj isporučitelja	Količina isporučenog mlijeka (kg)	Broj isporučitelja	Količina isporučenog mlijeka (kg)
14	1.506.968	14	1.465.689

Izvor: <http://www.hpa.hr/ispoucene-kolicine-mlijeka/>

Navedene količine kravljeg mlijeka analizirane su u Središnjem laboratoriju za kontrolu kvalitete mlijeka pri Hrvatskoj poljoprivrednoj agenciji. Količine isporučenog mlijeka predstavljaju ukupno proizvedene količine mlijeka u 2015. i 2016. godini koje je isporučeno u mljekare. Podaci ne sadrže proizvedene količine mlijeka koje se prodaje na kućnom pragu u prerađenom ili neprerađenom obliku te količine mlijeka koje gospodarstvo koristi za osobnu potrošnju.

Konjogojstvo- prema podacima HPA na području općine je 27 gospodarstava koja imaju konje u posjedu a ukupan broj grla je 50. Pasmine koje prevladavaju su Lipicanac, Toplokrvnjak, Šetlandski poni te križanci. Nažalost, broj ovih plemenitih životinja u posljednja dva desetljeća je u stalnom opadanju. Vlasnici

izdvajaju znatna financijska sredstva za hranu, lijekove te opremu za konje, dok su ekonomske koristi nikakve, te će vjerojatno i ovaj mali broj konja s godinama nestati, ukoliko se ne budu stvorili uvjeti za stavljanje konja u turističke svrhe (vožnja konjskim zapregama, jahanje itd..). *Svatovska zaprega (Foto izvor: Katica Kiš)*

Peradarstvo, službenih podataka o brojnom stanju peradi nema, jer perad na gospodarstvima u pravilu nije upisana u službene registre, obzirom da nema profesionalnih proizvođača peradi. Vrlo mali broj gospodarstva uzgaja kokoši, patke i guske za osobne potrebe. Potencijala za ekstenzivni uzgoj gusaka ima obzirom na postojanje vodenih površina kao i tradiciju guščarstva u ovome kraju, ali nedostaje inicijativa lokalnog stanovništva.

Pejzaž - Draž planina (Foto:Zvonimir Janković)

Ratarstvo- u strukturi poljoprivredne proizvodnje najviše su zastupljene klasične ratarske kulture; pšenica, ječam, tritikal, kukuruz, šećerna repa, suncokret, uljana repica, soja te krmno bilje. Prema podacima APPRRR pod oranicama na dan 31.12.2016. godine bilo 6.120,99 hektara na području Općine Draž.

Voćarstvo - Posljednjih godina prisutan je trend podizanja trajnih nasada voćnih vrsta. Prema podacima APPRRR pod voćnim vrstama na dan 31.12.2016. godine bilo je 115,4 ha na području općine Draž, a miješanih trajnih nasada 4,64 ha. Od voćara koji se profesionalno bave voćarstvom valja izdvojiti OPG Boban Đurić sa nasadima jagoda, marelica,

šljiva. OPG Benić Ivan bavi se proizvodnjom jabuka, Na području Draž planine te Batine nalaze se nasadi bresaka, nektarina, marelica, jabuka, profesionalnih voćara (Batinski vrh p.o. Damir Šmit, Ivanov voćnjak obrt za proizvodnju i trgovinu voća i povrća, vl. Ivan Bezjak, PRUNA poljoprivredni obrt, vl. Nikola Velicki). *Voćnjak bresaka P.O. Batinski vrh u Batini (Foto:Damir Šmit)*

Vinogradi su na površini od 68,18 ha na području općine Draž. Većina vinograda je na području planine Batina, Draž i Podolje koja svojim geomorfološkim i klimatskim uvjetima pogoduje uzgoju vinove loze. Kronos d.o.o., Trojnaš j.d.o.o., Mons aureus d.o.o. su tvrtke sa značajnijim površinama pod vinogradima. Slijede OPG-i koji se bave

uzgojem vinove loze; Živko Bošnjak, Josip Bošnjak, Vlatko Jurković, Matija Barišin, Stipan Šašlin, Stjepan Majer, Matija Tadijanov, Stjepan Đurin, Stipo Golubov, Gujčić Sanela, Gujčić Marko, Stjepan Balatinac, Janja Čeliković, Jakob Marijanov, Matija Nikolić, Čaba Guljaš, Darko Kočevar, Mišika Gerstmayer, te ostali mali i hobi vinogradari. *Vinogradi vinarije Kalazić u Batini (Foto:Kalazić)*

Povrtlarstvo na području Općine Draž većinom je na razini proizvodnje za osobne potrebe, nešto malo prodaje na kućnom pragu te na tržnicama na malo. Jedini veliki proizvođač povrća (Filakov d.o.o., Dalis d.o.o.) je u naselju Gajić. To je proizvodnja u plastenicima na cca 2 hektara te proizvodnja povrća na otvorenom uz primjenu suvremenih tehnoloških procesa hidroponske proizvodnje rajčice kao i ostalog povrća. Ova tvrtka se kontinuirano razvija i

raste te se smatra jednim od najvećih proizvođača povrća u RH. U posljednje vrijeme proširili su djelatnost i putem lanca trgovina na malo u gradu Osijeku.

Hidroponski uzgoj rajčica u Gajiću (Foto:Darko Filakov)

Hidroponski uzgoj paprika u Gajiću (Foto:Darko Filakov)

20. Tablica - Prikaz podataka iz ARKOD baze podataka na dan 31.12.2016.

Naselje	<3			>=3 i <20			>=20 i <100			>=100 i < 1.500			>=1.500			UKUPNO		
	Broj PG	Broj ARKOD parcela	Površina (ha)	Broj PG	Broj ARKOD parcela	Površina (ha)	Broj PG	Broj ARKOD parcela	Površina (ha)	Broj PG	Broj ARKOD parcela	Površina (ha)	Broj PG	Broj ARKOD parcela	Površina (ha)	Broj PG	Broj ARKOD parcela	Površina (ha)
Batina	11	23	7,21	12	76	86,94	4	121	155,06	1	82	163,57	-	-	-	28	302	412,78
Draž	25	54	26,05	20	146	163,17	7	147	328,48	3	174	639,58	-	-	-	55	521	1.157,28
Duboševica	15	33	13,51	20	142	154,90	7	135	339,38	1	214	919,72	-	-	-	43	524	1.427,51
Gajić	16	29	12,03	13	79	101,68	2	44	134,03	3	135	423,19	-	-	-	34	287	670,93
Podolje	6	10	3,66	3	35	44,05	3	57	103,38	2	131	252,64	-	-	-	14	233	403,73
Topolje	9	18	8,49	17	113	197,64	8	110	321,12	4	184	902,52	-	-	-	38	425	1.429,77

Izvor: APPRRR, 2016. <http://www.apprrr.hr/statistika-2016-2199.aspx>

Podaci o ARKOD parcelama iz Tablice 20. su prikazani prema grupama s obzirom na ukupnu površinu ARKOD parcela (ha) poljoprivrednika i prostornoj komponenti do kategorije naselja s obzirom na sjedište poljoprivrednog gospodarstva.

Na području općine Draž najveći broj poljoprivrednih površina (u ha) koja su u posjedu poljoprivrednih gospodarstava nalazi se u mjestima Topolje, Duboševica i Draž jer su u tim naseljima koncentrirana veća poljoprivredna gospodarstva poput Anabella d.o.o., OPG Đočić Stipan, OPG Vinojčić Martina, OPG Damjanov Pavo, Poljoprivredna zadruga Topolje, Zeleno zlato d.o.o., Poljoprivredna zadruga Bajmak, Fanca poljoprivredni obrt, Bajmak obrt-uzgoj usjeva i stoke, Ranč poljoprivredni obrt, OPG Matijević Vinko, OPG Balatinac Danijel, OPG Tadijanov Ivica, Lasko poljoprivredni obrt, Gujčić d.o.o. U Podolju veća poljoprivredna gospodarstva su OPG Lenđel Đuro, OPG Guljaš Čaba i OPG Šipoš Ilonka. U Batini OPG Đurin Matijas i Kamerer Petar.

Pčelarstvo - uloga pčela u ekosustavu je nezamjenjiva u oprašivanju bilja, čime pridonose očuvanju ukupne biološke raznolikosti. Iako se pčelarstvom u Baranji bavilo stoljećima, trend opadanja broja pčelara tijekom posljednja dva desetljeća prisutan je i na području općine. Razlozi su ugibanje pčelinjih zajednica zbog neodgovarajuće tehnologije, varooze (i drugih pčelinjih bolesti), trovanja, nema generacijske obnove pčelara u smislu da mladi nemaju dovoljno znanja i interesa za pčelarstvo, tržište meda okupirano je nekvalitetnim, patvorenim medom sumnjivog porijekla, često su i propisi ograničavajući faktor malim pčelarima. Pčelari sa područja općine Draž okupljeni su u Pčelarskoj udruzi Baranja. U naseljima općine ostalo je 5 aktivnih pčelara.

Ribarstvo odnosno gospodarski slatkovodni ribolov bila je važna djelatnost ovog područja u prijeratnim godinama. Broj ribara, količina ulova i dostupnost tržišta za slatkovodnu ribu u odnosu na predratne godine smanjili su se za više od 10 puta³⁷. Slatkovodni ribolov obuhvaća gospodarski ribolov i športski ribolov, a uređen je odredbama Zakona o slatkovodnom ribarstvu kao i nizom podzakonskih propisa. Za gospodarski i športski ribolov propisane su ribolovne zone, ribolovni alati i oprema, naknada za ribolov, ulovne kvote, način vođenja i dostave popisa ulova, kao i zaštitne mjere za očuvanje ribljeg fonda.

U posljednjih dvadeset godina gospodarski ribolov na Dunavu obavljalo je više ovlaštenika povlastica za gospodarski ribolov sa područja općine. U Batini je bilo unazad desetak godina 3 registrirana ribarska obrta, ali su svi objavljeni. Među razlozima se navodi ograničen broj mjeseci izlova zbog lovostaja a fiskalna davanja su na mjesečnoj bazi, slaba kupovna moć lokalnog stanovništva, uvjeti rada, kolizija interesa sa sportsko-rekreacijskim ribolovcima. Uzgoja slatkovodnih riba u ribnjacima na području općine nema.

9.5.1 Ekološka poljoprivredna proizvodnja

Ekološka poljoprivreda omogućava održivo gospodarenje prirodnim resursima. Može biti dobro rješenje za sve nedostatke konvencionalne poljoprivredne proizvodnje u ekonomskom i socijalnom smislu.

Ruralni prostori u Hrvatskoj sve više podliježu deruralizaciji i deagrarizaciji, vitalno stanovništvo odlazi u gradove zbog nedostatka perspektive na selu te je struktura sela i seoske zajednice vrlo narušena. Prirodni i ljudski resursi za razvoj ekološke proizvodnje postoje. Mjere Zajedničke poljoprivredne politike EU kroz njezin prvi stup (izravna plaćanja iz EAGF) i drugi stup (potpore za projekte iz EAFRD) podržavaju prijelaz na ekološku poljoprivrednu proizvodnju, što može biti poticaj poljoprivrednim gospodarstvima da se odluče na ekološku proizvodnju.

³⁷ Nacionalni strateški plan razvoja ribarstva u RH

Još do prije nekoliko godina lokalni poljoprivredni proizvođači bili su skeptični po pitanju eko proizvodnje. Vjerojatno uslijed promotivnih kampanja te mogućnosti ostvarivanja potpora za prijelaz na ekološku proizvodnju, na području Općine Draž u posljednje dvije godine napravljen je pomak. Uspoređujući strukturu proizvoda za koji su ishodili certifikate eko proizvođača pretežu lucerna, eko trajni nasadi (oraha, lješnjaka, jabuka i ostalih voćnih vrsta), te vinogradi u eko režimu. Od poljoprivrednih gospodarstava sa područja Općine Draž u Upisnik subjekata u ekološkoj proizvodnji upisani su Zeleno zlato d.o.o., Kronos d.o.o, OPG Velibor Knežević, Poljoprivredna zadruga Bajmak, OPG Lenđel Melita, OPG Kovačev Izidor³⁸.

9.6 Turizam

Turizam je jedna od najmasovnijih, najdinamičnijih i najsloženijih društveno-ekonomskih pojava suvremenog doba. Turizam je skup odnosa i pojava koje proizlaze iz putovanja i boravka posjetitelja nekog mjesta, ako se tim boravkom ne zasniva stalno prebivalište i ako s takvim boravkom nije povezana nikakva njihova gospodarska djelatnost (Hunziker i Krapf, 1942).

Specifični oblici turizma primjenjivi na području općine su ekoturizam, seoski/ruralni turizam, lovni i ribolovni turizam, kulturni turizam, manifestacijski turizam, eno i gastro turizam, sportsko-rekreacijski turizam, cikloturizam, pustolovni turizam te robinzonski turizam.

Općina Draž, kao i cijela Baranja te županija, svojim zemljopisnim obilježjima pripada skupini kontinentalnog turizma. U posljednje vrijeme kontinentalni turizam pod utjecajem zbivanja na svjetskom turističkom tržištu, postaje sve popularniji. Turistički trendovi pokazuju promjenu ponašanja turista koji nastoje doživjeti što je više moguće različitih iskustava tijekom svog puta. Zanimanje za eko, ruralni i agro turizam je u porastu. Pitanja okoliša, održivog razvoja i različitosti ponude u cjelini, postali su privlačni čimbenici u turizmu.

22. Tablica - Broj prijavljenih dolazaka i noćenja za razdoblje 01.01. do 31.12. 2016. g

Vrsta turista	Dolasci	Noćenja	Broj turista	Udio dolasci	Udio noćenja	Udio broj turista	Prosječno trajanje boravka (u danima)
Domaći	100	235	100	36,10%	29,94%	36,10%	2,35
Strani	177	550	177	63,90%	70,06%	63,90%	3,11
Ukupno:	277	785	277	100,00%	100,00%	100,00%	2,83

Izvor: TZ Općine Draž, Izvještaj domaći i strani turisti, ožujak 2017.

³⁸ Izvor: Ministarstvo poljoprivrede, Popis ekoloških proizvođača 2015. s potvrđnicama/certifikatima <http://www.mps.hr/default.aspx?id=17742>

9.6.1 Turistička zajednica Općine Draž

Osnovana je 1998. godine sa ciljem unaprjeđenja i promicanja turizma općine Draž. Ima Predsjednika koji je osoba ovlaštena za zastupanje odnosno odgovorna osoba, te jednu zaposlenu djelatnicu na puno radno vrijeme. Turistička zajednica Općine Draž obavlja sljedeće djelatnosti:

- sudjeluje u poticanju i organiziranju kulturnih manifestacija, naročito onih koje imaju zadatak očuvati tradicionalnu kulturnu baštinu i narodne običaje,
- posjećuje kulturne i tradicionalne izložbe, sajmove, manifestacije,
- promovira Turističku zajednicu preko interneta, nadopunjava i mijenja sadržaj web stranice www.tz-draz.hr,
- sukladno mogućnostima financijski potpomaže svim aktivnosti na području općine Draž,
- stvara ozračje za aktiviranje mladih (pa i starijih) u očuvanju bogatih narodnih običaja,
- razvija suradnju sa fizičkim i pravnim osobama, a sve zbog unapređenja turističke ponude i očuvanja prirodnih ljepota i kulturne baštine,
- radi na promoviranju i poticanju izrade suvenira na području općine Draž,
- uz već postojeće, proširuje turističku ponudu na ostale turističke djelatnosti (sklapanje ponuda sa turističkim agencijama) i sl.
- vodi računa o kruzerima koji pristaju na području luke u Batini i nudi im aktivnosti u općini Draž i Osječko – baranjskoj županiji.

TZ Općine Draž pomaže u organizaciji svih manifestacija koje se odvijaju na području općine. Osnivač je i glavni organizator natjecanja u sanjkanju „Snježna kraljica“ koje se održava svake godine (kada ima snijega) na Bunarić dolu u Gajić planini.

9.6.2 Turistički potencijali općine Draž

Općina Draž ima velike potencijale za razvoj raznih oblika turizma. Ima status „Hrvatska 365“ destinacije prepoznate po lovnom, ribolovnom, eno-gastro, kulturnom i općenito seoskom turizmu. Bogati, jedinstveni i očuvani prirodni resursi, bogata kulturna baština, povoljan geostrateški položaj, otvaranje riječnog pristaništa za putničke brodove u Batini potencijal je za raznovrsne turističke proizvode.

Okoliš naselja koja se nalaze u Općini Draž prirodan je, čist i nezagađen te stoga predstavlja stanište biljnim i životinjskim vrstama. To je prirodno mrijestilište velikog broja ribljih vrsta, idealno obitavalište za divljač i ptice, a tu su također i brojni mekušci, vodozemci i gmazovi, kao i mnoštvo kolutićavaca, člankonožaca, oblića, kolnjaka i kukaca. Ovakvo prirodno

bogatstvo je odmor za oči, dušu i tijelo, a to je upravo ono što traži čovjek današnjice umoran od užurbane, napete i stresne svakodnevnice³⁹.

Prirodni potencijali koje općina ima su nezagađena priroda s bogatom florom i faunom, šumskim i vodnim resursima, prekrasan krajolik s kulturnom i povijesnom baštinom, mrežu biciklističkih staza (EuroVelo rute), vinske ceste, kvalitetnih autohtona jela i pića.

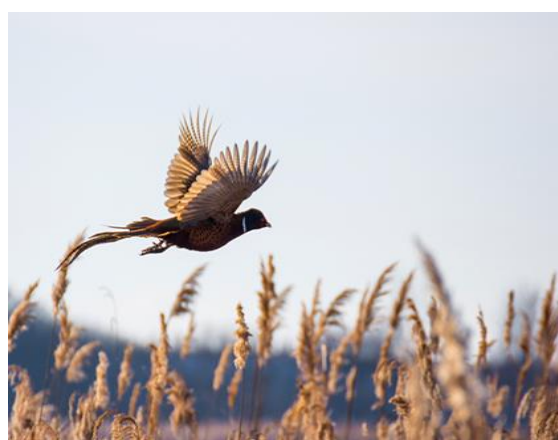
Blizina ostalih atraktivnih turističkih destinacija (Kopački rit, stara jezgra Tvrđa i konkatedrala u Osijeku, katedrala i Državna ergela u Đakovu, Aljmaško svetište) dobar geoprometni položaj te cestovna, riječna i zračna povezanost (mreža autocesta, međunarodni plovni put na Dunavu, blizina zračne luke Osijek i ostalih zračnih luka europskih gradova Budimpešte, Beograda, Zagreba).

Fotosafari i Birdwatching prakticiraju ljubitelji prirode. Kako se veliki dio općine nalazi unutar dvaju područja ekološke mreže Natura 2000 i to: HR2001309 Dunav Sjeverno od Kopačkog rita (POVS- Područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove) i HR1000016 Podunavlje i donje Podravlje (POP- Područja očuvanja značajna za ptice), ovim područjem u vrijeme migracije redovito prolazi više od 20.000 ptica močvarica. Za obilazak terena mogu se koristiti konjske zaprege ili jahanje. Obitelj Kiš iz Draža posjeduje ujahane konje, konjske zaprege, svu potrebnu opremu te iskustvo u konjogojstvu, pa je njihovo gospodarstvo važan faktor u razvoju turizma. Dolazimo i do ekološkog turizma koji bi mogao biti rekreativnog ili edukativnog karaktera (izleti sa edukacijama).

Razvoj **lovnog i ribolovnog turizma** u mnogome može doprinijeti i razvoju ostalih turističkih aktivnosti, odnosno oblika turizma od kojih se kao najistaknutiji mogu navesti ekoturizam, seoski turizam, izletnički turizam, tranzitni turizam i drugi oblici turizma, a koji značajno pridonose razvoju ruralne sredine. Uz lov, ribolov je vrsta turizma koja vremenski pokriva sva četiri godišnja doba i tako produžuje turističku sezonu na cijelu godinu.

Jelenska divljač u šumi, Draž (Foto: Zvonimir Janković)

Fazan u letu, Budžak-Draž (Foto: Zvonimir Janković)

³⁹ Program ukupnog razvitka Općine Draž

Šumski turizam odnosi se na aktivnosti koje posjetitelji mogu obavljati unutar šumskih površina, od šetnje šumom, birdwatchinga i fotosafarija.

Reaktivacijom sportske udruge HVK Baranja Draž te njihovim planom da na Topoljskom Dunavcu u Dražu izgrade i uspostave veslački centar na plutajućoj betonskoj platformi s veslačkim pontonom i pristupnim mostom, uz hangar za čamce, prostorije kluba, teretanu, svlačionice i sanitarne čvorove, stvorili bi se izvrsni uvjeti pokretanje **sportskog turizma**. Veslački centar u takvom obliku poslužio bi kao osnovni infrastrukturni objekt za pripreme sportaša drugih veslačkih klubova i reprezentacija i time bi mogao postati lokomotiva razvoja turizma na području općine Draž, jer bi se kroz višednevni boravak sportskih ekipa na pripremama koristili svi raspoloživi kapaciteti seljačkih domaćinstava i ostalih subjekata koji pružaju turističke usluge. Mirne vode Topoljskog Dunavca kao idealne za treninge i natjecanja u veslanju prepoznali su Mirna Rajle i David Šain zlatni olimpijac, koji je čest gost Draža.

Braća Josip i Saša Balatinac, renomirani nogometaši, imaju u vidu projekt osnivanja nogometnog kampa odnosno škole za poduku djece, mini akademije nogometa.

Baranjsko vinogorje se proteže sredinom Baranje od istoka prema zapadu te je poznato kao bogato vinogorje sa cijenjenim sortama rizling, graševina, traminac, chardonay, sauvignon i druga. Skupština Osječko-baranjske županije do sada je proglasila slijedeće turističko-vinske ceste na području općine Draž ; Turističko-vinska cesta Sjeverne Baranje, Turističko-vinska cesta „Martinovo brdo“ i Turističko-vinska cesta "Vinski put Batina". Uz vinograde Vinarije Kalazić koji su na području općine, tu su još i vinogradari Živko Bošnjak, Josip Bošnjak, Vlatko Jurković, Ivan Čerina, Krešimir Šimac, Matija Barišin, Stipan Šašlin, Stjepan Majer, Matija Tadijanov. Članovi Udruge vinara i vinogradara Martinovo brdo te članovi Udruge vinogradara i vinara Batine "Baranjski vinogradi" također imaju vinograde te proizvode vino.

9.6.3 Smještajni kapaciteti u turizmu općine Draž

Jedan od važnih preduvjeta nekog područja za razvoj turizma su svakako smještajni kapaciteti, turistički sadržaji i ugostiteljska ponuda. Općina Draž ima skromne smještajne kapacitete, ali definitivno se budi poduzetnički duh potencijalnih dionika u turizmu. Iz godine u godinu lokalno stanovništvo postaje svjesno prirodnih potencijala koji bi uz adekvatnu ponudu mogli biti dobitna kombinacija za oživljavanje turizma na ovome području. Općina Draž je poznata po svojim vikend naseljima Puškaš, Zeleni otok u Batini, Draž planina, Batinska planina, Čibogat u kojima ukupan broj objekata parira broju kuća u naseljima. Veliki broj vlasnika vikendica ima namjeru svoje objekte u narednim godinama staviti u funkciju turizma, osobito stoga jer postoje EU, nacionalni, regionalni i lokalni izvori potpora u vidu bespovratnih sredstava za turizam. Stoga se očekuje da će se ova skromna brojka smještajnih kapaciteta uvelike povećati. Već niz godina općina aplicira na razne natječaje kako bi stvorila

infrastrukturu potrebnu za unaprjeđenje turizma. Sinergijom i združenim snagama javnog, privatnog i civilnog sektora može se ostvariti ukupni razvitak lokalne zajednice.

23. Tablica Ponuda smještajnih kapaciteta u općini Draž

POSTOJEĆI SMJEŠTAJNI KAPACITETI U NASELJIMA OPĆINE DRAŽ			
IZNAJMLJIVAČ	ADRESA	KATEGORIJA	FOTOGRAFIJA SMJEŠTAJA
<i>Apartman Martinuš vl. Ivan Martinuš</i>	<i>Batina, Dunavska 12.</i>	★ ★ ★	
<i>Kuća za odmor vl. Marija Takáč</i>	<i>Batina, Zeleni otok, 99.</i>	★ ★ ★	
<i>Seljačko domaćinstvo ČAPO vl. Čapo Marija</i>	<i>Batina, Srednja 2.</i>	★ ★ ★	
<i>Kuća za odmor „Baranjski raj“ vl. Tibor Živić</i>	<i>Batina, Vladimira Nazora 36.</i>	★ ★ ★	
<i>Kuća za odmor „Green House“ vl. Ferenc Ginder</i>	<i>Batina, Zeleni otok, 51.</i>	★ ★ ★	

<i>Seljačko domaćinstvo „Baranjski tulipan“ vl. Silvio Brezak</i>	<i>Draž, Vladimira Nazora 40.</i>	★ ★ ★ ★	
<i>Ladanjska kuća „Mikin dol“ vl. Damir Bogdan</i>	<i>Draž, Planina 371.</i>	★ ★ ★ ★	
<i>Sobe u domaćinstvu vl. Eva Šašlin</i>	<i>Draž, Braće Radića 20.</i>	★ ★ ★	
<i>Apartmani Čeliković vl. Janja Čeliković</i>	<i>Gajić, S. Šovakova 17.</i>	★ ★ ★	
<i>Kostolić sobe za iznajmljivanje vl. Lajoš Kostolić</i>	<i>Gajić, I. Vencela 2.</i>	★ ★ ★	
<i>Seljačko domaćinstvo „Kalinka“ vl. Ivan Kalinka</i>	<i>Gajić, Ištvana Vencela 6.</i>	★ ★	

Ovi objekti osim usluge smještaja uz posluživanja hrane i pića, nude i dodatne sadržaje poput organizacije izleta, lova i ribolova; paint ball; buggy vožnja; vožnja biciklima; vožnje kanuima i čamcima; vožnje konjskim zapregama; edukacijske sadržaje poput hoby vrtlarjenja, škole kuhanja autohtonih jela, radionice izrade narodnih rukotvorina).

9.6.4 Ugostiteljski objekti i prateći sadržaji

U razvoju turizma uz ugostiteljsko-turističke objekte bitni su i popratni sadržaji poput trgovina mješovitom robom, benzinskih crpki, kako za turiste koje se zadržavaju na destinaciji tako i za turiste u tranzitu i putnike. Obzirom na razvijenu mrežu biciklističkih ruta i većeg broja cikloturista, osobito onih u prolazu upravo ova prateća infrastruktura područja je vrlo bitna.

24. Tablica - Ugostiteljsko-turistički objekti s pratećim sadržajem-popis

OBJEKT	ADRESA	FOTOGRAFIJA
<i>Caffe & wine bar Barrique</i>	<i>Batina, Planina Istok, 67A.</i>	
<i>Caffe bar Kod Eve i Ortaka</i>	<i>Batina, Trg Slobode 5.</i>	
<i>Caffe bar Jonny</i>	<i>Draž, Trg Stipe Đurina 2A.</i>	

<i>Caffe bar Marok</i>	<i>Gajić, Matije Gupca 25.</i>	
<i>Caffe bar Cool</i>	<i>Topolje, Republike 26.</i>	
<i>Caffe bar Bolero</i>	<i>Duboševica, Alojzija Stepinca 12.</i>	
<i>Trgovina mješovitom robom GI-TA</i>	<i>Batina, Vladimira Nazora 34.</i>	
<i>Trgovina mješovitom robom „Baranjka“</i>	<i>Draž, Braće Rađića 58.</i>	

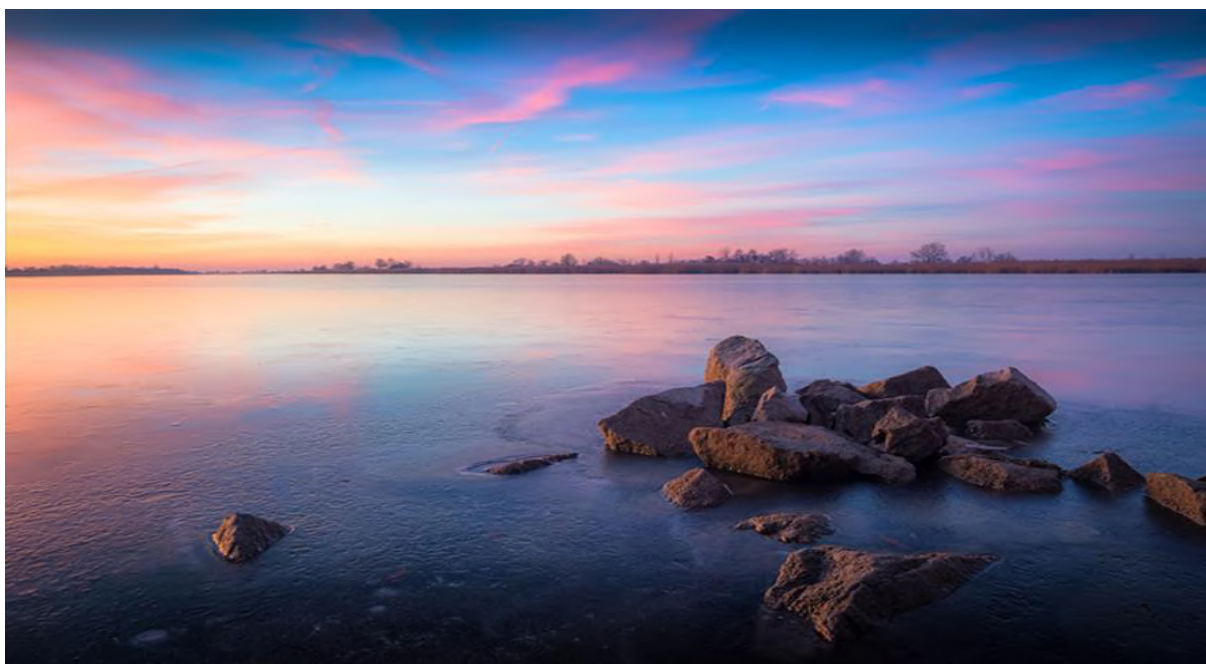
<p><i>Trgovine mješovitom robom „Gujčić“ d.o.o.</i></p>	<p><i>Draž, Gajić, Podolje, Duboševica</i></p>	
<p><i>Trgovina mješovitom robom PZ Topolje</i></p>	<p><i>Topolje, Republike 50.</i></p>	
<p><i>Trgovina mješovitom robom Bečić</i></p>	<p><i>Duboševica, Dr. Franje Tuđmana</i></p>	
<p><i>Benzinska postaja PZ Topolje-Draž</i></p>	<p><i>Draž, Planinska 57.</i></p>	
<p><i>Autoplin LPG Regius j.d.o.o.</i></p>	<p><i>Batina, Vladimira Nazora 93.</i></p>	

9.6.5 Ugostiteljsko turističke zone i kupališta

Prostorni plan OBŽ predviđa na području Općine Draž 2 ugostiteljsko-turističke zone veće od 25 ha i to; **Puškaš-Topolje** 50 ha i **Zeleni otok-Batina** 50 ha. Prostornim planom OBŽ u područja ugostiteljsko-turističke namjene manja od 25 ha uvrštena je i Kenđa. Izletničko-vikend i ribolovno područje ZELENI OTOK – Batina na Dunavu, gdje uz postojeće vikendice treba obnoviti ugostiteljske i rekreacijske sadržaje, te valorizirati postojanje kulturno-povijesnih sadržaja (spomenik i spomen-područje Batinske bitke, zaštićena arheološka nalazišta Grovišće, Gradac i Sredno u Batini), povratiti značaj izletničkog, ali i tranzitnog punkta, kroz mogućnost razvijanja riječnog turističkog prometa Dunavom. Vikend naselja na Topoljskom Dunavcu osobito Puškaš u neposrednoj su blizini zaštićenog kulturnog dobra nulte kategorije Crkve Sv. Petra i Pavla koju je podigao princ Eugen Savojski 1722. u čast pobjede nad Turcima.

Općina Draž je u prosincu 2016. lokacijom za kupanje proglasila kupalište na **Topoljskom Dunavcu u Dražu** na dijelu k.č.br. 4207 u k.o. Draž, na rukavcu Dunava. Određeno je i trajanje sezone kupanja od 15. lipnja do 15. rujna svake tekuće godine. Kupalište se sastoji od travnatog i pješčanog dijela te vodenog dijela i smješteno je na lijevoj obali starog toka Dunava u Dražu. U vodi prostor kupališta obuhvaća cca 360 metara dužine i cca 25 metara širine, odnosno obalnog pojasa. Za vrijeme trajanja sezone kupanja, Općina Draž će na kupalištu organizirati redovno ispitivanje kakvoće vode, prisutnost službe spašavanja na vodama i hitne medicinske pomoći prema potrebi. Realizacijom projekta „Revitalizacija i opremanje plaže javnom turističkom infrastrukturom na Topoljskom Dunavcu u Dražu“ financiranog sredstvima Ministarstva turizma te dijelom sredstvima općine, unaprijediti će se turistička infrastruktura, izgradnjom molova, nadstrešnica, tuša i sanitarnog čvora.

Dunavac u Dražu, Foto: Zvonimir Janković

Dio Topoljskog Dunavaca, **Puškaš** je ribnjak i kupalište, ali neuređeno. Područje Puškaša je desno zaobalje Topoljskog Dunavca. Puškaš kao dio Topoljskog Dunavca nastao je prije 150 godina jer je Austro – Ugarska vlast, nakon poplava i štete nanesene ratarima, odlučila regulirati tok Dunava, te je iskopan novi tok. Topoljski Dunavac proteže se sve do granice s Mađarskom, odnosno od Draža na sjever i na zapad, sve do Gajića i Topolja, čime čini tok sve do 10 km. Različite vrste riba se ovdje mrijeste, a gnjezdilište je i ptica močvarica čemu doprinosi obala obrasla raznolikim biljem (trska, šaš, vodeno bilje), kao i sama dubina vode (5 – 6 m, površine 250 ha). Od riba dominantna je babuška, a mogu se pronaći i linjak, grgeč, šaran, som i mnoge druge.

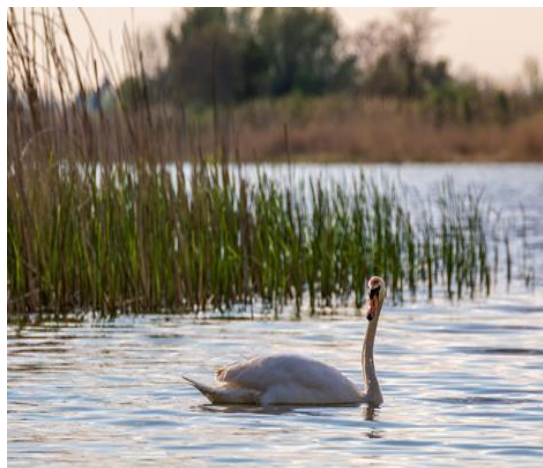
Jezero Bučka (kanal Bučka) prostire se između Draža i Gajića spajajući ih malim drvenim mostom za pješake. Rado posjećivano mjesto ribolovaca, seoske djece i ljubitelja idiličnih pejzaža. U neposrednoj blizini Bučke nalaze se više umjetnih ribnjaka koji čine zanimljivu cjelinu u koje voda dolazi kanalima sa crpne stanice. Njih već 25 godina nastanjuju prekrasni parovi bijelih labudova koji uz romantični drveni mostić preko

Bučke, livadu Slatine, zelena polja i pogled na obližnju planinu pružaju pravu seosku idilu.

Drveni mostić preko Bučke (Foto:Eleonora Balić)

Labudi kod Bučke (Foto: Zvonimir Janković)

Labud na Dunavcu u Dražu (Foto:Zvonimir Janković)

9.6.6 Ribolov i ribolovni turizam

Kada na ovome mjestu govorimo o ribolovu, pritom ne mislimo na gospodarski ribolov već na sportsko-rekreacijski ribolov.

Nažalost, interesi gospodarskih i sportsko rekreativnih ribolovaca često su u koliziji. „Uvođenje nekontroliranog obavljanja gospodarskog ribolova na rijeci Dunav i pripadajućim Dunavcima, kao najvrjednijim biotopima ovog područja, izazvalo je veliko nezadovoljstvo članstva jer se pokazalo da je gospodarski ribolov i generator krivolova, a ribari svojim neselektivnim ribarskim alatima, pa i u vrijeme lovostaja uz naknadu od 2.000,00 kuna godišnje, u potpunosti su osiromašili riblji fond Dunavskog slivnog područja što je uzrok pada interesa za športski i rekreativni ribolov, te za ribolovni turizam kao jednu od najprofitabilnijih grana turističke ponude (u Europi ima oko sto miliona športskih ribolovaca)“⁴⁰.

Športski ribolov na slatkim vodama reguliran je "Zakonom o slatkovodnom ribarstvu" te "Pravilnikom o športskom ribolovu u slatkovodnom ribarstvu". Za obavljanje športskog ili rekreacijskog ribolova na određenom ribolovnom području ribiči kupuju dozvole od ovlaštenika ribolovnog prava koje vrijede samo na ribolovnoj zoni za koju ovlaštenik posjeduje ribolovno pravo.

Na području općine djeluje 5 sportsko ribolovnih društava; Športsko ribolovno društvo "Šaran" Batina, Športsko ribolovno društvo "Deverika" Draž, Športsko ribolovno društvo "Vir" Duboševica, Športsko ribolovna udruga "Štuka" Gajić, Športsko ribolovno društvo "Linjak" Topolje.

Ribolovna društva (udruge) sa područja općine uključene su u Zajednicu športskih ribolovnih društava Baranje koja je član Športsko Ribolovnog Saveza Osječko-Baranjske Županije.

Općina Draž je bogata ribolovnim vodama. Najpopularnija te najperspektivnija voda je svakako Topoljski Dunavac u površini od 280 ha. Najznačajnija investicija iz 2013. godine u području ribolova je uređenje ribolovne staze na Topoljskom Dunavcu Puškašu. Tijekom 2012. godine na Puškašu je po odobrenju Ministarstva poljoprivrede a pod nadzorom Poljoprivrednog fakulteta iz Osijeka, prvi puta izvršen selektivni ribolov krupnih somova i tolstolobika, prilikom kojeg je ukupno ulovljeno oko 6.000 kg krupne ribe⁴¹.

⁴⁰ Izvor:

http://www.obz.hr/hr/pdf/2016/26_sjednica/12_informacija_o_organiziranosti_i_stanju_lovstva_i_ribolova_na_podrucju_obz.pdf

⁴¹ Izvor:

http://www.obz.hr/hr/pdf/2016/26_sjednica/12_informacija_o_organiziranosti_i_stanju_lovstva_i_ribolova_na_podrucju_obz.pdf

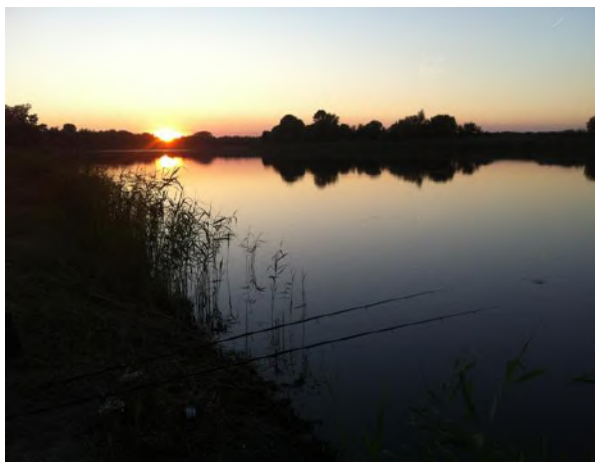

Ostale ribolovne vode su Stari Dunav kod Batine u površini od 50 ha, rukavci Šarkanj i Vrblje u površini od 70 ha, rukavac "Nijagara" u površini od 20 ha, jezero "Bučka" koje se prostire između sela Draža i Gajića s površinom od 4 ha, te živi tok rijeke Dunav kod Batine. Ove vode čine Općinu Draž jednom od najcjenjenijih ribolovnih odredišta ne samo u Hrvatskoj nego i u Europi. Od 44 ribolovne vrste koje ovdje obitavaju, zasigurno su najzanimljivije; som (silurus glanis) koji u Dunavcu naraste i do 100 kg, dunavski šaran (cyprinus carpio hangaricus) koji u ovim vodama dosegne i preko 20 kg. Štuka (esox lucius) također je česta riba, a najveći ulovljeni primjerak u Dunavu kod Batine težio je 14 kg. Smuđ (stizostedion lucioperca) koji je ulovljen na ušću Šarkanjskog dunavca u Dunav težio je 14 kg.

Športski ribolov u dijelu obogaćivanja turističke ponude može doprinijeti razvoju ruralnog prostora, kao i osiguravanju radnih mjesta u ribolovu ili popratnim turističkim sadržajima, te u očuvanju tradicionalnih, kulturoloških, ekoloških i etnoloških vrijednosti.

Natjecanje „SOMIJADA“ organizira svake godine ŠRD „Linjak“ Topolje na Topoljskom Dunavcu krajem mjeseca srpnja. Uz službeni dio natjecanja organizira se i kulturno-zabavni program uz fišijadu.

Može se zaključiti kako ribolovni turizam i druge vrste rekreacijskih aktivnosti vezanih za vodu mogu postati perspektivna grana obzirom da područje općine Draž ima sve prirodne predispozicije te razvijenu tradiciju ribarenja još u prošlosti. Naime, povijesni izvori govore kako su prvi stanovnici i naselili ove krajeve zbog ribarenja. Svakako se mora poraditi na ribičkoj infrastrukturi, osobito osposobiti Ribarski dom na Puškašu koji je od okupacije Baranje devastiran i napušten.

Dunavac u Dražu (Foto:Silvio Brezak)

Ribič Željko Marijanov sa šaranom (Foto:Ž.Marijanov)

9.6.7 Lov i lovni turizam

Lovstvo kao gospodarska grana ima dugu tradiciju na ovim prostorima. Još za vrijeme Austro-Ugarske monarhije uspostavljena su državna lovišta i izgrađeno je nekoliko lovačkih kuća i lugarnica. Povoljni prirodni uvjeti odnosno visok bonitet staništa za visoku divljač, rezultirali su brojnim visokovrijednim trofejima, poglavito jelena običnog ili tzv. „Beljskog jelena“. Kvalitetu trofeja kao i prirodno očuvan ambijent ritskih lovišta sa brojnim ostalim vrstama divljači (divlja svinja, srnjak, divlja guska, divlja patka, fazan i ostale vrste) odavno su prepoznali brojni lovci turisti iz cijele Europe i svijeta.

Prostor općine Draž, po svojim prirodnim osobinama, izuzetno je kvalitetan za lov i lovno gospodarstvo, jer ovo područje ima sve pretpostavke potrebne za razvoj lovnog turizma kao gospodarske grane. Povoljan prostorno-geografski položaj općine; na sjeveru graniči s Mađarskom, a na istoku sa Srbijom, lovna i prateća infrastruktura (postojanje prometnica i dobro održavanih poljskih putova, osmatračnica), netaknuta priroda i bogatstvo divljači pretpostavke su da općina Draž bude lovna destinacija regionalno, nacionalno i u svjetskim razmjerima.

Lovni turizam je sastavni dio lovnog gospodarenja. Specifičnost lovno-turističke usluge je lovljenje divljači, aktivan odmor i rekreacija, boravak u zdravom prirodnom okruženju te uživanje u prirodnim ljepotama kraja-lovišta. Lovni turizam je specifičan oblik turizma koji se razvio zahvaljujući strasti lovaca da love i izvan svoje lovne jedinice, za što plaćaju određene naknade⁴². Može biti elitni, komercijalni, sportski te rekreativni. Lovni turizam ima svoju ekskluzivnost te se ne može okarakterizirati kao masovni turizam. Obično podrazumijeva goste veće platežne moći. Važan je čimbenik produženja turističke sezone te osobito potiče razvoj kontinentalnog, ruralnog i eko turizma.

U cilju daljnjeg razvoja lovnog turizma na području općine, potrebno je obnoviti i povećati smještajne kapacitete lovačkih domova i lovačkih kuća. Na području općine trenutno postoji Lovčki dom na Puškašu te Lovčki dom u Baranjskoj planini kod Gajića. Uređenje lovačkog doma na Puškašu je u tijeku. S oba lovačka doma upravlja Lovčko društvo "Sokol" iz Topolja. Nadalje, treba ulagati u lovnu infrastrukturu u lovištima, kao i u opremu za sprječavanje nastajanja štete od divljači. Neizostavan korak u promoviranju lovne destinacije je i organiziranje i sudjelovanje na manifestacijama vezanim uz lovstvo.

Lovištem upravlja lovoovlaštenik ili ovlaštenik prava lova kojeg Zakon o lovstvu definira kao pravnu ili fizičku osobu (obrtnika) koja je stekla pravo lova na temelju zakona. Lovištima sa

---

⁴² Konferencija „Hrvatska očima putnika“ specifični oblici turizma kao dio ponude ruralnog prostora Hrvatske, LOVNI TURIZAM I DESTINACIJE LOVNOG TURIZMA, prof. dr. sc. Marijan Grubešić, Mirjana Rusan, mag.oec. HGK Sektor za turizam

područja općine Draž upravljaju lovačka društva te jedan lovački obrt. Administrativno pripadaju Lovnom uredu Baranja koji je član lovačkog saveza Osječko-baranjske županije.

25. Tablica - Lovišta na području općine Draž

Broj lovišta	Naziv lovišta	Površina u ha	Vrsta lovišta	Korištenje prava lova/Lovozakupnik	Datum osnivanja/osnivačka skupština lovoovlaštenika
XIV/9	Podunavlje-Podravlje	26 810	Državna lovišta	"Hrvatske šume" Uprava šuma Podružnica Osijek	1697.
XIV/11	Šarkanj-Vrblje	3 831	Državna lovišta	Lovački obrt "Troga"	08.09.1999.
XIV/166	Branjina*	2486	Zajedničko lovište	LD "Zec" Branjina	04.01.1998
XIV/167	Duboševica	3949	Zajedničko lovište	LD "Belje" Duboševica	13.04.1997
XIV/168	Batina	1530	Zajedničko lovište	LD "Fazan" Batina	26.01.1997
XIV/169	Topolje	5561	Zajedničko lovište	LD "Sokol" Topolje	04.04.1968

Lovište Podunavlje-Podravlje i Lovište Branjina nalaze se malim dijelom na teritorijalnom području Općine Draž. Lovišta Šarkanj-Vrblje, Batina i Topolje su u cijelosti su na području općine, dok se lovište Duboševica prostire između Općine Draž i Općine Popovac.

Glavne vrste divljači u lovištima na području općine Draž su Jelen obični (*Cervus elaphus*), Divlja svinja (*Sus scrofa*) Srna obična (*Capreolus capreolus*), Zec obični (*Lepus europaeus*), Fazan (*Phasianus sp.*), Divlja patka (*Anas anas*), trčka (*Perdix perdix*)⁴³.

Lovišta sa područja općine mogu se uvrstiti među najpoznatija lovišta u RH. U njima je odstrijeljena brojna trofejna divljač, osobito jelenska divljač, čiji su rogovi ocjenjeni zlatnim i srebrnim medaljama.

⁴³ Izvor: Lovački savez Osječko-baranjske županije

Izvor:http://www.obz.hr/hr/pdf/2016/26_sjednica/12_informacija_o_organiziranosti_i_stanju_lovstva_i_ribolova_na_podrucju_obz.pdf, obrada autora

Slika 22. - Karta lovišta sa područja Općine Draž

LOVIŠTE TOPOLJE

LOVIŠTE ŠARKANJ-VRBLJE

LOVIŠTE DUBOŠEVICA

LOVIŠTE BATINA

Izvor: <http://www.lovac.info/lovacki-portal-lovac-home/karte-lovista-hrvatske.html> (obrada autora)

Jelenska divljač u šumi u Dražu, Foto:Zvonimir Janković

9.6.8 Cikloturizam

Cikloturizam je aktivan oblik turizma koji podrazumijeva obilazak određenog turističkog lokaliteta ili destinacije vlastitim ili unajmljenim biciklom. Predstavlja oblik turizma koji se dominantno odvija u visokovrijednom, ekološki očuvanom i privlačnom prirodnom krajoliku. Da razvoj cikloturizma u Europskoj uniji ima dobru razvojnu perspektivu pokazuje i razvoj projekta EuroVelo – Europska mreža biciklističkih ruta, koju vodi Europska federacija biciklista u suradnji s nacionalnim i regionalnim partnerima, kojoj je osnovni cilj inkorporirati postojeće i planirane nacionalne i regionalne biciklističke rute u jedinstvenu europsku mrežu.

Slika 23. - Karta EuroVelo ruta

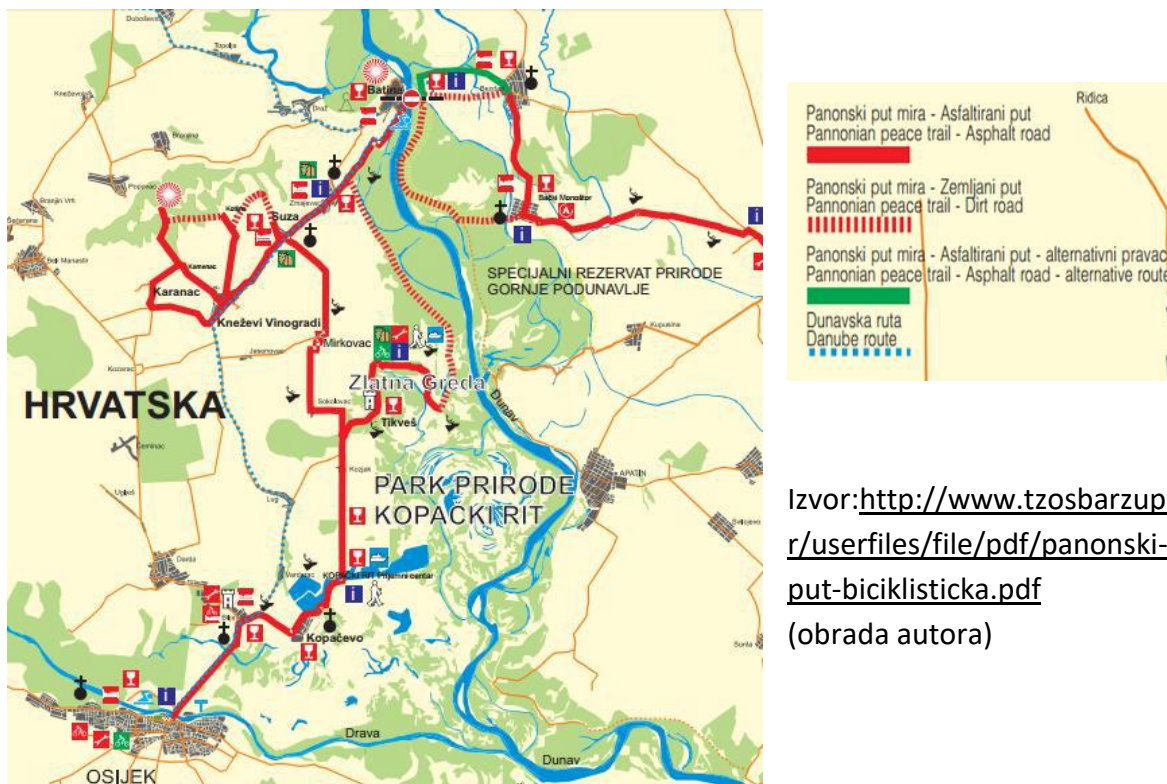
Izvor: <http://www.eurovelo.com/en/eurovelos>

Kroz općinu Draž prolaze odnosno obilježene su EuroVelo 6 Atlantik - Crno more, u Hrvatskoj se naziva Dunavska ruta (granica Mađarske –Batina – Osijek – Vukovar – Ilok – granica Srbije) duljine oko 150 kilometara; te EuroVelo 13 Ruta željezne zavjese / u Hrvatskoj nazvana Dravska ruta (granica Mađarske –Gola – Sopje - Donji Miholjac – Petlovac – Batina - granica Srbije) duljine oko 190 kilometara.

Lokalne odnosno regionalne rute su Panonski put mira koji spaja gradove Osijek i Sombor, ide od Osijeka preko općina Bilje i Kneževi Vinogradi, te ulazi u općinu Draž (asfaltirani put). Spaja se odnosno preklapa sa Dunavskom rutom (Eurovelo mrežom) koja prolazi svim naseljima općine, smjer Udvar - Duboševica - Topolje - Gajić - Draž – Batina.

Slika 24. - Karta biciklističke rute Panonski put mira

Izvor: <http://www.tzosbarzup.hr/userfiles/file/pdf/panonski-put-biciklisticka.pdf>
(obrađa autora)

Kroz prekogranični projekt iz programa IPA CBC HU-CRO „CYCLING BY THE RIVER“ Hrvatskih voda nasip Drava-Dunav i nasip Draž-Državna granica u ukupnoj dužini od oko 17 km pretvoren je u biciklističku stazu te se spaja s rutom Eurovelo. Od Draža do Mohača u Mađarskoj biciklisti će moći stići za 30-tak minuta lagane vožnje, prolazeći kroz područje zaštićene ekološke mreže Natura 2000, te uživajući u čarima netaknute prirode Vrblija, Šarkanja, Lorencovog Dunavca. Zbog geopolitičke situacije, izbjegličke krize, prolongiran je ulazak u Schengen, te ovaj vrijedni projekt za sada nije u funkciji regionalno u smislu da povezuje hrvatsku i mađarsku Baranju bez granične kontrole.

Evidentno je da općina ima dobre polazne pozicije za razvoj cikloturizma, zadovoljavajuću infrastrukturu u smislu ruta, putova, cesta, ali nedostaje popratih sadržaja. Za kvalitetni i ozbiljni razvoj cikloturizma potrebno je povećati broj smještajnih kapaciteta. Nadalje, iznajmljivači smještaja, postojeći i budući, trebaju prilagoditi svoje objekte cikloturistima („bike and bed“ sustav, usluge biciklističkog servisa za bicikle i opremu, usluga bike- share sustava).

Intervjuiranjem vlasnika smještajnih objekata koji primaju cikloturiste zaključeno je da su prisutne dvije kategorije cikloturista. Povremeni i cikloturisti na kratke rute predstavljaju veći potrošački segment, preferiraju fizički manje zahtjevne rute, imaju unaprijed organiziran plan puta i aktivnosti, većinom su dobi između 35-60 godina, dolaze u grupama ili cijele obitelji te traže udoban smještaj, zadržavaju se dan ili dva. Druga kategorija su cikloturisti na duge staze i sportski biciklisti. Oni obično nemaju razrađen plan putovanja, većinom su mlađe životne dobi (20 do 30 godina), te skromnijih financijskih mogućnosti.

Postoje mogućnosti i za brdski biciklizam. Općina Draž ima mrežu brdskih makadamskih putova na kojima se nalaze vinski podrumi odnosno vinske ceste, pa bi se i u tome smjeru mogla razvijati turistička ponuda.

Zaključno se mogu pobrojati slijedeće prednosti općine kao cikloturističke destinacije; umreženost u međunarodnu biciklističku rutu EuroVelo, visoka razina osobne sigurnosti, gostoljubivost stanovništva, raznolikost prirode i krajolika na malom prostoru (ravnice, šume, brdo, rijeka), ugodna klima u većem dijelu godine, povoljan prometni položaj i povezanost, relativno povoljna udaljenost (250-350 km) do Budimpešte, Zagreba, Beograda i Sarajeva.

Također, postoje i brojni nedostaci kao što su slaba smještajna i ugostiteljska ponuda, te njena ograničenost izvan ljetne sezone, nepostojanje ponude pratećih usluga namijenjenih cikloturistima, nedovoljna promocija i prepoznatljivost općine kao cikloturističke destinacije.

Euro Velo ruta 6 prema Dražu (Foto:Ana Lazić)

EuroVelo ruta 6 prema Batini (Foto:Ana Lazić)

10 SWOT ANALIZA

Izrađena Swot analiza je rezultat cjelokupne analize područja opisane u prethodnim poglavljima i radnih sastanaka sa dionicima 3 sektora; javni, privatni i civilni, na kojima su se pojedinačno radile tematske swot analize. U SWOT analizi su izraženi stavovi i mišljenja lokalnih dionika.

26. Tablica - SWOT analiza - Područje, infrastruktura i upravljanje

PODRUČJE, INFRASTRUKTURA I UPRAVLJANJE	
SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> ❖ povoljan geo-prometni položaj (pogranična zona, dio regije Baranja, prostor između Drave i Dunava, blizina Parka prirode Kopački rit) ❖ relativna blizina europskih metropola Budimpešta, Zagreb, Beograd i njihovih međunarodnih zračnih luka ❖ očuvan okoliš i priroda, šumska i vodna područja, bogatstvo zaliha pitke vode ❖ velik dio općine Draž obuhvaćen područjem Natura 2000 ❖ izlaz na rijeku Dunav, riječno pristanište u Batini ❖ međunarodni cestovni granični prijelazi sa Mađarskom i Srbijom ❖ blizina zračne luke Osijek ❖ dobra prometna povezanost s gradovima u okruženju ❖ blizina autoceste - koridora Vc ❖ bogato kulturno i povijesno nasljeđe ❖ razvijen civilni sektor ❖ uređena komunalna infrastruktura u većini naselja (ceste, nogostupi, rasvjeta, vodovodna mreža, uređena groblja,) ❖ razvijena sportsko rekreacijska infrastruktura u nekim naseljima ❖ biciklističke staze i rute	<ul style="list-style-type: none"> ❖ nepovoljna demografska slika, visoka stopa mortaliteta, niska stopa nataliteta ❖ iseljavanje stanovništva u inozemstvo, migracija stanovništva u gradove ❖ odlazak mladih obrazovanih kadrova ❖ niska razina formalnog obrazovanja ❖ nedovoljno visoka razina osnovne socijalne i ekonomske infrastrukture ❖ nedovoljni financijski kapaciteti za ostvarivanje potreba područja ❖ nedovoljno osviješteno i needucirano stanovništvo ❖ nedovoljno iskorišteni prirodni resursi ❖ nedovoljna umreženost i učestalost javnog prijevoza ❖ velik broj neodržavanih i zapuštenih zgrada, kuća i okućnica ❖ neadekvatno odlaganje otpada neodgovornih pojedinaca ❖ neadekvatna rješenja za zaštitu od komaraca ❖ nedovoljno razvijena komunalna infrastruktura u nekim naseljima ili dijelovima naselja (javna rasvjeta, vodovodna mreža, odvodnja, plinovod, nogostupi) ❖ nepostojanje sustava javne odvodnje ❖ nepostojanje kapaciteta za reciklažni

PODRUČJE, INFRASTRUKTURA I UPRAVLJANJE

- ❖ stabilna lokalna politička vlast
- ❖ općinska uprava sa solidnim ljudskim kapacitetima
- ❖ održivo upravljanje i stabilno financijsko poslovanje Općine Draž
- ❖ isplanirani razvojni projekti
- ❖ iskustvo u pripremi i provedbi projekata iz EU, nacionalnih i regionalnih izvora sredstva
- ❖ dobre veze i partnerstva sa susjednim općinama
- ❖ sudjelovanje u razvojnim programima i jačanje ljudskih kapaciteta kroz članstvo u LAG-u Baranja

- otpad
- ❖ nedovoljna izgrađenost biciklističkih staza
- ❖ dotrajalost elektroenergetske mreže i sustava javne rasvjete u nekim naseljima
- ❖ nedovoljno razvijena elektronička i komunikacijska infrastruktura u nekim naseljima ili dijelovima naselja
- ❖ nedostatna prostorno-planska dokumentacija
- ❖ nepostojanje plana upravljanja područjem zaštićene ekološke mreže Natura 2000

PRILIKE

- ❖ povoljan geo-strateški položaj
- ❖ izgradnja nove mreže autocesta i komunalne infrastrukture u okruženju
- ❖ proces globalizacije
- ❖ preusmjeravanje cestovnog prometa na riječni promet
- ❖ razvijanje pogranične suradnje i sudjelovanje u prekograničnim projektima
- ❖ iskorištavanje fondova EU za infrastrukturne projekte i ulaganje u programe energetske učinkovitosti
- ❖ sudjelovanje u međunarodnim projektima u okviru Dunavske strategije
- ❖ jačanje ljudskih kapaciteta kroz programe cjeloživotnog učenja
- ❖ dovršetak autoputa Budimpešta-Ploče(Koridor Vc)
- ❖ edukacija i jačanje svijesti građana o potrebama i mogućnostima zaštite okoliša
- ❖ dostupnost i korištenje izvora obnovljive energije

PRIJETNJE

- ❖ spor proces strukturnih reformi
- ❖ spori izlazak iz financijske krize
- ❖ visoka nezaposlenost
- ❖ veliki broj socijalno ugroženog stanovništva i primatelja socijalne pomoći
- ❖ neuravnotežen regionalni razvoj
- ❖ zakonska ograničenja u realizaciji razvojnih projekata
- ❖ nedostatak pouzdanih statističkih podataka
- ❖ niski stupanj organiziranja ruralnog civilnog društva
- ❖ migrantska kriza kao otežavajući čimbenik u političkom i gospodarskom životu
- ❖ zagađenje tla aktivnostima konvencionalne poljoprivrede
- ❖ česta promjena i neuređenost zakonodavstva
- ❖ smanjen dotok sredstva iz državnog proračuna

PODRUČJE, INFRASTRUKTURA I UPRAVLJANJE

- ❖ mogućnost izgradnje sustava navodnjavanja
- ❖ mogućnost izgradnja sustava odvodnje u okviru Kohezijske politike, Općina Draž kao dio velikog infrastrukturnog projekta
- ❖ proširenje ruta biciklističkih staza
- ❖ rekonstrukcija elektroenergetske mreže od strane HEP-a
- ❖ dogradnja telekomunikacijskog i informacijskog sustava
- ❖ izgradnja i modernizacija cestovne javne rasvjete na državnim i županijskim cestama koje prolaze kroz općinu
- ❖ decentralizacija državne uprave, veća uloga JLS-a
- ❖ umrežavanje s ostalim JLS-ima u regiji i EU

27. Tablica - SWOT analiza - Gospodarstvo

GOSPODARSTVO**SNAGE****POLJOPRIVREDA, TRGOVINA I USLUGE**

- ❖ prirodna bogatstva i potencijali, obradive i plodne zemljišne površine
- ❖ povoljna klima za uzgoj ratarskih kultura, voćarstvo i vinogradarstvo
- ❖ postojanje 2 zadruge
- ❖ kooperacija manjih proizvođača s većima
- ❖ velik broj poljoprivrednih gospodarstava
- ❖ tradicija bavljenja poljoprivredom
- ❖ povećanje površina pod trajnim nasadima voćnih i ostalih vrsta
- ❖ profesionalna hidroponska proizvodnja rajčice (Filakov), daljnja ulaganja u proizvodnju povrća
- ❖ Savjetodavna služba, Poticaji

SLABOSTI**POLJOPRIVREDA, TRGOVINA I USLUGE**

- ❖ poslovne zone
- ❖ nedostatak specifičnih znanja
- ❖ niske otkupne cijena poljoprivrednih proizvoda
- ❖ teško stanje mljekarskog sektora
- ❖ visoki troškovi u poljop. proizvodnji te poslovanju gospodarstvenika općenito
- ❖ mali broj eko proizvođača
- ❖ velike kreditne obveze, nepovoljni kreditni uvjeti za manja poljoprivredna gospodarstva
- ❖ nedostatak kvalitetne radne snage
- ❖ nedovoljno razvijeno zadrugarstvo
- ❖ gašenje malih OPG-a

GOSPODARSTVO**TURIZAM**

- ❖ dobar geografski položaj, blizina Budimpešte, Zagreba, Beograda, granični prijelazi sa Mađarskom i Srbijom
- ❖ dobra prometna povezanost, blizina zračne luke Osijek
- ❖ riječno pristanište u Batini
- ❖ obnovljen dio javne turističke infrastrukture
- ❖ prirodni resursi (bogatstvo vodnih resursa i očuvanost prirodnih ljepota), područje Natura 2000
- ❖ kulturna baština (Crkva sv. Petra i Pavla u Topolju, Spomenik „Pobjedi“ u Batini, prapovijesna arheološka nalazišta, rimski Limes u Batini, Šokačka kuća, Mlin u Duboševici itd..)
- ❖ Dunav i rukavci, kupališta, proglašene turističko-ugostiteljske zone (Puškaš-Topolje, Zeleni otok-Batina)
- ❖ vinogorje sjeverne Baranje, vinske ceste i vinari, vinski podrumi i gatori u lesu
- ❖ postojeći smještaj i ugostiteljski kapaciteti
- ❖ brojnost kulturno turističkih manifestacija, uključivanje u turističku ponudu

LOV I RIBOLOV

- ❖ lovišta sa područja općina jedna od najpoznatijih lovišta u Hrvatskoj, imaju najveći broj odstrijeljene divljači u Baranji (iza Tikveša), među najkvalitetnijim odstrijelima u Hrvatskoj (jelena kapitalci)
- ❖ 1500-2000 komada divljači na lovištima
- ❖ održivost, postojanje domaćeg tržišta
- ❖ vodni potencijalom za ribolovni turizam, ribolovne staze, dobra staništa
- ❖ tradicija ribolova, novi trendovi u športskom ribolovu i održivi pristup

TURIZAM

- ❖ nedovoljno izgrađena ili neuređena javna turistička infrastruktura
- ❖ nedostatak ugostiteljsko turističke ponude u vidu restorana, smještajnih kapaciteta
- ❖ nedostatak popratnih turističkih sadržaja (vinske ceste, planinarske staze, rekreativni sadržaji)
- ❖ nepostojanje tradicije bavljenja turističkim djelatnostima, sumnjičavost i nevjerica lokalnog stanovništva u mogućnosti stvaranja dohotka u turizmu
- ❖ neupućenost, needuciranost o zakonskim uvjetima za pokretanje turističkih djelatnosti te ostvarivanja potpora za pokretanje i razvoj turizma
- ❖ nedostatak marketinških aktivnosti za promociju lokalnog turizma
- ❖ nepovezanost pružanja usluga u turizmu
- ❖ nesuradnja i izostanak zajedničkog nastupa
- ❖ nedovoljna prepoznatljivost turističkih manifestacija
- ❖ nedostatak financijskih sredstava za pokretanje te daljnje ulaganje u smještajne i ugostiteljske kapacitete

LOV I RIBOLOV

- ❖ nedostatak smještajnih kapaciteta, osobito u lovačkim domovima, i ostalih turističkih sadržaja za lovce (restoran)
- ❖ nezainteresiranost mladih za lovstvo
- ❖ nekontrola površina pod trskom i šumom
- ❖ nepostojanje pogona za preradu mesa
- ❖ neuređen Ribarski dom
- ❖ nedovoljno uređene ribolovne staze
- ❖ nedostatak suvremenih mjera upravljanja u slatkovodnom ribarstvu

GOSPODARSTVO	
PRILIKE	PRIJETNJE
<p>POLJOPRIVREDA, TRGOVINA I USLUGE</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ diversifikacija poljoprivredne proizvodnje (mesne i mliječne prerađevine, ljekovito bilje, sušeno voće i povrće, materijali za suvenire, itd.) planskom proizvodnjom za potrebe turizma plasiranjem proizvoda kroz turizam ❖ mogućnost prodaje poljoprivrednih proizvoda na kućnom pragu (novi pravilnik), kratki lanci opskrbe ❖ obnova i otvorenje Mlina u Duboševici, finalizacija žitarica u eko režimu uz kooperaciju s poljop. proizvođačima ❖ prijelaz na ekološku poljoprivrednu proizvodnju (značajne potpore) ❖ razvoj ekstenzivnog peradarstva osobito guščarstva zbog velikih vodnih površina ❖ korištenje aktivnih mjera za zapošljavanje ❖ korištenje EU fondova za razvoj poljoprivrednih gospodarstva, poduzetništva te javne poduzetničke infrastrukture ❖ poticanje i informiranje poduzetnika o mogućnostima financiranja investicija kroz EU fondove (LAG Baranja, PCBM d.o.o., Bara, RRA SiB, ministarstva i njihove agencije, konzultanti) ❖ poticanje udruživanja i zadrugarstva ❖ prekogranična suradnja ❖ biciklističke rute, biciklisti dobre platežne moći ❖ stvaranje preduvjeta za navodnjavanje (lateralni kanal, crpna stanica Puškaš) ❖ mogućnost financiranja projekata kroz mjeru LEADER preko LAG- Branja ❖ osnivanjem Etične banke povoljniji krediti za gospodarstvenike	<p>POLJOPRIVREDA, TRGOVINA I USLUGE</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ promjene klime (suše, poplave) ❖ spori izlazak iz gospodarske i financijske krize ❖ nepovoljan utjecaj smanjenja broja stanovnika osobito na trgovačke, ugostiteljske i uslužne djelatnosti ❖ administracija- nesposobnost prilagodbi u rješavanju stvarnih problema ❖ mjere iz raznih operativnih programa u koje se ne mogu uklopiti poljoprivrednici ❖ nepovoljni kriteriji bodovanja projekata za poljoprivrednike, osobito ratare ❖ nedovoljno financijskih sredstava na ukupnoj razini kroz Program ruralnog razvoja, puno projekata ostaje „izvan crte“ raspoloživih sredstava ❖ politike koje su povoljne za velike tvrtke, favorizirane regije ❖ loša iskustva prijavitelja u apliciranju te provedbi projekata ❖ neadekvatna pomoć potpornih institucija ❖ nezainteresiranost za međusobno udruživanje proizvođača ❖ nedostatak razvojnih vizija ❖ zakonska ograničenja ❖ kolizije interesa (npr. lovci-poljoprivrednici, konvencionalni-eko poljoprivredni proizvođači, gospodarski ribolov-sportsko rekreativni itd..) ❖ nepoticajni zakoni kojima se reguliraju investicije i poduzetništvo ❖ nepostojanje agro-banke koje bi pratila investicije u poljoprivredi ❖ nekontrolirani uvoz proizvoda, nelojalna konkurencija domaćem kvalitetnom („nekonkurentnom“) proizvodu

GOSPODARSTVO**TURIZAM**

- ❖ prepoznatljivost regije kao „sigurne“ destinacije (terorizam, ekscesi itd)
- ❖ razvoj novih projekata i prijava na natječaje (temeljenih na prirodnoj i kulturnoj baštini)
- ❖ razvoj lokalne zajednice kroz razvoj ostalih gospodarskih djelatnosti baziranih na turizmu
- ❖ stvaranje jedinstvenog turističkog proizvoda (ENO, gastro, lovni, ribolovni, kulturni, sportski, adrenalinski turizam)

LOV I RIBOLOV

- ❖ pronalazak investitora za klaonicu u Gajiću (odnosno pogona za preradu)
- ❖ jača suradnja lovačkih društava u Baranji (osnivanje Zajednice lovačkih udruga), suradnja s ostalim udrugama
- ❖ Općina Draž koordinator svih udruga u području turizma
- ❖ organiziranje skupa lova i ribolova
- ❖ promatranje divljači, fotosafari
- ❖ uređenje gatora za smještaj gostiju
- ❖ korištenje EU fondova za razvoj lovstva i lovnog turizma te popratne turističke infrastrukture
- ❖ članstvo u EU – olakšan promet turista i divljačine unutar EU-a
- ❖ blizina zračnih luka Osijek, Zagreb, Budimpešta, Beograd
- ❖ doprinos razvoju ruralnih prostora, ruralnog turizma, i zaštiti okoliša
- ❖ razvoj ribolova u smislu obogaćivanja turističke i gastronomske ponude
- ❖ tradicionalni, ekološki, kulturološki i etnološki karakter ribolova
- ❖ stvaranje prepoznatljive ribolovne destinacije

TURIZAM

- ❖ gospodarska situacija u zemlji i okruženju
- ❖ migrantska kriza, prolongacija ulaska u „schengen“ zonu
- ❖ nedostatak kvalificirane radne snage
- ❖ trend depopulacije stanovništva
- ❖ zakonske i birokratske prepreke
- ❖ visoki troškovi poslovanja
- ❖ zagađenje okoliša kao posljedica konvencionalne poljoprivrede i ljudskih djelatnosti

LOV I RIBOLOV

- ❖ divljač na cestama (veliki novčani izdaci za prometne nesreće)
- ❖ štete od divljači na usjevima koje čine znatne financijske probleme lovoovlaštenicima
- ❖ nedovoljno uključivanje poljoprivrednih gospodarstava
- ❖ ograda s Mađarskom
- ❖ recesija, ekonomska kriza
- ❖ globalne klimatske promjene
- ❖ nedovoljna edukacija lovoovlaštenika da sudjeluju u pripremi projekata za lovni turizam i povlačenje sredstava iz EU-a i domaćih fondova za istu svrhu
- ❖ povećana zakonodavna ograničenja za komercijalne djelatnosti udruga
- ❖ kolizija interesa gospodarskog i športskog ribolova
- ❖ konflikti između zaštite okoliša, vodoprivrede i ribarstva
- ❖ ograničenja u realizaciji razvojnih projekata (zakonska, financijska)

28. Tablica - SWOT analiza – Civilno društvo i društvene djelatnosti

CIVILNO DRUŠTVO I DRUŠTVENE DJELTNOŠTI	
SNAGE	SLABOSTI
<p>KULTURA</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ bogata tradicijska baština (narodne rukotvorine i nošnja, narodni instrumenti, alati) ❖ kulturno umjetnička društva (KUD Sloga Gajić, KUD Seljačka sloga Draž, KUD Mladi šokci Duboševica, KUD Baranjac Topolje), Društvo prijatelja baranjskih starina IŽIP ❖ kulturne manifestacije Baranjski bećarac, Marijanske pjesme, BUK, Pudarina, Buše. ❖ zaštićena kulturna baština: Crkva sv. Petra i Pavla u Topolju, Šokačka kuća, Mlin u Duboševici, arheološka nalazišta ❖ brojni spisatelji (amaterski pjesnici, pisci) koji pišu na šokačkom narječju te njihovi radovi, tamburaški sastavi ❖ interesi institucija za prezentaciju vrijednosti ❖ spremnost članova na volonterski rad ❖ dobra suradnja, podrška i povezanost među lokalnim udrugama <p>SPORT (NOGOMETNI KLUBOVI, VESLAČKI KLUB)</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ tradicija i privrženost nogometu ❖ volja za opstankom nogometa kao sportsko-rekreativne, odgojno obrazovne te društvene zabave ❖ volonterski rad ❖ solidno uređena igrališta u većini naselja, postojanje prostorija i osnovne opreme, nove nogometne tribine u Dražu ❖ oživljavanje veslačkog kluba HVK Baranja Draž ❖ aktivacija motiviranih i sposobnih ljudi u HVK Baranja	<p>KULTURA</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ neodrživo financijsko upravljanje ❖ nepostojanje vlastitih i stalnih izvora financiranja ❖ nepostojanje dugoročnog plana ❖ veliki broj KUD-ova na malom području što stvara disperziju ljudskih i financijskih kapaciteta ❖ veliki troškovi organizacije manifestacija (hrane i pića, glazbe) ❖ nedostatnost organizacijskih kapaciteta ❖ međusobno nerazumijevanje dionika, česti sukobi mišljenja, netolerancija ❖ nedostatni ljudski i financijski kapaciteti za pripremu i provedbu EU projekata ❖ nedovoljno sudjelovanje mladih osobito za rad na volonterskoj bazi <p>SPORT (NOGOMETNI KLUBOVI, VESLAČKI KLUB)</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ nedostatan stručni kadar u nogometu ❖ nepostojanje volonterskog kadra osposobljenog za vođenje administrativnih poslova i poslova pripreme projekata za apliciranje na bespovratna sredstva ❖ nedovoljan broj osoba spremnih na volontiranje ❖ u nekim naseljima (Batina) nema uređenih prostorija za osnovno funkcioniranje kluba (svlačionica i dr.) ❖ nedostatak podmlatka

CIVILNO DRUŠTVO I DRUŠTVENE DJELTNOSTI

- ❖ mirne vode Topoljskog Dunavca idealne za sportsko veslanje
- ❖ poznata imena Mirna Rajle i David Šain dali referencu za područje
- ❖ stručni kadar za treninge
- ❖ zainteresirani mlađi naraštaji za veslanje kao sport

UDRUGA MLADIH

- ❖ obrazovanost mladih, ideje, mobilnost
- ❖ poznanstva i mreža suradnika
- ❖ spremnost na volontiranje
- ❖ odgovornost mladih

DOBROVOLJNA VARTOGASNA DRUŠTVA

- ❖ dobra pokrivenost mreže vatrogasnih jedinica (6 DVD na području općine)
- ❖ spremnost na volonterski rad
- ❖ duga tradicija vatrogastva u Općini Draž
- ❖ postoji generacijska slijedivost u DVD-u
- ❖ dobra suradnja s drugim udrugama u općini
- ❖ visoka svijest građana o opasnosti od požara
- ❖ neki DVD-i prošli obuku pružanja pomoći osobama sa zastojeom srca, dobili vanjski automatski defibrilator (DVD Batina)

- ❖ nedostatak vlastitih sredstava i stalnih izvora financiranja
- ❖ prevelik broj klubova obzirom na financijske mogućnosti Općine Draž, pa se ljudski i financijski kapaciteti disperziraju na više strana
- ❖ nedovoljna popularnost sportskog veslanja

UDRUGA MLADIH

- ❖ nedostatak kvalitetnih sadržaja za mlade
- ❖ lokalna zajednica ne prepoznaje potrebe mladih
- ❖ nedostatak financijskih sredstava
- ❖ nemotiviranost uslijed slabe podrške lokalne zajednice

DOBROVOLJNA VARTOGASNA DRUŠTVA

- ❖ nedovoljna suradnja između DVD-a i čelništva općine
- ❖ ne postoje hidranti na području cijele Općine Draž
- ❖ slabija opremljenost DVD-a
- ❖ zapovjedni kadar čine starije osobe
- ❖ neriješeni imovinski odnosi u DVD-u
- ❖ slabi ljudski kapaciteti za pisanje EU projekata
- ❖ nedostatak financijskih sredstava za rad u hladnom pogonu
- ❖ ne postoje jedinice za spašavanje od poplava

PRILIKE**PRIJETNJE****KULTURA**

- ❖ njegovana i nadaleko prepoznata kultura baranjske šokadije
- ❖ apliciranje za bespovratna sredstva
- ❖ prepoznatljivost manifestacije, brojna publika, BUK sa renomiranim umjetnicima
- ❖ suradnja sa udrugama iz susjednih država

KULTURA

- ❖ slab interes mladih žena
- ❖ odlazak iz ruralnog područja
- ❖ mentalitet
- ❖ razjedinjenost TZ-a
- ❖ administrativne barijere

CIVILNO DRUŠTVO I DRUŠTVENE DJELTNOSTI**SPORT (NOGOMETNI KLUBOVI, VESLAČKI KLUB)**

- ❖ udruživanje/spajanje 4 kluba u jedan koji bi bio centralni te imao više financijskih i ljudskih kapaciteta na raspolaganju
- ❖ postojanje izvora financiranja na lokalnoj, županijskoj, nacionalnoj i EU razini kroz razne programe
- ❖ planirana izgradnja veslačkog centra pridonijela bi razvoju profesionalnog sportskog veslanja te razvoju sportskog turizma

UDRUGA MLADIH

- ❖ ulaganje u umjetnost i kulturu mladih
- ❖ natječaji (ministarstva, zaklade, EU)
- ❖ širenje mreže suradnika kroz druženja
- ❖ osnivanje udruga mladih/Savjeta mladih/klubova mladih
- ❖ stipendiranje mladih
- ❖ organiziranje događaja u zajednici (maskenbal, turniri, odbojka na pijesku, kolonije, škola plivanja, škola u prirodi)

DOBROVOLJNA VARTOGASNA DRUŠTVA

- ❖ dostupna bespovratna sredstva iz lokalnih, županijskih, nacionalnih i EU izvora financiranja
- ❖ suradnja s DVD-ovima iz susjednih država EU

SPORT (NOGOMETNI KLUBOVI, VESLAČKI KLUB)

- ❖ nesuglasje zakona koji se tiču nogometa
- ❖ preveliki zahtjevi HNS s obzirom na financijski kapacitet
- ❖ slabi natalitet, depopulacija stanovništva
- ❖ izostanak dotacija od Općine (uslijed zakonskih ograničenja, financijskih mogućnosti, orijentacija na druge društvene potrebe) i gašenje klubova

UDRUGA MLADIH

- ❖ nedovoljna razina razumijevanje lokalne uprave za projekte i aktivnosti udruge mladih te nepoticajna okolina za rad mladih
- ❖ općenito, kriva percepcija i podcjenjivanje sposobnosti mladih u zajednici
- ❖ subjektivna ocjena i arbitrarnost u postupcima dodjele sredstava na lokalnoj razini za udruge, preferiranje nekih područja djelovanja
- ❖ razočarenje mladih, potencijalno prekidanje svih aktivnosti i gašenje udruga

DOBROVOLJNA VARTOGASNA DRUŠTVA

- ❖ česta promjena zakona
- ❖ sve teži uvjeti za obavljanje djelatnosti DVD-a
- ❖ klimatske promjene

11 VIZIJA RAZVOJA OPĆINE DRAŽ

Formulirana vizija razvoja rezultat je sažetih želja, planova i mogućnosti. Ona izražava željeni smjer u kojem bi općina Draž trebala ići. Izraz je konsenzusa svih dionika a temeljena je na raspoloživim potencijalima i mogućnostima koje se žele ostaviti u nasljeđe budućim generacijama. Da bi se vizija ostvarila, mora biti dio svijesti i nastojanja svakog žitelja. Treba biti motivacija i onima koji su spremni uložiti svoje resurse kako bi se ostvario ukupni gospodarski i društveni razvoj. Vizija razvoja općine Draž glasi:

Općina Draž je područje bogate prirodne i kulturne baštine, sačuvanog identiteta i tradicije, na kojem su poljoprivreda i turizam pokretač razvoja ostalih djelatnosti, a učinkovita lokalna uprava stvara uvjete za ukupan gospodarski i društveni razvoj, stoga je ovo poželjno mjesto za život i rad, u kojem mladi trajno ostaju, a gosti rado dolaze i ponovo se vraćaju.

Pogled sa Draž planine, Foto:Zvonimir Janković

12 STRATEŠKI RAZVOJNI CILJEVI, PRIORITETI I MJERE

Za realizaciju vizije razvoja određeni su dugoročni strateški ciljevi kao rezultat analize postojećeg stanja te definiranih potreba područja.

STRATEŠKI CILJ 1. UNAPRJEĐENJE JAVNE INFRASTRUKTURE I UČINKOVITO UPRAVLJANJE PODRUČJEM	
PRIORITET	MJERA
1.1.	UNAPRJEĐENJE PROMETNE INFRASTRUKTURE
1.1.1.	Izgradnja i održavanje lokalnih i nerazvrstanih cesta i ostale prometne infrastrukture
1.1.2.	Izgradnja i održavanje nogostupa
1.1.3.	Izgradnja i održavanje biciklističkih staza
1.1.4.	Izgradnja i održavanje poljskih, šumskih i planinskih (surduka) puteva
1.1.5.	Poticanje razvoja infrastrukture u riječnom prometu
1.2.	UNAPRJEĐENJE KOMUNALNE INFRASTRUKTURE
1.2.1.	Dovršetak vodovodne mreže u svim naseljima
1.2.2.	Izgradnja sustava odvodnje otpadnih voda
1.2.3.	Izgradnja i unaprjeđenje sustava javne rasvjete
1.2.4.	Izgradnja i priključenje na plinsku mrežu
1.2.5.	Uređenje i održavanje groblja u naseljima
1.2.6.	Izgradnja, uređenje i održavanje javnih površina (trgova, parkova)
1.3.	UNAPRJEĐENJE OSTALE INFRASTRUKTURE
1.3.1.	Izgradnja i održavanje objekata odgojno-obrazovne, sportsko-rekreativne i kulturno-umjetničke namjene
1.3.2.	Očuvanje, obnova i održivo korištenje prirodne i kulturne baštine
1.3.3.	Obnova i opremanje vatrogasnih domova
1.3.4.	Obnova i opremanje društvenih domova i domova kulture
1.3.5.	Obnova i održavanje sakralnih objekata
1.3.6.	Poticanje poboljšanja dostupnosti širokopojasnog pristupa internetu

STRATEŠKI CILJ 1. UNAPRJEĐENJE JAVNE INFRASTRUKTURE I UČINKOVITO UPRAVLJANJE PODRUČJEM	
1.4.	UNAPRJEĐENJE SUSTAVA ENERGETSKE UČINKOVITOSTI, GOSPODARENJA OTPADOM I ZAŠTITA PRIRODE I OKOLIŠA
1.4.1.	Sprječavanje nastanka i sanacija divljih deponija
1.4.2.	Unaprjeđenje sustava razvrstavanja otpada i povećanje svijesti stanovništva o korisnosti razvrstavanja otpada
1.4.3.	Izgradnja reciklažnih dvorišta
1.4.4.	Povećanje energetske učinkovitosti javnih zgrada i zgrada u vlasništvu općine
1.4.5.	Provedba mjera za zaštitu zraka, vode, tla i očuvanja biološke raznolikosti
1.4.6.	Unaprjeđenje sustava zaštite i spašavanja te ulaganje u DVD-a općine Draž
1.5.	UČINKOVITO UPRAVLJANJE LOKALNOM SAMOUPRAVOM
1.5.1.	Razvoj ljudskih resursa u lokalnoj samoupravi
1.5.2.	Unaprjeđenje modela dodjele sredstava udrugama iz proračuna JLS
1.5.3.	Poticanje procesa cjeloživotnog učenja
1.5.4.	Izrada i ažuriranje prostorno- planske dokumentacije JLS
1.5.5.	Unaprjeđenje prekogranične i međunarodne suradnje
1.5.6.	Osnivanje komunalnog pogona Općine Draž
1.6.	UNAPRJEĐENJE SOCIJALNE INFRASTRUKTURE I POLOŽAJA SOCIJALNO OSJETLJIVIH SKUPINA
1.6.1.	Programi potpore za starije i nemoćne osobe te ostale ranjive skupine
1.6.2.	Unaprjeđenje socijalnih usluga
1.6.3.	Poticanje razvoja socijalnog poduzetništva
1.7.	JAČANJE KAPACITETA CIVILNOG DRUŠTVA
1.7.1.	Financijske, tehničke i ostale potpore osnivanju i djelovanju lokalnih udruga
1.7.2.	Potpora udrugama u planiranju, prijavi i provedbi projekata
1.7.3.	Osobita potpora radu udruga iz područja kulture, umjetnosti i sporta te potpora promicanju i jačanju manifestacija i događaja koje organiziraju

STRATEŠKI CILJ 2. RAZVOJ KONKURENTNE POLJOPRIVREDE I OSTALIH GOSPODARSKIH DJELATNOSTI

PRIORITET	MJERA
2.1.	JAČANJE PREDUVJETA ZA RAZVOJ KONKURENTNE POLJOPRIVREDE
2.1.1.	Poticanje povećanja stupnja finalizacije proizvoda
2.1.2.	Poticanje ulaganja u modernizaciju proizvodnih procesa
2.1.3.	Poticanje ekološke poljoprivrede i uzgoja autohtonih vrsta i pasmina
2.1.4.	Poticanje ulaganja u navodnjavanje
2.1.5.	Poticanje ulaganja u trajne nasade
2.1.6.	Podrška diversifikaciji poljoprivredne proizvodnje
2.1.7.	Poticanje ulaganja u obnovljive izvore energije
2.1.8.	Ulaganje u mjere prevencije štete od divljači
2.2.	UNAPRIJEĐENJE POSLOVNE INFRASTRUKTURE
2.2.1.	Izgradnja poslovnih zona
2.2.2.	Izgradnja i sanacija pristupnih cesta i makadamskih putova
2.2.3.	Poticanje izgradnje i obnove proizvodno-skladišnih kapaciteta (mlina, silosa, sušara, hladnjača, klaonice)
2.3.	POSLOVNA SURADNJA I UMREŽAVANJE
2.3.1.	Poticanje zadrugarstva, udruživanja i osnivanja proizvođačkih grupa
2.3.2.	Poticanje uspostave kratkog lanca opskrbe
2.3.3.	Umrežavanja poljoprivrednih proizvođača i dionika u turizmu

STRATEŠKI CILJ 3. RAZVOJ I UNAPRJEĐENJE TURIZMA		
PRIORITET	MJERA	
3.1.	IZGRADNJA TURISTIČKE INFRASTRUKTURE	
3.1.1.	Uređenje turističkih zona i kupališta	
3.1.2.	Uređenje ribolovnih staza i prateće infrastrukture	
3.1.3.	Uređenje vinskih cesta	
3.1.4.	Podrška uređenju izletišta, kampova	
3.1.5.	Izgradnja, obnova i označavanje trekking staza, planinarskih staza i ostalih tematskih putova	
3.1.6.	Podrška proširenju i unapređenju smještanih kapaciteta i ugostiteljskih objekata	
3.2.	RAZVOJ I UNAPRJEĐENJE POSEBNIH OBLIKA TURIZMA	
3.2.1.	Razvoj adrenalinskog turizma kroz izgradnju sadržaja turističke infrastrukture (zip line sustavi, adrenalinske atrakcije)	
3.2.2.	Razvoj sportskog turizma kroz izgradnju sportsko-rekreativne infrastrukture	
3.2.3.	Razvoj eno i gastro turizma uz izgradnju i opremanje kušaonica, vinskih podruma, restorana	
3.2.4.	Unaprjeđenje lovnog i ribolovnog turizma te ulaganje u smještajne kapacitete i prateću infrastrukturu	
3.2.5.	Unaprjeđenje cikloturizma te ulaganje u prateću infrastrukturu	
3.3.	JAČANJE KAPACITETA I ULOGE TZ OPĆINE DRAŽ	
3.3.1.	Unaprjeđenje kompetencija djelatnika TZ Općine Draž te jačanje administrativnih i financijskih kapaciteta	
3.3.2.	Podrška organizaciji i promicanju manifestacija sa područja općine	
3.3.3.	Podrška osnivanju turističke agencije, stvaranje turističke destinacije, razvoj novih turističkih proizvoda	

13 PROVEDBA STRATEŠKOG RAZVOJNOG PROGRAMA

Provedba Strateškog razvojnog programa Općine Draž najvećim dijelom je upravo u nadležnosti Općine Draž jer lokalna samouprava mora stvarati uvjete za ukupan gospodarski i društveni razvoj, kako je i definirano u viziji razvoja općine. Da bi se postavljena vizija i strateški ciljevi razvoja ostvarili, nužna je suradnja javnog, privatnog i civilnog sektora, dakle koordinirana akcija svih dionika. Svrha ovog razvojnog programa je stvoriti preduvjete za što kvalitetnije djelovanje privatnog sektora kako bi se ojačalo lokalno gospodarstvo, pa bi time lokalna uprava povećala svoje prihode od poreza i drugih javnih davanja, kojima bi zatim, u većem obimu mogla podupirati djelovanje civilnog sektora.

Za uspješnu provedbu Strateškog razvojnog programa odnosno planiranih projekata neophodno je imati odgovarajuće organizacijske, ljudske i financijske resurse.

13.1 Institucionalni resursi za provedbu i iskustva

Organizacijski kapaciteti Općine Draž su zadovoljavajući. Jačanje ljudskih resursa je prioritet, jer samo stručna, savjesna i profesionalna lokalna uprava može svojim radom doprinijeti ukupnom razvitku te time posredno povećati i financijske kapacitete. Usvajanje novih znanja i vještina te konstantno usavršavanje postojećih neophodno je za projektno financiranje te upravljanje projektima.

Općina Draž u Jedinostvenom upravnom odjelu ima četiri stalno zaposlene osobe.

Valentina Avdičević mag. iuris, viši stručni suradnik za poslove opće uprave. Posjeduje certifikat za provedbu postupaka javne nabave. Ima višegodišnje iskustvo za pripremu i provedbu infrastrukturnih projekata. Sudjelovala je u pripremi i provedbi općinskih projekata. Najznačajniju ulogu imala je u projektu „Dunavski pogled - uređenje javne turističke infrastrukture u mjestu Batina“ kao koordinator/stručnjak za javnu nabavu. U Općini Draž zaposlena od 2009. godine.

Jela Šovakov stručni suradnik za računovodstvo i financije sa dugogodišnjim iskustvom u tom području. Bila je član projektnog tima za provedbu projekta „Dunavski pogled - uređenje javne turističke infrastrukture u mjestu Batina“. Zaposlena u Općini Draž od 1994. godine.

Jasmina Gujčić administrativni tajnik sa dugogodišnjim iskustvom u upravno-pravnim poslovima, zaposlena u Općini Draž od 1994. godine.

Ljiljana Kuštro viši referent za komunalno gospodarstvo također sa višegodišnjim iskustvom u upravno-pravnim poslovima, zaposlena u Općini Draž od 1996. godine.

Ana Lazić dipl. iuris, vanjski stručni suradnik Općine Draž, član odbora za Program pripreme i provedbe razvojnih projekata za financiranje iz fondova Europske unije Vijeća Općine Draž. Certificirani stručnjak za upravljanje projektnim ciklusom i upravljanje projektima u ruralnom razvoju. Osposobljena za strateško planiranje. Završila programe izobrazbe za

razvoj lokalne zajednice, ruralni turizam, knjigovodstvo OPG-a te ekološku poljoprivredu. Certificirani stručnjak iz područja javne nabave. Sudjelovala u pripremi i provedbi projekta iz raznih fondova i programa. Aktivna u radu s civilnim sektorom.

Općina Draž trenutno broji 6 namještenika za komunalne poslove koji su raspoređeni po svim naseljima općine. Zaduženi su za obavljanje poslova uređenja i održavanja komunalnih površina.

Iskustva Općine Draž u pripremi i provedbi projekata iz raznih programa i fondova, te u svojstvu projektnog partnera su slijedeća;

2006. godine Općina Draž bila je partner u projektu „Složena kulturno turistička suradnja između Osječko-baranjske županije, Županije Baranya, Mađarska, Grada Osijeka i Grada Pečuha (Co-Cu-Co OBP) u Programu Interreg III a, program za susjedstvo SL-HU-CRO,20042006. Vrijednost projekta 432.425,00 €.

Općina Draž bila je u razdoblju 2012-2013. godine partner na projektu Wine Tour, Grant Contract IPA2007/HR/16IPO7001-040211, IPA IIIc - Regionalna konkurentnost, Mjera 1.1. - Poslovna infrastruktura, oznake EuropeAid/130393/M/ACT/HR. Ukupna vrijednost projekta 9.376.384,37 HRK.

Općina Draž je kroz Program usmjeravanja i rasporeda sredstava za poticanje regionalne infrastrukture i gospodarstva, te razvoj potpomognutih područja u 2012. godini za projekt Rekonstrukcija nerazvrstanih cesta PRPP-12 sufinanciran od Ministarstva regionalnog razvoja i fondova europske unije sa iznosom 400.000,00 HRK.

Općina Draž je u suradnji s Fondom za zaštitu okoliša osigurala je svim kućanstvima na području Općine Draž kante za razvrstavanje otpada. Vrijednost projekta je 680.445,00 HRK, od čega sredstva Fonda iznose 544.356,00 HRK.

„Dunavski pogled - uređenje javne turističke infrastrukture u mjestu Batina“ projekt je kojega je Općina Draž kao nositelj, u suradnji s projektnim partnerima Turističkom zajednicom Osječko-baranjske županije i Turističkom zajednicom Općine Draž provela u razdoblju od 26.rujna 2014. do 26.rujna 2016. godine. Ugovorom o dodjeli bespovratnih sredstava odobren je iznos od 8.054.712,92 HRK. Projekt je financiran sredstvima Europske unije iz Europskog fonda za regionalni razvoj i državnog proračuna RH kroz Operativni program Regionalna konkurentnost 2007-2013. - Shema dodjele bespovratnih sredstava za poslovnu i turističku infrastrukturu.

„Revitalizacija i opremanje plaže javnom turističkom infrastrukturom na Topoljskom Dunavcu u Dražu“ projekt je financiran sredstvima Ministarstva turizma u iznosu od 500.000,00 HRK.

„Sanacija nogostupa na području općine Draž“ projekt financiran sredstvima MRRFEU kroz Program održivog razvoja lokalne zajednice financiran u iznosu od 350.000,00 HRK.

Tijekom godina u više navrata realizirani su financijski manji projekti iz različitih programa i fondova.

13.1.1 Potporne institucije

Obzirom da je SRP Općine Draž dokument koji obuhvaća ne samo razvojne projekte javnog sektora, već i projekte privatnog sektora te projekte udruga koje djeluju na području općine, podrška i sudjelovanje potpornih institucija u narednom razdoblju biti će važna. Uloge ovih institucija biti će različite, neke će imati savjetodavnu funkciju, dok će se posredstvom LAG-a Baranja moći financirati razvojni projekti putem Mjere 19. LEADER iz Programa ruralnog razvoja RH 2014-2020.

Lokalna akcijska grupa Baranja (LAG Baranja) osnovan je 04.02.2010. godine sukladno Zakonu o udrugama. Sjedište LAG-a je u Belom Manastiru na adresi Imre Nagya 2.

Cilj djelovanja LAG-a Baranja je promicanje održivog razvoja i poboljšanje kvalitete života razvojem zajedništva i povezivanjem svih dionika lokalne zajednice na ruralnom području Baranje. Sukladno ciljevima LAG djeluje na području održivog razvoja, demokratske političke kulture, gospodarstva, obrazovanja, znanosti i istraživanja, međunarodne suradnje i zaštite okoliša i prirode. Svrha djelovanja je poticati primjenu načela LEADER programa te CLLD smjernica za integrirani održivi razvoj u ruralnim područjima⁴⁴.

LAG Baranja pokriva područje 10 jedinica lokalne samouprave, a čine ga Grad Beli Manastir, Općina Bilje, Općina Čeminac, Općina Darda, Općina Draž, Općina Jagodnjak, Općina Općina Kneževi Vinogradi, Općina Petlovac, Općina Popovac i Mjesni odbor „Osijek - lijeva obala“ u sastavu Grada Osijeka.

Općina Draž kao JLS je član LAG-a, a i neki gospodarstvenici sa područja općine su također članovi ali u osobnom svojstvu. Prilikom izrade Lokalne razvojne strategije LAG-a Baranja, Općina Draž te ostali članovi sa područja općine su aktivno sudjelovali u procesu izrade Strategije LAG-a. Također su prijavljeni projekti sa područja općine koji se žele financirati putem Mjere 19.

Poduzetnički centar Beli Manastir d.o.o. registriran je pri Trgovačkom sudu u Osijeku 14. rujna 2004. godine, a s radom je započeo 1. listopada 2004. godine. Sukladno Odlukama Gradskog i Općinskih vijeća, osnivači Poduzetničkog centra Beli Manastir su: Grad Beli Manastir, Općina Kneževi vinogradi i Općina Čeminac. Sjedište tvrtke je u Belom Manastiru, Ulica Kralja Tomislava 53.

Zadaci Poduzetničkog centra su pružanje pomoći i potpore nositeljima poduzetničkih pothvata na lokalnom nivou i poticanje poduzetništva interakcijom poslovne zajednice i lokalne samouprave⁴⁵.

PCBM d.o.o. pruža usluge poslovnog savjetovanja, pripreme i provedbe projekata, izrade poslovnih planova i investicijskih studija, izrade strateških razvojnih dokumenta.

Općina Draž i PCBM d.o.o. započeli su aktivnu poslovnu suradnju tijekom 2016. godine kroz pripremu projekta na natječaj za operaciju 7.2.2. iz Programa ruralnog razvoja RH 2014-

⁴⁴ <http://www.lag-baranja.hr/lag/images/dokumenti/LAG-20160604-Statut-LAG-a-Baranja-2016.pdf>

⁴⁵ <http://www.pcbm.hr/>

2020. Uslijedila je suradnja u procesu izrade SRP-a Općine Draž. Očekuje se i daljnja suradnja u pripremi i provedbi projekata odnosno pomoć u provedbi Strateškog razvojnog programa Općine Draž 2017-2020.

Baranjska razvojna agencija Grada Belog Manastira osnovana je 26. rujna 2014. godine sa svrhom poticanja razvoja gospodarstva, turizma, poljoprivrede i civilnog sektora kroz pripremu i provedbu projekata na području Grada Belog Manastira i pripadajućih naselja. Pruža usluge pripreme i provedbe projekata, izrade poslovnih planova, studija izvedivosti i analiza troškova i koristi, strateško planiranje, informiranje, savjetovanje te educiranje u vezi s pripremom i provedbom projekata⁴⁶.

Regionalna razvojna agencija Slavonije i Baranje d.o.o. za međunarodnu i regionalnu suradnju osnovana je odlukom gradskog vijeća Grada Osijeka od 21. prosinca 2005. godine te je registrirana pri Trgovačkom sudu u Osijeku 8. veljače, 2006. godine. U prosincu 2006. Društvu kao ravnopravni suosnivač pristupa Osječko-Baranjska županija te je 18. siječnja 2007. potpisan Društveni ugovor kojim se reguliraju pravni temelji Agencije. Sjedište Agencije je u Osijeku, Stjepana Radića 4. Agencija je osnovana s ciljem stvaranja operativnog tijela koji će kroz aktivno djelovanje služiti kao instrument razvoja regije, s posebnim naglaskom na EU fondove.

Vizija Agencije je biti poveznica javnog, privatnog i civilnog sektora u izgradnji strateških partnerstava kroz prijavu i provedbu projekata koji doprinose podizanju životnog standarda na području Slavonije i Baranje.

Misija Agencije je poticanje regionalnog razvoja koristeći dostupne fondove EU i ostale fondove međunarodne zajednice, u skladu s prioritetima Županijske razvojne strategije te privlačenje stranih investitora na području naše regije⁴⁷.

Općina Draž kao JLS Osječko-baranjske županije surađuje sa RRA SiB.

13.2 Financijski resursi za provedbu i izvori financiranja

Financijski kapaciteti su neophodni za svako djelovanje, osobito za provedbu svih planiranih projekata za realizaciju strateških ciljeva. Za jačanje financijskih resursa potrebno je povećanje prihoda odnosno vlastitih izvora financiranja. Prihodi ovise o realnom stanju obveznika javnih davanja (poreza, doprinosa i sl.) odnosno o broju i strukturi zaposlenih i razvijenosti gospodarstva općenito. **Općinski proračun** je ograničenih mogućnosti stoga je nužno planirati financiranje projekata i uz pomoć drugih dostupnih, vanjskih izvora financiranja.

⁴⁶ <http://www.bara-bm.hr/o-nama>

⁴⁷ http://www.slavonija.hr/index.php?option=com_content&task=view&id=18&Itemid=38

Općina Draž planira koristiti **Europske strukturne i investicijske fondove** kroz razne operativne programe, zatim nacionalne fondove poput **programa i fondova resornih ministarstva, zaklada i fondacija**.

Općina Draž će vjerojatno morati koristiti i **kreditna sredstva** kako bi osigurala predfinanciranje projekata. Postupak dobivanja suglasnosti za zaduživanje Općine, te davanja jamstva i suglasnosti Općine ustanovama i pravnim osobama u njihovom izravnom ili neizravnom vlasništvu, kao i obvezni sastojci zahtjeva, obvezni prilozi i dokumentacija te način izvještavanja o zaduživanju, danim jamstvima i suglasnostima uređeni su Pravilnikom o postupku zaduživanja te davanja jamstava i suglasnosti jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (Narodne novine, broj 55/09 i 139/10)⁴⁸.

Manje izgledan, ali ne i isključujući model financiranja je **Javno – privatno partnerstvo** kojim se financiraju uglavnom veliki infrastrukturni projekti i pružanje javnih usluga. Stoga Općina Draž ako i bude koristila ovakav potencijalni oblik suradnje odnosno financiranja projekata, vjerojatno će biti dionik nekog većeg partnerstva. Institut JPP-a uređuje Zakon o javno-privatnom partnerstvu „ U smislu ovoga Zakona javno-privatno partnerstvo je dugoročan ugovorni odnos između javnog i privatnog partnera predmet kojeg je izgradnja i/ili rekonstrukcija i održavanje javne građevine, u svrhu pružanja javnih usluga iz okvira nadležnosti javnog partnera⁴⁹“, kao i niz podzakonskih te *lex specialis* propisa.

13.2.1 Financijski resursi-proračun Općine Draž

Proces strateškog planiranja, izrade, donošenja i izvršenja proračuna od velike je važnosti za funkcioniranje lokalne samouprave. Dostatnost prihoda i njihov balans sa rashodima nužni su kako bi se predviđene aktivnosti i projekti koji se financiraju dijelom ili u cijelosti iz proračuna ostvarili. U uvjetima ograničenih proračunskih mogućnosti bitno je racionalno i održivo planiranje projekata i aktivnosti.

Ustavom Republike Hrvatske i Zakonom o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi utvrđeno je da jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave imaju prihode kojima financiraju rashode nastale obavljanjem poslova iz svog djelokruga.

Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave ostvaruju prihode iz:

- ❖ vlastitih izvora
- ❖ od zajedničkih poreza koji se dijele između države, općina/gradova i županija te
- ❖ od pomoći iz državnog i lokalnih proračuna

Namjenski prihodi i primici proračuna jesu pomoći, donacije, prihodi za posebne namjene, prihodi od prodaje ili zakupa imovine u vlasništvu države, odnosno jedinica lokalne i

⁴⁸ <http://www.mfin.hr/hr/lokalni-proracuni>

⁴⁹ <https://www.zakon.hr/z/198/Zakon-o-javno-privatnom-partnerstvu>

područne (regionalne) samouprave, naknade s naslova osiguranja i namjenski primici od zaduživanja i prodaje dionica i udjela.

Kapitalni rashodi jesu rashodi za nabavu nefinancijske imovine, rashodi za održavanje nefinancijske imovine, kapitalne pomoći (u okviru proračuna) te dodatna ulaganja u nefinancijsku imovinu.

Proračun je akt kojim se procjenjuju prihodi i primici te utvrđuju rashodi i izdaci jedinice lokalne samouprave za jednu godinu, u skladu sa zakonom i odlukom donesenom na temelju zakona, a donosi ga njezino predstavničko tijelo - općinsko vijeće.

Proračun se sastoji od **općeg i posebnog dijela**, a na razini jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i od plana razvojnih programa.

Opći dio proračuna čine *Račun prihoda i rashoda*.

Račun prihoda i rashoda proračuna sastoji se od: a) *Prihodi od poslovanja* (Prihodi od poreza, Pomoći iz inozemstva (darovnice) i od subjekata unutar općeg proračuna, Prihodi od imovine, Prihodi od upravnih i administrativnih pristojbi, pristojbi po posebnim propisima i naknada, Prihodi od prodaje proizvoda i robe te pruženih usluga i prihodi od donacija, b) *Prihodi od prodaje nefinancijske imovine* (Prihodi od prodaje neproizvedene dugotrajne imovine, Prihodi od prodaje proizvedene dugotrajne imovine). c) *Rashodi poslovanja* (Rashodi za zaposlene, Materijalni rashodi, Financijski rashodi, Subvencije, Naknade građanima i kućanstvima na temelju osiguranja i druge naknade, Ostali rashodi) d) *Rashodi za nabavu nefinancijske imovine* (Rashodi za nabavu proizvedene dugotrajne imovine).

Posebni dio proračuna sastoji se od plana rashoda i izdataka proračunskih korisnika iskazanih po vrstama, raspoređenih u programe koji se sastoje od aktivnosti i projekata.

Pri izradi **plana razvojnih programa** jedinice lokalne samouprave moraju uključiti proračunske i izvanproračunske korisnike iz svoje nadležnosti. Plan razvojnih programa jedinice lokalne samouprave sadrži ciljeve i prioritete razvoja jedinice lokalne samouprave povezane s programskom i organizacijskom klasifikacijom proračuna. Navedeno je potrebno zbog povezivanja ciljeva i prioriteta razvoja jedinice lokalne samouprave s proračunskim sredstvima. U planu razvojnih programa iskazuju se planirani rashodi proračuna vezani uz provođenje investicija, davanje kapitalnih pomoći i donacija u sljedeće tri godine.

29. Tablica - Realizacija proračuna Općine Draž u razdoblju 2013-2016

REALIZACIJA PRORAČUNA OPĆINE DRAŽ	2013.	2014.	2015.	2016.
PRIHODI	8.839.768,43	6.531.534,78	12.873.350,36	9.265.398,33
RASHODI	8.468.234,66	6.102.043,44	11.692.605,08	8.069.997,13
VIŠAK PRIHODA ZA PRIJENOS U SLIJEDEĆU GODINU	371.533,77	429.491,34	1.180.745,28	1.195.401,20

30. Tablica - Proračun Općine Draž

PRORAČUN OPĆINE DRAŽ			
I. OPĆI DIO			
A. RAČUN PRIHODA I RASHODA			
KONTO NAZIV	PLAN 2017.	PROJEKCIJA ZA 2018.	PROJEKCIJA ZA 2019.
6 PRIHODI POSLOVANJA	5.937.900,00	4.218.500,00	3.858.500,00
7 PRIHODI OD PRODAJE NEFINANCIJSKE IMOVINE	1.448.352,96	1.570.000,00	1.580.000,00
3 RASHODI POSLOVANJA	6.718.400,00	5.673.500,00	5.523.500,00
4 RASHODI ZA NABAVU NEFINANCIJSKE IMOVINE	1.117.852,96	715.000,00	615.000,00
RAZLIKA - VIŠAK/MANJAK ((6 + 7) - (3 + 4))	-450.000,00	-600.000,00	-700.000,00
VIŠAK PRIHODA IZ PRETHODNIH GODINA	450.000,00	600.000,00	700.000,00
UKUPNO RAČUN PRIHODA I RASHODA	0,00	0,00	0,00
UKUPNO PRIHODI I PRIMICI	7.386.252,96	5.788.500,00	5.438.500,00
VIŠAK PRIHODA IZ PRETHODNIH GODINA	450.000,00	600.000,00	700.000,00
SVEUKUPNO PRIHODI I PRIMICI	7.836.252,96	6.388.500,00	6.138.500,00
UKUPNO RASHODI I IZDACI	7.836.252,96	6.388.500,00	6.138.500,00
VIŠAK/MANJAK + NETO FINANCIRANJE	0,00	0,00	0,00

13.2.2 Izvori financiranja

Europski strukturni i investicijski fondovi (ESI) kroz Operativne programe, kao **potencijalni** izvori financiranja razvojnih projekata za javni, privatni te civilni sektor općine Draž, su sljedeći;

Europski fond za regionalni razvoj (EFRR) promiče uravnoteženi razvoj u različitim regijama Europske unije.

Europski socijalni fond (ESF) državama članicama pruža potporu za ulaganje u ljudski kapital i jačanje konkurentnosti europskog gospodarstva. Aktivnosti financirane iz ESF pomažu ljudima da unaprijede svoje vještine i lakše se integriraju na tržište rada, usmjerene su na borbu protiv siromaštva i socijalne isključenosti te na poboljšanje učinkovitosti javne uprave.

Kohezijski fond (KF) ulaže u projekte povezane s prijevozom i okolišem u zemljama čiji je bruto nacionalni dohodak (BND) po stanovniku manji od 90 % prosjeka EU-a.

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFRR) usmjeren je na rješavanje posebnih izazova s kojima se suočavaju ruralna područja EU-a.

Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014. 2020. Europska komisija je odobrila 12. prosinca 2014. godine, čime je Hrvatskoj otvoren put za korištenje 6,881 milijarde eura iz Europskog fonda za regionalni razvoj i Kohezijskog fonda. Programom se provodi kohezijska politika EU-a i doprinosi cilju *Ulaganje za rast i radna mjesta* kroz poticanje ulaganja u infrastrukturne investicije (u područjima prometa, energetike, zaštite okoliša, ICT-a) i pružanje potpore razvoju poduzetništva i istraživačkih djelatnosti⁵⁰.

31. Tablica - raspodjela sredstava EU-a po prioritetnim osima u OPKK 2014-2020.

Prioritetna os	Alokacija ESIF (EUR)
1. Jačanje gospodarstva primjenom istraživanja i inovacija	664.792.165
2. Korištenje informacijske i komunikacijske tehnologije	307.952.676
3. Poslovna konkurentnost	970.000.000
4. Promicanje energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije	531.810.805
5. Klimatske promjene i upravljanje rizicima	245.396.147
6. Zaštita okoliša i održivost resursa	1.987.360.608
7. Povezanost i mobilnost	1.310.205.755
9. Socijalno uključivanje i zdravlje	356.500.000
10. Obrazovanje, vještine i cjeloživotno učenje	270.914.791
Tehnička pomoć	236.112.612
Ukupno	6.881.045.559

Operativni program Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020. Europska komisija je odobrila 18. prosinca 2014. godine. Kroz ovaj program Hrvatska može koristiti sredstva iz Europskog socijalnog fonda. Cilj programa je pridonijeti rastu zapošljavanja i jačanju socijalne kohezije u Hrvatskoj. Njegova je ukupna vrijednost 1,85 milijardi eura, od čega se 1,58 milijardi financira iz proračuna Europske unije, uključujući 66 milijuna eura iz Inicijative za zapošljavanje mladih.

⁵⁰ <http://www.strukturnifondovi.hr/op-konkurentnost-i-kohezija-2014-2020-779>

32. Tablica – raspodjela sredstava EU-a po prioritetnim osima u OPULJP 2014-2020

Prioritetna os	Alokacija ESIF (EUR)
1. Visoka zapošljivost i mobilnost radne snage	532.933.273
2. Socijalno uključivanje	328.000.000
3. Obrazovanje i cjeloživotno učenje	450.000.000
4. Dobro upravljanje (Pametna administracija)	191.276.944
Tehnička pomoć	80.000.000
Ukupno	1.582.210.217

Program ruralnog razvoja 2014.-2020. službeno je odobren 26.05.2015. Ruralni razvoj, kao drugi stup Zajedničke poljoprivredne politike (ZPP) financiran je sredstvima Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR). Program ima 3 strateška cilja: CILJ 1. Poticati konkurentnost poljoprivrede, CILJ 2. Osigurati održivo upravljanje prirodnim resursima i klimatskim promjenama, CILJ 3. Postići uravnotežen teritorijalni razvoj ruralnih područja, uključujući stvaranje i očuvanje radnih mjesta.

Program ruralnog razvoja je osobito zanimljiv za gospodarstvenike, udruge ali i samu Općinu Draž kao jedinicu lokalne samouprave. Za sva 3 sektora Programom su predviđene Mjere/Podmjere/Operacije kroz koje će se putem raspisanih natječaja moći podnositi Zahtjevi za potporu te na taj način financirati niz projekata iz Strateškog razvojnog programa Općine Draž, čija je izrada i sama financirana kroz Mjeru 7.

Programom je definirano niz mjera koje imaju za cilj povećanje konkurentnosti hrvatske poljoprivrede, šumarstva i prerađivačke industrije, ali i unaprjeđenja životnih i radnih uvjeta u ruralnim područjima uopće. U nastavku donosimo sve **mjere PRR 2014-2020.**

M1 – Prenošenje znanja i aktivnosti informiranja, **M2** – Savjetodavne službe, službe za upravljanje poljoprivrednim gospodarstvom i pomoć poljoprivrednim gospodarstvima ,
M3 – Sustavi kvalitete za poljoprivredne proizvode i hranu , **M4** – Ulaganja u fizičku imovinu ,
M5 – Obnavljanje poljoprivrednog proizvodnog potencijala narušenog elementarnim nepogodama i katastrofalnim događajima te uvođenje odgovarajućih preventivnih aktivnosti
M6 – Razvoj poljoprivrednih gospodarstava i poslovanja, **M7** – Temeljne usluge i obnova sela u ruralnim područjima, **M8** – Ulaganja u razvoj šumskih područja i poboljšanje održivosti šuma, **M9** – Uspostava proizvođačkih grupa i organizacija, **M10** – Poljoprivreda, okoliš i klimatske promjene, **M11** – Ekološki uzgoj, **M13** – Plaćanja područjima s prirodnim ograničenjima ili ostalim posebnim ograničenjima, **M16** – Suradnja, **M17** – Upravljanje rizicima, **M18** – Financiranje dodatnih nacionalnih izravnih plaćanja za Hrvatsku, **M19** – LEADER (CLLD), **M20** – Tehnička pomoć.

33. Tablica prioriteta PRR RH 2014-2020

Prioritet	Alokacija (EUR)
1. Promicanje znanja i inovacija u poljoprivredi, šumarstvu i ruralnim područjima	Sredstva za postizanje ciljeva u okviru Prioriteta 1 raspoređena su unutar prioriteta 2-6
2. Povećanje održivosti poljoprivrednih gospodarstava te konkurentnosti svih vrsta poljoprivrednih djelatnosti u svim regijama, promovirajući pri tome i inovacijske poljoprivredne tehnologije, kao i održivo upravljanje šumama	600.545.085,72
3. Promicanje organiziranja lanca prehrane, uključujući preradu i trženje poljoprivrednih proizvoda, dobrobit životinja te upravljanje rizicima u poljoprivredi	237.632.367,48
4. Obnavljanje, očuvanje i poboljšanje ekosustava vezanih uz poljoprivredu i šumarstvo	561.119.748,96
5. Promicanje učinkovitosti resursa i pomaka prema klimatski elastičnom gospodarstvu s niskom razinom ugljika u poljoprivrednom, prehrambenom i šumarskom sektoru	170.508.210,00
6. Promicanje socijalne uključenosti, smanjenje siromaštva i gospodarski razvoj u ruralnim područjima	401.382.525,79
TEHNIČKA POMOĆ	55.034.562,05
UKUPNO	2.026.222.500,00

Europski fond za pomorstvo i ribarstvo (EFPR) je financijski instrument Europske unije za programsko razdoblje 2014.-2020. koji će doprinijeti postizanju ciljeva nove, reformirane Zajedničke ribarstvene politike (ZRP) i poticati provedbu Integrirane pomorske politike (IPP) Europske unije kroz **Operativni program za pomorstvo i ribarstvo 2014-2020**. Ribarima pomaže u prihvaćanju održivih ribolovnih praksi, a priobalnim zajednicama u diversifikaciji njihovih gospodarstava, čime se poboljšava kvaliteta života na europskim obalama. Obzirom da na području općine Draž ovlaštenika povlastice za gospodarski ribolov i/ili akvakulturu trenutno nema (u posljednjih par godina objavljeni su svi ribarski obrti sa područja općine Draž koji su imali povlastice), irelevantno je na ovome mjestu detaljnije informirati o fondu i programu.

Europska teritorijalna suradnja, kao drugi cilj kohezijske politike za razdoblje 2014.-2020., odnosi se na stvaranje podloge za razvoj koordinirane, sustavne i strateški usmjerene suradnje na lokalnoj, regionalnoj i središnjoj državnoj razini s partnerima iz susjednih zemalja i ostalih regija Europske unije. Time bi se kroz zajednički pristup na odgovarajućoj administrativno-teritorijalnoj razini smanjio negativan utjecaj granica i promovirala društveno-gospodarska kohezija. Teritorijalna suradnja može biti **prekogranična**,

transnacionalna i međuregionalna. U nastavku ćemo prikazati samo one programe teritorijalne suradnje u kojima Općina Draž odnosno subjekti sa područja općine mogu biti potencijalni prijavitelji ili partneri.

Program prekogranične suradnje INTERREG V-A Mađarska-Hrvatska 2014.-2020.

Program prekogranične suradnje Mađarska – Hrvatska 2014.-2020. nastavak je suradnje dviju država, odnosno pograničnih regija iz prethodnog programskog razdoblja, osnaživanja postojećih i izgradnje novih partnerstva, nadogradnje postignutih rezultata i daljnje razmjene iskustava između dviju država sudionica Programa te rješavanje zajedničkih izazova koji su identificirani u pograničnim regijama. Glavna svrha programa je smanjiti negativne učinke granica kao administrativnih, pravnih i fizičkih zapreka, riješiti zajedničke probleme i iskoristiti neiskorištene potencijale. Odobren je od strane Europske komisije 7. rujna 2015. godine.

34. Tablica Prioritetne osi i tematski ciljevi INTERREG V-A Mađarska-Hrvatska

Prioritetna os (tematski cilj)	Alokacija (EUR) iz ERDF
1 Ekonomski razvoj (tematski cilj 3c Podrška stvaranju i unapređivanju naprednih kapaciteta za razvoj proizvoda i usluga)	9.960.300
2 Održivo korištenje prirodnih i kulturnih dobara (tematski cilj 6c – Očuvanje, zaštita, promocija i razvoj prirodnog i kulturnog nasljeđa, tematski cilj 6d - Očuvanje i obnova bioraznolikosti i tla, promocija usluga vezanih uz ekosustav, uključujući kroz sustav Natura 2000 i zelenu infrastrukturu)	27.203.413 8.576.241
3 Suradnja (tematski cilj 11 - poboljšanje institucionalnih kapaciteta i učinkovita javna uprava kroz promicanje suradnje u zakonodavstvu i administraciji između građana i institucija)	5.717.494
4 Ulaganje u obrazovanje (tematski cilj 10 - ulaganje u vještine i cjeloživotno učenje kroz razvoj i provedbu zajedničkih obrazovnih aktivnosti, strukovno osposobljavanje i programe osposobljavanja)	5.717.494

INTERREG IPA Program prekogranične suradnje Hrvatska – Srbija 2014.-2020

IPA program prekogranične suradnje Hrvatska – Srbija 2014.-2020. nastavak je suradnje dviju država, odnosno pograničnih regija iz prethodnog programskog razdoblja, osnaživanja postojećih i izgradnje novih partnerstva, nadogradnje postignutih rezultata i daljnje razmjene iskustava između dviju država sudionica programa. Značajna novost u novom programskom razdoblju leži u činjenici da Republika Hrvatska preuzima dužnost upravljačkog tijela programa i u tom svojstvu koordinira proces izrade ključnog programskog dokumenta (programa suradnje) te je započela s intenzivnim radom na njegovoj pripremi uspostavom Radne skupine za programiranje u kolovozu 2013. godine. Program suradnje odobren je od strane Europske komisije 24. kolovoza 2015. godine.

35. Tablica INTERREG IPA Program prekogranične suradnje Hrvatska – Srbija

Prioritetna os (tematski cilj)	Alokacija (EUR) iz ERDF
1 Poboljšanje kvalitete socijalnih i zdravstvenih usluga u programskom području	5.143.978,20
2 Zaštita okoliša i biološke raznolikosti, poboljšanje prevencije rizika te promicanje održive energije i energetske učinkovitosti	9.602.092,64
4 Doprinošenje razvoju turizma i očuvanje kulturne i prirodne baštine	8.573.297,00
7 Jačanje konkurentnosti i razvoja poslovnog okruženja u programskom području	7.544.501,36

Program transnacionalne suradnje INTERREG V-B DUNAV 2014.- 2020.

Program suradnje odobren je od strane Europske komisije 20. kolovoza 2015. godine. U Programu transnacionalne suradnje Dunav sudjeluje devet država članica Europske unije: Austrija, Njemačka (s dvije regije), Slovačka, Češka, Slovenija, Mađarska, Rumunjska, Bugarska i Hrvatska; tri IPA države: Bosna i Hercegovina, Crna Gora i Srbija te dvije ENI partnerske države: Moldavija i Ukrajina (s četiri regije). Upravljačko tijelo Programa je Ministarstvo nacionalnog gospodarstva Mađarske. Program je financiran iz Europskog fonda za regionalni razvoj.

36. Tablica Tematski prioriteti Programa INTERREG V-B DUNAV 2014.- 2020

Prioritetna os	Alokacija (EUR)
Inovativna i socijalno odgovorna Dunavska regija	72.995.850
Okolišno i kulturno odgovorna Dunavska regija	83.423.830
Bolje povezana i energetska odgovorna Dunavska regija	49.929.453
Dobro upravljana Dunavska regija	30.908.710

Program INTERREG V-B DUNAV 2014.- 2020 se nadovezuje na **Strategiju EU za dunavsku regiju tzv. Dunavska strategija**. To je makroregionalna strategija u okviru koje će se raditi na rješavanju zajedničkih izazova i potreba u pojedinim područjima gdje se očekuje da će transnacionalna suradnja ostvariti konkretne rezultate.

Dunavskom strategijom obuhvaćeno je 14 država dunavskog riječnog sliva: Njemačka (savezne pokrajine Baden-Württemberg i Bavarska), Austrija, Slovačka, Mađarska, Hrvatska, Srbija, Rumunjska, Bugarska, Moldova, Ukrajina, Češka, Slovenija, Bosna i Hercegovina i Crna Gora. Ukupna populacija regije je preko 110 milijuna stanovnika.

Dunavska strategija se temelji se na 2 dokumenta: 1. Komunikacija Europske komisije Europskom parlamentu, Vijeću Europske unije, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru te Odboru regija o Strategiji EU za dunavsku regiju; 2. Akcijskom planu.

U okviru Dunavske strategije utvrđena su 4 glavna cilja (stupa suradnje):

1. Povezivanje dunavske regije
2. Očuvanje okoliša u dunavskoj regiji
3. Izgradnja prosperiteta u dunavskoj regiji
4. Jačanje institucionalnih kapaciteta i sigurnost

Prioriteti Republike Hrvatske u okviru Dunavske strategije su:

1. unapređenje inter-modalnog prometa i učinkovito povezivanje dunavske regije s jadranskom obalom;
2. povećanje gospodarske konkurentnosti kroz razvoj poduzetništva, modernizaciju poljoprivrede i razvoj posebnih oblika turizma;
3. zaštita okoliša, prevencija rizika i razvoj obnovljivih izvora energije;
4. jačanje ljudskih potencijala.

Strategija EU za dunavsku regiju treba se razvijati i provoditi isključivo kroz postojeće strukture i institucije, primjenjuje se načelo 3 „NE” (NE novim institucijama, NE novim izvorima financiranja i NE novom zakonodavstvu).

Po dvije države, sudionice Dunavske strategije, koordiniraju pojedina prioritetna područja Akcijskog plana. Uloga koordinatora prioritetnog područja je osigurati provedbu aktivnosti određenih Akcijskim planom. To podrazumijeva organizaciju redovitih sastanaka na razini Upravljačkih skupina za pojedina prioritetna područja. Upravljačku skupinu čine predstavnici relevantnih resora svih država Dunavske strategije za određeno područje, dakle u Upravljačkoj skupini svakog prioritetnog područja sudjeluje i po jedan hrvatski predstavnik. Zadatak koordinatora prioritetnih područja je omogućavanje umrežavanja voditelja projekata s partnerima u dunavskoj regiji, kao i asistencija pri pronalaženju odgovarajućeg instrumenta financiranja.

Projekti koje Upravljačka skupina ocijeni relevantnima za ciljeve određenog prioritetnog područja Strategije dobivaju **pismo preporuke ili oznaku (label) Dunavske strategije**, ovisno o praksi Upravljačke skupine za određeno prioritetno područje. Pismo preporuke se prilaže projektnoj dokumentaciji kod prijavljivanja projekata za financiranje iz EU fondova kako bi se njihova važnost prepoznala unutar programa.

Obzirom da je općina Draž (Batina) smještena na rijeci Dunav uvrstili smo i ovaj strateški dokument. Kao poveznica Strateškog razvojnog programa Općine Draž i Dunavske strategije instrumenti su financiranja projekata Dunavske strategije koji mogu biti nacionalna,

regionalna i lokalna sredstva, EU fondovi, te sredstva drugih međunarodnih financijskih institucija i donatora⁵¹.

Nacionalni izvori financiranja putem raznih Programa resornih ministarstva te Programa zaklada su izvor koji Općina Draž, udruge i gospodarstvenici mogu koristiti i u narednom razdoblju.

Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije - Program održivog razvoja lokalne zajednice (<https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/programi-417/program-odrzivog-razvoja-lokalne-zajednice/454>).

Ministarstvo turizma (<http://www.mint.hr/default.aspx?id=370>)

Ministarstvo kulture (<http://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=68>)

Ministarstvo socijalne politike i mladih (<http://www.mspm.hr/istaknuteteme/natjecaji-udruge-zaposljavanje-eu-fondovi/1696>)

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta (<http://public.mzos.hr/Default.aspx>)

Ministarstvo poduzetništva i obrta (<https://poduzetnistvo.gov.hr/vijesti/8>)

Zaklada Kultura Nova (<http://kulturanova.hr/>)

Zaklada Slagalica (<http://www.zaklada-slagalica.hr/hr/natjecaji/>)

Osječko-baranjska županija također ima Programe dodjele bespovratnih sredstava za različite skupine korisnika sa svoga područja; JLS-e, udruge te gospodarstvenike.

---

⁵¹ <https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-1939/eu-fondovi/financijsko-razdoblje-eu-2014-2020/dunavska-strategija-strategija-eu-za-dunavsku-regiju/355>

14 AKCIJSKI PLAN PROVEDBE

Akcijski plan je sredstvo operacionalizacije i provedbe Strateškog razvojnog programa Općine Draž. Omogućuje strukturiran pregled mjera sa pokazateljima, ciljnim korisnicima, potencijalnim izvorima financiranja te okvirno vrijeme provedbe. U Akcijskom planu nisu navedena ukupno planirana sredstva, ali u Bazi projektnih prijedloga i ideja navedeni su i iznosi potrebnih financijskih sredstava za realizaciju konkretnih projekta.

STRATEŠKI CILJ 1. UNAPRJEĐENJE JAVNE INFRASTRUKTURE I UČINKOVITO UPRAVLJANJE PODRUČJEM

PRIORITET 1.1. UNAPRJEĐENJE PROMETNE INFRASTRUKTURE

Mjera	1.1.1. Izgradnja i održavanje lokalnih i nerazvrstanih cesta i ostale prometne infrastrukture
Pokazatelji	Broj metara izgrađenih, rekonstruiranih i saniranih cesta
Ciljni korisnici	Lokalno stanovništvo, gospodarstvenici, JLS, posjetitelji, ostali.
Izvori	PRR M7 M19, MRRFEU PORLZ, proračun Općine Draž, programi OBŽ.
Vrijeme provedbe	2017. – 2020.
Mjera	1.1.2. Izgradnja i održavanje nogostupa
Pokazatelji	Broj metara izgrađenih, rekonstruiranih i saniranih nogostupa i duljina novih
Ciljni korisnici	Lokalno stanovništvo, gospodarstvenici, JLS, posjetitelji, ostali.
Izvori	PRR M7, MRRFEU PORLZ, proračun Općine Draž, programi OBŽ
Vrijeme provedbe	2017. – 2020.
Mjera	1.1.3. Izgradnja i održavanje biciklističkih staza
Pokazatelji	Broj metara izgrađenih, rekonstruiranih i obnovljenih biciklističkih staza
Ciljni korisnici	Turisti, posjetitelji, gospodarstvenici, lokalno stanovništvo, JLS, ostali.
Izvori	PRR M7 M19, OPKK PO6, INTERREG HR-HU PO2, INTERREG IPA HR-SR PO3, HTZ i MINT, proračun Općine Draž
Vrijeme provedbe	2017. – 2020.

PRIORITET 1.1. UNAPRJEĐENJE PROMETNE INFRASTRUKTURE

Mjera	1.1.4. Izgradnja i održavanje poljskih, šumskih i planinskih (surduka) puteva
Pokazatelji	Metri izgrađenih, rekonstruiranih i saniranih poljskih, šumskih i planinskih puteva
Ciljni korisnici	Privatni i javni šumoposjednici, ostali gospodarstvenici, lokalno stanovništvo
Izvori	PRR M4 M7 M8, OPKK PO6, INTERREG HR-HU PO2, INTERREG IPA HR-SR PO3, proračun Općine Draž
Vrijeme provedbe	2017. – 2020.
Mjera	1.1.5. Poticanje razvoja infrastrukture u riječnom prometu
Pokazatelji	Izgrađeno privezište za čamce, broj metara uređenih riječnih nasipa, broj rekonstruiranih mostova
Ciljni korisnici	Stanovništvo, gospodarstvenici, turisti, posjetitelji, JLS, ostali
Izvori	Programi Hrvatskih voda, PRR M7, OPKK PO6, INTERREG HR-HU PO2, INTERREG IPA HR-SR PO3, javni pozivi HTZ-a i MINT, proračun Općine Draž, programi OBŽ.
Vrijeme provedbe	2017. – 2020.

PRIORITET 1.2. UNAPRJEĐENJE KOMUNALNE INFRASTRUKTURE

Mjera	1.2.1. Dovršetak vodovodne mreže u svim naseljima
Pokazatelji	Broj priključaka na sustav, proširenje mreže u metrima, smanjeni gubici vode
Ciljni korisnici	Stanovništvo, gospodarski sektor, JLS
Izvori	Programi Hrvatskih voda i Baranjskog vodovoda, PRR M7, OPKK PO6, proračun Općine Draž
Vrijeme provedbe	2017-2020

PRIORITET 1.2. UNAPRJEĐENJE KOMUNALNE INFRASTRUKTURE

Mjera	1.2.2. Izgradnja sustava odvodnje otpadnih voda
Pokazatelji	Broj priključaka na sustav, izgrađenost sustava u metrima i %
Ciljni korisnici	Stanovništvo, gospodarski sektor, JLS
Izvori	PRR M7, OPKK PO6, proračun Općine Draž, programi Hrvatskih voda i nadležnih ministarstava
Vrijeme provedbe	2017. – 2020.
Mjera	1.2.3. Izgradnja i unaprjeđenje sustava javne rasvjete
Pokazatelji	Broj funkcionalnih rasvjetnih tijela, pokrivenost naselja javnom rasvjetom
Ciljni korisnici	Stanovništvo, gospodarski sektor, JLS
Izvori	FZOEU, OPKK PO4, PRR M7, proračun Općine Draž, programi HEP-a
Vrijeme provedbe	2017. – 2020.
Mjera	1.2.4. Izgradnja i priključenje na plinsku mrežu
Pokazatelji	Broj priključaka na sustav, izgrađenost sustava u metrima i %
Ciljni korisnici	Stanovništvo, gospodarski sektor, JLS
Izvori	OPKK PO4, programi HEP-a, proračun Općine, nadležna ministarstva
Vrijeme provedbe	2017. – 2020.
Mjera	1.2.5. Uređenje i održavanje groblja u naseljima
Pokazatelji	Broj novih uređenih grobnih mjesta, broj metara uređenih puteva unutar i oko groblja
Ciljni korisnici	Stanovništvo, JLS
Izvori	PRR M7, proračun Općine Draž, nadležna ministarstva
Vrijeme provedbe	2017. – 2020.

PRIORITET 1.2. UNAPRJEĐENJE KOMUNALNE INFRASTRUKTURE

Mjera	1.2.6. Izgradnja, uređenje i održavanje javnih površina (trgova, parkova)
Pokazatelji	Funkcionalne i uređene javne površine
Ciljni korisnici	Stanovništvo, JLS
Izvori	PRR M7, proračun Općine Draž, nadležna ministarstva
Vrijeme provedbe	2017. – 2020.

PRIORITET 1.3. UNAPRJEĐENJE OSTALE INFRASTRUKTURE

Mjera	1.3.1. Izgradnja i održavanje objekata odgojno-obrazovne, sportsko-rekreativne i kulturno-umjetničke namjene
Pokazatelji	Broj objekata, veličina prostora (u m2 i m3), broj osoba korisnika
Ciljni korisnici	Stanovništvo, lokalne udruge, djeca i mladi
Izvori	PRR M7 M19, OPKK PO6, INTERREG IPA HR-SR PO3, INTERREG HR-HU PO2, proračun Općine Draž, programi OBŽ, nadležna ministarstva
Vrijeme provedbe	2017. – 2020.
Mjera	1.3.2. Očuvanje, obnova i održivo korištenje prirodne i kulturne baštine
Pokazatelji	Broj objekata, površine objekata
Ciljni korisnici	Stanovništvo, JLS
Izvori	PRR M7 M19, OPKK PO6, INTERREG IPA HR-SR PO3, INTERREG HR-HU PO2, proračun Općine Draž, programi OBŽ, nadležna ministarstva
Vrijeme provedbe	2017. – 2020.

PRIORITET 1.3. UNAPRJEĐENJE OSTALE INFRASTRUKTURE

Mjera	1.3.3. Obnova i opremanje vatrogasnih domova
Pokazatelji	Izgrađeni/obnovljeni/adaptirani m ² vatrogasnih domova, nabavljena oprema i vozila
Ciljni korisnici	DVD-i, JLS, stanovništvo
Izvori	PRR M7 M19, programi OBŽ, proračun Općine Draž, nadležna ministarstva
Vrijeme provedbe	2017. – 2020.
Mjera	1.3.4. Obnova i opremanje društvenih domova i domova kulture
Pokazatelji	Broj objekata, veličina prostora (u m ² i m ³), broj osoba korisnika
Ciljni korisnici	Stanovništvo, udruge
Izvori	PRR M7 M19, OPKK PO6, proračun Općine Draž, programi OBŽ, MRRFEU PORLZ, nadležna ministarstva
Vrijeme provedbe	2017. – 2020.
Mjera	1.3.5. Obnova i održavanje sakralnih objekata
Pokazatelji	Broj objekata, površine objekata
Ciljni korisnici	Vjerske zajednice, stanovništvo, JLS
Izvori	PRR RH M7 M19, OPKK PO6, proračun Općine Draž, programi OBŽ, nadležna ministarstva
Vrijeme provedbe	2017. – 2020.
Mjera	1.3.6. Poticanje poboljšanja dostupnosti širokopojasnog pristupa internetu
Pokazatelji	Pokrivenost naselja u %, broj korisnika interneta
Ciljni korisnici	Stanovništvo, gospodarski sektor, JLS
Izvori	OPKK PO2, proračun Općine Draž, programi OBŽ, nadležna ministarstva
Vrijeme provedbe	2017. – 2020.

PRIORITET 1.4. UNAPRJEĐENJE SUSTAVA ENERGETSKE UČINKOVITOSTI, GOSPODARENJA OTPADOM I ZAŠTITA PRIRODE I OKOLIŠA

Mjera	1.4.1. Sprečavanje nastanka i sanacija divljih deponija
Pokazatelji	Broj provedenih projekata sanacije, površina saniranih odlagališta u m ²
Ciljni korisnici	Stanovništvo, gospodarski sektor, JLS
Izvori	FZOEU, EU fondovi, proračun Općine, OBŽ, nadležna ministarstva
Vrijeme provedbe	2017. – 2020.
Mjera	1.4.2. Unaprjeđenje sustava razvrstavanja otpada i povećanje svijesti stanovništva o korisnosti razvrstavanja otpada
Pokazatelji	Poduzete mjere informiranja, broj stanovnika obuhvaćenih mjerom
Ciljni korisnici	Stanovništvo, gospodarski sektor, JLS
Izvori	FZOEU, OPKK PO4, proračun Općine Draž, programi OBŽ, nadležno ministarstvo
Vrijeme provedbe	2017. – 2020.
Mjera	1.4.3. Izgradnja reciklažnih dvorišta
Pokazatelji	Broj kućanstava i gospodarskih te javnih subjekata korisnika sustava razvrstavanja otpada, količina razvrstavanog otpada prema vrsti
Ciljni korisnici	Stanovništvo, gospodarski sektor, JLS
Izvori	FZOEU, OPKK PO4, proračun Općine Draž, programi OBŽ, nadležno ministarstvo
Vrijeme provedbe	2017. – 2020.
Mjera	1.4.4. Povećanje energetske učinkovitosti javnih zgrada i zgrada u vlasništvu općine
Pokazatelji	Broj projekata, financijske uštede u HRK i %
Ciljni korisnici	JLS, stanovnici, gospodarski sektor
Izvori	FZOEU, OPKK PO4, proračun Općine Draž, programi OBŽ, nadležno ministarstvo
Vrijeme provedbe	2017. – 2020.

PRIORITET 1.4. UNAPRJEĐENJE SUSTAVA ENERGETSKE UČINKOVITOSTI, GOSPODARENJA OTPADOM I ZAŠTITA PRIRODE I OKOLIŠA

Mjera	1.4.5. Provedba mjera za zaštitu zraka, vode, tla i očuvanja biološke raznolikosti
Pokazatelji	Broj stanovnika obuhvaćenih mjerom
Ciljni korisnici	Stanovništvo, gospodarski sektor, JLS
Izvori	FZOEU, PRR M4 M7 M10, OPKK PO4 PO6, INTERREG HR-HU PO2, proračun Općine Draž, programi OBŽ, nadležno ministarstvo
Vrijeme provedbe	2017. – 2020.
Mjera	1.4.6. Unaprjeđenje sustava zaštite i spašavanja te ulaganje u DVD-a općine Draž
Pokazatelji	Broj komada opreme, vozila i alata, broj osoba korisnika, m ² funkcionalnog prostora
Ciljni korisnici	Dobrovoljna vatrogasna društva, stanovništvo, gospodarstvenici-osobito sektor poljoprivrede, JLS
Izvori	PRR M7 M19, proračun Općine Draž, programi OBŽ
Vrijeme provedbe	2017. – 2020.

PRIORITET 1.5. UČINKOVITO UPRAVLJANJE LOKALNOM SAMOUPRAVOM

Mjera	1.5.1. Razvoj ljudskih resursa u lokalnoj samoupravi
Pokazatelji	Broj edukacija i usavršavanja zaposlenih u JLS, broj pripremljenih i/ili realiziranih projekata, učinkoviti sustav lokalne uprave
Ciljni korisnici	JLS, stanovništvo, lokalne udruge, ostali
Izvori	Proračun Općine Draž, OPULJP
Vrijeme provedbe	2017. – 2020.

PRIPRITET 1.5. UČINKOVITO UPRAVLJANJE LOKALNOM SAMOUPRAVOM

Mjera	1.5.2. Unaprjeđenje modela dodjele sredstava udrugama iz proračuna JLS
Pokazatelji	Izrađen i objavljen pravilnik o dodjeli sredstava, unaprijeđena komunikacija s korisnicima, broj i iznos dodijeljenih potpora
Ciljni korisnici	Lokalne udruge, stanovništvo, JLS
Izvori	Proračun Općine Draž
Vrijeme provedbe	2017. – 2020.
Mjera	1.5.3. Poticanje procesa cjeloživotnog učenja
Pokazatelji	Edukacije i usavršavanja za javnu upravu, edukacije i programi izobrazbe za poljoprivrednike i djelatnike u turizmu, edukacije za civilni sektor
Ciljni korisnici	JLS, gospodarstvenici, udruge
Izvori	PRR M1 M19, OPULJP, INTERREG HR-HU PO4, proračun Općine Draž, programi HZZ, programi OBŽ
Vrijeme provedbe	2017. – 2020.
Mjera	1.5.4. Izrada i ažuriranje prostorno - planske dokumentacije JLS
Pokazatelji	Izrađena/ažurirana dokumentacija, unaprijeđeni uvjeti za prijavu projekata
Ciljni korisnici	JLS, gospodarstvenici, udruge, ostali
Izvori	PRR M7, proračun Općine Draž, programi OBŽ, programi nadležnih ministarstava
Vrijeme provedbe	2017. – 2020.
Mjera	1.5.5. Unaprjeđenje prekogranične i međunarodne suradnje
Pokazatelji	Uspostavljena partnerstva i/ili broj ostvarenih suradnji, broj prijavljenih i/ili provedenih projekata
Ciljni korisnici	JLS, udruge, gospodarstvenici
Izvori	INTERREG V-A HR-HU, INTERREG IPA HR-SR, proračun Općine Draž, PRR M19
Vrijeme provedbe	2017. – 2020.

PRIORITET 1.5. UČINKOVITO UPRAVLJANJE LOKALNOM SAMOUPRAVOM

Mjera	1.5.6. Osnivanje komunalnog pogona Općine Draž
Pokazatelji	Osnovan pogon, broj zaposlenih u pogonu, poboljšana razina pružanja komunalnih usluga
Ciljni korisnici	Stanovništvo, gospodarstvenici, JLS
Izvori	Proračun Općine Draž, programi nadležnih ministarstava
Vrijeme provedbe	2017. – 2020.

PRIORITET 1.6. UNAPRJEĐENJE SOCIJALNE INFRASTRUKTURE I POLOŽAJA SOCIJALNO OSJETLJIVIH SKUPINA

Mjera	1.6.1. Programi potpore za starije i nemoćne osobe te ostale ranjive skupine
Pokazatelji	Broj osoba/korisnika obuhvaćenih programima, broj educiranih volontera, poboljšana kvaliteta života
Ciljni korisnici	Stanovništvo, JLS
Izvori	OPULJS - ESF, Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva, nadležna ministarstva, proračun Općine Draž, programi OBŽ, programi HZZ
Vrijeme provedbe	2017. – 2020.
Mjera	1.6.2. Unaprjeđenje socijalnih usluga
Pokazatelji	Broj osoba/korisnika obuhvaćenih programima i projektima, broj volontera, poboljšana kvaliteta života
Ciljni korisnici	Stanovništvo, JLS
Izvori	OPULJS - ESF, Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva, nadležna ministarstva, proračun Općine Draž, programi OBŽ, ostale zaklade
Vrijeme provedbe	2017. – 2020.

PRIORITET 1.6. UNAPRJEĐENJE SOCIJALNE INFRASTRUKTURE I POLOŽAJA SOCIJALNO OSJETLJIVIH SKUPINA

Mjera	1.6.3. Poticanje razvoja socijalnog poduzetništva
Pokazatelji	Osnovano socijalno poduzeće, broj projekata socijalnog poduzetništva, broj osoba obuhvaćenih projektima
Ciljni korisnici	Stanovništvo, JLS, socijalni poduzetnici
Izvori	OPULJS - ESF, Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva, nadležna ministarstva, proračun Općine Draž, programi OBŽ
Vrijeme provedbe	2017. – 2020.

PRIORITET 1.7. JAČANJE KAPACITETA CIVILNOG DRUŠTVA

Mjera	1.7.1. Financijske, tehničke i ostale potpore osnivanju i djelovanju lokalnih udruga
Pokazatelji	Broj i iznos dodijeljenih potpora/broj udruga-a koji su primili potporu
Ciljni korisnici	Lokalne udruge, stanovništvo, JLS
Izvori	OPULJS - ESF, Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva, ostale zaklade, nadležna ministarstva, proračun Općine Draž, programi OBŽ
Vrijeme provedbe	2017. – 2020.
Mjera	1.7.2. Potpora udrugama u planiranju, prijavi i provedbi projekata
Pokazatelji	Broj prijavljenih i/ili realiziranih projekata lokalnih udruga, iznos ostvarenih potpora
Ciljni korisnici	Udruge, JLS, stanovništvo
Izvori	OPULJS - ESF, Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva, nadležna ministarstva, proračun Općine Draž, programi OBŽ, ostale zaklade
Vrijeme provedbe	2017. – 2020.

PRIORITET 1.7. JAČANJE KAPACITETA CIVILNOG DRUŠTVA

Mjera	1.7.3. Osobita potpora radu udruga iz područja kulture, umjetnosti i sporta te potpora promicanju i jačanju manifestacija i događaja koje organiziraju
Pokazatelji	Broj udruga iz navedenih područja, broj održanih manifestacija, broj posjetitelja manifestacija, projekti suradnje
Ciljni korisnici	Udruge, JLS, stanovništvo
Izvori	Proračun Općine Draž, PRR M7 M19, Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva, zaklada Kultura nova, ostale zaklade, nadležna ministarstva, programi OBŽ, INTERREG IPA HR-SR, INTERREG V-A HR-HU
Vrijeme provedbe	2017. – 2020.

STRATEŠKI CILJ 2. RAZVOJ KONKURENTNE POLJOPRIVREDE I OSTALIH GOSPODARSKIH DJELATNOSTI

PRIORITET 2.1. JAČANJE PREDUVJETA ZA RAZVOJ KONKURENTNE POLJOPRIVREDE

Mjera	2.1.1. Poticanje povećanja stupnja finalizacije proizvoda
Pokazatelji	Broj proizvoda veće dodane vrijednosti, broj proizvođača koji su povećali stupanj finalizacije proizvoda
Ciljni korisnici	Poljoprivrednici i ostali gospodarstvenici
Izvori	PRR M4 M19, OPKK PO3, programi OBŽ
Vrijeme provedbe	2017. – 2020.
Mjera	2.1.2. Poticanje ulaganja u modernizaciju proizvodnih procesa
Pokazatelji	Broj poljoprivrednih gospodarstava koja su primila potporu za ulaganja
Ciljni korisnici	Poljoprivrednici, ostali gospodarstvenici
Izvori	PRR M4 M6, programi OBŽ
Vrijeme provedbe	2017. – 2020.
Mjera	2.1.3. Poticanje ekološke poljoprivrede i uzgoja autohtonih vrsta i pasmina
Pokazatelji	Broj površina/ha u eko režimu, broj poljoprivrednih gospodarstava upisanih u Upisnik ekoloških proizvođača, broj uzgajivača, broj grla/kljunova/vrsta u Jedinственном registru domaćih životinja
Ciljni korisnici	Poljoprivrednici
Izvori	PRR M11 M3 M4 M6, izravna plaćanja APPRRR, programi OBŽ
Vrijeme provedbe	2017. – 2020.
Mjera	2.1.4. Poticanje ulaganja u navodnjavanje
Pokazatelji	Navodnjavane površine (ha)
Ciljni korisnici	Poljoprivredna gospodarstva
Izvori	PRR M4, programi Hrvatskih voda, proračun Općine Draž, programi OBŽ
Vrijeme provedbe	2017. - 2020.

PRIORITET 2.1. JAČANJE PREDUVJETA ZA RAZVOJ KONKURENTNE POLJOPRIVREDE

Mjera	2.1.5. Poticanje ulaganja u trajne nasade
Pokazatelji	Broj površina pod trajnim nasadima u ha, broj PG koji se bave voćarstvom
Ciljni korisnici	Poljoprivrednici
Izvori	PRRM04 M06, izravna plaćanja APPRRR, programi OBŽ
Vrijeme provedbe	2017. – 2020.
Mjera	2.1.6. Podrška diversifikaciji poljoprivredne proizvodnje
Pokazatelji	Broj PG koja su diversificirali djelatnosti u smjeru prerade, proizvoda s dodanom vrijednosti, proširenja asortimana proizvoda, ruralnog turizam, izrade suvenira
Ciljni korisnici	Poljoprivrednici, ostali gospodarstvenici
Izvori	PRR M4 M06 M19, programi OBŽ
Vrijeme provedbe	2017. – 2020.
Mjera	2.1.7. Poticanje ulaganja u obnovljive izvore energije
Pokazatelji	Broj projekata za ulaganja u OIE, postignute uštede u %,
Ciljni korisnici	Poljoprivrednici, ostali gospodarstvenici, ostali
Izvori	OPKK PO4, PRRM04, INTERREG IPA HR-SR PO2, programi OBŽ, nadležna ministarstva
Vrijeme provedbe	2017. – 2020.
Mjera	2.1.8. Ulaganje u mjere prevencije štete od divljači
Pokazatelji	Broj metara zaštitnih ograda, podijeljena zaštitna sredstava poljoprivrednicima, preventivne mjere (istjerivanje divljači sa polja)
Ciljni korisnici	Lovačka društva, poljoprivredna gospodarstva, lokalno stanovništvo
Izvori	PRRM04 M8 M17, programi OBŽ, nadležna ministarstva
Vrijeme provedbe	2017-2020

PRIORITET 2.2. UNAPRJEĐENJE POSLOVNE INFRASTRUKTURE

Mjera	2.2.1. Izgradnja poslovnih zona
Pokazatelji	Izgrađena osnovna infrastruktura u poslovnoj zoni Topolje, unaprijeđena infrastruktura u poslovnim zonama u Gajiću i Duboševici, broj parcela spremnih za investitore, broj novih investicija
Ciljni korisnici	Gospodarstvenici
Izvori	OPKK PO3, Ministarstvo poduzetništva, Ministarstvo gospodarstva, HAMAG BICRO, proračun Općine Draž, programi OBŽ
Vrijeme provedbe	2017. – 2020.
Mjera	2.2.2. Izgradnja i sanacija pristupnih cesta i makadamskih putova
Pokazatelji	Broj metara izgrađenih, rekonstruiranih i saniranih cesta
Ciljni korisnici	Lokalno stanovništvo, gospodarstvenici, JLS, ostali
Izvori	PRR M7 M8 M19, proračun Općine Draž, programi OBŽ, nadležna ministarstva
Vrijeme provedbe	2017. - 2020.
Mjera	2.2.3. Poticanje izgradnje i obnove proizvodno-skladišnih kapaciteta (mlina, silosa, sušara, hladnjača, klaonice)
Pokazatelji	Broj izgrađenih/obnovljenih proizvodno skladišnih objekata
Ciljni korisnici	Gospodarstvenici, stanovništvo, JLS
Izvori	PRR M4 M19, OPKK PO3
Vrijeme provedbe	2017. – 2020.

PRIORITET 2.3. POSLOVNA SURADNJA I UMREŽAVANJE

Mjera	2.3.1. Poticanje zadrugarstva, udruživanja i osnivanja proizvođačkih grupa
Pokazatelji	Broj novoosnovanih zadruga i ostalih oblika udruživanja, broj osnovanih proizvođačkih grupa
Ciljni korisnici	Gospodarstvenici-sektor poljoprivrede
Izvori	PRR M9 M19, programi OBŽ
Vrijeme provedbe	2017. – 2020.
Mjera	2.3.2. Poticanje uspostave kratkog lanca opskrbe
Pokazatelji	Osnovan kratki lanac opskrbe, povećan broj uključenih poljoprivrednih gospodarstava za 1%
Ciljni korisnici	Gospodarstvenici iz poljoprivrednog i prehrambenog sektora
Izvori	PRR M16 M19, programi OBŽ
Vrijeme provedbe	2017. – 2020.
Mjera	2.3.3. Umrežavanja poljoprivrednih proizvođača i dionika u turizmu
Pokazatelji	Broj umreženih OPG-a i pružatelja usluga u turizmu, razvijeni proizvodi sa dodanom vrijednošću
Ciljni korisnici	Gospodarstvenici iz sektora poljoprivrede i turizma
Izvori	PRR M9, MINT, programi OBŽ
Vrijeme provedbe	2017. – 2020.

STRATEŠKI CILJ 3. RAZVOJ I UNAPRJEĐENJE TURIZMA

PRIORITET 3.1. IZGRADNJA TURISTIČKE INFRASTRUKTURE

Mjera	3.1.1. Uređenje turističkih zona i kupališta
Pokazatelji	Broj m/m ² /m ³ izgrađene, obnovljene i uređene infrastrukture
Ciljni korisnici	Poduzetnici u turizmu, turisti, stanovništvo, JLS
Izvori	HTZ i MINT, PRR M7 M19, OPKK PO6, INTERREG IPA HR-SR PO3, INTERREG HR-HU PO2, proračun Općine Draž
Vrijeme provedbe	2017. – 2020.
Mjera	3.1.2. Uređenje ribolovnih staza i prateće infrastrukture
Pokazatelji	Broj m/m ² /m ³ izgrađene, obnovljene i uređene infrastrukture
Ciljni korisnici	Poduzetnici u turizmu, turisti i posjetitelji, ribolovna društva, stanovništvo, JLS
Izvori	HTZ i MINT, PRR M7 M19, OPKK PO6, INTERREG IPA HR-SR PO3, INTERREG HR-HU PO2, programi OBŽ
Vrijeme provedbe	2017. – 2020.
Mjera	3.1.3. Uređenje vinskih cesta
Pokazatelji	Broj m/m ² uređenih vinskih cesta, broj posjetitelja i turista
Ciljni korisnici	Poduzetnici u turizmu, turisti i posjetitelji, udruge vinara, OPG-i, stanovništvo, JLS
Izvori	HTZ i MINT, PRR M07 M19, OPKK PO6, INTERREG IPA HR-SR PO3, INTERREG HR-HU PO2, proračun Općine Draž, programi OBŽ
Vrijeme provedbe	2017. – 2020.
Mjera	3.1.4. Podrška uređenju izletišta, kampova
Pokazatelji	Broj m/m ² uređenih izletišta i kampova, broj posjetitelja i turista
Ciljni korisnici	Poduzetnici u turizmu, turisti i posjetitelji, stanovništvo, JLS
Izvori	HTZ i MINT, PRR M6 M7 M19, OPKK PO6, INTERREG IPA HR-SR PO3, INTERREG HR-HU PO2, programi OBŽ
Vrijeme provedbe	2017. – 2020.

PRIORITET 3.1. IZGRADNJA TURISTIČKE INFRASTRUKTURE

Mjera	3.1.5. Izgradnja, obnova i označavanje trekking staza, planinarskih staza i ostalih tematskih putova
Pokazatelji	Broj m/m ² izgrađenih, obnovljenih, označenih staza, broj turista i posjetitelja
Ciljni korisnici	Turisti i posjetitelji, poduzetnici u turizmu, stanovništvo, JLS
Izvori	HTZ i MINT, PRR M7 M19, OPKK PO6, INTERREG IPA HR-SR PO3, INTERREG HR-HU PO2, proračun Općine Draž, programi OBŽ
Vrijeme provedbe	2017. – 2020.
Mjera	3.1.6. Podrška proširenju i unapređenju smještanih kapaciteta i ugostiteljskih objekata
Pokazatelji	Povećan broj smještajnih kapaciteta, broj novoosnovanih pružatelja turističkih i ugostiteljskih usluga
Ciljni korisnici	Poduzetnici u turizmu, turisti, stanovništvo
Izvori	HTZ i MINT, PRR M6 M19, OPKK PO6, INTERREG IPA HR-SR PO3, INTERREG HR-HU PO2, proračun Općine Draž, programi OBŽ
Vrijeme provedbe	2017. – 2020.

PRIORITET 3.2. RAZVOJ I UNAPRJEĐENJE POSEBNIH OBLIKA TURIZMA

Mjera	3.2.1. Razvoj adrenalinskog turizma kroz izgradnju sadržaja turističke infrastrukture (zip line sustavi, adrenalinske atrakcije)
Pokazatelji	Broj pružatelja usluga, broj posjetioca i turista
Ciljni korisnici	Poduzetnici u turizmu, turisti, stanovništvo, JLS
Izvori	HTZ i MINT, PRR M6 M7 M19, OPKK PO3 PO6, INTERREG IPA HR-SR PO3, INTERREG HR-HU PO2, programi OBŽ
Vrijeme provedbe	2017. – 2020.

PRIORITET 3.2. RAZVOJ I UNAPRJEĐENJE POSEBNIH OBLIKA TURIZMA

Mjera	3.2.2. Razvoj sportskog turizma kroz izgradnju sportsko-rekreativne infrastrukture
Pokazatelji	Broj pružatelja usluga, broj posjetioca i turista
Ciljni korisnici	Poduzetnici u turizmu, turisti, stanovništvo, sportske udruge, JLS
Izvori	HTZ i MINT, PRR M06 M19, OPKK PO6, INTERREG IPA HR-SR PO3, INTERREG HR-HU PO2, proračun Općine Draž, programi OBŽ
Vrijeme provedbe	2017. – 2020.
Mjera	3.2.3. Razvoj eno i gastro turizma uz izgradnju i opremanje kušaonica, vinskih podruma, restorana
Pokazatelji	Izgrađena, obnovljena javna i privatna turistička infrastruktura (u m, m2, m3)
Ciljni korisnici	Poduzetnici u turizmu, turisti i posjetitelji, udruge vinara, OPG-i, stanovništvo, JLS
Izvori	HTZ i MINT, PRR M6 M19, OPKK PO3 PO6, INTERREG IPA HR-SR PO3, INTERREG HR-HU PO2, programi OBŽ
Vrijeme provedbe	2017. – 2020.
Mjera	3.2.4. Unaprjeđenje lovnog i ribolovnog turizma te ulaganje u smještajne kapacitete i prateću infrastrukturu
Pokazatelji	Izgrađena, obnovljena javna i privatna turistička infrastruktura (u m, m2, m3)
Ciljni korisnici	Poduzetnici u turizmu, turisti i posjetitelji, lovačka i ribolovna društva, stanovništvo, JLS
Izvori	HTZ i MINT, PRR M6 M19, OPKK PO6, INTERREG IPA HR-SR PO3, INTERREG HR-HU PO2, programi OBŽ
Vrijeme provedbe	2017. – 2020.
Mjera	3.2.5. Unaprjeđenje cikloturizma te ulaganje u prateću infrastrukturu
Pokazatelji	Broj posjetitelja i turista, novostvoreni prateći sadržaji cikloturizma (bike servis, info bike punkt, bike-sharing)
Ciljni korisnici	Poduzetnici u turizmu, turisti i posjetitelji, stanovništvo, JLS
Izvori	HTZ i MINT, PRR M7 M19, OPKK PO 6, INTERREG HR-HU PO2, INTERREG IPA HR-SR PO3, proračun Općine Draž, programi OBŽ
Vrijeme provedbe	2017. – 2020.

PRIORITETI 3.3. JAČANJE KAPACITETA I ULOGE TZ OPĆINE DRAŽ

Mjera	3.3.1. Unaprjeđenje kompetencija djelatnika TZ Općine Draž te jačanje administrativnih i finansijskih kapaciteta
Pokazatelji	Broj edukacija i programa usavršavanja, broj ostvarenih potpora
Ciljni korisnici	Djelatnici TZ Općine Draž, privatni iznajmljivači, ostali gospodarstvenici, turisti, lokalno stanovništvo
Izvori	Javni pozivi HTZ, proračun Općine Draž,
Vrijeme provedbe	2017. – 2020.
Mjera	3.3.2. Podrška organizaciji i promicanju manifestacija sa područja općine
Pokazatelji	Broj održanih manifestacija, broj sudionika i posjetitelja manifestacija
Ciljni korisnici	Posjetitelji i turisti, poduzetnici u turizmu, ostali gospodarstvenici, lokalno stanovništvo, JLS
Izvori	Javni pozivi HTZ i MINT , Ministarstvo kulture, PRR M06 M19, OPKK PO6, INTERREG HR-HU PO2, INTERREG IPA HR-SR PO3, proračun Općine Draž, programi OBŽ, zaklada Kultura nova
Vrijeme provedbe	2017. – 2020.
Mjera	3.3.3. Podrška osnivanju turističke agencije, stvaranje turističke destinacije, razvoj novih turističkih proizvoda
Pokazatelji	Osnovana turistička agencija, stvorena turistička destinacija, broj promoviranih turističkih proizvoda, broj novih poduzetnika u turizmu, broj posjetitelja i turista
Ciljni korisnici	Poduzetnici u turizmu, TZ Općine Draž, JLS, ostali
Izvori	OPKK PO3 PO6, programi HZZ, programi OBŽ, HTZ i MINT, PRR M6 M19, INTERREG HR-HU PO2, INTERREG IPA HR-SR, proračun Općine Draž
Vrijeme provedbe	2017. – 2020.

15 PRAĆENJE PROVEDBE I EVALUACIJA USPJEŠNOSTI

Kako bi se dobile povratne informacije o napretku procesa provedbe Strateškog razvojnog programa Općine Draž, potrebno je uspostaviti transparentan i jednostavan sustav praćenja koji je usko povezan s postupkom procjene (evaluacije) uspješnosti. Sustav praćenja provjerava postoji li i dalje potreba za definiranim mjerama, daje naznaku do koje mjere su ciljevi ostvareni, razinu optimalnog iskorištenja resursa, te da li postoji potreba za korekcijama mjere. Detektirana razina uspješnosti i/ili neuspješnosti može biti polazište samo u slučaju kad je uspostavljen prikladan i funkcionalan sustav praćenja i evaluacije.

Stoga se preporuča uspostaviti Odbor za praćenje, tijelo koje bi trebalo biti stručno i neovisno, kako bi se donijela realna procjena uspješnosti provedbe. Odbor za praćenje bi trebao jednom godišnje podnijeti izvještaj o praćenju i procjeni (evaluaciji) uspješnosti provedbe. Ishod praćenja strategije treba biti godišnje Izvješće o praćenju. Ishod evaluacije strategije treba biti Izvješće o evaluaciji za razdoblje evaluacije. Predloženo razdoblje za evaluaciju je tri godine. Za izradu Izvješća o evaluaciji preporuča se angažirati vanjske stručnjake – evaluatore. Dakle, prva evaluacija uspješnosti trebala bi biti do kraja 2020. Ovaj rok poklapa se sa završetkom programskog razdoblja 2014-2020. Obzirom na „N+3“ pravilo, konačnu (drugu) evaluaciju uspješnosti SRP-a Općine Draž preporuča se izvršiti do konca 2023. godine ili do donošenja SRP-a za sljedeće programsko razdoblje. Izvješće o evaluaciji dobra je podloga za planiranje novog programskog razdoblja, te pravodobnu pripremu narednog SRP-a Općine Draž, utemeljenu na participativnom pristupu svih dionika lokalnog razvoja.

Učinkovit sustav za praćenje i evaluaciju može djelovati kao podloga za modifikaciju SRP-a. Ukoliko se zaključi da neke mjere ne mogu u dogledno vrijeme doprinijeti ispunjenju zadanih prioriteta i strateških ciljeva, trebalo bi poduzeti potrebne korekcije u smislu prilagodbe novim okolnostima odnosno revidirati SRP.

Jedna od slabosti sustava praćenja i evaluacije najčešće su loše određeni pokazatelji. Previše zadanih pokazatelja ili presloženi pokazatelji koji će uzrokovati probleme prilikom prikupljanja i praćenja podataka u smislu dostupnih izvora provjere, mogu stvoriti lažno pozitivnu ili negativnu sliku uspješnosti provedbe SRP-a.

Obzirom da Akcijski plan provedbe SRP-a sadrži pokazatelje provedbe pojedine mjere izražene kvalitativno i/ili kvantitativno, radi izbjegavanja ponavljanja sadržaja, na ovome mjestu autori nisu predvidjeli ponovno navođenje pokazatelja.

16 USKLAĐENOST SA STRATEŠKIM DOKUMENTIMA VIŠE RAZINE

Strateški razvojni program Općine Draž usklađen je sa nizom nadređenih strateških dokumenta – Strategija i Operativnih programa. Razlozi praktičnosti nalažu usporedbu usklađenosti sa strateškim dokumentima lokalnog odnosno područnog razvoja.

Lokalna razvojna strategija LAG-a Baranja za razdoblje 2014-2020 usvojena je u svibnju 2016. godine. Izrada ovog razvojnog dokumenta financirana je sredstvima Europskog fonda za poljoprivredni razvoj, u okviru Mjere 19 „LEADER – CLLD“, Podmjere 19.1. „Pripremna pomoć“ iz Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014.-2020. LRS LAG-a Baranja usklađena je sa Programom ruralnog razvoja, kao i sa Županijskom razvojnom strategijom Osječko-baranjske županije.

Strateški razvojni program Općine Draž 2017. – 2020.	Lokalna razvojna strategija LAG-a Baranja za razdoblje 2014.-2020.
Strateški cilj 1. Unaprjeđenje javne infrastrukture i učinkovito upravljanje područjem	Cilj 3. Povećanje kvalitete života podizanjem društvenog i okolišnog standarda u ruralnim sredinama
Strateški cilj 2. Razvoj konkurentne poljoprivrede i ostalih gospodarskih djelatnosti	Cilj 1. Stvaranje uspješnog konkurentnog gospodarstva i razvoj lokalnih proizvoda s dodanom vrijednosti
Strateški cilj 3. Razvoj i unaprjeđenje turizma	Cilj 2. Diversifikacija poljoprivrednih djelatnosti, umrežavanje poljoprivrednika i razvoja novih načina prodaje

Strateški razvojni program Općine Draž 2017. – 2020.	Županijska razvojna strategija Osječko-baranjske županije 2011.-2013. godine
Strateški cilj 1. Unaprjeđenje javne infrastrukture i učinkovito upravljanje područjem	CILJ 1. Održivi razvoj i unaprjeđenje prostora Prioritet 1.4. Razvoj infrastrukturnih sustava
Strateški cilj 2. Razvoj konkurentne poljoprivrede i ostalih gospodarskih djelatnosti	CILJ 2. Razvoj konkurentnog gospodarstva Prioritet 2.2. Razvoj konkurentne poljoprivrede
Strateški cilj 3. Razvoj i unaprjeđenje turizma	CILJ 2. Razvoj konkurentnog gospodarstva Prioritet 2.5. Razvoj kontinentalnog turizma

17 ZAKLJUČNA RIJEČ

Strateški razvojni program Općine Draž rezultat je participativnog pristupa razvoju, sudjelovanjem dionika javnog, privatnog i civilnog sektora. Uspjeh i kvalitetan život zajednice temeljen je na uspjehu i zadovoljstvu svakog pojedinca. Tijekom procesa izrade ovog dokumenta kod dionika je primijećen osjećaj zajedništva, te nade u perspektivniju budućnost ovoga područja. Sudionici radnih sastanaka te osobe s kojima su obavljani pojedinačni intervjui, izrazili su zadovoljstvo zbog mogućnosti sudjelovanja u kreiranju ovog dokumenta, te predlaganju projekata koji su prema njihovom mišljenju bitni za ukupan razvoj.

Tijekom procesa izrade uspostavljeni su kontakti te začetci suradnje dionika u razvoju turizma. Kao nove, potencijalne snage razvoja turizma općine, na radnom sastanku su aktivno sudjelovali predstavnici Planinarskog društva Zanatlija Osijek, udruge koja je osnovana 1971. godine te brojnim i aktivnim članovima. Prepoznavši velike potencijale ovog područja, izložili su svoj projektni prijedlog uspostave Planinarskog centra Gradac Batina koji bi bio edukacijsko-natjecateljsko-adrenalinski planinarski centar i obavijesna točka Hrvatske gorske službe spašavanja. Na njihov projekt moglo bi se nasloniti čitav niz projekata te turističko-ugostiteljskih sadržaja.

Analizirajući općinu Draž s njenim prirodnim bogatstvima, marljivim ljudima, mogućnostima ali i slabostima, može se zaključiti; *Ovo je mjesto s velikim ali dovoljno neiskorištenim potencijalima za razvoj turizma, dohodovnije poljoprivrede te ostalih gospodarskih djelatnosti.* Korištenjem EU fondova i ostalih oblika potpora te daljnjim ulaganjima moraju se iskoristiti prirodne prednosti područja u cilju gospodarskog rasta kako bi se spriječili negativni demografski trendovi i depopulacija.

Članovi stručnog tima za izradu SRP-a su žitelji općine ili su za ovo područje vezani podrijetlom i rodbinskim vezama te su dobri poznavatelji prilika, što ovome dokumentu daje realnu ali i emotivnu dimenziju. Stoga su analize stanja te dokument općenito, prilično opsežni te se dotiču svih segmenata gospodarskog i društvenog života općine Draž. Članovi stručnog tima se zahvaljuju svima onima koji su se aktivno uključili u proces izrade te tako doprinijeli kvaliteti i originalnosti ovog dokumenta.

Stručni tim

STRATEŠKI RAZVOJNI PROGRAM OPĆINE DRAŽ 2017. – 2020.

PRILOZI

OVAJ PROJEKT SUFINANCIRAN JE SREDSTVIMA EUROPSKE UNIJE

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj

Strateški razvojni program Općine Draž 2017. - 2020.

PROGRAM RURALNOG RAZVOJA 2014.-2020.

Udio sufinanciranja: 85% EU, 15% RH

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj: Europa ulaže u ruralna područja

SADRŽAJ

1. Prilog - PODRUČJA OČUVANJA ZNAČAJNA ZA PTICE (POP) -1	161
2. Prilog - PODRUČJA OČUVANJA ZNAČAJNA ZA PTICE (POP) -2	162
3. Prilog - PODRUČJA OČUVANJA ZNAČAJNA ZA VRSTE I STANIŠNE TIPOVE (POVS).....	163
4. Prilog - BROJ UČENIKA I RAZREDNIH ODJELA U RAZREDNOJ NASTAVI ZA ŠK 16/17 ...	164
5. Prilog - BROJ UČENIKA I RAZREDNIH ODJELA U PREDMETNOJ NASTAVI ZA ŠK 16/17 ..	165
6. Prilog - DOLASCI BRODOVA – PUTNIČKO PRISTANIŠTE BATINA 2016	166
7. Prilog - NERAZVRSTANE CESTE U OPĆINI DRAŽ	167
8. Prilog - NERAZVRSTANE CESTE U OPĆINI DRAŽ - BATINA	167
9. Prilog - NERAZVRSTANE CESTE U OPĆINI DRAŽ - DRAŽ	168
10. Prilog - NERAZVRSTANE CESTE U OPĆINI DRAŽ - DUBOŠEVICA	168
11. Prilog - NERAZVRSTANE CESTE U OPĆINI DRAŽ - GAJIĆ	169
12. Prilog - NERAZVRSTANE CESTE U OPĆINI DRAŽ - PODOLJE.....	169
13. Prilog - NERAZVRSTANE CESTE U OPĆINI DRAŽ - TOPOLJE	169
14. Prilog - POPIS UDRUGA NA PODRUČJU OPĆINE DRAŽ.....	170
15. Prilog - POPIS UDRUGA NA PODRUČJU OPĆINE DRAŽ.....	171
16. Prilog - POPIS UDRUGA NA PODRUČJU OPĆINE DRAŽ.....	172
17. Prilog - POPIS UDRUGA NA PODRUČJU OPĆINE DRAŽ.....	173
18. Prilog - POPIS UDRUGA NA PODRUČJU OPĆINE DRAŽ.....	174
19. Prilog - POPIS UDRUGA NA PODRUČJU OPĆINE DRAŽ.....	175
20. Prilog - POPIS UDRUGA NA PODRUČJU OPĆINE DRAŽ.....	176
21. Prilog - POPIS UDRUGA NA PODRUČJU OPĆINE DRAŽ.....	177
22. Prilog - POPIS UDRUGA NA PODRUČJU OPĆINE DRAŽ.....	178
23. Prilog - POPIS OPG-a NA PODRUČJU OPĆINE DRAŽ – NASELJE BATINA	179
24. Prilog - POPIS OPG-a NA PODRUČJU OPĆINE DRAŽ – NASELJE PODOLJE	179
25. Prilog - POPIS OPG-a NA PODRUČJU OPĆINE DRAŽ – NASELJE DRAŽ.....	180
26. Prilog - POPIS OPG-a NA PODRUČJU OPĆINE DRAŽ – NASELJE GAJIĆ	181
27. Prilog - POPIS OPG-a NA PODRUČJU OPĆINE DRAŽ – NASELJE TOPOLJE.....	182
28. Prilog - POPIS OPG-a NA PODRUČJU OPĆINE DRAŽ – NASELJE DUBOŠEVICA	183
29. Prilog - STANOVNIŠTVO PREMA STAROSTI I SPOLU PO NASELJIMA, POPIS 2011.	184
30. Prilog - STANOVNIŠTVO PREMA NAJVIŠOJ ZAVRŠENOJ ŠKOLI, OBRAZOVNIM PODRUČJIMA I SPOLU, POPIS 2011. Popis-A.....	185
31. Prilog - STANOVNIŠTVO PREMA NAJVIŠOJ ZAVRŠENOJ ŠKOLI, OBRAZOVNIM PODRUČJIMA I SPOLU, POPIS 2011. Popis-B.....	186
32. Prilog - STANOVNIŠTVO PREMA NAJVIŠOJ ZAVRŠENOJ ŠKOLI, OBRAZOVNIM PODRUČJIMA I SPOLU, POPIS 2011. - Popis-C.....	187

33.	Prilog - ZAPOSLENI PREMA ZANIMANJU, STAROSTI I SPOLU, POPIS 2011. – A	188
34.	Prilog - ZAPOSLENI PREMA ZANIMANJU, STAROSTI I SPOLU, POPIS 2011. – B	189
35.	Prilog - ZAPOSLENI PREMA STAROSTI I SPOLU, POPIS 2011.	190
36.	Prilog - STANOVNIŠTVO PREMA VJERI PO OPĆINAMA, POPIS 2011.....	191
37.	Prilog - STANOVNIŠTVO PREMA NARODNOSTI PO OPĆINAMA, POPIS 2011.	191
38.	Prilog - POPIS SUDIONIKA UKLJUČENIH U PROCES IZRADE SRP.....	192
39.	Prilog - BAZA PROJEKTNIH PRIJEDLOGA I IDEJA.....	194

1. Prilog - PODRUČJA OČUVANJA ZNAČAJNA ZA PTICE (POP) -1

Identifikacijski broj područja	Naziv područja	Kategorija za ciljnu vrstu	Znanstveni naziv vrste	Hrvatski naziv vrste	Status		
					G= gnjezdarica	P = preletnica	Z = zimovalica
HR1000016	Podunavlje i donje Podravlje	1	Acrocephalus melanopogon	crnoprugasti trstenjak	G		
		1	Actitis hypoleucos	mala prutka	G		
		1	Alcedo atthis	vodomar	G		
		1	Anas strepera	patka kreketaljka	G		
		1	Anser anser	divlja guska	G		
		1	Aquila clanga	orao klokotaš			Z
		1	Aquila pomarina	orao kliktaš	G		
		1	Ardea purpurea	čaplja danguba	G	P	
		1	Ardeola ralloides	žuta čaplja	G	P	
		1	Aythya nyroca	patka njorka	G	P	
		1	Botaurus stellaris	bukavac	G	P	Z
		1	Caprimulgus europaeus	legan	G		
		1	Casmerodius albus	velika bijela čaplja	G	P	Z
		1	Chlidonias hybrida	bjelobrada čigra	G	P	
		1	Chlidonias niger	crna čigra		P	
		1	Ciconia ciconia	roda	G		
		1	Ciconia nigra	crna roda	G	P	
		1	Circus aeruginosus	eja močvarica	G		
		1	Circus cyaneus	eja strnjarija			Z
		1	Dendrocopos medius	crvenoglavi djetlić	G		
		1	Dendrocopos syriacus	sirijski djetlić	G		
		1	Dryocopus martius	crna žuna	G		
		1	Egretta garzetta	mala bijela čaplja	G	P	
		1	Falco columbarius	mali sokol			Z
		1	Falco vespertinus	crvenonoga vjetruša		P	
		1	Ficedula albicollis	bjelovrata muharica	G		
		1	Grus grus	ždral		P	
		1	Haliaeetus albicilla	štekavac	G		
		1	Himantopus himantopus	vlastelica	G	P	
		1	Ixobrychus minutus	čapljica voljak	G	P	
		1	Lanius collurio	rusi svračak	G		
		1	Luscinia svecica	modrovoljka	G	P	
1	Milvus migrans	crna lunja	G				
1	Netta rufina	patka gogoljica	G				
1	Numenius arquata	veliki pozviždač		P			
1	Nycticorax nycticorax	gak	G	P			

Izvor: <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/dodatni/437892.pdf>[Povratak na temu](#)

2. Prilog - PODRUČJA OČUVANJA ZNAČAJNA ZA PTICE (POP) -2

Identifikacijski broj područja	Naziv područja	Kategorija za ciljnu vrstu	Znanstveni naziv vrste	Hrvatski naziv vrste	Status		
					G = gnjezdarica	P = preletnica	Z = zimovalica
HR1000016	Podunavije i donje Podravlje	1	Pandion haliaetus	bukoč		P	
		1	Panurus biarmicus	brkata sjenica	G		
		1	Pernis apivorus	škanjac osaš	G		
		1	Phalacrocorax pygmaeus	mali vranac	G		Z
		1	Philomachus pugnax	pršljivac		P	
		1	Picus canus	siva žuna	G		
		1	Platalea leucorodia	žličarka		P	Z
		1	Porzana parva	siva štijoka	G	P	
		1	Porzana porzana	riđa štijoka	G	P	
		1	Riparia riparia	bregunica	G		
		1	Sterna hirundo	crvenokljuna čigra	G		
		1	Sylvia nisoria	pjegava grmuša	G		
		1	Tringa glareola	prutka migavica		P	
2	značajne negnjezdeće (selidbene) populacije ptica (patka lastarka <i>Anas acuta</i> , patka žličarka <i>Anas clypeata</i> , kržulja <i>Anas crecca</i> , zviždara <i>Anas penelope</i> , divlja patka <i>Anas platyrhynchos</i> , patka pupčanica <i>Anas querquedula</i> , patka kreketaljka <i>Anas strepera</i> , lisasta guska <i>Anser albifrons</i> , divlja guska <i>Anser anser</i> , guska glogovnjača <i>Anser fabalis</i> , glavata patka <i>Aythya ferina</i> , krunata patka <i>Aythya fuligula</i> , patka batoglavica <i>Bucephala clangula</i> , crvenokljuni labud <i>Cygnus olor</i> , liska <i>Fulica atra</i> , šljuka kokošica <i>Gallinago gallinago</i> , crnorepa muljača <i>Limosa limosa</i> , patka gogoljica <i>Netta rufina</i> , kokošica <i>Rallus aquaticus</i> , crna prutka <i>Tringa erythropus</i> , krivokljuna prutka <i>Tringa nebularia</i> , crvenonoga prutka <i>Tringa totanus</i> , vivak <i>Vanellus vanellus</i> , veliki pozviždač <i>Numenius arquata</i>)						

Izvor: <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/dodatni/437892.pdf>[Povratak na temu](#)

3. Prilog - PODRUČJA OČUVANJA ZNAČAJNA ZA VRSTE I STANIŠNE TIPOVE (POVS)

Identifikacijski broj područja	Naziv područja	Kategorija za ciljnu vrstu/stanišni tip	Hrvatski naziv vrste /hrvatski naziv staništa	Znanstveni naziv vrste /Šifra stanišnog tipa
HR2001309	Dunav S od Kopačkog rita	1	veliki tresetar	Leucorrhinia pectoralis
		1	kiseličin vatreni plavac	Lycaena dispar
		1	dvoprugasti kozak	Graphoderus bilineatus
		1	bolen	Aspius aspius
		1	prugasti balavac	Gymnocephalus schraetser
		1	veliki vretenac	Zingel zingel
		1	veliki potkovnjak	Rhinolophus ferrumequinum
		1	oštrouhi šišmiš	Myotis blythii
		1	dugokrili pršnjak	Miniopterus schreibersii
		1	velikouhi šišmiš	Myotis bechsteinii
		1	vidra	Lutra lutra
		1	ukrajinska paklara	Eudontomyzon mariae
		1	sabljarka	Pelecus cultratus
		1	Balonijev balavac	Gymnocephalus baloni
		1	istočna vodendjevojčica	Coenagrion ornatum
		1	bjeloperajna krkuš	Romanogobio vladykovi
		1	Panonski stepski travnjaci na praporu	6250*
		1	Rijeke s muljevitim obalama obraslim s Chenopodion rubri p.p. i Bidention p.p	3270
		1	Amfi bijska staništa Isoeto-Nanojuncetea	3130
		1	Aluvijalne šume (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)	91E0*
1	Subpanonski stepski travnjaci (Festucion vallesiaca)	6240*		
1	Prirodne eutrofne vode s vegetacijom Hydrocharition ili Magnopotamion	3150		

Izvor: <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/dodatni/437892.pdf>[Povratak na temu](#)

4. Prilog - BROJ UČENIKA I RAZREDNIH ODJELA U RAZREDNOJ NASTAVI ZA ŠK 16/17

Razred	učenika	odjela	djevojčica	ponav- ljača	primjereni oblik školovanja (uče. s rje.)	Prehrana		Putnici	U boravku		Ime i prezime razrednika
						užina	objed		cije.	prod.	
Draž 1.r.	4	-	1	-	-	4	-	2	-	-	Julijana Kokić
Batina 1.r.	4	-	-	-	-	4	-	-	-	-	Marina Ristić
Topolie 1.r.	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Ibolika Farkaš
Dub. 1.r.	8	-	4	-	-	-	-	-	-	-	Ivana Klasić
UKUPNO	17	-	5	-	-	8	-	2	-	-	
Draž 2.r.	7	1	1	-	-	7	-	3	-	-	Julijana Kokić
Batina 2.r.	4	1	1	-	-	7	-	-	-	-	Anita Balić
Topolie 2.r.	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	Ibolika Farkaš
Dub. 2.r.	5	-	4	-	-	-	-	-	-	-	Biliana Dominić
UKUPNO	19	2	7	-	-	14	-	3	-	-	
Draž 3.r.	13	-	5	-	-	13	-	4	-	-	Jelena Varga
Batina 3.r.	7	1	4	-	1	7	-	-	-	-	Anita Balić
Topolie 3.r.	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	Ibolika Farkaš
Dub. 3.r.	3	1	2	-	1	-	-	-	-	-	Ivana Klasić
UKUPNO	27	2	12	-	2	20	-	4	-	-	
Draž 4.r.	2	1	-	-	-	2	-	1	-	-	Jelena Varga
Batina 4.r.	6	1	1	-	-	6	-	-	-	-	Marina Ristić
Topolie 4.r.	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	Ibolika Farkaš
Dub. 4.r.	5	1	4	-	1	-	-	-	-	-	Biliana Dominić
UKUPNO	15	3	6	-	1	8	-	1	-	-	
UKUPNO I.-IV.	78	7	30	-	3	50	-	10	-	-	

Izvor: Osnovna škola Draž, GODIŠNJI PLAN I PROGRAM RADA ŠKOLE ZA 16/17 god.

[Povratak na temu](#)

5. Prilog - BROJ UČENIKA I RAZREDNIH ODJELA U PREDMETNOJ NASTAVI ZA ŠK 16/17

Razred	učenika	odjela	djevojčica	ponav-ljača	primjereni oblik školovanja (uče. s rje.)	Prehrana		Putnika	U boravku		Ime i prezime razrednika
						užina	objed		cije.	prod.	
Draž 5.r.	14	1	8	-	1	14	-	11	-	-	Eva Balatinac
Batina 5.r.	3	1	1	-	-	3	-	-	-	-	Dubravka Matić
UKUPNO	17	2	9	-	1	17	-	11	-	-	
Draž 6.r.	6	1	2	-	1	6	-	4	-	-	Goran Ilić
Batina 6.r.	6	-	2	-	-	6	-	-	-	-	Marijana Zec
UKUPNO	12	1	4	-	1	12	-	4	-	-	
Draž 7.r.	17	1	8	1	-	17	-	14	-	-	Silvija Novak
Batina 7-8.r.	3	-	2	-	-	3	-	-	-	-	
UKUPNO	20	1	10	1	-	20	-	14	-	-	
Draž 8.r.	12	1	6	-	-	12	-	11	-	-	Jelena Mijatov
Batina 8.r.	4	1	1	-	-	4	-	-	-	-	Valentina Grubačević
UKUPNO	16	2	7	-	-	16	-	11	-	-	
UKUPNO V.-VIII.	65	6	30	-	2	65	-	40	-	-	
UKUPNO I.-VIII.	143	14	60	1	5	115	-	50	-	-	

Izvor: Osnovna škola Draž, GODIŠNJI PLAN I PROGRAM RADA ŠKOLE ZA 16/17 god.

[Povratak na temu](#)

6. Prilog - DOLASCI BRODOVA – PUTNIČKO PRISTANIŠTE BATINA 2016

	Plovilo	Brodar	Vrijeme dol.	Vrijeme odl.
1.	RIVER ARIA	GRAND CIRCLE CRUISE LINE	01.04.2015, 08:00	01.04.2016, 11:00
2.	RIVER PRINCESS	PRVO PAROBRODSKO DRUSTVO	08.04.2016, 09:00	08.04.2016, 10:00
3.	EMERALD SUN	PRVO PAROBRODSKO DRUSTVO	12.04.2016, 17:00	12.04.2016, 19:00
4.	RIVER ARIA	GRAND CIRCLE CRUISE LINE	15.04.2016, 15:00	15.04.2016, 16:00
5.	RIVER PRINCESS	PRVO PAROBRODSKO DRUSTVO	18.04.2016, 16:00	18.04.2016, 18:00
6.	RIVER PRINCESS	PRVO PAROBRODSKO DRUSTVO	22.04.2016, 09:00	22.04.2016, 10:00
7.	RIVER PRINCESS	PRVO PAROBRODSKO DRUSTVO	02.05.2016, 16:00	02.05.2016, 18:00
8.	SCENIC JEWEL	PRVO PAROBRODSKO DRUSTVO	02.05.2016, 17:00	02.05.2016, 19:00
9.	AVALON PASSION	PRVO PAROBRODSKO DRUSTVO	05.05.2016, 16:00	05.05.2016, 18:00
10.	RIVER ARIA	GRAND CIRCLE CRUISE LINE	07.05.2016, 08:00	07.05.2016, 11:00
11.	RIVER DUCHESS	PRVO PAROBRODSKO DRUSTVO	20.05.2016, 09:00	20.05.2016, 10:00
12.	RIVER ARIA	GRAND CIRCLE CRUISE LINE	21.05.2016, 15:00	21.05.2016, 16:00
13.	EMERALD SKY	PRVO PAROBRODSKO DRUSTVO	26.05.2016, 17:00	26.05.2016, 19:00
14.	RIVER DUCHESS	PRVO PAROBRODSKO DRUSTVO	30.05.2016, 16:00	30.05.2016, 18:00
15.	RIVER PRINCESS	PRVO PAROBRODSKO DRUSTVO	03.06.2016, 09:00	03.06.2016, 10:00
16.	RIVER ARIA	GRAND CIRCLE CRUISE LINE	12.06.2016, 08:00	12.06.2016, 11:00
17.	RIVER PRINCESS	PRVO PAROBRODSKO DRUSTVO	13.06.2016, 16:00	13.06.2016, 18:00
18.	SCENIC JASPER	PRVO PAROBRODSKO DRUSTVO	18.06.2016, 17:00	18.06.2016, 19:00
19.	RIVER ARIA	GRAND CIRCLE CRUISE LINE	26.06.2016, 15:00	26.06.2016, 16:00
20.	RIVER DUCHESS	PRVO PAROBRODSKO DRUSTVO	01.07.2016, 09:00	01.07.2016, 10:00
21.	RIVER ARIA	GRAND CIRCLE CRUISE LINE	02.07.2016, 08:00	02.07.2016, 11:00
22.	EMERALD SUN	PRVO PAROBRODSKO DRUSTVO	05.07.2016, 17:00	05.07.2016, 19:00
23.	RIVER DUCHESS	PRVO PAROBRODSKO DRUSTVO	11.07.2016, 16:00	11.07.2016, 18:00
24.	AVALON PASSION	PRVO PAROBRODSKO DRUSTVO	14.07.2016, 16:00	14.07.2016, 18:00
25.	RIVER PRINCESS	PRVO PAROBRODSKO DRUSTVO	15.07.2016, 09:00	15.07.2016, 10:00
26.	RIVER ARIA	GRAND CIRCLE CRUISE LINE	16.07.2016, 15:00	16.07.2016, 16:00
27.	RIVER PRINCESS	PRVO PAROBRODSKO DRUSTVO	25.07.2016, 16:00	25.07.2016, 18:00
28.	RIVER DUCHESS	PRVO PAROBRODSKO DRUSTVO	12.08.2016, 09:00	12.08.2016, 10:00
29.	RIVER DUCHESS	PRVO PAROBRODSKO DRUSTVO	22.08.2016, 16:00	22.08.2016, 18:00
30.	RIVER ARIA	GRAND CIRCLE CRUISE LINE	23.08.2016, 08:00	23.08.2016, 11:00
31.	RIVER PRINCESS	PRVO PAROBRODSKO DRUSTVO	26.08.2016, 09:00	26.08.2016, 10:00
32.	RIVER PRINCESS	PRVO PAROBRODSKO DRUSTVO	05.09.2016, 16:00	05.09.2016, 18:00
33.	RIVER ARIA	GRAND CIRCLE CRUISE LINE	06.09.2016, 15:00	06.09.2016, 16:00
34.	EMERALD DAWN	PRVO PAROBRODSKO DRUSTVO	15.09.2016, 17:00	15.09.2016, 19:00
35.	AVALON PASSION	PRVO PAROBRODSKO DRUSTVO	22.09.2016, 16:00	22.09.2016, 18:00
36.	RIVER DUCHESS	PRVO PAROBRODSKO DRUSTVO	23.09.2016, 09:00	23.09.2016, 10:00
37.	RIVER ARIA	GRAND CIRCLE CRUISE LINE	28.09.2016, 08:00	28.09.2016, 11:00
38.	RIVER DUCHESS	PRVO PAROBRODSKO DRUSTVO	03.10.2016, 16:00	03.10.2016, 18:00
39.	RIVER PRINCESS	PRVO PAROBRODSKO DRUSTVO	07.10.2016, 09:00	07.10.2016, 10:00
40.	RIVER ARIA	GRAND CIRCLE CRUISE LINE	12.10.2016, 15:00	12.10.2016, 16:00
41.	AVALON ILLUMINATION	PRVO PAROBRODSKO DRUSTVO	13.10.2016, 16:00	13.10.2016, 18:00
42.	RIVER PRINCESS	PRVO PAROBRODSKO DRUSTVO	17.10.2016, 16:00	17.10.2016, 18:00
43.	RIVER ARIA	GRAND CIRCLE CRUISE LINE	03.11.2016, 08:00	03.11.2016, 11:00
44.	EMERALD SUN	PRVO PAROBRODSKO DRUSTVO	02.11.2016, 17:00	02.11.2016, 19:00
45.	RIVER ARIA	GRAND CIRCLE CRUISE LINE	17.11.2016, 15:00	17.11.2016, 16:00

Izvor: LUČKA UPRAVA VUKOVAR

[Povratak na temu](#)

7. Prilog - NERAZVRSTANE CESTE U OPĆINI DRAŽ

Red. br.	Naziv naselja i ulica	Dužina ceste po vrstama kolnika (m)				Ukupno
		Asfalt	K. kocka	Tucanik	Zemlja	
UKUPNO NA PODRUČJU OPĆINE DRAŽ		44.035	-	8.200	1.330	53.565

Izvor: OPĆINA DRAŽ 07/2015

8. Prilog - NERAZVRSTANE CESTE U OPĆINI DRAŽ - BATINA

Red. br.	Naziv naselja i ulica	Dužina ceste po vrstama kolnika (m)				Ukupno
		Asfalt	K. kocka	Tucanik	Zemlja	
1.	NASELJE BATINA					
1.1.	Batina Jug	-	-	550	320	870
1.2.	Crkvena	720	-	-	-	720
1.3.	Dože Đerđa	-	-	850	-	850
1.4.	Dunavska	2.085	-	-	-	2.085
1.5.	Jorgovanska	380	-	-	150	530
1.6.	Kendija	-	-	250	-	250
1.7.	Košut Lajoša	2.520	-	-	-	2.520
1.8.	Matije Gupca	180	-	-	-	180
1.9.	Sv. Ivana Nepomuka	1.255	-	-	-	1.255
1.10.	Petefi Šandora	970	-	-	-	970
1.11.	Planina	1.160	-	-	150	1.310
1.12.	Planina istok	210	-	-	-	210
1.13.	Planina Jug	275	-	-	-	275
1.14.	Planina Zapad	1.725	-	-	150	1.875
1.15.	Staklana	580	-	-	-	580
1.16.	Trg Slobode	200	-	-	-	200
1.17.	Vladimira Nazora	1.930	-	-	-	1.930
1.18.	Srednja	615	-	-	-	615
1.19.	Kralja Tomislava	175	-	-	-	175
1.20.	Kralja Zvonimira	250	-	-	-	250
1.21.	Kralja Krešimira	140	-	-	-	140
1.22.	Zeleni otok	670	-	740	300	1.710
Ukupno:		16.040	-	2.390	1.070	19.500

Izvor: OPĆINA DRAŽ 07/2015

[Povratak na temu](#)

9. Prilog - NERAZVRSTANE CESTE U OPĆINI DRAŽ - DRAŽ

Red. br.	Naziv naselja i ulica	Dužina ceste po vrstama kolnika (m)				Ukupno
		Asfalt	K. kocka	Tucanik	Zemlja	
2.	NASELJE DRAŽ					
2.1.	Braće Radića	680	-	-	680	
2.2.	Draž Planina	690	-	-	690	
2.3.	Dunavska	1.125	-	-	1.125	
2.4.	Ive Lole Ribara	600	-	-	600	
2.5.	Lugarnica Šarkanj	375	-	750	1.125	
2.6.	Planina	-	-	875	875	
2.7.	Planinska	1.600	-	-	1.600	
2.8.	Vladimira Nazora	865	-	-	865	
2.9.	Trg Stipe Đurina	75	-	-	75	
2.10.	Spoj Planinska ulica - ul. B. Radića	190	-	-	190	
2.11.	Cesta na sjevernoj strani Topoljskog Dunavca do državne granice sa NR Mađarskom	1.250	-	2.875	4.125	
Ukupno:		7.450	-	4.500	11.950	

Izvor: OPĆINA DRAŽ 07/2015

10. Prilog - NERAZVRSTANE CESTE U OPĆINI DRAŽ - DUBOŠEVICA

Red. br.	Naziv naselja i ulica	Dužina ceste po vrstama kolnika (m)				Ukupno
		Asfalt	K. kocka	Tucanik	Zemlja	
3.	NASELJE DUBOŠEVICA					
3.1.	Braće Radića	905	-	-	905	
3.2.	Stipe Matovića	1.370	-	-	1.370	
3.3.	Alojzija Stepinca	785	-	-	785	
3.4.	Dr. Franje Tuđmana	1.030	-	-	1.030	
3.5.	Virska	325	-	-	325	
3.6.	Hrvatskih branitelja	240	-	-	240	
3.7.	Ive Grgića	500	-	-	500	
3.8.	Trg Hrvatske Mladeži	340	-	-	340	
3.9.	Ante Starčevića	330	-	-	330	
3.10.	30. Svibnja	680	-	-	680	
Ukupno:		6.505	-	-	6.505	

Izvor: OPĆINA DRAŽ 07/2015

[Povratak na temu](#)

11. Prilog - NERAZVRSTANE CESTE U OPĆINI DRAŽ - GAJIĆ

Red. br.	Naziv naselja i ulica	Dužina ceste po vrstama kolnika (m)				Ukupno
		Asfalt	K. kocka	Tucanik	Zemlja	
4.	NASELJE GAJIĆ					
4.1.	Brače Radića	510	-	-	-	510
4.2.	Matije Gupca	1.150	-	-	-	1.150
4.3.	Planina	750	-	-	-	750
4.4.	Ištvana Vencela	380	-	-	-	380
4.5.	Salaši	-	-	1.150	-	1.150
4.6.	Šovakova	1.460	-	-	-	1.460
4.7.	Vladimira Nazora	765	-	-	-	765
Ukupno:		5.015	-	1.150	-	6.165

Izvor: OPĆINA DRAŽ 07/2015

12. Prilog - NERAZVRSTANE CESTE U OPĆINI DRAŽ - PODOLJE

Red. br.	Naziv naselja i ulica	Dužina ceste po vrstama kolnika (m)				Ukupno
		Asfalt	K. kocka	Tucanik	Zemlja	
5.	NASELJE PODOLJE					
5.1.	Glavna	2.590	-	-	-	2.590
5.2.	Planina	985	-	-	-	985
Ukupno:		3.575	-	-	-	3.575

Izvor: OPĆINA DRAŽ 07/2015

13. Prilog - NERAZVRSTANE CESTE U OPĆINI DRAŽ - TOPOLJE

Red. br.	Naziv naselja i ulica	Dužina ceste po vrstama kolnika (m)				Ukupno
		Asfalt	K. kocka	Tucanik	Zemlja	
6.	NASELJE TOPOLJE					
6.1.	Brače Radića	620	-	-	-	620
6.2.	Hrvatskih Branitelja	940	-	-	-	940
6.3.	Kod Plota	-	-	-	260	260
6.4.	Matije Gupca	950	-	-	-	950
6.5.	Mije Zlatarića	-	-	160	-	160
6.6.	Vlatka Mačeka	830	-	-	-	830
6.7.	Republike	1.550	-	-	-	1.550
6.8.	Spoj ul. Republike- ul. Hrvatskih Branitelja	560	-	-	-	560
Ukupno:		5.450	-	160	260	5.870

Izvor: OPĆINA DRAŽ 07/2015

[Povratak na temu](#)

14. Prilog - POPIS UDRUGA NA PODRUČJU OPĆINE DRAŽ

BATINA	NAZIV UDRUGE	PODRUČJE DJELOVANJA	djelatnost
1.	NOGOMETNI KLUB "NAPREDAK" BATINA	SPORT	Sudjelovanje u sportskom natjecanju, Sportska priprema Sportska poduka Nogomet
2.	UDRUGA ŽENA "BATINARKE" BATINA	OKUPLJANJE I ZAŠTITA ŽENA	Okupljanje žena
3.	UDRUGA BRANITELJA BATINA	KULTURA I UMJETNOST LJUDSKA PRAVA SPORT	Ostale djelatnosti iz područja kulture i umjetnosti, Prava aktivnih sudionika i stradalnika Domovinskog rata, Ostale djelatnosti u sportu
4.	MOTO KLUB "OTOČKI PIRATI"	KULTURA I UMJETNOST SPORT	Izvedbene umjetnosti, Organiziranje i provođenje sportskih natjecanja i sportskih priredbi, motociklizam
5.	UDRUGA INFORMATIČARA BATINE	TEHNIČKA SOCIJALNA	Informatička (tehnička informatička djelatnost)
6.	UDRUGA UMIROVLJENIKA BATINA - KISKOSZEG	EKOLOŠKA	Umirovljenici (okupljanje umirovljenika)
7.	ŠPORTSKO RIBOLOVNO DRUŠTVO "ŠARAN" BATINA	SPORT ZAŠTITA OKOLIŠA I PRIRODE	Sportska rekreacija, Promocija sporta i zdravog načina življenja, Zaštita okoliša, Sportski ribolov (slatke vode).
8.	UDRUGA ŽENA BATINA	OKUPLJANJE I ZAŠTITA ŽENA	Okupljanje žena
9.	UDRUGA ZA ZAŠTITU ZELENOG OTOKA U BATINI	EKOLOŠKA	Ostale ekološke djelatnosti
10.	LOVAČKO DRUŠTVO "FAZAN" BATINA	GOSPODARSTVO	Poljoprivreda (lovstvo)

15. Prilog - POPIS UDRUGA NA PODRUČJU OPĆINE DRAŽ

BATINA	NAZIV UDRUGE	PODRUČJE DJELOVANJA	djelatnost
11.	UDRUGA VINOGRADARA I VINARA BATINE "BARANJSKI VINOGRADI"	KULTURA I UMJETNOST MEĐUNARODNA SURADNJA OBRAZOVANJE, ZNANOST I ISTRAŽIVANJE ODRŽIVI RAZVOJ SOCIJALNA DJELATNOST ZAŠTITA OKOLIŠA I PRIRODE	Odgoj i obrazovanje, Razvojna suradnja, Kulturna baština, Očuvanje prirode, Socijalne usluge, Razvoj ruralnih područja.
12.	DOBROVOLJNO VATROGASNO DRUŠTVO BATINA	ZAŠTITA I SPAŠAVANJE	Dobrovoljno vatrogastvo
13.	UDRUGA "ZELENI OTOK" IZ BATINE	OSTALE DJELATNOSTI	
14.	UDRUGA MLADEŽI "ZELENI OTOK" BATINA	OKUPLJANJE I ZAŠTITA DJECE, MLADEŽI I OBITELJI	Okupljanje i zaštita mladeži
15.	BATINSKA PLAŽA	SPORT	Ostale djelatnosti u sportu
16.	REGATA MIRA BATINA - ZELENI OTOK	ŠPORTSKA	Športovi na vodi
17.	DEMOKRATSKA ZAJEDNICA MAĐARA HRVATSKE - UDRUGA BATINA	LJUDSKA PRAVA	Zaštita prava nacionalne manjine
18.	UDRUGA ŠPORTSKIH RIBOLOVACA BARANJE "UDICA"	ŠPORTSKA	Športovi na vodi (robolov)
19.	MAĐARSKO KULTURNO UMJETNIČKO DRUŠTVO "KISKŐSZEG" BATINA	KULTURA I UMJETNOST	Izvedbene umjetnosti, Kulturno-umjetnički (glazbeni i scenski) amaterizam

Izvor: <http://registri.uprava.hr/#!udruge>[Povratak na temu](#)

16. Prilog - POPIS UDRUGA NA PODRUČJU OPĆINE DRAŽ

DRAŽ	NAZIV UDRUGE	PODRUČJE DJELOVANJA	djelatnost
20.	DOBROVOLJNO VATROGASNO DRUŠTVO DRAŽ	ZAŠTITA I SPAŠAVANJE	Dobrovoljno vatrogastvo
21.	ŠPORTSKA UDRUGA OSAMNAESTICA	ŠPORTSKA	Ostale športske djelatnosti
22.	UDRUGA ŽENA I MLADIH "SNAŠE I BEĆARI" DRAŽ	DEMOKRATSKA POLITIČKA KULTURA, KULTURA I UMJETNOST, ODRŽIVI RAZVOJ, SPORT, ZAŠTITA OKOLIŠA I PRIRODE	Promicanje društvene solidarnosti. Razvoj lokalne zajednice. Izvedbene umjetnosti. Razvoj ruralnih područja. Ostale djelatnosti u sportu. Ostale djelatnosti iz područja zaštite okoliša i prirode. (Kulturno-umjetnički (glazbeni i scenski) amaterizam. Edukacija za održivi razvoj ruralnih područja, Planiranje razvoja ruralnih područja)
23.	LOVAČKA UDRUGA "LOVAC"	GOSPODARSKA	Lovna i ribolovna (lovna djelatnost)
24.	UDRUGA UMIROVLJENIKA OPĆINE DRAŽ	SOCIJALNA	Umirovljenici (okupljanje umirovljenika)
25.	NOGOMETNI KLUB "MLADOST" DRAŽ	SPORT	Sudjelovanje u sportskom natjecanju Sportska priprema Sportska poduka
26.	KULTURNO UMJETNIČKO DRUŠTVO "SLOGA" DRAŽ	KULTURA I UMJETNOST	Izvedbene umjetnosti Kulturno-umjetnički (glazbeni i scenski) amaterizam

Izvor: <http://registri.uprava.hr/#!udruge>[Povratak na temu](#)

17. Prilog - POPIS UDRUGA NA PODRUČJU OPĆINE DRAŽ

DRAŽ	NAZIV UDRUGE	PODRUČJE DJELOVANJA	djelatnost
27.	KULTURNO TURISTIČKA MANIFESTACIJA "BARANJSKI BEČARAC"	KULTURA I UMJETNOST	Kulturna baština (Zaštita i očuvanje materijalnih kulturnih dobara,Zaštita i očuvanje nematerijalnih kulturnih dobara) Izvedbene umjetnosti (Dramske umjetnosti,plesne umjetnosti,Glazba i glazbeno scenske umjetnosti,Glazbene i scenske manifestacije i festivali) Književno-nakladnička djelatnost (Književno stvaralaštvo) Ostale djelatnosti iz područja kulture i umjetnosti .
28.	UDRUGA ZA OČUVANJE KULTURE I OBIČAJA DRAŽ-GAJIĆ	KULTURA I UMJETNOST	Izvedbene umjetnosti (Kulturno-umjetnički (glazbeni i scenski) amaterizam)
29.	UDRUGA MLADIH DRAŽA I GAJIĆA, DARAŽ-MAROK	OKUPLJANJE I ZAŠTITA DJECE, MLADEŽI I OBITELJI	Sudjelovanje u sportskom natjecanju Sportska priprema Sportska poduka Sportski ribolov (slatke vode)

Izvor: <http://registri.uprava.hr/#!udruge>

18. Prilog - POPIS UDRUGA NA PODRUČJU OPĆINE DRAŽ

DRAŽ	NAZIV UDRUGE	PODRUČJE DJELOVANJA	djelatnost
30.	ŠPORTSKO RIBOLOVNO DRUŠTVO "DEVERIKA" DRAŽ	SPORT	Sudjelovanje u sportskom natjecanju Sportska priprema Sportska poduka Sportski ribolov (slatke vode)
31.	STOČARSKO, RATARSKO,MEHANIZACIJSKA UDRUGA "STJEPAN RADIĆ" DRAŽ	GOSPODARSKA	Poljoprivredna
32.	HRVATSKI VESLAČKI KLUB "BARANJA" DRAŽ	SPORT	Sudjelovanje u sportskom natjecanju Sportska priprema Sportska poduka Veslanje
33.	UDRUGA VINOGRADARA, VOĆARA I PODRUMARA "TROJNAŠ"	GOSPODARSKA	Poljoprivredna

Izvor: <http://registri.uprava.hr/#!udruge>

[Povratak na temu](#)

19. Prilog - POPIS UDRUGA NA PODRUČJU OPĆINE DRAŽ

DUBOŠEVICA	NAZIV UDRUGE	PODRUČJE DJELOVANJA	djelatnost
34.	UDRUGA ŽENA DUBOŠEVICA	KULTURA I UMJETNOST SOCIJALNA DJELATNOST SPORT ZAŠTITA ZDRAVLJA	Izvedbene umjetnosti, Humanitarna pomoć, Organiziranje i provođenje sportskih natjecanja i sportskih Preventivno djelovanje, unapređenje i zaštita zdravlja priredbi,
35.	UDRUGA KULTURE PAX" DALYOK- DUBOŠEVICA"	KULTURA I UMJETNOST	Kulturna baština. Književno-nakladnička djelatnost Audiovizualna djelatnost Medijska kultura Ostale djelatnosti iz područja kulture i umjetnosti
36.	ŠPORTSKO RIBOLOVNO DRUŠTVO "VIR"	SPORT	Organiziranje i provođenje sportskih natjecanja i sportskih priredbi Sportski ribolov (slatke vode)
37.	KULTURNO UMJETNIČKO DRUŠTVO "MLADI ŠOKCI" DUBOŠEVICA	KULTURA I UMJETNOST	Kulturna baština Izvedbene umjetnosti
38.	DOBROVOLJNO VATROGASNO DRUŠTVO DUBOŠEVICA	ZAŠTITA I SPAŠAVANJE	Dobrovoljno vatrogastvo
39.	LOVAČKO DRUŠTVO "BELJE" DUBOŠEVICA	GOSPODARSTVO ZAŠTITA OKOLIŠA I PRIRODE	Poljoprivreda (Lovstvo) Očuvanje prirode
40.	NOGOMETNI KLUB "ŠOKADIJA" DUBOŠEVICA	SPORT	Sudjelovanje u sportskom natjecanju (Organiziranje i provođenje sportskih natjecanja i sportskih priredbi)

20. Prilog - POPIS UDRUGA NA PODRUČJU OPĆINE DRAŽ

GAJIĆ	NAZIV UDRUGE	PODRUČJE DJELOVANJA	djelatnost
41.	LOVAČKO DRUŠTVO "SOKOL" TOPOLJE	GOSPODARSTVO	Poljoprivreda (Lovstvo)
42.	NOGOMETNI KLUB "SLOGA" GAJIĆ	SPORT	Sudjelovanje u sportskom natjecanju Sportska priprema Sportska poduka Nogomet
43.	UDRUGA VINOGRADARA I VINARA "MARTINOVO BRDO" GAJIĆ	GOSPODARSTVO, KULTURA I UMJETNOST	Poljoprivreda (Vinarstvo i vinogradarstvo,Voćarstvo) Izvedbene umjetnosti (Kulturno-umjetnički (glazbeni i scenski) amaterizam)
44.	KULturno UMJETNIČKO DRUŠTVO "SELJAČKA SLOGA" GAJIĆ	KULTURA I UMJETNOST	Izvedbene umjetnosti (Kulturno-umjetnički (glazbeni i scenski) amaterizam)
45.	UDRUGA ŽENA GAJIĆ	OKUPLJANJE I ZAŠTITA ŽENA	
46.	ŠPORTSKO RIBOLOVNA UDRUGA "ŠTUKA" GAJIĆ	SPORT	Sportska rekreacija (Organiziranje sportsko rekreacijskih natjecanja i sportsko rekreativnih edukativnih projekata i programa)
47.	DOBROVOLJNO VATROGASNO DRUŠTVO GAJIĆ	ZAŠTITA I SPAŠAVANJE	Dobrovoljno vatrogastvo

Izvor: <http://registri.uprava.hr/#!udruge>[Povratak na temu](#)

21. Prilog - POPIS UDRUGA NA PODRUČJU OPĆINE DRAŽ

PODOLJE	NAZIV UDRUGE	PODRUČJE DJELOVANJA	djelatnost
48.	UDRUGA ZA NJEGOVANJE OBIČAJA MAĐARA PODOLJE	LJUDSKA PRAVA	Zaštita prava nacionalne manjine Njegovanje zavičajnog identiteta
49.	DOBROVOLJNO VATROGASNO DRUŠTVO PODOLJE	ZAŠTITA I SPAŠAVANJE	Dobrovoljno vatrogastvo

Izvor: <http://registri.uprava.hr/#!udruge>

[Povratak na temu](#)

22. Prilog - POPIS UDRUGA NA PODRUČJU OPĆINE DRAŽ

TOPOLJE	NAZIV UDRUGE	PODRUČJE DJELOVANJA	djelatnost
50.	UDRUGA VOĆARA, VINOGRADARA I VINARA "ČIBOGAT"	GOSPODARTVO	Poljoprivreda (Vinarstvo i vinogradarstvo)
51.	DRUŠTVO PRIJATELJA BARANJSKIH STARINA "IŽIP"	KULTURA I UMJETNOST	Kulturna baština (Zaštita i očuvanje materijalnih kulturnih dobara, Zaštita i očuvanje nematerijalnih kulturnih dobara, Opće kulturna kulturološka djelatnost,)
52.	NOGOMETNI KLUB "BARANJAC" TOPOLJE	ŠPORTSKA	Športovi na tlu Nogomet
53.	ŠPORTSKO RIBOLOVNO DRUŠTVO "PUŠKAŠ"	ŠPORTSKA	Športovi na vodi (ribolov)
54.	ŠPORTSKO RIBOLOVNO DRUŠTVO "LINJAK" TOPOLJE	SPORT	Sportska rekreacija Organiziranje i provođenje sportskih natjecanja i sportskih priredbi
55.	DOBROVOLJNO VATROGASNO DRUŠTVO TOPOLJE	ZAŠTITA I SPAŠAVANJE	Dobrovoljno vatrogastvo
56.	KULTURNO UMJETNIČKO DRUŠTVO "BARANJAC" TOPOLJE	KULTURA I UMJETNOST	Izvedbene umjetnosti (Kulturno-umjetnički glazbeni i scenski amaterizam)

Izvor: <http://registri.uprava.hr/#!udruga>[Povratak na temu](#)

23. Prilog - POPIS OPG-a NA PODRUČJU OPĆINE DRAŽ – NASELJE BATINA

R.BR.	PREZIME I IME	R.BR.	PREZIME I IME
1.	BALOG IVICA	14.	KUČERA NANDOR
2.	BOŠNJAK ALEKSANDAR	15.	MAĐAR ERŽEBET
3.	ČAPO ERŽEBET	16.	MESAROŠ ŠANDOR
4.	ČAPO MARIJA	17.	PAUŠKOVIĆ STJEPAN
5.	DAJČ IVAN	18.	PERŽELT ILOKKA
6.	ĐURIN MATIJAS	19.	PIUKOVIĆ LJUBICA
7.	GERŠTMAJER MIHALJ	20.	POLGAR TIBOR
8.	GULJAŠ TIBOR	21.	SABO KORNEL
9.	JUHAS STEVAN	22.	STOLNIK SLAVA
10.	KALAZIĆ SLAVKO	23.	STRIKOVIĆ IVAN
11.	KAMERER PETAR	24.	ŠIPLIKA VERONA
12.	KOČEVAR JASMINKA	25.	ŠIPOŠ MARIJA
13.	KOVAČIĆ ADAM	26.	ŠOTA STEVAN

Izvor : Savjetodavna služba Ispostava BELI MANASTIR (interni popis 2011), APPRRR (isplata 2015), obrada autora

24. Prilog - POPIS OPG-a NA PODRUČJU OPĆINE DRAŽ – NASELJE PODOLJE

R.BR.	PREZIME I IME	R.BR.	PREZIME I IME
1.	BALOG ZOLTAN	7.	LENDEL ĐURO
2.	BOGUT ANTE	8.	LENDEL MELITA
3.	BOŠNJAK STIPA	9.	MIKOLIĆ ADAM
4.	GULJAŠ ČABA	10.	ŠANTA SNEŽANA
5.	KATOI LADISLAV	11.	ŠIPOŠ ILOKKA

Izvor : Savjetodavna služba Ispostava BELI MANASTIR (interni popis 2011), APPRRR (isplata 2015), obrada autora

[Povratak na temu](#)

25. Prilog - POPIS OPG-a NA PODRUČJU OPĆINE DRAŽ – NASELJE DRAŽ

R.BR.	PREZIME I IME	R.BR.	PREZIME I IME
1.	BALATINAC DENIS	24.	KORŠOŠ JOSIP
2.	BALATINAC MATIJA	25.	KOVAČ IVAN
3.	BALATINAC STIPO	26.	KUČUK VINKO
4.	BALIĆ JANJA	27.	LAZIĆ MATIJA
5.	BALIĆ MATIJA	28.	MAJER STJEPAN
6.	BALIĆ STIPAN	29.	MARTINOV EVA
7.	BARIŠIN MARKO	30.	MARTINOV STEVICA
8.	BARIŠIN MATIJA	31.	MARTINOV STIPAN
9.	BARTOLOV JELA	32.	MARTINOV SVJETLANA
10.	BENAK STJEPAN	33.	MIJATOV STIPA
11.	BOŠNJAK IVAN	34.	ORŠOLIĆ STIPA
12.	BOŠNJAK MIHALJ	35.	RETKOVAC MARKO
13.	ČAPO IVAN	36.	ŠAŠLIN EVA
14.	DRVENTIĆ JELA	37.	ŠAŠLIN JELICA
15.	ĐURIN STJEPAN	38.	ŠAŠLIN STIPAN
16.	GOLUBOV STIPO	39.	ŠAŠLIN STJEPAN
17.	GUJČIĆ SANELA	40.	ŠIPOŠ IVAN
18.	GUJČIĆ MARKO	41.	ŠOVAKOV NANDOR
19.	JAKOBI ATILA	42.	TADIJANOV IVICA
20.	JURKOVIĆ VLATKA	43.	TADIJANOV ZORAN
21.	KATUŠIN STJEPAN	44.	TUTENOV STJEPAN
22.	KIŠ JOSIP	45.	VUJIĆ STJEPAN
23.	KOKIĆ IVAN		

Izvor : Savjetodavna služba Ispostava BELI MANASTIR (interni popis 2011), APPRRR (isplata 2015), obrada autora

[Povratak na temu](#)

26. Prilog - POPIS OPG-a NA PODRUČJU OPĆINE DRAŽ – NASELJE GAJIĆ

R.BR.	PREZIME I IME	R.BR.	PREZIME I IME
1.	BALATINAC DANIEL	17.	KALINKA IVAN
2.	BALATINAC GYORGYI	18.	KIŠ JELISAVA
3.	BALATINAC IVAN	19.	MARIJANOV JAKOB
4.	BALATINAC JELA	20.	MARIJANOV MARKO
5.	BALATINAC PAVO	21.	MARTINOV PAVO
6.	BALIĆ ELEONORA	22.	MATIJEVIĆ STIPO
7.	ČIPAN JOSIP	23.	MATIJEVIM VINKO
8.	DRVENTIĆ VINKO	24.	PRAKATUR PERO
9.	ĐURIN SANJA	25.	REKEĆE STEVAN
10.	ĐURIN ŽELJKA	26.	RETKOVAC VINKO
11.	FILAKOV KLARA	27.	ŠKULAC PAVLE
12.	FILAKOV STIPAN	28.	ŠOVAKOV MATIJA
13.	FILAKOV ZLATKO	29.	ŠOVAKOVSTIPA
14.	GOLUBOV MARKO	30.	VUJIĆ STJEPAN
15.	GOLUBOV STIPAN	31.	ZLATARIĆ STIPAN
16.	GUJČIĆ VINKO		

Izvor : Savjetodavna služba Ispostava BELI MANASTIR (interni popis 2011), APPRRR (isplata 2015), obrada autora

[Povratak na temu](#)

27. Prilog - POPIS OPG-a NA PODRUČJU OPĆINE DRAŽ – NASELJE TOPOLJE

R.BR.	PREZIME I IME	R.BR.	PREZIME I IME
1.	ANDRIĆ MATIJA	20.	KOVAČEV STIPA
2.	BEČIĆ ŠEFIK	21.	KOVAČEVIĆ JELICA
3.	BOŠNJAK STIPA	22.	KOVAČEVIĆ ŽELJKO
4.	ČREP STJEPAN	23.	MATIJEVIĆ ALEN
5.	DRVENTIĆ EVA	24.	MATIJEVIĆ DALIBOR
6.	ĐURASOV ANA	25.	MATIJEVIĆ MATIJA
7.	ĐURASOV VINKO	26.	MATIJEVIĆ NADA
8.	ĐURIĆ BOBAN	27.	MATIJEVIĆ STIPAN
9.	ĐURIĆ BOJAN	28.	NIKOLIĆ STJEPAN
10.	ĐURIĆ NADA	29.	RADIČEV STIPAN
11.	HORVAT STEVAN	30.	STRILKOVIĆ JOSIP
12.	JAKŠIĆ STJEPAN	31.	ŠOVAKOV STIPA
13.	KNEŽEVIĆ VELIBOR	32.	ŠOVAKOV MARKO
14.	KNEŽEVIĆ STIPA	33.	TAKAČ KATA
15.	KNEŽEVIĆ STJEPAN	34.	TOPALOV MARKO
16.	KOKIĆ FRANJO	35.	VESELI ADAM
17.	KONDOR ŠANDOR	36.	VIDOVIĆ MILAN
18.	KORMANJOŠ PAVO		
19.	KOVAČEV IZIDOR		

Izvor : Savjetodavna služba Ispostava BELI MANASTIR (interni popis 2011), APPRRR (isplata 2015), obrada autora

[Povratak na temu](#)

28. Prilog - POPIS OPG-a NA PODRUČJU OPĆINE DRAŽ – NASELJE DUBOŠEVICA

R.BR.	PREZIME I IME	R.BR.	PREZIME I IME
1.	BABIĆ STIPA	25.	KOVAČEVIĆ MATO
2.	BENAK STIPO	26.	KRASNIĆ MIJO
3.	BENIĆ ADAM	27.	KREKO DAMIR
4.	BENIĆ IVAN	28.	KREKO JOSIP
5.	BENIĆ MARKO	29.	KURJAČIĆ MANDA
6.	BENIĆ PAVO	30.	KURJAČIĆ TADA
7.	BENIĆ STIPO	31.	LUKAČEV TADIJA
8.	BUDIMIR MARTINA	32.	MARKOVIĆ TANJA
9.	ČURČIJA MIJA	33.	MATOVIĆ MARKO
10.	DAMJANOV MATIJA	34.	MATOVIĆ MATIJA
11.	DAMJANOV PAVAO	35.	MIHAJLOVIĆ MARKO
12.	DAMJANOV PAVO	36.	PAVLOVIĆ DRAŽEN
13.	ĐOČIĆ MARIJANA	37.	PERIŠKIĆ MATIJA
14.	GRGIĆ MELITA	38.	PETROVIĆ MIJA
15.	GRGIĆ STIPO	39.	PETROVIĆ STIPAN
16.	HORVAT MARKO	40.	PFAF JOSIP
17.	IVANIŠIĆ STIPA	41.	PRAKATUR STIPA
18.	IVIČIN KATA	42.	STIPIĆ ILIJA
19.	JEDNAŠIĆ BOŽICA	43.	TOPALOV MIJO
20.	JEDNAŠIĆ MARKO	44.	VINOJČIĆ ANTON
21.	JEDNAŠIĆ MATIJA	45.	VINOJČIĆ MARKO
22.	JEDNAŠIĆ STIPAN	46.	ZRAKIĆ JASNA
23.	KAPOŠI JOSIP		
24.	KOVAČEVIĆ ILIJA		

Izvor : Savjetodavna služba Ispostava BELI MANASTIR (interni popis 2011), APPRRR (isplata 2015), obrada autora

[Povratak na temu](#)

29. Prilog - STANOVNIŠTVO PREMA STAROSTI I SPOLU PO NASELJIMA, POPIS 2011.

Osječko-baranjska županija	Spol	Ukupno	Starost																			
			0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80-84	85-89	90-94	95 i više
O. Draž	sv.	2.767	107	99	120	109	151	176	150	122	148	237	230	252	222	161	180	159	104	34	6	-
	m	1.337	65	43	64	58	83	82	90	65	72	117	110	135	110	74	68	46	43	10	2	-
	ž	1.430	42	56	56	51	68	94	60	57	76	120	120	117	112	87	112	113	61	24	4	-
Naselja																						
Batina	sv.	879	32	24	34	37	39	58	53	46	50	68	69	89	80	58	49	50	34	8	1	-
	m	428	20	11	20	20	19	29	30	24	27	36	27	42	38	28	20	19	14	4	-	-
	ž	451	12	13	14	17	20	29	23	22	23	32	42	47	42	30	29	31	20	4	1	-
Draž	sv.	505	20	19	22	23	36	28	24	24	27	42	37	40	43	23	39	29	20	7	2	-
	m	245	13	6	14	14	20	14	17	14	13	14	20	22	20	12	15	7	8	1	1	-
	ž	260	7	13	8	9	16	14	7	10	14	28	17	18	23	11	24	22	12	6	1	-
Duboševica	sv.	554	23	24	31	21	35	38	35	18	31	56	53	35	30	30	38	26	20	8	2	-
	m	258	8	10	10	8	19	21	21	9	12	32	28	21	15	14	16	6	8	-	-	-
	ž	296	15	14	21	13	16	17	14	9	19	24	25	14	15	16	22	20	12	8	2	-
Gajić	sv.	294	9	7	13	14	14	12	14	12	17	23	22	35	26	17	22	24	11	1	1	-
	m	151	8	3	7	9	7	7	10	5	12	11	8	19	17	6	9	7	5	-	1	-
	ž	143	1	4	6	5	7	5	4	7	5	12	14	16	9	11	13	17	6	1	-	-
Podolje	sv.	140	9	14	5	3	7	6	7	8	7	8	11	12	12	9	6	6	6	4	-	-
	m	73	7	7	2	2	5	1	3	5	4	6	5	8	5	7	2	1	1	2	-	-
	ž	67	2	7	3	1	2	5	4	3	3	2	6	4	7	2	4	5	5	2	-	-
Topolje	sv.	395	14	11	15	11	20	34	17	14	16	40	38	41	31	24	26	24	13	6	-	-
	m	182	9	6	11	5	13	10	9	8	4	18	22	23	15	7	6	6	7	3	-	-
	ž	213	5	5	4	6	7	24	8	6	12	22	16	18	16	17	20	18	6	3	-	-

Izvor: DZS 2011

[Povratak na temu](#)

30. Prilog - STANOVNIŠTVO PREMA NAJVIŠOJ ZAVRŠENOJ ŠKOLI, OBRAZOVNIM PODRUČJIMA I SPOLU, POPIS 2011. Popis-A

Obrazovna područja	Spol	Ukupno	Bez škole	1-3 razreda osnovne škole	4-7 razreda osnovne škole	Osnovna škola	Srednja škola			Visoko obrazovanje					Nepoznato	
							svega	industrijske i obrtničke strukovne škole, škole za zanimanje u trajanju od 1-3 godine i škole za KV i VKV radnike	tehničke i srodne strukovne škole, škole za zanimanje u trajanju od 4 i više godina	gimnazija	svega	viša škola, I. (VI.) stupanj fakulteta i stručni studiji	fakulteti, umjetničke akademije i sveučilišni studiji	magisterij (znanstveni, stručni, umjetnički)		doktorat
Ukupno	sv.	2441	66	30	359	858	993	539	390	64	135	64	68	1	2	-
	m	1165	8	9	101	377	599	398	174	27	71	33	36	1	1	-
	ž	1276	58	21	258	481	394	141	216	37	64	31	32	-	1	-
Bez škole	sv.	66	66	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	m	8	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	ž	58	58	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Opći programi	sv.	1311	-	30	359	858	64	-	-	64	-	-	-	-	-	-
	m	514	-	9	101	377	27	-	-	27	-	-	-	-	-	-
	ž	797	-	21	258	481	37	-	-	37	-	-	-	-	-	-
Obrazovanje	sv.	47	-	-	-	-	12	-	12	-	35	22	13	-	-	-
	m	8	-	-	-	-	1	-	1	-	7	6	1	-	-	-
	ž	39	-	-	-	-	11	-	11	-	28	16	12	-	-	-

 Izvor: http://www.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/htm/h01_01_36/h01_01_36_zup14_0914.html
[Povratak na temu](#)

31. Prilog - STANOVNIŠTVO PREMA NAJVIŠOJ ZAVRŠENOJ ŠKOLI, OBRAZOVNIM PODRUČJIMA I SPOLU, POPIS 2011. Popis-B

Obrazovna područja	Spol	Ukupno	Bez škole	1-3 razreda osnovne škole	4-7 razreda osnovne škole	Osnovna škola	Srednja škola				Visoko obrazovanje					Nepoznato
							svega	industrijske i obrtničke strukovne škole, škole za zanimanje u trajanju od 1-3 godine i škole za KV i VKV radnike	tehničke i srodne strukovne škole, škole za zanimanje u trajanju od 4 i više godina	gimnazija	svega	viša škola, I. (VI.) stupanj fakulteta i stručni studiji	fakulteti, umjetničke akademije i sveučilišni studiji	magisterij (znanstveni, stručni, umjetnički)	doktorat	
Humanističke znanosti i umjetnost	sv.	16	-	-	-	-	5	-	5	-	11	2	9	-	-	-
	m	6	-	-	-	-	1	-	1	-	5	1	4	-	-	-
	ž	10	-	-	-	-	4	-	4	-	6	1	5	-	-	-
Društvene znanosti, poslovanje i pravo	sv.	287	-	-	-	-	254	100	154	-	33	16	16	1	-	-
	m	74	-	-	-	-	55	29	26	-	19	10	8	1	-	-
	ž	213	-	-	-	-	199	71	128	-	14	6	8	-	-	-
Prirodne znanosti	sv.	9	-	-	-	-	3	-	3	-	6	2	4	-	-	-
	m	3	-	-	-	-	1	-	1	-	2	1	1	-	-	-
	ž	6	-	-	-	-	2	-	2	-	4	1	3	-	-	-
Inženjerstvo, prerađivačka industrija i građevinarstvo	sv.	421	-	-	-	-	407	292	115	-	14	5	8	-	1	-
	m	351	-	-	-	-	342	254	88	-	9	4	5	-	-	-
	ž	70	-	-	-	-	65	38	27	-	5	1	3	-	1	-

Izvor: http://www.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/htm/h01_01_36/h01_01_36_zup14_0914.html[Povratak na temu](#)

32. Prilog - STANOVNIŠTVO PREMA NAJVIŠOJ ZAVRŠENOJ ŠKOLI, OBRAZOVNIM PODRUČJIMA I SPOLU, POPIS 2011. - Popis-C

Obrazovna područja	Spol	Ukupno	Bez škole	1-3 razreda osnovne škole	4-7 razreda osnovne škole	Osnovna škola	Srednja škola				Visoko obrazovanje				Nepoznato	
							svega	industrijske i obrtničke strukovne škole, škole za zanimanje u trajanju od 1-3 godine i škole za KV i VKV radnike	tehničke i srodne strukovne škole, škole za zanimanje u trajanju od 4 i više godina	gimnazija	svega	viša škola, I. (VI.) stupanj fakulteta i stručni studiji	fakulteti, umjetničke akademije i sveučilišni studiji	magisterij (znanstveni, stručni, umjetnički)		doktorat
Poljoprivreda	sv.	74	-	-	-	-	51	14	37	-	23	9	13	-	1	-
	m	57	-	-	-	-	37	10	27	-	20	6	13	-	1	-
	ž	17	-	-	-	-	14	4	10	-	3	3	-	-	-	-
Zdravstvo i socijalna skrb	sv.	33	-	-	-	-	27	1	26	-	6	3	3	-	-	-
	m	7	-	-	-	-	4	1	3	-	3	1	2	-	-	-
	ž	26	-	-	-	-	23	-	23	-	3	2	1	-	-	-
Usluge	sv.	176	-	-	-	-	169	131	38	-	7	5	2	-	-	-
	m	137	-	-	-	-	131	104	27	-	6	4	2	-	-	-
	ž	39	-	-	-	-	38	27	11	-	1	1	-	-	-	-
Ostalo	sv.	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	m	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	ž	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-

 Izvor: http://www.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/htm/h01_01_36/h01_01_36_zup14_0914.html
[Povratak na temu](#)

33. Prilog - ZAPOSLENI PREMA ZANIMANJU, STAROSTI I SPOLU, POPIS 2011. – A

Zanimanje	Spol	Ukupno	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65 i više
Općina Draž	sv.	722	6	54	88	90	71	73	115	98	93	29	5
	m	466	4	42	49	63	47	45	60	60	68	24	4
	ž	256	2	12	39	27	24	28	55	38	25	5	1
Zakonodavci, dužnosnici i direktori	sv.	14	-	-	-	1	3	1	2	3	1	2	1
	m	10	-	-	-	1	3	1	2	1	-	1	1
	ž	4	-	-	-	-	-	-	-	2	1	1	-
Znanstvenici, inženjeri i stručnjaci	sv.	56	-	1	8	13	-	6	7	9	9	3	-
	m	24	-	-	2	6	-	2	1	5	6	2	-
	ž	32	-	1	6	7	-	4	6	4	3	1	-
Tehničari i stručni suradnici	sv.	76	-	6	4	8	6	6	21	13	11	1	-
	m	45	-	3	3	5	4	3	12	8	6	1	-
	ž	31	-	3	1	3	2	3	9	5	5	-	-
Administrativni službenici	sv.	64	6	8	16	4	4	8	11	4	3	-	-
	m	25	4	5	4	1	1	2	5	2	1	-	-
	ž	39	2	3	12	3	3	6	6	2	2	-	-
Uslužna i trgovačka zanimanja	sv.	98	-	9	19	12	12	12	13	6	11	4	-
	m	53	-	8	8	5	6	6	7	3	7	3	-
	ž	45	-	1	11	7	6	6	6	3	4	1	-

Izvor : http://www.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/htm/h01_01_42/h01_01_42_zup14_0914.html[Povratak na temu](#)

34. Prilog - ZAPOSLENI PREMA ZANIMANJU, STAROSTI I SPOLU, POPIS 2011. – B

Zanimanje	Spol	Ukupno	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65 i više
Poljoprivrednici, šumari, ribari i lovci	sv.	84	-	3	5	6	7	9	8	18	18	7	3
	m	65	-	2	3	6	4	9	3	12	17	6	3
	ž	19	-	1	2	-	3	-	5	6	1	1	-
Zanimanja u obrtu i pojedinačnoj proizvodnji	sv.	72	-	6	8	14	10	3	15	7	7	2	-
	m	63	-	6	7	14	10	2	11	5	6	2	-
	ž	9	-	-	1	-	-	1	4	2	1	-	-
Rukovatelji postrojenjima i strojevima, industrijski proizvođači i sastavljači proizvoda	sv.	108	-	10	13	19	10	11	14	12	15	4	-
	m	101	-	10	12	17	10	10	12	11	15	4	-
	ž	7	-	-	1	2	-	1	2	1	-	-	-
Jednostavna zanimanja	sv.	144	-	9	15	13	18	16	22	26	18	6	1
	m	76	-	6	10	8	8	10	6	13	10	5	-
	ž	68	-	3	5	5	10	6	16	13	8	1	1
Vojna zanimanja	sv.	3	-	1	-	-	-	-	2	-	-	-	-
	m	2	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	ž	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Nepoznato	sv.	3	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-
	m	2	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	ž	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-

Izvor : http://www.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/htm/h01_01_42/h01_01_42_zup14_0914.html[Povratak na temu](#)

35. Prilog - ZAPOSLENI PREMA STAROSTI I SPOLU, POPIS 2011.

	Spol	Ukupno	Starost																			
			0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80-84	85-89	90-94	95 i više
O. Draž	sv.	2.767	107	99	120	109	151	176	150	122	148	237	230	252	222	161	180	159	104	34	6	-
	m	1.337	65	43	64	58	83	82	90	65	72	117	110	135	110	74	68	46	43	10	2	-
	ž	1.430	42	56	56	51	68	94	60	57	76	120	120	117	112	87	112	113	61	24	4	-
Naselja																						
Batina	sv.	879	32	24	34	37	39	58	53	46	50	68	69	89	80	58	49	50	34	8	1	-
	m	428	20	11	20	20	19	29	30	24	27	36	27	42	38	28	20	19	14	4	-	-
	ž	451	12	13	14	17	20	29	23	22	23	32	42	47	42	30	29	31	20	4	1	-
Draž	sv.	505	20	19	22	23	36	28	24	24	27	42	37	40	43	23	39	29	20	7	2	-
	m	245	13	6	14	14	20	14	17	14	13	14	20	22	20	12	15	7	8	1	1	-
	ž	260	7	13	8	9	16	14	7	10	14	28	17	18	23	11	24	22	12	6	1	-
Duboševica	sv.	554	23	24	31	21	35	38	35	18	31	56	53	35	30	30	38	26	20	8	2	-
	m	258	8	10	10	8	19	21	21	9	12	32	28	21	15	14	16	6	8	-	-	-
	ž	296	15	14	21	13	16	17	14	9	19	24	25	14	15	16	22	20	12	8	2	-
Gajić	sv.	294	9	7	13	14	14	12	14	12	17	23	22	35	26	17	22	24	11	1	1	-
	m	151	8	3	7	9	7	7	10	5	12	11	8	19	17	6	9	7	5	-	1	-
	ž	143	1	4	6	5	7	5	4	7	5	12	14	16	9	11	13	17	6	1	-	-
Podolje	sv.	140	9	14	5	3	7	6	7	8	7	8	11	12	12	9	6	6	6	4	-	-
	m	73	7	7	2	2	5	1	3	5	4	6	5	8	5	7	2	1	1	2	-	-
	ž	67	2	7	3	1	2	5	4	3	3	2	6	4	7	2	4	5	5	2	-	-
Topolje	sv.	395	14	11	15	11	20	34	17	14	16	40	38	41	31	24	26	24	13	6	-	-
	m	182	9	6	11	5	13	10	9	8	4	18	22	23	15	7	6	6	7	3	-	-
	ž	213	5	5	4	6	7	24	8	6	12	22	16	18	16	17	20	18	6	3	-	-

Izvor: http://www.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/htm/H01_01_01/h01_01_01_zup14_0914.html[Povratak na temu](#)

36. Prilog - STANOVNIŠTVO PREMA VJERI PO OPĆINAMA, POPIS 2011.

	Ukupno	Katolici	Pravoslavci	Protestanti	Ostali kršćani	Muslimani	Židovi	Istočne religije	Ostale religije, pokreti i svjetonazori	Agnostici i skeptici	Nisu vjernici i ateisti	Ne izjašnjavaju se	Nepoznato
Draž	2.767	2.488	93	27	66	11	-	-	1	8	25	38	10
%	100	89,92	3,36	0,98	2,39	0,4	-	-	0,04	0,29	0,9	1,37	0,36

Izvor: http://www.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/htm/H01_01_10/H01_01_10_zup14.html

37. Prilog - STANOVNIŠTVO PREMA NARODNOSTI PO OPĆINAMA, POPIS 2011.

	Ukupno	Hrvati	Albanci	Bošnjaci	Bugari	Mađari	Makedonci	Nijemci	Poljaci	Romi	Rumunji	Slovenci	Srbi	Ukrajinci	Ostali	Regionalna pripadnost	Izjasnili se u smislu vjerske pripadnosti	Ne izjašnjavaju se	Nepoznato
Draž	2.767	1.931	5	4	3	680	1	21	2	2	1	5	90	1	3	1	4	12	1
%	100	69,79	0,18	0,14	0,11	24,58	0,04	0,76	0,07	0,07	0,04	0,18	3,25	0,04	0,11	0,04	0,14	0,43	0,04

Izvor: http://www.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/htm/H01_01_04/H01_01_04_zup14.html

[Povratak na temu](#)

38. Prilog - POPIS SUDIONIKA UKLJUČENIH U PROCES IZRADE SRP

	IME I PREZIME	ORGANIZACIJA
1.	Laura Blagus Tenjeri	PCBM d.o.o.
2.	Ana Lazić	PCBM d.o.o.
3.	Eva Balatinac	Općinsko vijeće KTM BARANJSKI BEČARAC
4.	Jela Šovakov	Općina Draž
5.	Valentina Avdičević	Općina Draž
6.	Jasmina Gujčić	Općina Draž
7.	Ljiljana Kuštro	Općina Draž
8.	Kristina Šipoš	Općinsko vijeće
9.	Šandor Šipoš	Zamjenik načelnika mađarske nacionalne manjine
10.	Stipan Šašlin	Načelnik općine
11.	Đuro Novoselić	Općinsko vijeće
12.	Milena Prakatur Ignjić	Općinsko vijeće
13.	Anton Vinojčić	Općinsko vijeće
14.	Mislav Matišić	RRA SiB
15.	David Pehar	DPBS IŽIP PZ BAJMAK
16.	Boban Đurić	DPBS IŽIP PZ BAJMAK
17.	Stanko Dabić	LAG Baranja RURALNET BARANJA – B. MANASTIR
18.	Lidija Dabić	LAG Baranja
19.	Vladimir Pavičić	PD „Zanatlija“ Osijek
20.	Darko Prusina	PD „Zanatlija „ Osijek
21.	Silvio Brezak	HVK „Baranja“ Draž, OPG Brezak
22.	Katica Kiš	Udruga za očuvanje kulture i običaja Draž-Gajić
23.	Vinko Šovakov	LD „Sokol“ Topolje
24.	Ivana Tadijanov	OPG
25.	Eleonora Balić	OPG Balić
26.	Marijana Đočić	OPG Đočić
27.	Danijela Kralj	Prodaja plina i usluge
28.	Zoran Mikuša	BALOBAU d.o.o. GREEN TRIANGL d.o.o.
29.	Balint Juhas	USPJEŠAN KORAK
30.	Vlatko Jurković	OPG Jurković
31.	Ivan Matijačić	Anabela d.o.o.
32.	Pavo Damjanov	OPG Damjanov
33.	Anita Ginder	GI-TA OBRT
34.	Marina Šašlin	MESS, obrt za ugo. Usluge
35.	Vinko Matijević	OPG Matijević

	IME I PREZIME	ORGANIZACIJA
36.	Stipo Filakov	DALIS d.o.o.
37.	Ana Oršolić	UDRUGA ŽENA I MLADIH „SNAŠE I BEĆARI“ DRAŽ
38.	Ljubica Matijević	UDRUGA ŽENA I MLADIH „SNAŠE I BEĆARI“ DRAŽ
39.	Tomislav Oršolić	UDRUGA ŽENA I MLADIH „SNAŠE I BEĆARI“ DRAŽ
40.	Marko Topalov	DVD Topolje
41.	Vjekoslav Vojnović	DVD Gajić
42.	Marko Daražac	DVD Draž
43.	Đuro Molnar	DVD Batina
44.	Pavo Golubov	NK „Sloga“ Gajić
45.	Anton Vinojčić	NK „Šokadija“ Duboševica
46.	Ana Rebrina	Grad Beli Manastir
47.	Tomas Takač	MOTO-KLUB „ISLAND PIRATES MC“
48.	Anđelko Martinčević	ZŠRU „BARANJE“
49.	Željko Marijanov	ŠRU „ŠTUKA“ Gajić
50.	Matija Kešić	ŠRO „LINJAK“ Topolje
51.	Martina Terzić	ŠRD „VIR“ Duboševica
52.	Stjepan Vujić	OPG Vujić
53.	Đuro Lenđel	OPG Lenđel
54.	Stipo Lazić	Lasko p.o.
55.	Saša Ivičin	Mjesni odbor Duboševica
56.	Ivana Balatinac	Frizerski obrt Ivana
57.	Stipa Oršolić	PZ Topolje
58.	Mirjana Balatinac	Ranč p.o.
59.	Jela Bartolov	OPG Bartolov
60.	Renata Čete	DVD Batina
61.	Katica Pavlović	OPG Pavlović
62.	Vinojčić Ivan	OPG Budimir Martina
63.	Filip Golubov	OPG Golubov
64.	Janja Čeliković	Udruga vinara i vinogradara Martinovo brdo
65.	Nada Đurin	KUD Sloga Draž
66.	Velibor Knežević	OPG Knežević
67.	Antonio Pastović	Caffe bar Marok Gajić
68.	Katica Knežević	Caffe bar COOL Topolje
69.	Nada Barišin	Caffe bar Johnny Draž
70.	Ilonka Balatinac	Trgovina Baranjka
71.	Brigita Molnar	Masterplast d.o.o.
72.	Josip Balatinac	NK Mladost Draž
73.	Atila Jakobi	OPG Jakobi

39. Prilog – BAZA PROJEKTNIH PRIJEDLOGA I IDEJA

Naziv projekta ili projektne ideje	Prijavitelj/Nositelj	Potencijalni izvor financiranja	Okvirna vrijednost projekta u HRK	Vrijeme realizacije	Usklađenost sa strateškim ciljem, prioritetom i mjerom SRP Općine Draž
Rekonstrukcija ulice Dr. Franje Tuđmana u Duboševici	Općina Draž	PRR M07/ 7.2.2.	5.000.000	2017-2019	SC1 P1.1. M1.1.1.
Obnova nogostupa u naseljima	Općina Draž	PRR M7/7.2.2., 7.4.1.	5.000.000	2017-2020	SC1 P1.1. M1.1.2.
Izgradnja reciklažnog dvorišta u Gajiću	Općina Draž	Općina Draž, FZOEU, OPKK PO6, SC6i1	2.000.000	2017-2019	SC1 P1.4.M1.4.3.
Dovršetak vodovodne mreže u naseljima općine	Općina Draž, Baranjski vodovod	PRR M7/7.2.1. OPKK OP6/6ii1, program Hrvatske vode, nadležna ministarstva	3.000.000	2017-2020	SC1 P1.2. M1.2.1.
Izgradnja sustava otpadnih voda	Općina Draž, Baranjski vodovod	PRR M7/7.2.1., OPKK Po6/6ii2	15.000.000	2020-2023	SC1 P1.2. M1.2.2.
Izgradnja pristaništa za čamce u Batini	Općina Draž, Lučka uprava Vukovar	OPKK, program Hrvatskih voda	2.000.000	2018-2020	SC1 P1.1. M1.1.5
Energetska obnova stambene zgrade na Trgu Slobode u Batini	Općina Draž	Općina Draž, FZOEU, OPKK PO4 SC4c2	1.000.000	2017-2018	SC1 P1.4. M1.4.4.
Energetska obnova upravne zgrade Općine Draž	Općina Draž	Općina Draž, FZOEU, OPKK PO4 SC4c1	300.000	2018-2019	SC1 P1.4. M1.4.4.

Naziv projekta ili projektne ideje	Prijavitelj/Nositelj	Potencijalni izvor financiranja	Okvirna vrijednost projekta u HRK	Vrijeme realizacije	Usklađenost sa strateškim ciljem, prioritetom i mjerom SRP Općine Draž
Rekonstrukcija nasipa Batina i Gomboš s uređenjem šetnica i biciklističkih staza sa energetske učinkovitim javnom rasvjetom na nasipu u Dunavskoj ulici u Batini	Općina Draž, Hrvatske vode	Općina Draž, program Hrvatske vode	15.000.000	2018-2019	SC1 P1.1. M1.1.5.
Izgradnja mosta preko kanala Karašica u Dražu s pristupnom cestom	Općina Draž, Hrvatske vode	PRR M7/7.2.2., 7.4.1., program Hrvatske vode, proračun Općine Draž	1.500.000	2018-2020	SC1 P1.1. M1.1.5.
Uređenje poslovne zone u Topolju	Općina Draž	Proračun Općine Draž, OPKK PO3/3a2	2.000.000	2018-2020	SC2 P2.2. M2.2.1.
Razvoj infrastrukture širokopoljasne mreže	Općina Draž	OPKK PO2/2a1, proračun Općine Draž	1.000.000	2018-2020	SC1 P1.3. M1.3.6.
Izgradnja biciklističke kapilarne rute po nasipu uz baranjsku Karašicu od Batine do Podolja	Hrvatske vode, Općina Draž	Program Hrvatske vode, INTERREG HR-HU PO2/6c	4.000.000	2018-2020	SC1 P1.1. M1.1.3.
Opremanje natjecateljske staze za brdski biciklizam u Gajić planini	Općina Draž, Udruga žena i mladih Snaše i bećari	PRR M7 M19, OPKK PO6/6c2, INTERREG IPA HR-SR PO3, INTERREG HR-HU PO2/6c, HTZ, MINT, proračun Općine Draž, programi OBŽ	500.000	2018-2019	SC1 P1.1. M1.1.3.

Naziv projekta ili projektne ideje	Prijavitelj/Nositelj	Potencijalni izvor financiranja	Okvirna vrijednost projekta u HRK	Vrijeme realizacije	Usklađenost sa strateškim ciljem, prioritetom i mjerom SRP Općine Draž
Revitalizacija Dunavskih rukavaca	Hrvatske vode, Općina Draž	Program Hrvatske vode, nadležna ministarstva, proračun Općine Draž	10.000.000	2020-2023	SC1 P1.1. M1.1.5.
Plan zaštite i upravljanja područjem Natura 2000	Općina Draž	PRR M07/ 7.1.1., OPKK PO6/6iii2	300.000	2018-2019	SC1 P1.5. M1.5.4.
Vidikovac na Banovom brdu točka Trojnaš	Općina Draž, TZ Općine Draž	PRR M7/7.4.1, M8/8.5.2. M19/19.2. LAG Baranja, HTZ, proračun Općine Draž	500.000		SC3 P3.1. M3.1.4.
Izletište za bicikliste sa popratnim sadržajima(sanitarni čvor, parking mjesta za bicikle, pitka voda, pametne klupe sa punjačima za mobitele, info pano i pristupom internetu) u Duboševici	Općina Draž, TZ Općine Draž	PRR M7/7.4.1. M19/19.2, proračun Općina Draž, HTZ, INTERREG HR-HU PO3/3.1.	200.000	2018-2020	SC3 P3.1. M3.1.4.
Obnova i opremanje vatrogasnog doma u Batini	Općine Draž, DVD Batina	PRR M07/7.4.1., M19/19.2 LAG Baranja, proračun Općine Draž, OBŽ	500.000	2017-2018	SC1 P1.3. M1.3.3.
Nabava vatrogasnog vozila	DVD Batina	PRR M07/7.4.1., M19/19.2. LAG Baranja, proračun Općine Draž, OBŽ	1.500.000	2020-2023	SC1 P1.4. M1.4.6.

Naziv projekta ili projektne ideje	Prijavitelj/Nositelj	Potencijalni izvor financiranja	Okvirna vrijednost projekta u HRK	Vrijeme realizacije	Usklađenost sa strateškim ciljem, prioritetom i mjerom SRP Općine Draž
Opremanje potkrovlja zgrade DVD Duboševica, nabava vatrogasne cisterne	Općina Draž, DVD Duboševica	PRR M07/7.4.1., M19/19.2. LAG Baranja, proračun Općine Draž, OBŽ	300.000	2017-2019	SC1 P1.3. M1.3.3.
Dogradnja i opremanje vatrogasnog doma u Dražu	Općina Draž, DVD Draž	PRR M07/7.4.1., proračun Općine Draž, OBŽ	1.000.000	2017-2019	SC1 P1.4. M1.4.6.
Uređenje okoliša, postavljanje sjenica, klupa na lokaciji "Selska bara" Vir	Općina Draž, TZ Općine Draž	PRR M07/7.4.1., M19/19.2. LAG Baranja, proračun Općine Draž, OBŽ, program Hrvatskih voda	500.000	2018-2020	SC3 P3.1. M3.1.4.
Sanacija i opremanje Doma kulture u Duboševici	Općina Draž, Mjesni odbor Duboševica, udruge	PRR M07/7.4.1., Općina Draž (proračun), MRRFEU, programi OBŽ	1.000.000	2018-2020	SC1 P1.3. M1.3.4.
Obnova i prenamjena stare škole u Gajiću	Osnovna škola Draž, Općina Draž	Proračun Općine Draž, nadležno ministarstvo, programi OBŽ	1.500.000	2019-2020	SC1 P1.3. M1.3.1.

Naziv projekta ili projektne ideje	Prijavitelj/Nositelj	Potencijalni izvor financiranja	Okvirna vrijednost projekta u HRK	Vrijeme realizacije	Usklađenost sa strateškim ciljem, prioritetom i mjerom SRP Općine Draž
Obnova sakralnih objekata na području općine Draž	Biskupija đakovačko-srijemska, Općina Draž	PRR M7 M19, OPKK PO6, proračun Općine Draž, programi OBŽ, MRRFEU, Ministarstvo kulture	10.000.000	2018-2023	SC1 P1.3. M1.3.5.
Izgradnja i opremanje planinarskog centra Gradac-Batina	Planinarsko društvo Zanatlija	PRR M7/7.4.1. M19/19.2, proračun Općine Draž, MINT, HTZ, INTERREG HR-HU PO3/3.1.	3.000.000	2017-2020	SC3 P3.1. M3.1.4. M3.1.5.
Rekreacijski centar Zeleni otok Batina	Općina Draž	PRR M7/7.4.1. M19/19.2, proračun Općine Draž, HTZ, INTERREG HR-HU PO3/3.1.	2.000.000	2018-2020	SC3 P3.1. M3.1.1. M3.1.4.
Ulaganje u sustave navodnjavanja poljoprivrednih površina	OBŽ, Općina Draž, Hrvatske vode, poljoprivredna gospodarstva	PRR M4/4.3.1., programi OBŽ	n.p.	2019-2023	SC2 P2.1. M2.1.4.
Obnova i stavljanje u funkciju mlina u Duboševici	BaloBau d.o.o. Green Triangl d.o.o.	Privatna investicija, ostali izvori, MINPO-HAMAG BICRO	n.p.	2017-2019	SC2 P2.2. M2.2.3.

Naziv projekta ili projektne ideje	Prijavitelj/Nositelj	Potencijalni izvor financiranja	Okvirna vrijednost projekta u HRK	Vrijeme realizacije	Usklađenost sa strateškim ciljem, prioritetom i mjerom SRP Općine Draž
Uređenje Ribarskog doma	Zajednica športskih ribolovnih društava Baranje	PRR M7/7.4.1, M19/19.2. LAG Baranja, proračun Općine Draž	n.p.	2018-2020	SC3 P3.2. M3.2.4.
Uređenje kupališta Puškaš	Općina Draž, TZ Općine Draž	PRR M7/7.4.1. M19/19.2, proračun Općina Draž, HTZ, MINT, INTERREG HR-HU PO3/3.1.	1.000.000	2018-2020	SC3 P3.1. M3.1.1.
Asfaltiranje i uređenje vinskih cesta Martinovo brdo, Bunarić dol	Općina Draž, TZ Općine Draž	PRR M7/7.4.1. M19/19.2, proračun Općina Draž, HTZ, INTERREG HR-HU PO3/3.1.		2018-2019	SC3 P3.1. M3.1.3.
Asfaltiranje priključka na glavnu cestu i manipulativne površine	Regius j.d.o.o.	Privatna investicija, Općina Draž	n.p.	2017-2018	SC2 P2.2. M2.2.2.
Izgradnja plastenika i nabava poljoprivredne mehanizacije i opreme	Dalis d.o.o.	PRR M4/4.1.1., privatna investicija	n.p.	2017-2020	SC2 P2.1.M2.1.2.
Proizvodnja energije iz bio-mase	Energo-Bajmak d.o.o.	PRR M04/4.1.3., privatna investicija	n.p.	2017-2020	SC2 P2.1. M2.1.7.
Obnova vinskog podruma i izgradnja kušaonice u Mikinom dolu u Draž planini	OPG Silvio Brezak	MINT, PRR M6/6.4.1 M19 LAG Baranja, program OBŽ,	n.p.	2017-2019	SC3 P3.2. M3.2.3. SC3 P3.1. M3.1.6.

Naziv projekta ili projektne ideje	Prijavitelj/Nositelj	Potencijalni izvor financiranja	Okvirna vrijednost projekta u HRK	Vrijeme realizacije	Usklađenost sa strateškim ciljem, prioritetom i mjerom SRP Općine Draž
		privatna investicija			
Nabava električnih pastira i pripadajuće opreme	LD Sokol, Općina Draž	PRR M4/4.4.1.	1.000.000	2018-2020	SC2 P2.1. M2.1.8.
Dovršetak i opremanje lovačkog doma na Puškašu	LD Sokol	PRR M7/7.4.1, M19/19.2. LAG Baranja, program OBŽ	1.000.000	2018-2020	SC3 P3.2. M3.2.4.
Uređenje i opremanje teniskog terena u Gajiću na igralištu	Općina Draž, Udruga žena i mladih "Snaše i Bećari"	PRR M7/7.4.1, M19/19.2. LAG Baranja, proračun Općine Draž	300.000	2018-2019	SC1 P1.3. M1.3.1.
Adaptacija i opremanje prostorija NK Šokadija Duboševica	NK Šokadija Duboševica, Općina Draž	PRR M7/7.4.1, M19/19.2. LAG Baranja, proračun Općine Draž	1.000.000	2018-2020	SC1 P1.3. M1.3.1.
Adaptacija, opremanje prostorija NK Mladost Draž i nabava sportske opreme i rekvizita	NK Mladost Draž, Općina Draž	PRR M7/7.4.1, M19/19.2. LAG Baranja, proračun Općine Draž	500.000	2018-2019	SC1 P1.3. M1.3.1.

Naziv projekta ili projektne ideje	Prijavitelj/Nositelj	Potencijalni izvor financiranja	Okvirna vrijednost projekta u HRK	Vrijeme realizacije	Usklađenost sa strateškim ciljem, prioritetom i mjerom SRP Općine Draž
Ekopark "Draž Baranja"	Općina Draž, udruge	Proračun Općine Draž, OPKK PO6 SC 6c2, INTERREG IPA HR-SR PO3/3.1, INTERREG HR-HU PO2/6c	7.000.000	2018-2023	SC3 P3.2. 3.2.1.
Uspostava veslačkog centra i obilježavanje veslačke staze na Topoljskom Dunavcu u Dražu	HVK "Baranja" Draž, Općina Draž	PRR M7/7.4.1. M19/19.2 LAG Baranja, INTERREG HR-HUPO2/6c	1.500.000	2018-2020	SC3 P3.2. M3.2.2.
Izgradnja podnog skladišta i nabava mehanizacije	Anabella d.o.o.	PRR M4/4.1.1., 4.2.1., privatna investicija	n.p.	2017-2020	SC2 P2.2. M2.2.3. SC2 P2.1. M2.1.2.
Izgradnja objekta za prijem, sortiranje i pakiranje voća s ULO hladnjačom, podizanje nasada jabuke i kupovina mehanizacije i opreme	PZ Bajmak	PRR M4/4.1.1., 4.2.1., privatna investicija	n.p.	2017-2020	SC2 P2.2. M2.2.3.
Ulaganje u poljoprivrednu mehanizaciju	OPG Đuro Lenđel	PRR M4/4.1.1., 4.1.2. privatna investicija	n.p.	2017-2020	SC2 P2.1.M2.1.2.
Ulaganje u poljoprivrednu mehanizaciju	Lasko poljoprivredni obrt	PRR M4/4.1.1., 4.1.2. privatna investicija	n.p.	2017-2020	SC2 P2.1.M2.1.2.
Proširenje smještajnih kapaciteta	Ferenc Ginder	MINT, PRR M6/6.4., M19/19.2. LAG Baranja, program OBŽ, privatna investicija	n.p.	2017-2019	SC3 P3.1. M3.1.6.

Naziv projekta ili projektne ideje	Prijavitelj/Nositelj	Potencijalni izvor financiranja	Okvirna vrijednost projekta u HRK	Vrijeme realizacije	Usklađenost sa strateškim ciljem, prioritetom i mjerom SRP Općine Draž
Sušara za začinsku papriku	OPG Vinko Matijević	PRR M4/4.1.1., 4.2.1., M19/19.2, privatna investicija	n.p.	2018-2020	SC2 P2.2. M2.2.3.
Izletište u Draž planini	Seljačko domaćinstvo Kalinka	MINT, PRR M6/6.4., M19/19.2. LAG Baranja, program OBŽ, privatna investicija	n.p.	2017-2019	SC3 P3.1. M3.1.4.
Biciklistički kamp, izletište i smještajni kapaciteti u planini Batina	Lasko poljoprivredni obrt	PRR M6/6.2., M19/19.2. LAG Baranja, MINT, program OBŽ, privatna investicija	n.p.	2018-2020	SC3 P3.1. M3.1.4., 3.1.6.
Izgradnja kušaonice i smještajnih kapaciteta	MESS obrt za ugostiteljstvo i usluge, OPG Stipan Šašlin	MINT, PRR M6/6.4., M19/19.2 LAG Baranja, OBŽ, privatna investicija	n.p.	2017-2020	SC3 P3.2. M3.2.3. SC3 P3.1. M3.1.6.
Osnivanje turističke agencije	MESS obrt za ugostiteljstvo i usluge	privatna investicija	n.p.	2017-2018	SC3 P3.3. M3.3.3.
Izgradnja pogona za proizvodnju suhomesnatih proizvoda	OPG Vinko Matijević	PRR M4/4.1.1., 4.2.1., M19/19.2, privatna investicija	n.p.	2017-2019	SC2 P2.1. M2.1.2.

Naziv projekta ili projektne ideje	Prijavitelj/Nositelj	Potencijalni izvor financiranja	Okvirna vrijednost projekta u HRK	Vrijeme realizacije	Usklađenost sa strateškim ciljem, prioritetom i mjerom SRP Općine Draž
Ulaganje u podizanje trajnih nasada oraha i lješnjaka u ekološkoj proizvodnji	Lasko poljoprivredni obrt	PRR M4/4.1.1.	n.p.	2017-2019	SC2 P2.2. M2.1.5.
Adaptacija i opremanje pansiona na Zelenom otoku u Batini	Takač tourist j.d.o.o.	MINT, PRR M6/6.4., M19/19.2 LAG Baranja, program OBŽ, privatna investicija	n.p.	2017-2018	SC3 P3.1.M3.1.6.
Nabava čamaca, kanua, bicikla te opreme za dodatne sadržaje u turizmu	Takač tourist j.d.o.o.	MINT, PRR M6/6.4., M19/19.2 LAG Baranja, program OBŽ, privatna investicija	n.p.	2017-2018	SC3 P3.1.M3.1.6.